

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

αντί

Περίοδος Β', τεύχος 153, Παρασκευή 6 Ιουνίου 1980

Δρχ. 25

Η ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΚΡΙΣΗ ΑΝΑΚΥΚΛΩΝΕΤΑΙ

2-18Α, 1999

Γ. ΚΑΤΗΦΟΡΗ:
Τό πρόβλημα
τῶν «μή προνομιούχων»
Ἑλλήνων

ΔΗΜ. ΧΑΤΖΗ:
Τό τέλος
τῆς Μεταπολίτευσης

Τό κίνημα τοῦ Ναυτικοῦ
καί ὁ «ἀρχιεπαναστάτης»
κ. Ἀβέρωφ

Ἡ κρίση τοῦ τύπου
καί ἡ ΕΣΗΕΑ

Τά δικαιώματα
τῶν στρατιωτῶν

Κοινωνικοποίηση
τῆς Ὑγείας

Gutenberg

ΣΟΛΩΝΟΣ 103 - ΑΘΗΝΑ - ΤΗΛ. 3600 127

ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ:

ΕΝΩΣΗ ΕΛΛΗΝΩΝ ΦΥΣΙΚΩΝ: Θεμέλια τῶν Ἐπιστημῶν (τ. Α', Β').

Ε. ΜΠΙΤΣΑΚΗ: Θεωρία καὶ Πράξη (Προβλήματα φιλοσοφίας τοῦ ἀνθρώπου).

Δ. ΚΙΝΤΗ: Ἡ Ἀνώτατη Ἐκπαίδευση στὴν Ἑλλάδα — Ἀνατομία καὶ σκέψεις γιὰ τὴν ἀναδόμησή της.

Κ. ΜΑΡΞ — Φ. ΕΝΓΚΕΛΣ: Ἡ Γερμανικὴ Ἰδεολογία (τ. Α', Β').

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ Λομονόσοφ (τόμοι Α', Β', Γ', Δ').

Κ. ΔΕΡΒΙΤΣΙΩΤΗ: Πρόβλεψη ζητήσεως καὶ γενικός προγραμματισμός.

Κ. ΔΕΡΒΙΤΣΙΩΤΗ: Συστήματα Παραγωγῆς (σχεδίαση-ἀνάλυση).

Γ. ΤΣΕΚΟΥΡΑ: Εἰσαγωγή στὴ θεωρία τῆς Οἰκονομικῆς Μεγεθύνσεως.

Κ. ΜΑΛΙΣΣΟΥ: Marketing καὶ ἀντι-Μάρκετινγκ.

H.W. RACKL: Βουτιά στὰ περασμένα — Ὑποβρύχια ἀρχαιολογία.

Π. ΚΑΛΟΔΙΚΗ: Ἡ Νεοελληνικὴ Λογοτεχνία — Κοινωνικοπολιτικοὶ προβληματισμοὶ (4 τόμοι, καὶ δεμένο).

Π. ΝΕΡΟΥΔΑ: Γενικό Ἄσμα (τόμοι Α', Β', Γ' καὶ σέ ἓνα δεμένο).

ENID BLYTON: Τὰ τελευταῖα 6 βιβλία τῆς σειρᾶς «ΜΥΣΤΙΚΟΙ ΕΦΤΑ».

Ν. ΣΚΙΑΔΑ: Ἀχελῷος — Τό παιδί καὶ τό ποτάμι.

ΘΕΟΦΑΝΟΠΟΥΛΟΥ: «Ἡ Μπουρού» (Ἡθοπλαστικά Διηγήματα).

- Κοντά στό σπίτι σας καὶ δίπλα στό Λυκαβηττό λειτουργεῖ τὸ νηπιαγωγεῖο. «Τὸ ἀστεράκι».
- Μιά μικρὴ ὁδὸ μέσα στό τσιμέντο.
- Πρόγραμμα μελετημένο — Διδασκαλία καὶ ἐπίβλεψη ἀπὸ ἐμπειρο πρὸσωπικό.
- Παιχνίδι καὶ μάθηση σ' ἓνα περιβάλλον φροντίδας καὶ ἀγάπης γιὰ τὸ παιδί.
- Ἐλάτε νὰ γνωριστοῦμε καὶ νὰ συζητήσουμε γιὰ τὸ παιδί σας.

Γκόλφω Π. Εὐθυμίου

Βαλσαμόνος 4 καὶ Ἀσκληπιοῦ τηλ. 6447830 — 3635419.

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΟΙΗΣΗ

ΤΟΜΟΣ Α ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΜΑΣΤΡΟΔΗΜΗΤΡΗΣ

- ΕΠΟΣ ΔΙΓΕΝΗ ΑΚΡΙΤΑ ■ ΚΡΗΤΙΚΗ ΠΟΙΗΣΗ
- ΔΗΜΩΔΗΣ ΠΟΙΗΣΗ

ΤΟΜΟΣ Β' Μ. Μ. ΠΑΠΑΓΙΩΑΝΝΟΥ

- ΦΑΝΑΡΙΩΤΕΣ (Βηλαράς, Χριστόπουλος κ.λπ.)
- ΠΡΟΣΟΛΩΜΙΚΟΙ
- ΕΠΤΑΝΗΣΙΑΚΗ ΣΧΟΛΗ (Σολωμός, Κάλβος κ.λπ.)

ΤΟΜΟΣ Γ' Μ. ΜΕΡΑΚΛΗΣ

- ΑΝΑΖΗΤΗΣΕΙΣ (Ζυλοκόστας, Παράσχος, Σοῦτσος κ.λπ.)
- ΕΠΟΧΗ ΕΘΝΙΚΩΝ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΩΝ (Παλαμάς, Ἐφταλιώτης, Πορφύρας, κ.λπ.)
- ΕΠΑΦΗ ΜΕ ΤΟ ΒΟΡΡΑ
- ΟΙ ΣΑΤΙΡΙΚΟΙ ΚΑΙ ΟΙ ΕΠΙΓΟΝΟΙ

ΤΟΜΟΣ Δ' ΚΩΣΤΑΣ ΣΤΕΡΓΙΟΠΟΥΛΟΣ

- ΝΕΟ ΑΙΜΑ ΣΤΗΝ ΠΑΡΑΔΟΣΗ (Μελαχρινός, Σικελιανός, Βάρναλης, Αὐγέρης, Καζαντζάκης)
- ΑΛΕΞΑΝΔΡΙΝΟΣ ΚΥΚΛΟΣ (Καβάφης, Μάγνης, Ἀλιθέρσης, κ.λπ.)
- ΤΕΛΕΥΤΑΙΕΣ ΑΝΑΝΕΩΣΕΙΣ (Φιλύρας, Λαπαθιώτης, Οὐράνης, Καρυωτάκης, Ἄγρας, Πολυδούρη, κ.λπ.)
- ΕΝΔΙΑΜΕΣΟΙ ΚΑΙ ΕΠΙΓΟΝΟΙ (Καββαδίας κ.λπ.)

ΤΟΜΟΣ Ε' ΑΛΕΞ. ΑΡΓΥΡΙΟΥ

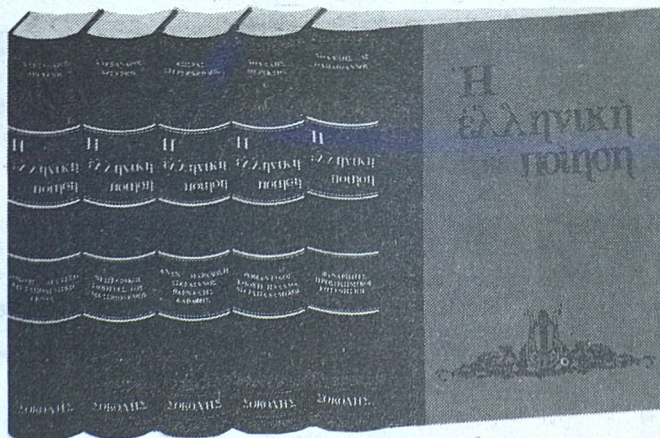
- ΝΕΩΤΕΡΙΚΟΙ ΠΟΙΗΤΕΣ ΤΟΥ ΜΕΣΟΠΟΛΕΜΟΥ (Παπατσώνης, Δρίβας, Ντόρος, Ράντος, Σεφέρης, Σαραντάρης, Ἐμπειρικός, Βρεττάκος, Ἐλύτης, Ρίτσος κ.λπ.)

ΤΟΜΟΣ ΣΤ' ΑΛΕΞ. ΑΡΓΥΡΙΟΥ

- ΠΡΩΤΗ ΜΕΤΑΠΟΛΕΜΙΚΗ ΓΕΝΙΑ (Δημάκης, Δικταῖος, Παπαδίτσας, Κακναβάτος κ.λπ.)

ΤΟΜΟΣ Ζ' ΑΛΕΞ. ΑΡΓΥΡΙΟΥ

- ΔΕΥΤΕΡΗ ΜΕΤΑΠΟΛΕΜΙΚΗ ΓΕΝΙΑ (Χριστιανόπουλος, Δημουλά, Ἀσλάνογλου κ.λπ.)

Τιμὴ κάθε τόμου 1500 δρχ.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΣΟΚΟΛΗ Γραβιάς 10-12 τηλ. 3605-520

Περίοδος Β'
Χρόνος 7ος
Τεύχος 153

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ
Δημοχάρους 60, Αθήνα 601
τηλ. 732.713-732.819

ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ

Ποιός φοβάται τον πολιτικό πλουραλισμό;	4
ΑΝΤΙ-ΘΕΣΕΙΣ	6
ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΕΣ	8
ΑΝΤΙΘΕΣΕΙΣ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ	10
ΑΝΤΙΘΕΜΑΤΑ	
ΔΗΜ. ΧΑΤΖΗ: Τό τέλος της Μεταπολίτευσης	12
Γ. ΤΣΑΛΑΚΟΥ: Από την κρίση στην Τραγωδία	14
Γ. ΚΑΤΗΦΟΡΗ: Τό πρόβλημα των «μή προνομιούχων» Ελλήνων	19
ΡΕΠΟΡΤΕΡ: Η κρίση του τύπου και οι εκλογές στην ΕΣΗΕΑ	24
ΚΛ. ΓΡΙΒΑ: Η κοινωνικοποίηση της υγείας	26
Ν. Ν.: Ένας γεφυροποιός ξαφνικά επαναστάτης	30
Φ. ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΗ: Συνέντευξη με τον καπετάν-Άλευρά	34
Π. ΝΕΡΑΝΤΖΗ: Η δομή του Ιταλικού στρατοπέδου και οι στρατιωτικές εκλογές	38
ΕΥΤ. ΜΠΙΤΣΑΚΗ: Αναγκαιότητα, Τυχαίο και Ανθρώπινη Πράξη	40
ΕΠΙΣΗΜΑΙΝΟΥΜΕ	44
Ν.Μ.: Η Ευρωπαϊκή πολιτική χάρτα	45
ΠΑΝΤΕΛΗ ΚΑΡΑΚΑΣΗ: «Τό κοπάδι» και «ό Έχθρος»	46
Γ. ΛΕΩΤΣΑΚΟΥ: Ένώ τελειώνει ο χειμώνας	48
Κ. ΓΙΑΝΝΟΥΛΟΠΟΥΛΟΥ: Αντίδοτο στη μαζική κουλτούρα	51
Κ.Α. ΜΑΝΙΑΤΗ: Ταραχή και άπραξη	52
ΝΤ. ΗΛΙΟΠΟΥΛΟΥ - ΡΟΓΚΑΝ: Εικαστικό χρονικό	53
ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΤΙΚΗ: (Γ. Νεγρεπόντη: Σπ. Κατοίμης)	54
ΒΙΒΛΙΟΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ:	56
ΔΙΑΛΟΓΟΣ	58

ΣΤΟ ΕΠΟΜΕΝΟ ΤΕΥΧΟΣ:

ΧΡΥΣ. ΛΑΖΑΡΙΔΗ: Άριστερά και Έξουσία
(Μιά απάντηση στον Α. Παππά)

ΔΗΜ. ΨΥΧΟΓΙΟΥ: Ελλάδα και Βουλγαρία στον Μεσοπόλεμο
(Κριτική των απόψεων του Νίκου Μουζέλη)

ΕΠΑΝΟΡΘΩΣΗ

● Στο προηγούμενο τεύχος διαπραξαμε ένα ουσιαστικό τυπογραφικό λάθος: Τό όνομα του ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ Γ. ΞΥΔΗ που παρουσίασε δυό κείμενα του Σάρτρ γιά την Ελλάδα (σελ. 34-35), εμφανίστηκε στο εξώφυλλο σάν Θ. ΞΥΔΗΣ. Ζητούμε συγγνώμη.

"... τό αδείο μας τό πρόσωπο ή Κύπρος τό πληρώνει".
Διονύσης Σαββόπουλος

ΠΑΝΤΕΤΑΙ ξανά ή κυπριακός έλληνοισμός, κορυφώνονται οι έπειλές και οι επιδείξεις διάλλαξιές από τη μεριά των Τουρκοκυπρίων. Κι όπως πάντα, στίς παραμονές κάποιας έκβραστικής επανάληψης της άτελείωτης συζήτησης γιά τό συνολικά όρια του έλληνικού χώρου, ή "Αγκυρα γενικεύει την πρόκληση. Ίδιαίτερα, μέ θαλάσσιες και έναέριες παρακινδυνεύσεις της ειρήνης στό Αίγαίο.

ΔΟΚΙΜΑΣΜΕΝΟΣ ό λαός της Κύπρου, και όπλα άναγκάστηκε νά διαθέτει ικανά και την άποφασιστικότητα του άπελπισμένου είναι ύποχρεωμένος νά επιδείξει, μή διαθέτοντας ούτε σπιθαμή εδάφους γιά περαιτέρω υποχώρηση.

ΟΜΩΣ, γιά πρώτη φορά, επιτείνει τίς ένουχλες ένας παράγοντας της τελευταίας στιγμής, που ούδέποτε προΰπήρξε. Τό έθνικό μέτωπο έμφανίστηκε την τελευταία εβδομάδα ούσιαστικά διασπασμένο.

ΔΙΑΦΩΝΙΣΕ είχαν, βέβαια, πάντα οι Κύπριοι πολύ φυσικές, έν αναλογιστέ κανείς τό έδος και τό πλήθος των προβλημάτων που αντιμετώπιζαν. Και οι διαδοχικές κρίσεις επιβίωσης ήταν φυσικό νά τίς θένουν περιοδικά. Ήχαν, όμως, βρετ τον τρόπο νά συσπειρώνονται γύρω από την έθνική τους ήγεσία, κάθε φορά που έπρεπε νά επιβληθετ ή εξίσωση τους γιά έλευθερία και έθνική ολοκλήρωση. Έτσι, νίκησαν την πάνοπλη βρετανική άποικιοκρατία. Έτσι, αντιστάθηκαν στίς χουντικές συνωμοσίες και ή ύπαρξη ελάχιστων περιθωριακών παρανοϊκών εξτρεμιστών της άκροδεξιός ή/και πρακτόρων ξένων δυνάμεων, μέλλον επιβεβαιώνει, σάν εξαίρεση, τον κανόνα της έθνικής ήμοψυχίας.

ΠΡΩΤΟΦΑΝΗΣ είναι, λοιπόν, ή άμφισβήτηση του Πρόεδρου Κυπριανού, μέ αυτά τά επιχειρήματα. Όσοι και όποιοι την επιχειρούν, θά πρέπει νά έχουν εκτιμήσει μέ άπειρη προσοχή τίς αίτίες και νά έχουν υπολογίσει τίς ύπάρχουσες ύπαλλακτικές λύσεις.

ΑΔΙΜΟΝΟ, έν στή στασιμότητα των διεκδικήσεων που παγώνει τά τετελεσμένα γεγονότα και προωθεί την DE FACTO διχοτόμηση, προστεθετ μία άποτελεσματωμένη κρίση θεσμών και ήγεσίας.

ΚΙ ΑΣ ΑΠΟΤΙΝΑΞΟΥΜΕ την άδιαφορία που βαθμιαία - σέ μεγάλο βαθμό εξαιτίας της άνενεργούς στάσης της κυβέρνησης και των μαζικών μέσων έννημερώσεως - έχει καταλάβει την κοινή γνώμη στην Ελλάδα.

ΕΝΟΤΗΤΑ, ΣΥΣΠΕΙΡΩΣΗ, ΚΙΝΗΤΟΠΟΙΗΣΗ, γιά νά λυθετ τό κυπριακό, σύμφωνα μέ τό διεθνές Δίκαιο και τά καλώς έννοούμενα συμφέροντα του κυπριακού λαού. Νά, τό σημερινό αίτημα. Αύριο ύπάρχει μεγάλος κίνδυνος νά συμβετ τό άνεπανόρθωτο. " Σ' αυτό τό σχήμα που ξεβάφει αίμα και δάκρυ...", δέν υπάρχουν περιθώρια γιά άλλες ήττες και καταστροφές.

Ποιός φοβάται τόν πολιτικό πλουραλισμό;

ΑΝ Η ΕΡΩΤΗΣΗ του ανταποκριτή των «Τάιμς» στην Αθήνα, είχε υποβληθεί στην Αγγλία, θά είχε προκαλέσει κατάπληξη, αν όχι θυμωδία. Κάποιος μάλιστα, θά μπορούσε νά υποθέσει ότι ο Μάριο Μοντιάνο είναι ένας πρώτης γραμμής χωρατατζής, άφου ζήτησε από τήν Αγγλίδα πρωθυπουργό, τήν κ. Θάτσερ, νά διαβεβαιώσει ότι τό κόμμα της «θά παραδώσει τήν εξουσία στους εργατικούς, αν συμβεί καί χάσει στίς προσεχείς εκλογές»...

ΑΝΑΛΟΓΗ ερώτηση όμως στην Αθήνα από μέρους του ίδιου ανταποκριτή – «Θά μπορούσατε, κ. Ράλλη νά εγγυηθείτε ότι αν οί Έλληνες εκλογείς ψηφίσουν στίς προσεχείς εκλογές ΠΑΣΟΚ, τό κόμμα αυτό θά έλθει όμαλά στην εξουσία» – όχι μόνο δέν κατέπληξε κανένα, αλλά καί εκτιμήθηκε, όλως ιδιαίτερα. Αν μή τί άλλο, γιατί έδωσε τήν ευκαιρία στο νέο Έλληνα πρωθυπουργό νά διαβεβαιώσει πώς αν τό εκλογικό σώμα ψηφίσει άλλο κόμμα – καί όχι τή «Νέα Δημοκρατία» – «ή επιθυμία του λαού θά εκπληρωθεί»!

Η ΑΠΑΝΤΗΣΗ του κ. Ράλλη αποτέλεσε ένα από τά «αισθαντικά» γεγονότα του δεκαπενθημέρου. Πού συμπληρώθηκε από τή δήλωση του άρχηγού της αξιωματικής αντιπολίτευσης Α. Παπανδρέου, ότι τό ΠΑΣΟΚ παραμένει προσηλωμένο στή φιλοσοφία του δημοκρατικού πλουραλισμού. Ώστόσο, ούτε ή απάντηση του κ. Ράλλη, ούτε ή δήλωση του προέδρου του ΠΑΣΟΚ, χαροποίησαν τους σκληροπυρηνικούς της «Νέας Δημοκρατίας», πού ναι μέν όμνούν καί αυτοί στην άρχή της λαϊκής κυριαρχίας, πλύν ή λαϊκή κυριαρχία είναι καλή μόνον έφ'όσον εξασφαλίζει τήν άναρρίχηση καί παραμονή της Δεξιās στην εξουσία. Διαφορετικά πρέπει νά «παρέμβει ο λαός» (διάβαζε οί μηχανισμοί της Δεξιās), γιά ν' άποτρέψει τήν υπερψήφηση «άλλου κόμματος». Αν μάλιστα, τό «άλλο κόμμα» είναι τό ΠΑΣΟΚ, τότε οί Έλληνες πρέπει νά «σκεφτούν», νά «φυλαχτούν», (διάβαζε οί μηχανισμοί νά ένεργοποιηθούν...), γιατί «δέν υπάρχει όρόμος επιστροφής»!

Κάποιος θά πρέπει νά πει στό Βαγγέλη...

ΤΑ ΛΙΓΑ παραπάνω αυτά άνέπτυξε, κάτω από πονηρές διατυπώσεις, ο κατ' έξοχην εκπρόσωπος των «σκληρών» στην κυβέρνηση, ύπουργός Εθνικής Άμύνης κ. Αδέρωφ. Προς στιγμή μάλιστα, εμφανίστηκε «μηνύων Άχιλλεύς» άπέναντι σέ μιά μερίδα του Τύπου, πού επιμένει νά «κακοποιεί» τίς δηλώσεις του καί νά τόν εμφανίζει «διαφωνούντα» μέ τόν κ. Ράλλη, ενώ τό μόνο πού είπε είναι ότι ο «λαός» –καί όχι κανείς άλλος – θά φράξει τό δρόμο στό ΠΑΣΟΚ», κλπ.

ΣΤΗΝ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ο κ. Αδέρωφ μέ τίς δηλώσεις του αυτές, έπαιζε σέ πολλά «ταμπλώ»: Ύπενθύμιζε πρώτ' άπ' όλα πώς είναι ή «δεύτερη φωνή», ο «δεύτερος πόλος εξουσίας» μέσα στο ύπουργικό συμβούλιο. Διαμνηούσε, ύστερα, στους στενούς συνεργάτες του πώς, πέραν άπ' τό «Γλυκανάλατο» κ. Ράλλη καί τή φιλολογία περί «ήπιου πολιτικού κλίματος», έκείνος, προκειμένου περί ΠΑΣΟΚ, ξέρε νά φορά τήν πανοπλία της «πολιτικής πολεμικής διαμάχης» καί νά κονταροχτυπιέται ήρωικά! Τόνιζε, τέλος, πώς, παρά τήν πρόσφατη έτυμηση της κοινοβουλευτικής ομάδας της «Νέας Δημοκρατίας», τό πλν δέν άπώλετο ακόμα καί πώς οί «άδερωφικοί» παραμένουν επί των επάλλεων, έτοιμοι – στην κατάλληλη ώρα – νά «ανακαλέσουν» τό σημερινό άρχηγό του κόμματος.

ΣΤΙΣ ΔΗΛΩΣΕΙΣ Αδέρωφ, ο κ. Ράλης δέν άντέδρασε... Δέν συνέβη τό ίδιο όμως καί μέ τόν πρόεδρο της Δημοκρατίας πού, αν καί άποσύρθηκε από τή «μαχόμενη πολιτική», δέν έπαυσε νά παρακολουθεί τά συμβαίνοντα στον ευτυχή αυτό τόπο, μέ ένεργό ενδιαφέρον: «Κάποιος θά πρέπει νά πει στον Βαγγέλη – λέγεται ότι είπε σέ στενό συνεργάτη του – ν' αφήσει αυτά πού ξέρει... Καί ότι αν συνεχιστεί αυτή ή κατάσταση, ο Ράλης θ' αναθέσει τό ύπουργείο Εθνικής Άμύνης στον αντιπρόεδρο κ. Παπακωνσταντίνου». Σχετικά αναφέρεται ότι ή «παραγγελία» έφτασε στο σημερινό ύπουργό Εθνικής Άμύνης πού άποφάσισε – «πρός τό παρόν»... – νά κατεβάσει τήν πολεμική του κατά ΠΑΣΟΚ, «κατά μιά όκτάδα»!

Οί άρχές του πολιτικού πλουραλισμού

ΩΣΤΟΣΟ, στή δήλωση του Α. Παπανδρέου ότι τό ΠΑΣΟΚ θά σεβαστεί τόν πολυκομματισμό καί τους αντίστοιχους θεσμούς, έμελλε νά δοθεί συνέχεια. Τήν έδωσε ή «Αυγή», καλώντας τό ΚΚΕ νά δηλώσει «καθαρά καί χωρίς ύπεκφυγές» ότι άναγνωρίζει επίσης τίς άρχές του πολιτικού πλουραλισμού καί του ελεύθερου πολιτικού διαλόγου «όχι μόνο σήμερα, αλλά καί αύριο».

ΑΦΟΡΜΗ στην παρέμβαση αυτή της «Αυγής», στάθηκε άρθρο-άνάλυση του «ΡΙζοσπάστη», σύμφωνα μέ τό όποιο, «ή Δεξιά επιδιώκει νά καλλιεργήσει τή σύγκλιση μέ τό ΠΑΣΟΚ, στή βάση της άποδοχής των κεντρικών της επιλογών». Κατά τό «ΡΙζοσπάστη», ή Δεξιά διερευνά πάντοτε τήν περίπτωση πού ούτε ή «Ν.Δ.», ούτε τό ΠΑΣΟΚ, θά μπορούν νά σχηματίσουν αυτοδύναμη κυβέρνηση, τήν έπομένη τήν προσεχών εκλογών. Ύπάρχουν έτσι, γράφει ο «Ρ», δύο σενάρια: Τό πρώτο τό προωθεί ή πτέρυγα Ράλλη, μέ στόχο τήν «κεντροποίηση του ΠΑΣΟΚ»... Τό δεύτερο, ή ομάδα Αδέρωφ πού, υιοθετώντας σκληρότερη στάση άπέναντι στο ΠΑΣΟΚ, επιδιώκει όπως «οί δύο τάσεις της Ν.Δ. γίνουν πόλοι συσπείρωσης των άκροδεξιών καί κεντρώων στοιχείων αντίστοιχα, καί διαμορφώσουν τό δίπτυχο της έναλλαγής γιά τό μέλλον».

Ο «ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΗΣ» άπόφυγε νά διευκρινίσει αν στην «κεντροποίηση» του ΠΑΣΟΚ, έντάσσει καί τή δήλωση του Α. Παπανδρέου περί σεβασμού του πολυκομματισμού – δήλωση πού στρέφεται εναντίον των «έπιχειρημάτων» Αδέρωφ καί όλων εκείνων πού επιμένουν νά εμφανίζονται τή Δεξιά στο ρόλο του μοναδικού υπερασπιστή της Δημοκρατίας. Κατά τήν «Αυγή», ωστόσο, ο «ΡΙζοσπάστης», κάτω από μιά φραστική «έπαναστατική αδιαλλαξία», προσπάθησε άπλως νά εμφανίσει όλα τά άλλα κόμματα της Άριστερας σάν «ένόχους συμβιβασμού» μέ τήν «Ν.Δ.». Γι' αυτό θά πρέπει, «αντί ν' αποσιωπά τό πρόβλημα της συγκεκριμένης υπεράσπισης της δημοκρατίας από τίς συγκεκριμένες άπειλές», νά τοποθετηθεί παστρικά άπέναντι στην «έπιχειρηματολογία» Αδέρωφ.

Τό «νέο» σχέδιο Ρότζερς

ΠΕΡΑΝ, ωστόσο, από τά θέματα δημοκρατίας, έναλλαγής κομμάτων στην εξουσία, διεργασιών καί άνελίξεων μέσα στους

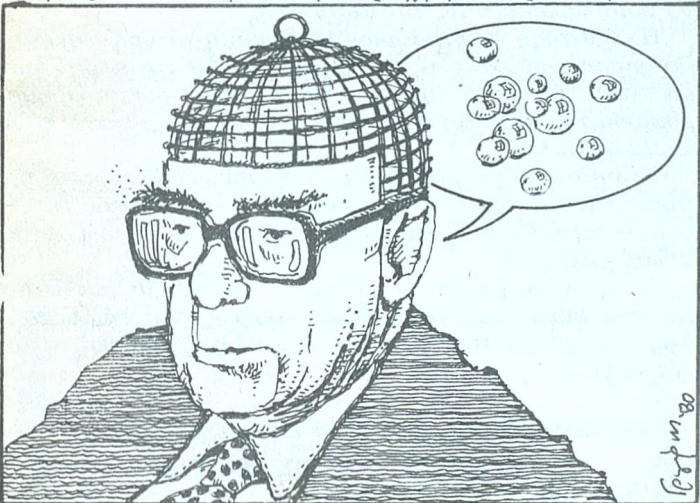
κόλπους του ΠΑΣΟΚ, κλπ. ή «είδηση» του δεκαπενθημέρου ήταν ή πληροφορία του νέου ύπουργου Έξωτερικών κ. Μητσοτάκη ότι το αρχηγείο του ΝΑΤΟ έτοιμάζει κάποιο νέο «σχέδιο» για την επάνοδο της χώρας στο στρατιωτικό σκέλος του βορειατλαντικού συμφώνου.

Η ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑ συνέπεσε με τη βασική διαπίστωση σειράς έπιτελών του αμερικανικού Πενταγώνου ότι, σε περίπτωση πολέμου στον Περσικό κόλπο και μεταφοράς του πολέμου αυτού στην ανατολική Μεσόγειο, «δέν θά υπάρξει – φευ! – συντονισμένη άμυνα». Και ο λόγος είναι απλός: Η ανατολική πτέρυγα του ΝΑΤΟ, παρουσιάζει, από στρατηγικής πλευράς, «μεγάλες αδυναμίες», ενώ, από πολιτικής πλευράς, ή πτέρυγα «πραγματικά παραπαίει, λόγω της συνεχιζόμενης διαμάχης μεταξύ Τουρκίας και Ελλάδας». Τά «ζητούμενα», συνεπώς, είναι:

Πρώτο, ν' αποκατασταθεί τό ταχύτερο ή ενόττητα της νοτιοανατολικής πτέρυγας.

Δεύτερο, νά ενισχυθεί στρατιωτικά ή Τουρκία μιά και υποορεύει με τη Σοβιετική Ένωση και είναι «ή πιό ενάλωτη περιοχή της ανατολικής πτέρυγας».

Τρίτο, νά ενισχυθεί στρατιωτικά και ή Ελλάδα, μιά και οι τέσσερις αμερικανικές βάσεις πού βρίσκονται επί ελληνικού εδάφους, «θά μπορούσαν νά παίξουν ούσιαστικό ρόλο, σε περίπτωση πού ή αμερικανική στρατιωτική δύναμη κρούσης αναγκαζόταν νά επέμβει στην περιοχή ή σε περίπτωση πού οι

αμερικανικές δυνάμεις πού βρίσκονται σήμερα στη Δυτική Γερμανία, μεταφέρονταν στη Μέση Ανατολή».

ΚΑΤΩ ΑΠΟ τό φώς των εκτιμήσεων αυτών δέν εκπλήσσει ή πληροφορία της «Καθημερινής» ότι και τό «νέο σχέδιο Ρότζερς» δέν θά διαφέρει από τά προηγούμενα άλλα, πού απορρίφθηκαν ήδη από ελληνικής πλευράς. Ακριβέστερα φαίνεται ότι τό νέο σχέδιο παίρνει ύπόψη του ορισμένα πολύ συγκεκριμένα δεδομένα:

1. ΤΗΝ ΑΜΕΡΙΚΑΝΟΤΟΥΡΚΙΚΗ άμυντική συμφωνία της 29 Μαρτίου 1980 και τη στρατιωτική, οικονομική, διοικητική, έπιστημονική και τεχνολογική «συνεργασία» μεταξύ των Ήνωμένων Πολιτειών και της Τουρκίας, όπως προβλέπεται από τη συμφωνία αυτή. Τά βασικά σημεία της αμερικανοτουρκικής συμφωνίας άποκάλυψε πρώτη ή «Μακεδονία», στο φύλλο της 25ης Μαΐου, ενώ τό «Βήμα» έδωσε, στο φύλλο του της περασμένης Τρίτης, λεπτομερή ανάλυση των κυριότερων διατάξεών της βάσει των οποίων ή Τουρκία καθίσταται «μόνιμο όπλοστάσιο των ΗΠΑ».

2. ΤΗΝ ΤΟΥΡΚΙΚΗ «συλλογιστική», σύμφωνα με την οποία, σε καμιά περίπτωση δέν μπορεί νά ισχύσει στο Αιγαίο τό, πρό του Αυγούστου 1974, καθεστώς επιχειρησιακού έλέγχου.

3. ΤΗΝ ΑΞΙΩΣΗ της Άγκυρας όπως τό «βάθος» του ελληνικού έναέριου χώρου (10 μίλια) «εναρμονισθεί» με τό όριο της ελληνικής αϊγιαλίτιδας ζώνης (6 μίλια). Στην πραγματικό-

τητα, ή Τουρκία έπαισε, από τό 1974, ν' αναγνωρίζει σαν ελληνικό έναέριο χώρο τά 10 μίλια, με αποτέλεσμα τίς συνεχείς παραβιάσεις του έθνικού έναέριου χώρου από τά αεριοθούμενα της τουρκικής πολεμικής αεροπορίας.

4. ΤΗΝ ΤΟΥΡΚΙΚΗ ΑΠΟΨΗ – πού εμφανίζεται, μάλιστα, σαν «διαλακτική»... – σύμφωνα με την οποία αν ή Ελλάδα δέν δεχθεί την «ανα-οριοθέτηση» του έθνικού έναέριου της χώρας, τότε νά μήν υπάρχουν καθόλου όρια έναέριου χώρου στο Αιγαίο. Η άποψη αυτή υπήρχε και στο πρώτο σχέδιο Ρότζερς και είναι στην ούσια θέση του Τούρκου έπιτελάρχη Έδρέν: Either new boundaries, or no boundaries (είτε νέα όρια, είτε καθόλου όρια).

Και λόγος περί «γαλλικού μοντέλου»

ΤΑ ΤΕΣΣΕΡΑ αυτά σημεία είναι αρκετά, για νά προεξοφλήσουν την άπόρριψη και του νέου σχεδίου, όσο και αν ο κ. Τσαλδάρης συμβουλεύει τούς πολιτικούς συντάκτες νά μήν είναι διαστικοί στη συναγωγή συμπερασμάτων («άκόμα δέν τόν είδατε και Γιάννη τόν έβγάλατε...») και όσο και αν όρισμένοι πολιτικοί σχολιαστές αισιοδοξούν ότι «κάτι μπορεί νά δώσει» ή επικείμενη συνάντηση Μάσκι-Μητσοτάκη, στην Άγκυρα, στα πλαίσια της έαρινής συνόδου του ΝΑΤΟ.

ΒΕΒΑΙΟ είναι πώς τόσο στο πρωθυπουργικό γραφείο, όσο και στο ύπουργείο Έξωτερικών, κανείς δέν περιμένει «όποια-δήποτε εννοική εξέλιξη στο θέμα των σχέσεων με τό ΝΑΤΟ». Ο κ. Ράλλης προσπαθεί νά κερδίσει χρόνο, λέγοντας πώς «μελετά» τό περιεχόμενο της αμερικανοτουρκικής συμφωνίας, ο κ. Μητσοτάκης σιωπά, ο κ. Αδέρωφ δεβαιώνει πώς τά τουρκικά αεριοθούμενα θ' άπωθούνται – όταν παραδιάζουν τόν ελληνικό έναέριο χώρο – με «περίσκηψη» και «αυτοσυγκράτηση», ενώ κάποιοι ελεύθεροι σχολευτές στο ύπουργείο Έξωτερικών διοχετεύουν στον φιλικό τους Τύπο ότι ή «μόνη άπομείνασα λύση» είναι ή έπιλογή του γαλλικού μοντέλου, βάσει του οποίου οι δεσμοί με τό ΝΑΤΟ περιορίζονται στο πολιτικό σκέλος του και μόνο «εκτάκτως» μπορεί νά υπάρξει συνεργασία και στο στρατιωτικό πεδίο.

ΣΤΗΝ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ, και ή κυβέρνηση Ράλλη αντιμετώπιζε τά ίδια αδιέξοδα με την προκάτοχ της, έφόσον παραμένει προσηλωμένη στο «ιδεώδες» του άτλαντισμού, παρά τούς υπαινιγμούς της ότι ή ελληνική έξωτερική πολιτική «δέν είναι δεδομένη», με την έννοια ότι δέν αποκλείεται νά καλέσουμε – κάποτε – τούς Άμερικανούς νά ξηλώσουν τίς βάσεις τους, έφόσον δέν πιέζουν την Τουρκία νά μάς δεχτεί και πάλι στο στρατιωτικό ΝΑΤΟ και έφόσον «θά άνέτρεπαν» τόν «υφιστάμενο συσχετισμό δυνάμεων μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας», έστω και αν ο συσχετισμός αυτός έχει ήδη άνατραπει!

ΤΑ ΑΔΙΕΞΟΔΑ αυτά καταγράφονται, ενώ ή οικονομική κατάσταση επιδεινώνεται και ενώ στο Αιγαίο άντιπαρατάσσονται – σε μιά άμοιβαία έπίδειξη ισχύος – ελληνικά και τουρκικά πολεμικά σκάφη, αλλά και μαχητικά και μεταγωγικά αεροσκάφη της ελληνικής και τουρκικής πολεμικής αεροπορίας, στα πλαίσια χωριστών αεροναυτικών άσκήσεων.

ΓΙΑ ΤΙΣ άσκήσεις αυτές, τό ύπουργείο Έθνικής Άμύνης δεβαιώνει πώς «ουδείς κίνδυνος έντάσεως υπάρχει», έφόσον πρόκειται για «γυμνάσια ρουτίνας». Άλλά στον τόπο αυτό, «ρουτίνα» έγιναν τά πάντα: Τά αίτήματα των εργαζομένων – πού παραμένουν πάντοτε άνικανοποίητα – ή τουρκική πρόσκληση – πού όλοένα κλιμακώνεται – οι έμπαιγμοί και οι πιέσεις του ΝΑΤΟ, ή παρουσία των αμερικανικών βάσεων, ή αυταρχία, ή γραφειοκρατία, τά μέτρα ύπέρ των διομηχάνων, ή αυθαιρεσία πού λέγεται ΕΡΤ ή ΥΕΝΕΔ, άκόμα και ή «έλλοχεύουσα έθνικοφοροσύνη» πού λέγεται τώρα «πτέρυγα Άδέρωφ». Η όποια άρνητική συσσώρευση, ώστόσο, έχει κάποιο όριο. Νά τό συνειδητοποίησε, άραγε, ή «νέα» κυβέρνηση του Ράλλη;

ΑΝΤΗΝΩΡ

ΤΟ Α' ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΤΗΣ ΕΔΑ

Στις 25 Μαΐου τέλειωσε τις εργασίες του τό Α' μεταδικτατορικό συνέδριο της ΕΔΑ. Στην τριήμερη διάρκειά του συζητήθηκαν και έγκρίθηκαν τό πρόγραμμα και τό καταστατικό τό κόμματος, καθώς επίσης και πολιτική απόφαση γιά τήν ένότητα τής Δημοκρατικής 'Αριστεράς. Παράλληλα, τό Συνέδριο επανεξελέξε όμόφωνα ως πρόεδρο τόν κ. 'Ηλία 'Ηλιού και νέα Διοικούσα 'Επιτροπή, δεκαεννιά από τά μέλη τής όποιας εκλέγονται γιά πρώτη φορά στή θέση αυτή.

Παρά τίς απαισιόδοξες προβλέψεις τό Συνέδριο και έγινε και δέν σήμανε τή διάλυση τής ΕΔΑ. Είναι γεγονός, πάντως, πώς δέν μπορεί νά τό χαρακτηρίσει κανείς εύκολα και σάν άφετηρία. Κι αυτό, γιατί κυρίως τό Συνέδριο φάνηκε νά επισφραγίζει και νά επικυρώνει τήν μέχρι τώρα πορεία, χωρίς νά πραγματοποιεί κάποια γενναία τομή σέ σχέση μέ τή στρατηγική, τήν πολιτική και οργανωτική πρακτική πού άκολουθήσε τό κόμμα αυτό μετά τήν περσινή Πανελλαδική Συνδιάσκεψη.

Οί παρεμβάσεις τών συνέδρων και κυρίως εκείνων τής επαρχίας έδειξαν επίσης τίς δυσκολίες πού αντιμετώπιζει ένα σχήμα, όπως αυτό τής ΕΔΑ, πού πολλές φορές θεωρείται σάν τό υπόλοιπο τής αφαίρεσης τού ΚΚΕ και τού ΚΚΕσσ. από τόν κάποτε ένιαίο κορμό τής παραδοσιακής 'Αριστεράς. Πρόσθετα, ή αδυναμία άσκησης μιās αυτοδύναμης πολιτικής ανάμεσα στίς μυλόπετρες τού ΠΑΣΟΚ και τού ΚΚΕ και τήν κρίση και τόν κατακερματισμό τών δυνάμεων τού «άνανεωτικού χώρου» άπασχόλησαν τό συνέδριο, χωρίς όμως νά γίνει διαуγής μιá πρόταση άπεμπλοκής άπ' αυτές τίς δυσκολίες.

Η πίο γόνιμη πλευρά τού συνεδρίου, εισηγητικά, ύπήρξε ή πρόταση γιά τήν ένότητα τών δυνάμεων τής Δημοκρατικής 'Αριστεράς. Η πρόταση αυτή πού είχε προκαλέσει όξύ θέμα πριν τή σύγκληση τού συνεδρίου, ύπερψηφίστηκε τελικά, αλλά μέ τέτοιο τρόπο, πού νά επιδέχεται πολλαπλές έρμηνείες ως πρós τίς δεσμεύσεις πού περιέχει και τήν κατεύθυνση πού ύποδειχνει. Φαίνεται, λοιπόν, ότι ή πορεία αυτής τής πρότασης θά έξαρτηθεί από τούς συσχετισμούς μέσα στή Δ.Ε. και στό κόμμα, αλλά και από τή δεκτικότητα τού χώρου στόν όποιο άπευθύνεται.

Τό συνέδριο τής ΕΔΑ, έντάσσεται λοιπόν στήν ιστορία αυτού τού κόμματος. Δέν μπόρεσε, όμως, νά ψαύσει και νά θίξει μέ τόλην τά προβλήματα τού τόπου και τής 'Αριστεράς, πραγματοποιώντας έτσι μιάν ευρύτερη συμβολή, από εκείνη τής αυτοεπικύρωσης τής ίδιας του τής συγκρότησης και λειτουργίας.

ΩΡΑΡΙΟ ΚΑΙ ΒΙΟΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

Πραγματοποιήθηκαν, αναγγέλθηκαν ή προμηνύονται έντονες κινητοποιήσεις και τών εργαζόμενων και τών μικροεπιχειρηματιών εναντίον τών κυβερνητικών προθέσεων νά «έκλογικεύσει» τό ώράριο λειτουργίας γραφείων και καταστημάτων. Παρά τήν άβελτηρία τών συνδικαλιστικών τους οργανώσεων, πού επιμένουν στήν αναχρονιστική προσήλωση στά αυστηρά ποσοτικά κριτήρια τού επιπέδου ζωής, όλο και νέα στρώματα ανακαλύπτουν τί σημαίνει ό αναχρονιστικός έξευρωπαϊσμός τής καθημερινής ζωής πού οι ήμιμαθές τεχνοκράτες τής δεξιάς προσπαθούν νά επιβάλλουν στό άπληροφόρητο κοινό.

Ας μείνουμε όμως στό ώράριο. Είναι σαφές ότι γιά λόγους κλιματολογικούς και ιστορικούς οι εργαζόμενοι στίς υπηρεσίες και τίς βιοτεχνίες έχουν στή χώρα μας ένα πλεονέκτημα άπέναντι στούς υπόλοιπους εργαζόμενους τής Κοινής 'Αγοράς. Τό ώράριό τους στό βαθμό πού είναι συνεχές τούς αφήνει περιθώρια γιά νά ψυχαγωγηθούν, νά επιμορφωθούν και συχνά νά άσκήσουν ένα δεύτερο επάγγελμα γιά νά συμπληρώσουν τίς απολαύσεις τους.

Η υιοθέτηση ενός ώραρίου μέ δίωρη ή τρίωρη διακοπή, θά σημαίνει ούσιαστικά τήν επιμήκυνση τής εργάσιμης ήμέρας κατά δύο ή τρείς ώρες ή άλλιώτικα τήν ούσιαστική συρρίκνωση τού ελεύθερου χρόνου, πού δέν άφιερώνεται στόν κύριο εργοδότη.

Θά πρόκειται γιά μιá πρώτου μεγέθους επίθεση κατά τής ποιότητας τού τρόπου ζωής και τελικά τού βιοτικού επιπέδου. Γι' αυτό και μεθοδεύεται μέ πλήρη άπουσία τών άμεσα ενδιαφερόμενων.

Ας «έχουσιν γνώσιν οι φύλακες», δηλαδή τά συνδικάτα και οι ένώσεις όλων όσων ενδιαφέρονται γι' αυτό τό πρόβλημα. Και πού είναι στίς μεγάλες πόλεις, έξαιρετικά πολυάριθμο.

Ο ΦΑΥΛΟΚΥΚΛΟΣ ΑΒΕΡΩΦ

Ο κ. 'Αβέρωφ φαίνεται πώς δέν ξέρει και νά χάνει, άφου πρώτα έδειξε ότι δέν ξέρει νά κερδίζει. Δέν συνειδητοποίησε φαίνεται, ότι τό νά κάνεις τόν «γκιουλέκα» στά αντίπαλα δημοκρατικά κόμματα, προσπορίζει ίσως κάποιας μορφής ώφέλη. Νά πλασσάρεσαι όμως σάν έσωκομματικός «γκιουλέκας» είναι λάθος τακτικής, πού κοστίζει βαριά.

Φαίνεται όμως ότι ό κ. 'Αβέρωφ, ως κ α ί καλλιτέχνης, είναι δέσμιος τής «μανιέρας» του. Φήμες διαχέονται, άπειλές ύπολανθάνουν ότι τό «Σεπτέμβρη θά έχουμε άλλη κυβέρνηση».

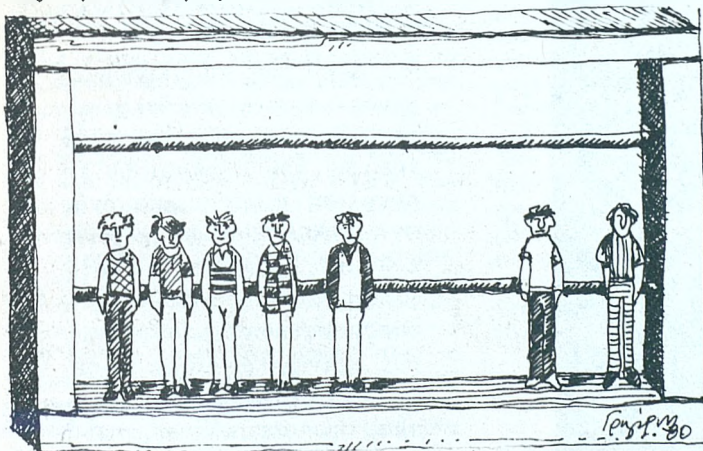
Όμως, πόσοι βουλευτές, πόσοι ύπουργοί τής «Νέας Δημοκρατίας» γοητεύονται άπ' τήν προοπτική μιās έσωκομματικής ρήξης, πού τό βέβαιο άποτέλεσμά της θά είναι ή μείωση κύρους και τών δυό αντιμαχόμενων μερίδων πρós τά έξω - τό εκλογικό σώμα;

Και πόσοι άλλοι παράγοντες τού δημόσιου βίου θά ήταν πρόθυμοι νά διευκολύνουν τίς γενικότερες περιπλοκές πού ύποκρύπτει ή πολιτική τού κ. 'Αβέρωφ; Ήδη φαίνεται ότι δέχτηκε ορισμένες σαφείς προειδοποιήσεις από τά ύπατα δώματα. Και θά έξαναγκαστεί σέ όχι κερδοφόρες - μετά τούς λεονταρισμούς - τελετουργίες προσαρμογής, πειθαρχίας και ένότητας. Ήσως ό κ. 'Αβέρωφ, κ α ί ως καλλιτέχνης άνθρωπος, πρέπει νά στοχαστεί πάνω «στού κύκλου τά γυρίσματα» (όπου έλπίζει) και τήν «φαυλοκυκλία» όπου έχει περιπλακεί.

Τό 'Υπουργείο Παιδείας μαθήτευσε καλά στο Θρησκευμάτων. 'Ετσι, τό τεράστιο θέμα τής αναδιάρθρωσης τής 'Εκπαίδευσης καί τής θεμελίωσης μιᾶς ούσιαστικής Παιδείας, τό ἀντιμετώπισε ὡς ὁ ἀγιορείτης καλόγερος, πού βάφτιζε ψάρι τή μπριτζόλα καί τηρούσε καί τή νηστεία καί τήν εὐζωία του. Μάλιστα, ἀνοιχτό στό νέα ρεύματα καθὼς εἶναι, μαθήτευσε καί σέ σύγχρονες φιλοσοφικές καί ἰδεολογικές συγκρούσεις καί συμφωνεῖ μέ τό Μάο ὅτι τό «ἕνα γίνεται δύο». 'Ητοι παρέλαβε τίς ἀπασ εἰσαγωγικές ἐξετάσεις «παιλίου τύπου» καί τίς διπλάσισε (καταργώντας τες), μοιράζοντάς τες στή Β' καί Γ' Λυκείου.

'Ετσι, 120.000 μαθητές ὑφίστανται τίς νέες τλαιπωρίες αὐτές τίς μέρες, μή συνειδητοποιώντας προφανῶς τήν προνομιοῦχο θέση τους, σέ σχέση μέ τούς προηγούμενους συναδέλφους τους. 'Επανελημμένα οἱ ὑπεύθυνοι φορεῖς τής ἐκπαίδευσης κατάγγειλλαν τήν ἔλλειψη ὑποδομῆς, τήν ἔλλειψη σχεδιασμοῦ καί πρόβλεψης, τήν ἀδυναμία τής παρούσας διαρθρωτικῆς δομῆς τής ἐκπαίδευσης νά φορέσει τό «καπέλο» τῶν πανελλήνιων. Ταυτόχρονα ἀνθρσαν – ἀναπροσαρμοσμένα – κι αὐτά ὅλα τά φαινόμενα τής παραπαιδείας πού ἡ ἀλλαγὴ ἐξεταστικοῦ συστήματος φιλοδοξοῦσε νά καταργήσει. Τά μεγάλα φροντιστήρια τῶν χιλιάδων μαθητῶν τά διαδέχθηκαν οἱ ἀλυσίδες τῶν συνοικιακῶν φροντιστηρίων καί τό θησαύρισμα τῶν «ἰδιατεράδικων» – ἐπιβαρύνοντας κατά πολύ περισσότερο τό «κόστος εἰσαγωγικῶν».

Τέλος, τό ἀσφυκτικό κλίμα τής θεαματικῆς ἀστυνομικῆς ἐπιχείρησης γιά τό «ἀδιάβλητο» τῶν πανελλήνιων ἐξετάσεων ἔρχεται νά θυμίσει πῶς, ὅ,τι ἡ κυρίαρχη ἰδεολογία δέν μπορεῖ νά ἐσωτερικεύσει ὡς πειθῶ τό «ἐμπειδώνει» διά (παιδαγωγικῶ) ροπάλου. Εἰμαστε πάντως βέβαιοι, ὅτι ὅλο καί περισσότεροι μαθητές καί γονεῖς ξέρουν ὅτι τό μέλλον τους δέν τό ἀπειλοῦν οἱ ἀπελπισμένοι συνάδελφοί τους μέ τά τρανζιστοράκια, ἀλλά ἡ κυβέρνηση τής Δεξιᾶς μέ τήν ἐκπαιδευτική πολιτική τής.

ΤΙΣ ΑΡΧΕΣ ἢ ΤΗΝ ΑΡΧΗ;

'Η Εὐρώπη «ἔχει ἀρχίσει νά ξεφεύγει ἀπό τόν ἄμεσο ἔλεγχο τῶν ΗΠΑ». Μέ τή διαπίστωση αὐτή ὁ Πρόεδρος τοῦ ΠΑΣΟΚ φαίνεται πῶς προσανατολίζεται στήν υἱοθέτηση μιᾶς καινούριας στάσης ἀπέναντι στήν ΕΟΚ πού, μέχρι χθές ἀκόμα, ἀποτελοῦσε μαζί μέ τό ΝΑΤΟ, «τό ἴδιο συνδικάτο». Παρά τίς ἐπεξηγήσεις πού ἀκολούθησαν καί ἀνεξάρτητα ἀπό τήν ὀρθότητα ἢ ὄχι τής διαπίστωσης αὐτῆς, εἶναι δυνατό, μέ σχετική σιγουρία, νά καταγραφῇ ἐδῶ ἡ σύνολη ἐντύπωση πού ἄφησε ἡ τελευταία συνέντευξη τοῦ Προέδρου τοῦ ΠΑΣΟΚ: διερχόμαστε πιά τό στάδιο τῶν «λεπτῶν διακρίσεων» καί ἀρχίζουμε νά ἀπομακρυνόμαστε ἀπό τήν περίοδο τῶν ἀπόλυτων ἀντιπαραθέσεων ἢ τῶν ἀδιάλλακτων τοποθετήσεων.

Παρασκευή 23

● Λαϊκή ἐξέγερση ἔγινε στή Ν. Κορέα μέ σκοπό τόν πολιτικό καί κοινωνικό ἐκδημοκρατισμό. 'Η κυβέρνηση δέχτηκε μερικά ἀπό τά αἰτήματα, χωρίς αὐτό νά σημαίνει ὅτι δίνεται λύση στό σοβαρά πρόβλημα τής χώρας. Οἱ ΗΠΑ ἐκδήλωσαν ἔμπρακτα τήν συμπάρασσή τους στό στρατό, ὁ ὁποῖος κύκλωσε τήν ἐπαναστατημένη πόλη Κβανγκτζού.

Σάββατο 24

● 'Αρχίζει τό 2ο συνέδριο τής ΕΚΟΝ Ρ. Φερραῖος ὅπου θά συζητηθοῦν τά ἰδιαίτερα προβλήματα τής νεολαίας, ὁ ρόλος τοῦ Ρ.Φ. στήν ἐπίλυσή τους, τά ὑπέρ καί τά κατά τής πορείας του καθὼς καί ὁ προγραμματισμός γιά περαιτέρω δράση.

Πέμπτη 29

Σύμφωνα μέ τήν Ε.Σ.Σ.Δ., ἡ μόνη διέξοδος γιά τήν Τουρκία, ἡ ὁποία ἔχει συσσωρεύσει ὀγκώδη χρέη πρὸς τή Δύση κι ἔχει ἐπιπλέον δεσμευτεῖ ἀπό τό ΝΑΤΟ νά ἀφιερῶναι μεγάλο μέρος τοῦ προϋπολογισμοῦ τής σέ ἐξοπλισμό, εἶναι νά ἀποχωρήσει ἀπό τό συνασπισμό αὐτό καί νά προσανατολιστεῖ στή Μόσχα.

Παρασκευή 30

Διαμαρτυρία μαύρων γυναικῶν στή Ροδεσία μέ αἷτημα νά στελεχωθεῖ ἡ ἀστυνομία μέ μαύρους, πιστεύοντας ὅτι ἔτσι ἡ τρομοκρατία θά μειωθεῖ. 'Η διαδήλωσή τους διαλύθηκε βία μέ ἐπίθεση ἀστυνομικῶν.

Σάββατο 31

'Ανακοίνωση γιά συνεργασία ΗΠΑ/Κίνας στοὺς ἐξοπλισμούς. Οἱ ΗΠΑ θά χορηγήσουν «μὴ ἐπιθετικά ὄπλα» ὅπως ἐλικόπτερα καί ραντάρ στήν Κίνα καί θά ἐκπαιδεύσουν Κινέζους στίς σύγχρονες πολεμικές μεθόδους.

'Ιούλιος

Κυριακή 1

● 'Ο 'Αρειος Πάγος ἀποφάσισε τήν ἐκδοσὴ τῆς 'Ιταλίδας Ροσσάνα Ματιούσι, ἡ ὁποία κατηγορεῖται ὡς μέλος τῶν «'Ερυθρῶν Ταξιαρχιῶν» γιά παράνομη ὀπλοφορία καί ἄλλα ἀδικήματα. 'Η ἴδια ἀρνεῖται τήν ἐνοχὴ τῆς καί δηλώνει ὅτι δέν τήν ἐνδιαφέρει ἡ πολιτική.

● 'Εληξαν οἱ συνομιλίες μεταξύ τῆς ἀντιπροσωπείας τοῦ Κ.Κ. Βουλγαρίας καί τοῦ Κ.Κ. 'Ελλάδας. 'Επιβεβαιώθηκαν οἱ φιλικές σχέσεις τῶν δύο κομμάτων καί διατυπώθηκαν κοινές θέσεις γιά τήν ὕφεση, τόν ἀφοπλισμό καί τήν συνεργασία μεταξύ τῶν ἐργατικῶν κινημάτων. 'Ο ἐπικεφαλῆς τῆς ἀντιπροσωπείας κ. Λίλοφ συναντήθηκε μέ τόν κ. Ράλλη μέ τὸν ὁποῖο συζήτησε σχετικὰ μέ τίς ἐξελίξεις στό Βαλκάνια.

Τρίτη 3

'Αντιπρόσωποι ὁλων τῶν προοδευτικῶν κομμάτων Τουρκίας, 'Ελλάδας, Κύπρου συναντήθηκαν στήν Βιέννη καί διακήρυξαν τήν ἀπόφασή τους νά μετατραπῇ τό Αἰγαίο σέ ζῶνι ἐρήνης καί νά ἐφαρμοστοῦν οἱ ἀποφάσεις τοῦ συνεδρίου στό 'Ελσίνκι. 'Η συνάντηση ἔγινε μέσα στό πλαίσιο τοῦ διεθνoῦς forum γιά τήν ὕφεση καί τήν εἰρήνη.

Οἱ διαπιστώσεις τοῦ εἶδους «ἡ Εὐρώπη ἔχει ἀρχίσει νά ξεφεύγει ἀπό τόν ἄμεσο ἔλεγχο τῶν ΗΠΑ» δέν λειτουργοῦν τόσο στό ἐπίπεδο τῶν «τρεχουσῶν ἐπιδιώξεων» τοῦ κινήματος, ὅσο σάν ἐνδεχόμενο «ἄλλοθι» πού κατασφαλίζει, σέ ὁποιαδήποτε στιγμή ἀπαιτηθεῖ (ἂν ἀπαιτηθεῖ), τή «συνέπεια» καί τή «συνέχεια» τῆς πολιτικῆς ἐνός κόμματος, ὅταν ἐπέρχεται ἡ στιγμή νά ἀναλάβει τίς εὐθύνες τῆς κυβερνητικῆς ἐξουσίας. Σέ μιά τέτοια προοπτική, οἱ αἰτιολογήσεις αὐτῶν τῶν διαπιστώσεων τοποθετοῦνται σέ ἕνα πολύ μεταγενέστερο στάδιο – ἰδιαίτερα, ὅταν οἱ ἀντίθετες σέ αὐτές τίς διαπιστώσεις θέσεις ἔχουν διαδραματίσει ἀποφασιστικό ρόλο στή διαμόρφωση καί στή συνοχή τῆς συγκεκριμένης ἐκλογικῆς θέσης τοῦ συγκεκριμένου πολιτικοῦ κινήματος. Βέβαια ἐδῶ εἰσερχόμαστε στήν περιοχή τῆς «real politik»...

'Αναρωτιόμαστε ὅμως γιατί, ἐνῶ δέν ἔχουν ἀκόμα κοπᾶσει οἱ διαμαρτυρίες γιά τό «ξεπούλημα» τῆς 'Ελλάδας στήν «ἀμερικανοκρατούμενη» ΕΟΚ, ἐπιλέγεται ἡ τωρινή στιγμή γιά νά δηλωθεῖ «τό βουνό ἀρχίζει νά κινεῖται πρὸς τόν Μωάμεθ». 'Επίσης, μέ δεδομένο τό προνόμιο τοῦ Προέδρου τοῦ ΠΑΣΟΚ, νά διαπιστώνει καί νά ἀποκρυστογραφεῖ, ἀποκλειστικά αὐτός, τά ἐκάστοτε «νέα πραγματικά δεδομένα, εἶναι ἀπορίας ἄξιον πῶς θά ἐπιλυθοῦν τά ἐσωκομματικά προβλήματα ἀπὸ τή διαφαινόμενη «ἀλλαγὴ πλεύσεως» σέ ἕνα ζήτημα πού, ἀνάλογα μέ τήν ἀντιμετώπισή του, θά κριθεῖ ἡ ἀπόκτηση τοῦ εἰσιτηρίου γιά τήν «ἀπρόσκοπτη» μετάβαση τοῦ κινήματος στήν ἐξουσία.

Τό μοναδικό βιβλίο πού περιέχει τά ΥΠΕΡ καί τά ΚΑΤΑ

Γράφουν οί :

Α. ΑΝΔΡΙΑΝΟΠΟΥΛΟΣ
Δ. ΑΝΔΡΟΥΛΑΚΗΣ
Λ. ΑΝΤΩΝΑΚΟΠΟΥΛΟΣ
Α. ΕΛΕΦΑΝΤΗΣ
Μ. ΚΑΒΟΥΡΙΑΡΗΣ
Β. ΚΑΠΕΤΑΝΓΙΑΝΝΗΣ
Η. ΚΑΤΣΟΥΛΗΣ
Δ. ΚΕΛΠΕΡΗ
Κ. ΚΟΛΜΕΡ
Π. ΛΕΥΚΑΔΙΤΗΣ
Γ. ΛΟΥΛΗΣ
Σ. ΜΟΣΧΟΝΑΣ
Ν. ΜΟΥΖΕΛΗΣ
Μ. ΝΙΚΟΛΙΝΑΚΟΣ
Μ. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΑΚΗΣ
Α. ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ
Σ. ΠΑΠΑΣΠΗΛΙΟΠΟΥΛΟΣ
Ν. ΠΟΥΛΑΝΤΖΑΣ

«... Δέν εἶναι παρακινδυνευ-
μένος ὁ ἰσχυρισμός ὅτι χωρίς
ἐπαρκή γνώση τῶν στοιχείων
ἐκείνων πού συγκροτοῦν τή
συνολική φυσιογνωμία ἑνός
σχηματισμοῦ, οἱ καθημερινές
πολιτικές διαφωνίες συσκοτι-
ζονται καί διαστρεβλώνονται,
παραμορφώνοντας τούς ὅρους
τῶν κοινωνικῶν συγκρούσε-
ων. Ἀποτέλεσμα, ὁ ἐκχυδα ἰ-
σμός τῆς πολιτικῆς ζωῆς καί ἡ
συνακόλουθη «φιλαθλοποίη-
ση» τῆς κομματικῆς ἐπιλο-
γῆς, γεγονότα πού δυστυχῶς
σφραγίζουν ἀποφασιστικά τήν
παθολογία τῆς πολιτικῆς μας
ζωῆς... »

Βιβλία γιά μιά σφαιρική ἐνημέρωση

Ἐκδοτικός Οἶκος ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΗΣ, Πρ. Κορομηλά 38, τηλ. 264958, 277350 Θεσσαλονίκη

ΑΝΤΙΘΕΣΕΙΣ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ

Η ΚΟΛΑΣΗ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ

Τό 1979 ονομάστηκε έτος του παιδιού. Άρχισε και τελείωσε με πολλές παράτες και φούμαρα.

Άλλα σαν να μην έφτανε τό «έτος», είχαμε πρίν από μία εβδομάδα (τήν 1η Ιουνίου) και την «ήμέρα του παιδιού». Σκεφτήκαμε λοιπόν να κάνουμε κι εμείς ένα αφιέρωμα, διαλέγοντας τέσσερις χαρακτηριστικές περιγραφές, για την μοίρα των παιδιών, από διαφορετικές γωνίες του Τρίτου Κόσμου.

ΑΚΤΗ ΤΟΥ ΕΛΕΦΑΝΤΟΣΤΟΥ: Παιδιά για όλες τις δουλειές

Στίς πόλεις όπου πραγματοποιείται τό «οικονομικό θαύμα», δηλαδή σπαταλιούνται τά υπερεισοδήματα της νεοαποικιακής ληστρικής εκμετάλλευσης του φυσικού πλούτου της χώρας, συναντάει κανείς ένα πλήθος «αδέσποτα» και άστεγα παιδιά. Κοιμούνται στά πεζοδρόμια και όλη την ημέρα περιφέρονται αναζητώντας μίαν ευκαιρία για να κερδίσουν δουλεύοντας ή αρπάζοντας τόν επιούσιο. Μπορείτε να έχετε έναν τέτοιο «μικρό» δώδεκα ή δεκαπέντε ετών για άπεριόριστο χρόνο στη διάθεσή σας για 1200 περίπου δραχ. τόν μήνα! Άλλά οι περισσότεροι δέν έχουν καν την τύχη να θρουν μία σταθερή δουλειά! Γυαλίζουν παπούτσια, πουλάνε τά έτερόκλητα αντικείμενα σέ μηδαμινές ποσότητες, φυλάνε και πλένουν αυτοκίνητα, κουβαλάνε πακέτα και είναι εύκολη λεία για τούς μαστρωπούς.

Στήν ουσία μπορεί κανείς να αγοράσει παιδιά του ενός ή του άλλου φύλου και να τά χρησιμοποιήσει όπως ακριβώς επιθυμεί σαν μικρούς δούλους.

Άλλα και στην αφρικανική ύπαιθρο τά παιδιά δέν ζουν καλύτερα. Υποσιτισμένα αναγκάζονται να καταβάλλουν υπεράνθρωπους κόπους, να περπατούν φορτωμένα όλη την ημέρα ή να δουλεύουν σκληρά στό χωράφι. Όσα απ' αυτά δέν δείχνουν προθυμία «συμμορφώνονται» μέ άγριες σωματικές ποινές. Τά παιδιά πού φέρουν βαθείς πληγές από τούς ξυλοδαρμούς είναι συνηθισμένο θέαμα.

Οι Άφρικανοί παραδοσιακά έτρεφαν μία μεγάλη αγάπη για τά παιδιά και αφιέρω-

ναν στην ανατροφή τους ένα σημαντικό χρόνο. Όμως, ή διείσδυση του καπιταλισμού και της χρηματικής οικονομίας και ή αποσύνθεση των οικογενειακών και άλλων δομών πού είχε σαν αποτέλεσμα, εξαγρίωσε τά ήθη και έκανε τούς ανθρώπους θύματα ενός ανελέητου ανταγωνισμού για την επιβίωση. Τά παιδιά σαν πιο αδύνατα υφίστανται όλες τις συνέπειες αυτής της εξέλιξης.

ΧΟΝΓΚ-ΚΟΝΓΚ: Τά παιδιά είναι περιουσιακό στοιχείο

Οι μαθητές του παράδεισου της ελευθερίας επιχείρησης ζουν μέσα σέ μία συνεχή αγωνία. Άλλεπάλληλοι διαγωνισμοί πού αρχίζουν στό τέλος του νηπιαγωγείου έχουν προορισμό την επιλογή των «εύφυστέρων» και «ίκανοτέρων»... Στήν πράξη αυτό σημαίνει ότι από την πιο τρυφερή ηλικία θα πρέπει να αποστηθίσουν διάφορες άχρηστες συνήθες γνώσεις και να συνηθίσουν να απαντούν μέ ταχύτητα αυτόματου στα διάφορα αποβλακωτικά «τέστ».

Ο σχολικός ανταγωνισμός οδηγεί συχνά τούς μικρούς μαθητές σέ νευρώσεις και καταθλίψεις. Ιδιαίτερα όταν σκεφτεί κανείς ότι ή σχολική προετοιμασία γίνεται σέ υπερσυνωστισμένα σπίτια και ότι συχνά τά ίδια τά παιδιά δουλεύουν σέ διάφορα εργαστήρια όχτώ ως δέκα ώρες την ημέρα σέ ανειδίκευτες επαναληπτικές εργασίες.

Τά Χριστούγεννα, προκλήθηκε σάλος, όταν ή αγγλική τηλεόραση έδειξε ένα φίλμ μέ παιδιά δέκα ετών πού δούλευαν σέ εργοστάσια παιχνιδιών. Μερικά από αυτά είχαν χάσει τά δάχτυλά τους στίς επικίνδυνες μηχανές πού ήταν υποχρεωμένα να χειρίζονται.

Επειδή ή παιδική εργασία άπαγορεύεται από τό νόμο υπάρχουν ειδικά φωτεινά και ήχητικά σήματα πού προειδοποιούν τούς εργοδότες για να εξαφανίσουν τά παιδιά σέ ειδικά κατασκευασμένες καταπακτές. Ένα μικρό φιλοδώρημα στον επιθεωρητή, αρκεί για να εξουδετερωθούν πέρα για πέρα οι βρεταντικοί εργατικοί νόμοι πού εφαρμόζονται στην κινέζικη άποικία.

Η παιδική εργασία παίζει σημαντικό ρόλο στην εξαπλωση των προϊόντων του Χόνγκ-Κόνγκ στα πέρατα της γης.

ΚΑΪΡΟ: Δεκαπέντε ώρες δουλειά για ένα πινάκιο φούλια

Τό Κοράνι γράφει ότι ...«τά παιδιά από την ηλικία της φρόνησης και μετά πρέπει να γίνονται χρήσιμα για τών οικογένειά τους». Έτσι παιδιά δέκα ετών κρατάνε όλόκληρα καταστήματα ενώ ο πατέρας τους κάνει άλλες δουλειές. Προσέχουν κοπάδια απίό πρόβατα και γκαμήλες ακόμα μικρότεροι, από 6 ετών. Ένα παιδί στό τρία στην Αίγυπτο, δουλεύει αντί να πηγαίνει στην στοιχειώδη εκπαίδευση.

Πολλές φορές ή άμοιρή είναι μόνο λίγη τραφή και στέγη. Στην καλύτερη περίπτωση ένας «μικρός» δώδεκα ετών δουλεύοντας δεκαπέντε ώρες την ημέρα δίνει στους γονείς του τό δικαίωμα να εισπρά-

ξουν 10-20 αίγυπτιακές λίρες, δηλαδή 600-1200 δραχμές.

Οι άπολαυές των μικρών σκλάβων συμπληρώνονται μέ διάφορες σωματικές ποινές πού τά αφεντικά μοιράζουν μέ μεγάλη άπλοχεριά.

Άς μήν μιλήσουμε βέβαια για τά διάφορα κοριτσάκια πού υποσιτίζονται στό διαμερίσματα των μικροαστικών οικογενειών σαν υπηρέτριες. Ένώ ή μικρή και μεσαία τάξη εξαθλιώνεται συνεχώς, οι κοινωνικές συμβάσεις επιβάλλουν να διατηρείς κάποιον πού να κάνει όρισμένες δουλειές, πού μία «κυρία» δέν επιτρέπεται να κάνει μέ τά ίδια της τά χέρια. Μέ 250 δραχμές και μία στοιχειώδη διατροφή μπορείτε να έχετε ένα τέτοιο κοριτσάκι για όλες τις χρήσεις και καταχρήσεις από μία άγροτική οικογένεια της Άνω Αίγυπτου, πού έτσι κι αλλιώς δέν μπορεί να τό αναθρέψει.

Άλλά και τά παιδιά πού πάνε σχολείο δουλεύουν συχνά όχτώ ως δέκα ώρες την ημέρα μετά τό τέλος των μαθημάτων.

Τίποτα δέν είναι ρόδινο για τά παιδιά της κοιλάδας του Νείλου.

ΜΠΑΓΚΟΓΚ: 1500 τό κεφάλι

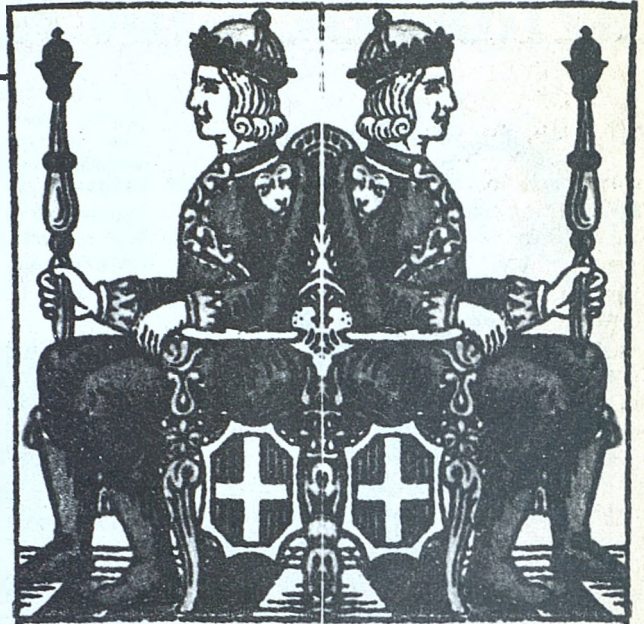
Όταν ή άστυνομία ανακαλύπτει, ένα καινούργιο «sweat-shop» (μαγαζί για ιδρώτα) οι έφημερίδες βρίσκουν άφθονα θέματα για τό κοινό πού διψάει για ιστορίες φρίκης. Συνήθως δεκάδες υποσιτισμένα παιδιά, μέ πληγές και τραύματα δουλεύουν κάτω από τό μαστίγιο του εργοδότη χωρίς κανένα δικαίωμα. Τά έχουν πουλήσει οι γονείς τους για άπεριόριστο διάστημα για 1500 δραχμές περίπου τό κεφάλι.

Δυό εκατομμύρια παιδιά ύπολογίζεται ότι υφίστανται αυτό τό καθεστώς ούσιαστικής δουλείας.

Σ' αυτήν τη χώρα, όπου ένας στους τέσσερις υποσιτίζεται, ένα παιδί στα τρία δέν πάει καθόλου σχολείο και μένει όλότελα αναλφάβητο. Η αύριανή Ταυλάνδη, θά έχει ένα πληθυσμό πού θά φέρει τά σημάδια της πείνας, της υπερεργασίας και των εξευτελισμών.

του Δημήτρη Χατζή

Τέλος ή «Μεταπολίτευση»

Μέ πολλούς (και από παράδοση και λόγω λιτότητας) χρυσοφορεμένους παπάδες και μέ πολλή (διάστιχτη, όπως πάντοτε, από τους βαρβαρισμούς των σολοικισμών της) καθαρεύουσα, έγινε από την πλειοψηφία της Βουλής, όπως ορίζεται από το Σύνταγμα, η μεταβίβαση της προεδρικής εξουσίας από τον κ. Κ. Τσάτσο στον κ. Κ. Καραμανλή.

Ο κ. Τσάτσος, μέ ειδικό διάταγμα, ξαναγυρίζει τώρα εκεί που είναι ή ήθικη και ιδεολογική του φωλιά, στην 'Ακαδημία 'Αθηνών. Πενήντα ολόκληρα χρόνια στη δημόσια ζωή της χώρας, ο κ. Τσάτσος υπηρέτησε πιστά την Δεξιά – που δέν είναι Γράμματα, δέν είναι σκέψη και δέν είναι ή πρόοδος αυτού του τόπου. 'Ανεβασμένος στο προεδρικό αξίωμα, όχι βέβαια μέ την ψήφο του ελληνικού λαού, αλλά από την συγκυρία της «μεταπολίτευσης», δέν παρέδωκε το Σύνταγμα – όπως του τό αναγνώρισε και ή αρχηγός της αξιωματικής αντιπολίτευσης – αλλά, πρέπει νά πούμε, πώς δέν είχε και ποτέ την ευκαιρία. Όλα πήγαν ομαλά. Χρωμάτισε ωστόσο και τό αξίωμα του προέδρου και τίς δραστηριότητές του και τίς τυπικές, επίσημες εμφανίσεις του μέ τό ανάδελμμα, τό περίσσευμα της ήθικης και ιδεολογικής του προέλευσης. Τώρα, φυσιολογικότατα, ξαναγυρίζει στην 'Ακαδημία 'Αθηνών, αυτό τό ίδρυμα που δέν έχει πάψει νά στέκεται σέ επίπεδο μεσαιωνικής αυλικής ακαδημίας, όσο κι αν ή πονηρία του ιερατείου του φροντίζει από καιρό σέ καιρό νά εκλέγει για μέλος του ένα Λ. Πολίτη ή έναν Μαν. 'Ανδρόνικο. Και ξαναγυρίζει βέβαια και στην Μαγούλα του κ. 'Ιω. Θεοδωρακόπουλου, που και σάν πρόεδρος της Δημοκρατίας των 'Ελλήνων δέ παράλειψε νά την εύλογήσει. 'Ας τόν ξεχάσουμε.

Ο κ. Κ. Καραμανλής μέ όλες του τίς αρχικές διακηρύξεις πώς δέν θά δεχότανε νά είναι ή πρόεδρος της Δημοκρατίας μέ την ψήφο μονάχα του κόμματός του, αλλά θά ήθελε νά είναι πρόεδρος της Δημοκρατίας όλων των 'Ελλήνων, αρκέστηκε στην τρίτη ψηφοφορία, στά τρία πέμπτα των ψήφων της Βουλής. Έγκατέλειψε, όπως είπε, την ήγεσία της Νέας Δημοκρατίας, παραιτήθηκε από πρωθυπουργός της, για νά αφοσιωθεί στά νέα του καθήκοντα. Ποιά είναι τά πολιτικά, τά προσωπικά ή τά ψυχολο-

γικά κίνητρα της απόφασής του, είναι και αυτό ένα ζήτημα πού, για την ώρα τουλάχιστον, δέν μάς ενδιαφέρει.

Η Νέα Δημοκρατία κλυδωνίστηκε κάμποσες μέρες από τους εσωτερικούς της τρανταγμούς για τό ζήτημα της διαδοχής και ή ζυγοστάτης των ανταγωνισμών της ανέβασε λίγο πιο πάνω τόν κ. 'Αβέρωφ, για νά δώσει τελικά τό βάρος σέ μία κυβέρνηση Ράλλη.

Δέν έγινε, λοιπόν, τίποτε, όπως μάς είπαν. Και ή κυβέρνηση τό δήλωσε και ή αντιπολίτευση τό παραδέχτηκε πώς ή κυβέρνηση αυτή, που προέρχεται από την ίδια βουλή και την ίδια πλειοψηφία, δέν είναι παρά ή συνέχεια της παλιάς και δέν έχει άλλους σκοπούς παρά νά συνεχίσει μέ τά ίδια περίπου πρόσωπα την ίδια πολιτική.

Και όμως... Κάτι άλλαξε, κάτι τελείωσε. Τελείωσε ή «περίοδος της μεταπολίτευσης». Μέ την πλειοψηφία που της έδωσε ή ανάγκη της μετάβασης από την δικτατορία στή δημοκρατία, ή Δεξιά κυβέρνησε τά έξι αυτά χρόνια την 'Ελλάδα σό όνομα της «μεταπολίτευσης». Στό όνομα της «αποχουντοποίησης» θυσιάσε μερικά προσφιλή της πρόσωπα, άφησε άλλα νά τά βολέψουν όπως μπορούσαν από μόνα τους μέ σκοπό νά διατηρήσει, νά ανδιοργανώσει και νά στερεώσει τό κράτος της Δεξιάς. Και τό πέτυχε. Οί δύο κυβερνήσεις Καραμανλή από την πτώση της Χούντας και ύστερα, παραδίνουν τώρα στή νέα κυβέρνηση τό κράτος αυτό, περισσότερο από κάθε άλλη φορά οργανωμένο μέ τούς νόμους του και τά διατάγματα, τόν μηχανισμό και τά πρόσωπά του, τά διαπαιδαγωγημένα πιστά του στελέχη.

Μερικών εφημερίδων οί πολιτικοί συντάκτες προβλέπουν και άλλες εσωτερικές διαφωνίες μέσα στή Νέα Δημοκρατία, όξύτερες προστριβές, προσωπικές διαφορές και ανακατατάξεις. Μιά προσπάθεια αποπροσανατολισμού, που γίνεται από πολλές μεριές, τρέφει έτσι μέ εύκολες ελπίδες τούς συζητητές των καφενείων, τόν κοσμάκη που περιμένει νά αλλάξει ή κατάσταση από την εσωτερική διάσπαση της Νέας Δημοκρατίας, μέ μία άνοιχτή σύγκρουση Ράλλη-'Αβέρωφ...

Αλλά η κυβέρνηση αυτή, με τούς ανθρώπους της τού ελάχιστου πολιτικού και εθνικού διαμετρήματος, έχει νά αντιμετωπίσει τὰ βαριά προβλήματα τῆς σημερινῆς κατάστασης, ἀπὸ τὸ ΝΑΤΟ ὡς τὸν πληθωρισμό, ἀπὸ τὴν παιδεία ὡς τὴν ἐξυγίανση τῆς κρατικῆς μηχανῆς. Καί νά τὰ αντιμετωπίσει **χωρὶς τὸ φωτοστέφανο** τῆς ἐθνικῆς ἡγεσίας, πού – δίκαια ἢ ἄδικα – ἔφερε τὸν κ. Κ. Καραμανλὴ στὴν ἐξουσία σάν μοναδική δυνατότητα μετὰ τὴν πτώση τῆς δικτατορίας. Νά τὰ αντιμετωπίσει χωρὶς τίς «ἐθνικὲς σκοπιμότητες» τῆς «ἐνότητος τοῦ λαοῦ», πού μπορούσαν οἱ δύο κυβερνήσεις τῆς «μεταπολίτευσης» νά επικαλοῦνται. Νά τὰ αντιμετωπίσει μὲ ὅλη τὴν ἔλλειψη ἰδεῶν καὶ προγραμματισμοῦ μὲ τὸν ἴδιο τρόπο πού τὰ ἀντιμετώπισαν ἑκατὸν πενήντα χρόνια τώρα οἱ κυβερνήσεις τῆς Δεξιᾶς. Καὶ δὲν θὰ τὴν ὠφελήσῃ σὲ τίποτα ἂν ὁ κ. Ράλλης ἐξακολουθήσῃ νά ξυπνάει ἀπὸ τίς πέντε τὰ χαράματα ἢ ἂν ὁ κ. Ἀβέρωφ ἐξακολουθήσῃ τὴν προσπάθειά του νά τὴν στηρίξῃ στὰ στοιχεῖα τῆς ἐθνικοφροσύνης καὶ τῆς ἄκρας Δεξιᾶς. Τὸ σύνθημα τῆς «μεταπολίτευσης»: «Ἡ Καραμανλῆς ἢ τὰ τάνκς» πού μπορούσε νά ἔχει κάποια ἔστω καὶ θλιβερή πειστικότητα – τόσο πού νά υἱοθετεῖται καὶ ἀπὸ μερικοὺς μοσχοβίτες ὅπως ὁ κ. Θεοδωράκης – ξαναφέρεται τώρα στὴν παλιά, τὴν πραγματικὴ του ρομέικη δόση: «Ἡ τῆ Δεξιᾶ στὴν ἐξουσία ἢ τὰ τάνκς»...

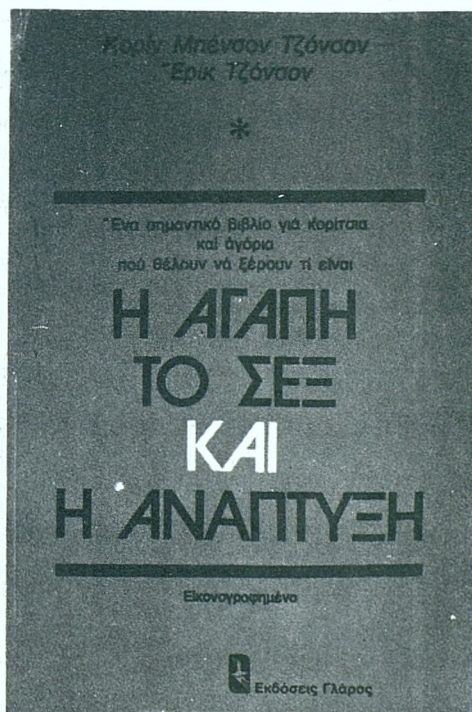
Η κυβέρνηση Ράλλη δὲν εἶναι πιά κυβέρνηση τῆς μεταπολίτευσης. Εἶναι μία κυβέρνηση **νέα**, ἔστω καὶ ἂν προέρχεται ἀπὸ τὴν παλιά πλειοψηφία τῆς «μεταπολίτευσης». Καὶ εἶναι μία κυβέρνηση τῆς Δεξιᾶς, πού μᾶς ξαναφέρνει ἐνώπιους ἐνωπίων: Τὸν ἐλληνικὸ λαὸ μὲ τὴν παλιά του, τὴ γνώριμη, τὴν πραγματικὴ Δεξιὰ του.

Οἱ πολιτικὲς αὐτὲς σκέψεις γράφονται ἀπὸ ἄνθρωπο πού δὲν «πολιτεύεται», δὲν ἔχει δηλαδὴ συμμετοχὴ ἢ σχέση μὲ αὐτὸ πού λέμε τρέχουσα πολιτικὴ. Καὶ ἀπὸ ἄνθρωπο ἐπίσης πού συχνά – καὶ ἀπὸ αὐτὲς ἐδῶ τίς στήλες τοῦ ΑΝΤΙ καὶ ἀπὸ ὅπου ἄλλου μπορούσε – ἔχει ἐκφράσει τὴν πικρία καὶ τὴν ἀπογοήτευσή του ἀπὸ τὴν πολιτικὴ ἀδράνεια, τὴν ἀδιαφορία καὶ μάλιστα τὴ διαφθορά μεγάλων στρωμάτων τοῦ λαοῦ μας. Πού πιστεύει δηλαδὴ πῶς ἡ δημοκρατικὴ ἀλλαγὴ στὴν Ἑλλάδα ἔχει φυσικά, ν' ἀντιμετωπίσει τούς Ἀμερικάνους, ἔχει ν' ἀντιμετωπίσει τὰ τάνκς ἢ τὰ περίστροφα – ὑπηρεσιακά καὶ παρακρατικά – τῆς Δεξιᾶς, μὰ εἶναι πάνω ἀπ' ὅλα καὶ πρῶτα ἀπ' ὅλα πρόβλημα τῆς συνείδησης καὶ τῆς θέλησης τοῦ ἐλληνικοῦ λαοῦ.

Τώρα ὁ ἄνθρωπος αὐτός, εἶναι λίγο αἰσιόδοξος. Ὁ μανδύας τῆς «μεταπολίτευσης» ἔπεσε. Μπορεῖ, λοιπὸν νά πιστεύει πῶς ἡ **νέα** κυβέρνηση τῆς Δεξιᾶς θὰ ἔχει νά συγκρουστεῖ πολὺ γρήγορα μὲ τίς μεγάλες ἀνάγκες τῶν μεγάλων μαζῶν τοῦ ἐλληνικοῦ λαοῦ. Καὶ ὁ ἄκαμπτος, ἀσταμάτητος μέρα καὶ νύχτα πολιτικός (– πολιτικός, φυσικά, γιὰ νά μὴν ἔχουμε τίποτα ἱστορίες μὲ τόν, δὲν ἀμφιβάλλουμε, ἐπάξιο καὶ ἀντάξιο διάδοχο τοῦ κ. Μπάλκου –) ἀγώνας γιὰ τὰ μικρά καὶ τὰ μεγάλα ζητήματα, θὰ προωθήσῃ τὴν ἐλληνικὴν κατάσταση, μὲ τὴν ἔνταση καὶ τὴν ὁργάνωση αὐτοῦ τοῦ ἀγῶνα, πέρα ἀπὸ τίς «σκοπιμότητες», τὴν μεταδατικότητα καὶ τὴν ἀναμονή πού μπορούσε νά συνεπάγεται ἡ μεταπολίτευση.

□

εκδόσεις Γλάρος

Εκδόσεις Γλάρος

Κεντρική διάθεση – παραγγελίες:
ΑΘΗΝΑ: ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΕΟΥΣ 31, ΑΘΗΝΑ 142, ΤΗΛ. 3618.457
ΘΕΣ/ΝΙΚΗ: ΓΙΑΝΝΗΣ ΣΦΑΚΙΑΝΑΚΗΣ, ΕΡΜΟΥ 71, ΤΗΛ. 273686

Από την Κρίση στην Τραγωδία;

του Γιώργου Τσαλακού

ΣΤΗ ΔΙΝΗ μιās από τις σοβαρότερες πολιτικές κρίσεις μέ επίκεντρο αυτή τή φορά τό έσωτερικό μέτωπο, μοιάζει νά μπαίνει όλοταχώς ή Κύπρος. Δέν πρόκειται μόνο γιά τήν άρση τής έμπιστοσύνης του ΑΚΕΛ προς τήν κυβέρνηση Κυπριανού (μέ τήν απόφαση τής όλομέλειας τής Κ.Ε. του στίς 24.5) αλλά καί γιά μιά σειρά άλλα συμπτώματα (όπως,

π.χ., τό πρόβλημα τών σκανδάλων στό Συνεργατικό Κίνημα, γιά τά όποια διεξάγεται ήδη ανάκριση) πού ύπογραμμίζουν τή σοβαρότητα αυτής τής κρίσης, αλλά καί παρέχουν κάποιες ένδείξεις γιά τις επερχόμενες πολιτικές διεργασίες στό νησί, άκριδέστερα τό μισό νησί, άφού τό υπόλοιπο κατέχεται άπ' τά τουρκικά στρατεύματα.

ΟΠΟΙΕΣΔΗΠΟΤΕ συγκεκριμένες προβλέψεις γιά τήν αναδιάταξη τών πολιτικών δυνάμεων ή, ακόμα περισσότερο, νέων δυνατών συμμαχιών, παρουσιάζονται αυτή τή στιγμή παρακινδυνευμένες, άφού καί τήν ώρα πού γράφονται οί γραμμές αυτές συντελούνται διεργασίες, επαφές καί διαβουλεύσεις τόσο άπ' τήν πλευρά του προέδρου Κυπριανού, όσο κι άπ' τήν πλευρά τών κοιματικών φορέων, μέ στόχο τήν «άκριδέστερη εκτίμηση» τής διαμορφούμενης κατάστασης. Έκείνο, πάντως, πού θεωρείται δέδαιο είναι ότι ό πρόεδρος Κυπριανού δέν πρόκειται νά παραιτηθεί, ούτε - όπως ήθελαν μερικές πληροφορίες - νά προσπαθήσει νά βρει μιά συμβιβαστική γραμμή «κοινά αποδεκτή». Τά πολιτικά πράγματα στό νησί έχουν φτάσει σ' ένα τέτοιο σημείο έντασης, ώστε δέν ύπάρχει όδός «διαφυγής» τους προς τά πίσω. Έκείνο, όμως, πού άνησυχεί ιδιαίτερα είναι τό γεγονός πώς είναι πιά φανερό ή διάσταση πολιτικής γραμμής σέ ότι άφορά τό έντικό ζήτημα...

Η ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΑΚΕΛ

ΔΥΟ ΜΟΝΟ μέρες πριν από τήν επιστροφή του προέδρου Κυπριανού από τό Λονδίνο, όπου βρισκόταν γιά ιατρική

εξέταση - έπασχε σύμφωνα μέ τις επίσης ανακοινώσεις από παρατεταμένο πνευμονικό οίδημα σέ συνδυασμό μέ υπερχόπωση - ή όλομέλεια τής Κ.Ε. του ΑΚΕΛ πού κλήθηκε νά συζητήσει υπό τήν προεδρία του δ. Γ. Γ. κ. Άνδρέα Φάντη τις «εξελίξεις του Κυπριακού από τήν 4η όλομέλεια καί τά καθήκοντά μας», καί άφού άκουσε τήν εισηγητική όμιλία του γραμματέα του κόμματος κ. Έζεχία Παπαϊωάννου, πήρε μιά άπ' τις σημαντικές αποφάσεις στην ιστορία του πού ουσιαστικά τεματίζει ή τουλάχιστον τροποποιεί - είναι νωρίς ακόμα γιά μιά τελική εκτίμηση - μιά πολιτική γραμμή πού κράτησε 20 τόσα χρόνια, τή γραμμή, δηλαδή, του «κοινού αντιιμπεριαλιστικού μετώπου».

Η ΑΠΟΦΑΣΗ διαχωρίζει τις εϋθύνες του ΑΚΕΛ άπ' τήν κυβέρνηση καί προσωπικά τόν πρόεδρο Κυπριανού γιά τόν όποιο χαρακτηριστικά ύπογραμμίζει ότι: «άπέτυχε νά ανταποκριθεί στις απαιτήσεις του άγώνα του κυπριακού λαού». Σύγχρονα, επιμένει στην «ανάγκη συνεργασίας όλων τών πατριωτικών δυνάμεων του λαού μέ βάση τή γραμμή έντικού-ύπουργικού».

ΠΟΛΛΟΙ είναι εκείνοι πού πιστεύουν ότι ή αντίφαση αυτή - όντας σίγουρα φαινομενική - φανερώνει, σέ κάποιο βαθμό, τήν «έλλiδα» του ΑΚΕΛ ότι τό κυ-

βερνητικό κόμμα (πού, όπως είναι γνωστό, πέτυχε τήν απόλυτη πλειοψηφία στην βουλή, χάρις στην ύποστήριξη του ΑΚΕΛ) «θά μπορέσει νά αναδείξει μέσα άπ' τους κόλπους του κάποιαν άλλη ήγετική προσωπικότητα, ή όποια θά μπορούσε νά διαδραματίσει ένα ρόλο περισσότερο εποικοδομητικό από εκείνον του κ. Κυπριανού». Ποιοι όμως είναι οί λόγοι γιά τους όποιους τό ΑΚΕΛ διαχώρισε τις εϋθύνες του καί ήρε τήν έμπιστοσύνη του προς τήν κυβέρνηση;

● Τό ΑΚΕΛ καταλογίζει στον πρόεδρο Κυπριανού εϋθύνη γιά τό αδιέξοδο στίς διακοινοτικές συνομιλίες καί τόν θεωρεί - μαζί μέ τους ιμπεριαλιστικούς κύκλους καί τή σωδινιστική τουρκοκυπριακή ήγεσία - υπεύθυνο - αλλά όχι σέ ίση μοίρα - γιά τήν άπόρριψη τής φόρμουλας Βάλντχαϊμ πού προτάθηκε τόν Αύγουστο του '79 καί από τότε - μέ έπ'άλληλες τροποποιήσεις - διαδοχικά τόν 'Οκτώβρη '79, τό Φλεβάρη, τό Μάρτη καί τόν 'Απρίλη '80.

● Έπιρρίπτει στον πρόεδρο Κυπριανού τήν εϋθύνη γιά την έκρηκτική κατάσταση του έσωτερικού μετώπου καί του άποδίνει «σφαρεία λαθών καί παραλείψεων».

1. Η ΕΥΘΥΝΗ ΓΙΑ ΤΙΣ ΣΥΝΟΜΙΛΙΕΣ

Η ΕΠΙΡΡΙΨΗ ευθύνης στην έλληνοκυπριακή πλευρά για την αδιέξοδη πορεία των διακοινοτικών συνομιλιών, σημειώνεται – με την απόφαση του ΑΚΕΛ – για πρώτη φορά στην ιστορία αυτής της διαδικασίας. Πρίν μπει κανείς στην ανάλυση αυτής της «θέσης» και τον εντοπισμό των συνεπειών της, είναι αναγκαίο να έχει κατά νου την πορεία του τελευταίου γύρου των προσπαθειών του Γ. Γ. του ΟΗΕ και των αντιπροσώπων του στη Λευκωσία για την επανέναρξη του διακοινοτικού διαλόγου. Οί συνομιλίες

νική αυτός σημαίνει σαφώς όχι ένα διπεριφερειακό δικαιονοτικό και όμοσπονδο αλλά ενιαίο κράτος, όπως προβλέπουν οι συμφωνίες Μακάριου Ντενκτάς του Φλεβάρη '77, αλλά μία χαλαρή συνομοσπονδία δυο χωριστών κρατών (τό ένα εκ των οποίων, σύμφωνα με μερικές εκτιμήσεις, θα ήταν ουσιαστικά έπαρχία της Τουρκίας). Για να μην υπάρχει δέ η παραμικρή αμφιβολία για τό νόημα και τό περιεχόμενο πού ή τουρκική πλευρά δίνει στον όρο διζωνική, ό κ. Ντενκτάς φρόντισε νά τόν διασαφηνίσει σέ συνέντευξη του πρós τό Τουρκοκυπριακό περιοδικό «Ολαι», πού δημοσιεύτηκε στό φύλλο τής 16ης του περασμένου Ιούλη:

τή μορφή μιās έναρκτηρίας δήλωσης του Γ. Γ. τήν όποία θά αποδέχονταν τά δυό μέρη και ή όποία θά περιείχε τό πλαίσιο και τά βασικά θέματα τών συνομιλιών.

● ● ●

ΣΤΙΣ 4 και 7 Φεβρουαρίου '80 ό ύπουργός τών Έξωτερικών Ν. Ρολάνδης συζήτησε μέ τόν κ. Βάλντχαϊμ σχέδιο, σύμφωνα μέ τό όποίο θά παρέχονταν οικονομική βοήθεια στους Τουρκοκυπρίους, ενώ ταυτόχρονα θά άρχιζαν οι συνομιλίες. Ό κ. Βάλντχαϊμ χαρακτήρισε τό όλο σχέδιο ως «έξαιρετικό» και έλεε πώς είναι «ή πρώτη φορά πού βλέπει φώς». Η προσέγγιση, όμως, τής τουρκικής πλευράς ύπηρεξε και στό σχέδιο αυτό άρνητική.

ΣΤΙΣ 22 Φεβρουαρίου '80 ό κ. Βάλντχαϊμ κοινοποίησε στις δύο πλευρές, μέσω του αντιπροσώπου του στη Λευκωσία Γκαλίντο Πώλ, ένα σχέδιο «έναρκτηρίας δήλωσης», τό όποίο ή έλληνοκυπριακή πλευρά αποδέχτηκε. Ό κ. Ντενκτάς, αντίθετα, τό άπέριψε και ύπόβαλε τροποποιήσεις πού αλλοίωναν ουσιαστικά τό κείμενο του Γενικού Γραμματέα. Οί τροποποιήσεις αυτές ήταν: νά περιληφθούν στα κείμενα τής δήλωσης οι όροι «διζωνική» και «ασφάλεια τών Τουρκοκυπρίων», μέ τό περιεχόμενο πού τούς δίνει ή τουρκοκυπριακή πλευρά. Προβλήθηκαν, δηλαδή, οι ίδιες αξιώσεις του Ιουνίου '79 πού ισοδυναμούσαν μέ τήν εκ τών προτέρων άποδοχή όρων μέ διχοτομικά σπέρματα. Τό σημείο του σχεδίου πού δέν δέχτηκε ή τουρκοκυπριακή πλευρά ήταν εκείνο μέ τό όποίο θά παρέχονταν δικαίωμα σέ δύο συνομιλητές νά διατυπώσουν στην τράπεζα τών συνομιλιών τις επιφυλάξεις τους. Ό κ. Ντενκτάς δέν δέχτηκε επίσης νά κάνει ό Έλληνοκύπριος συνομιλητής – μετά τήν έναρκτηρία δήλωση του εκπροσώπου του Βάλντχαϊμ – σύντομη δήλωση, όπου θά ανέφερε ότι λαμβάνει «ύποψημείωση» τό περιεχόμενο τής όμιλίας αυτής και δεδομένου ότι οι δύο πλευρές δίνουν διαφορετική έρμηνεία σέ έπίμαχα σημεία, είναι ύποχρεωμένος νά έπιφυλαχτεί, ως πρós τή θέση του, μέχρις ότου συζητηθούν τά δύο σημεία, δηλαδή, ή διζωνική και ή ασφάλεια τών Τουρκοκυπρίων στα πλαίσια τής συζήτησης τόσο τής συνταγματικής, όσο και τής έδαφικής πτυχής του προβλήματος.

Η ΤΕΛΙΚΗ πλευρά επέμενε στην ενσωμάτωση τών όρων διζωνική και στην ασφάλιση τών Τουρκοκυπρίων, μέ τό περιεχόμενο πού προσδίδει στους όρους αυτούς και μέ τήν εκ τών προτέρων δεσμευτική άποδοχή τους από τις δύο πλευρές πού θά εκδηλώνονταν μέ τή σιωπηρή άποδοχή και τό μή σχολιασμό τής έναρκτηρίας δήλωσης του Γ.Γ. Λειτουργικές τροποποιήσεις κοινοποιήθηκαν στην κυπριακή κυβέρνηση από τόν κ. Γκαλίντο Πώλ στις 3 Μαρτίου και

Ε. Παπαϊωάννου

Βάσος Ανουσarıδης.

Α. Άζίνας.

Α. Μιχαηλίδης.

πού άρχισαν στις 15 Ιουνίου του 1979 μέ βάση τή συμφωνία Κυπριανού Ντενκτάς διακόπηκαν πρίν καλά-καλά ξεκινήσουν, επειδή ή τουρκική πλευρά υπέβαλε όρους και αξιώσεις πού έρμηνεύθηκαν ότι αποτελούσαν κατάφορη παραβίαση τής συμφωνίας Κυπριανού Ντενκτάς και από άποψη ουσίας κρίθηκαν απαράδεκτοι, γιατί ισοδυναμούσαν μέ εκ τών προτέρων άποδοχή όρων πού ένείχαν διχοτομικά σπέρματα.

ΣΤΙΣ 30 Ιουλίου '79 ό κ. Ντενκτάς εισηγήθηκε συγκρότηση τεσσάρων επιτροπών στις όποιες θά παραπέμπονταν οι διαφορές πτυχές του κυπριακού. Η πρόταση αυτή άπορρίφθηκε και πάλι από τήν έλληνοκυπριακή πλευρά, γιατί κρίθηκε έντελώς ξένη πρós τή συμφωνία Κυπριανού Ντενκτάς τήν όποία θά άνέτρεπε και θά άχρηστευε, αλλά και διότι, και αυτό έχει μεγάλη σημασία, γιατί θά σήμαινε, τό λιγότερο, κατάργηση του διακοινοτικού διαλόγου.

ΟΙ ΟΡΟΙ πού προτάθηκαν από τήν τουρκοκυπριακή πλευρά ήταν οι όροι τής διζωνικής και τής ασφάλειας τών Τουρκοκυπρίων. Έδώ άξίζει νά γίνουν μερικές παρατηρήσεις. Οί δυό όροι αναφέρονται στην έδαφική και πολιτειακή δομή του Κυπριακού κράτους και τις προδικάζουν, γιατί κατά τό νόημα πού ή τουρκική πλευρά δίνει στον όρο «ασφάλεια τής τουρκοκυπριακής κοινότητας», προϋποθέτει και συνεπάγεται όχι μόνο μέτρα και έγγυήσεις, αλλά και έδαφικές ρυθμίσεις, πέραν τών όσων τυχόν θά συνεφωνούνταν ως πρós τήν έκταση τών, υπό τόν έλεγχο κάθε κοινότητας, έδαφικών περιοχών. Όσο για τόν όρο διζω-

«Οί δυό λέξεις, όταν εξετάζονται συγκεκριμένα, μπορούν νά έχουν διαφορετικά έκάστοτε νοήματα. Στην έλληνική ή λέξη διπεριφερειακή έχει τήν έννοια όρων δυό έπαρχιών (ένός ενιαίου κράτους, όπως τά όρια τής περιοχής Άμμοχώστου π.χ.). Η έννοια τής διζωνικής είναι: είμαι κράτος μέ δική μου έδαφική έκταση. Στην έκταση αυτή είμαι κυρίαρχος σέ πολλούς τομείς. Η κυριαρχία μου είναι άπόλυτη και κανείς δέν μπορεί νά μου τήν άφαιρέσει».

Ο ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ Soysal, έξάλλου, σέ όμιλία του στη Λευκωσία στις 18 Όκτωβρίου '79, έπιβεβαίωσε τήν «εκδοχή» αυτή πρέρ διπεριφερειακής και διζωνικής.

ΑΠΟ ΤΟΤΕ, και συγκεκριμένα από τόν Αύγουστο του '79, άρχισαν από τό Γ. Γ. του ΟΗΕ διάφορες προσπάθειες πού κορυφώθηκαν στο διάστημα Φλεβάρη-Μάρτη '80 για άρση του αδιεξόδου.

ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ, στις 23 Αύγουστου, ό κ. Βάλντχαϊμ υπέβαλε εισηγήσεις στις δύο πλευρές για επανάληψη τών διακοινοτικών συνομιλιών. Όμως, και οι προσπάθειες αυτές δέν έγινε δυνατόν νά τελεσφορήσουν.

ΕΠΑΚΟΛΟΥΘΗΣΕ μία στασιμότητα μέ μοναδική έξαίρεση τό ψήφισμα τής γενικής συνέλευσης του ΟΗΕ. Ένώ, λοιπόν, περνούσε ό καιρός και πλησίαζε ή λήξη τών σχετικών προθεσμιών πού πρόδελπαν οι πρόνοιες του ψηφίσματος τής γενικής συνέλευσης, ό Γ. Γ. του ΟΗΕ κ. Βάλντχαϊμ ανέλαβε πρωτοβουλία για τήν έξεύρεση μιās φόρμουλας πού θά επέτρεπε τήν επανάληψη τών διακοινοτικών συνομιλιών. Η φόρμουλα θά είχε

ἀπορρίφθηκαν. 'Ο Γ.Γ. του ΟΗΕ, όπως προκύπτει από την έκθεσή του στη Γεν. Συνέλευση που δόθηκε στη δημοσιότητα στις 3 'Απριλίου, έδρισκε πλήρως δικαιολογημένη τη στάση της έλληνοκυπριακής πλευράς. Στην παράγραφο 14 της έκθεσής του αναφέρει τά εξής:

«Κατά την άποψή μου, όμως, ή διζωνική και ή ασφάλεια των Τουρκοκυπρίων μπορούσαν μόνο νά συζητηθούν παραγωγικά μέσα στά πλαίσια των διακοινοτικών συνομιλιών σάν μέρος των διαπραγματεύσεων για τή συνταγματική και έδαφική πτυχή. Ώς εκ τούτου παρακίνησα τά μέρη νά επαναλάβουν τίς συνομιλίες και νά προχωρήσουν, τό συντομότερο δυνατό, στην εξέταση συγκεκριμένων θεμάτων».

ΣΕ ΑΛΛΟ σημείο της έκθεσής του ό κ. Βάλντχαϊμ αναφέρει:

«'Ο πρόεδρος Κυπριανού στίς 25 Μαρτίου επανέλαβε την αντίθεσή του στην τουρκοκυπριακή αντίληψη περί διαπραγματεύσεων δεσμευτικής συμφωνίας, πριν από την επανάληψη των συνομιλιών. Ήταν διατεθειμένος νά αποδεχτεί την έναρκτήρια δήλωση υπό τόν όρον ότι στην έλληνοκυπριακή πλευρά θά παρέχeto ή ευκαιρία νά επιφυλάξει τη θέση της, σχετικά μέ όρισμένους όρους (όπως διζωνική και ασφάλεια των Τουρκοκυπρίων) στούς όποιους τά δύο μέρη είχαν δώσει αντικρουόμενες έρμηνείες. Έφερε επίσης αντίρρηση στίς τροποποιήσεις του κειμένου που προτάθηκε απ' τούς Τουρκοκυπρίους, μέ τό σκε-

πτικό ότι τείνει νά μεταβάλλει τίς συμφωνίες του '77 και του '79 κατά τρόπο απαράδεκτο για την πλευρά του».

ΣΤΙΣ 26 Μαρτίου '80 ό κ. Ντενκτάς έκανε σαφές ότι ή τουρκική πλευρά έμνεμι στίς αξιώσεις της για την εκ των προτέρων δεσμευτικότητα των όρων «διζωνική» και «ασφάλεια των Τουρκοκυπρίων». Παράλληλα, απαιτήσε νά συμπεριληφθεί στην έναρκτήρια δήλωση του Γ.Γ. ή τουρκική θέση περί «ισότιμου συνεταιρισμού» των δύο κοινοτήτων στην συνταγματική δομή του κυπριακού κράτους. Αυτό σημαίνει συμμετοχή κατά 50% των Τουρκοκυπρίων στην κυβέρνηση του μελλοντικού δημοσπονδιακού κράτους.

ΥΣΤΕΡΑ απ' όλη αυτή τη διαδικασία, ό Γ.Γ. του ΟΗΕ, σέ μία τελευταία προσπάθεια του για άρση του άδιεξόδου, ένέδωσε στίς τουρκικές αξιώσεις και περιέλαβε τούς όρους «διζωνική» και «ασφάλεια των Τουρκοκυπρίων» σέ ένα νέο σχέδιο έναρκτήριας δήλωσης.

ΑΝ ΚΑΙ τό κείμενο αυτής της νέας έναρκτήριας δήλωσης ήταν συνταγμένο μέ βάση τίς τουρκικές απαιτήσεις, ό Γ.Γ. του ΟΗΕ επισύναψε σ' αυτό ένα «παράρτημα», τό όποιο σκοπό είχε νά αναρρώσει - αν γινόταν δεκτό - την εκ των προτέρων δεσμευτική έρμηνεία των όρων «διζωνική» ή «ασφάλεια των Τουρκοκυπρίων».

ΝΑ τί έλεγε τό παράρτημα:

«'Η πρακτική έρμηνεία και εφαρμογή του ουσιαστικού συντονισμού της συνταγματικής πτυχής και της έδαφικής, θά εκφράζονταν στίς ουσιαστικές θέσεις και προτάσεις των μερών, ως προς τά διάφορα θέματα της ημερησίας διάταξης».

ΜΕ ΤΟΝ τρόπο αυτό έδινε τό παράρτημα τη δυνατότητα στην κάθε πλευρά - στην συγκεκριμένη περίπτωση στην έλληνοκυπριακή - νά εκφράσει επίσημα τίς απόψεις και τίς επιφυλάξεις της ως προς την έρμηνεία των πιο πάνω όρων που περιλαμβάνονταν στο κείμενο της έναρκτήριας δήλωσης. 'Η έλληνοκυπριακή πλευρά δέχτηκε. 'Ο Ντενκτάς, όμως, στίς 20 Μαρτίου, δήλωσε ότι αποδέχεται τό κείμενο της δήλωσης, αλλά όχι τό παράρτημα.

ΠΑΡΑ τό γεγονός αυτό, ή έλληνοκυπριακή πλευρά εισηγήθηκε, στην συνέχεια, νά απαλειφθεί τό παράρτημα και νά ενσωματωθεί τό δικαίωμα επιφυλάξης της έλληνοκυπριακής πλευράς στο κείμενο της δήλωσης του Γ.Γ. του ΟΗΕ ή νά αρχίσουν οι συνομιλίες μέ βάση τη συμφωνία Κυπριανού-Ντενκτάς και χωρίς άλλη ημερήσια διάταξη. 'Η τουρκική πλευρά απέρριψε και αυτή την εισήγηση, επιμένοντας στίς αρχικές αξιώσεις της.

ΛΙΓΕΣ ΜΕΡΕΣ αργότερα, στίς 31 Μαρτίου, ή έλληνοκυπριακή πλευρά, στην προσπάθειά της γιά έναρξη ουσια-

στικών συνομιλιών, εισηγήθηκε στον κ. Βάλντχαϊμ χωριστές προδιαπραγματεύσεις: και σ' αυτή την εισήγηση ή στάση της τουρκοκυπριακής πλευράς υπήρξε άρνητική. 'Ο κ. Ντενκτάς αναχώρησε την επομένη για τό έξωτερικό.

ΑΥΤΕΣ υπήρξαν οι κύριες εξελίξεις γύρω από τό θέμα της επανέναρξης των συνομιλιών μετά τη σύναψη της συμφωνίας των 10 σημείων, μεταξύ του προέδρου Κυπριανού και του κ. Ντενκτάς στίς 19 Μαΐου '79. Και ενώ, τη στιγμή αυτή, τό άδιέξοδο συνεχίζεται, άρχισε νά γίνεται και πάλι λόγος γιά άνάληψη νέας πρωτοβουλίας εκ μέρους του Γ.Γ. των Ένωμένων Έθνών.

ΕΚΕΙΝΟ, πάντως, που προβάλλει ξεκάθαρα από τη νέα θέση του ΑΚΕΛ γιά τίς διακοινοτικές συνομιλίες, πράγμα που διαπιστώνει και ή ίδια ή απόφαση της ολομέλειας της Κ.Ε. του είναι τούτο:

● «Υπάρχει ριζική διαφωνία όσον άφορά τη γραμμή και τακτική του άγώνα για τη δικαίωση, για μία ειρηνική, δίκαιη, άμοιβαία αποδεκτή και βιώσιμη λύση του Κυπριακού».

ΠΟΥ βρίσκεται αλήθεια αυτή ή «ριζική διαφωνία»;

Η ΒΑΣΙΚΗ άντίληψη που υπόκειται στίς νέες θέσεις του ΑΚΕΛ είναι ή εκτίμηση πως ή συνέχιση του άδιεξόδου στίς διακοινοτικές διαπραγματεύσεις, έγγυμονει δύο «ουσιαστικούς» κινδύνους:

α. Τήν παγίωση των τετελεσμένων (μέ απόληξη ίσως την ανακήρυξη ανεξάρτητου τουρκοκυπριακού κράτους) και

β. τη δημιουργία ευνοϊκού κλίματος για όσους άπεργάζονται λύση διπλής ένωσης, έξ αίτίας της συνέχισης της έκκρεμότητας.

ΑΝΑΛΥΟΝΤΑΣ ειδικότερα τίς θέσεις αυτές, ή Κ.Ε. του ΑΚΕΛ απέστειλε στον πρόεδρο της Δημοκρατίας «ύπόμνημα» στο όποιο περιέχεται μία εξειδίκευση της τακτικής της έλληνοκυπριακής πλευράς στίς συνομιλίες, σέ σχέση μέ την κατάσταση του έσωτερικού μετώπου. 'Αναφέρεται, π.χ., και τούτο:

● 'Υπάρχει διαφορά έρμηνείας όρισμένων όρων των συμφωνιών Μακαρίου - Ντενκτάς και Κυπριανού - Ντενκτάς.

«'Η κυβέρνηση και προσωπικά ό πρόεδρος της Δημοκρατίας», υπογραμμίζει τό ύπόμνημα της Κ.Ε. του ΑΚΕΛ, «θά πρέπει ν' αναλάβουν συγκεκριμένες ενέργειες για νά συγκεκριμενοποιηθεί μία έρμηνεία για τούς όρους αυτούς μπουστά στο λαό». 'Αλλού τό ύπόμνημα τονίζει πως «δέν μπορούμε νά έπιστρέψουμε στην πρίν του '74 κατάσταση», και καταλήγει στην διατύπωση της θεωρίας του «άποδεκτού συμβιβασμού»...

ΠΟΙΑ όμως λύση μπορεί νά χαρακτηριστεί ως «άποδεκτός συμβιβασμός»; Και πόσο κοντά σ' αυτό τόν «άποδεκτό

κυκλοφορεί

συμβιβασμό» ήταν ή χαμένη - για τό ΑΚΕΛ - ευκαιρία του Αιγυπτίου '79 για την οποία κατηγορεί τον πρόεδρο Κυπριανού;

ΤΗΝ ίδια μέρα πού δόθηκε στη δημοσιότητα ή απόφαση της Κ.Ε. του ΑΚΕΛ, συνεδρίαζε στη Λευκωσία τό Πολιτικό Γραφείο του Σοσιαλιστικού Κόμματος ΕΔΕΚ σέ τακτική σύνοδο.

Η ΑΠΟΦΑΣΗ του φωτίζει ακριβώς αυτό πού τό ΑΚΕΛ χαρακτηρίζει «ριζική διαφωνία σέ ότι αφορά τή γραμμική και τήν τακτική του άγώνα»:

● «Υπεύθυνοι για τό αδιέξοδο των διακοινοτικών συνομιλιών είναι - αναφέρει ή απόφαση του Π.Γ. του Σ.Κ. ΕΔΕΚ - ή συνεχιζόμενη τουρκική αδιαλλαξία».

ΕΚΤΙΜΩΝΤΑΣ τή σημερινή φάση, αλλά και απαντώντας σαφώς στη νέα θέση του ΑΚΕΛ, τό Σοσιαλιστικό κόμμα χαρακτηρίζει τον Βάλντχαϊμ, ως «δργανο πολιτικής άσχετης μέ τά ψηφίσματα του ΟΗΕ». Τό σχετικό απόσπασμα είναι έξοχα χαρακτηριστικό.

«Αρχικά, σ' ένα ρόλο Πόντιου Πιλάτου είχε επιχειρήσει (ό κ. Βάλντχαϊμ) μιá εξίσωση εγκληματία και θύματος. Απέφυγε νά άσκήσει όποιοσδήποτε πίεσεις προς τήν Τουρκία για συμμόρφωση προς τά ψηφίσματα του ΟΗΕ πού απαιτούν, όπως είναι γνωστό, άμεση υποχώρηση των ξένων στρατευμάτων και ούτε καν αναφέρθηκε σ' αυτή τήν πτυχή των ψηφισμάτων. Τελικά, όχι μόνο νιοθέτησε τις τουρκικές απόψεις, αλλά μετατράπηκε και σέ διαστροφή των έλληνοκυπριακών απόψεων, επιμένοντας στο έγγραφό του πώς ή έλληνοκυπριακή πλευρά έχει ήδη άποδεχτεί τή διζωνική».

Τυχόν άποδοχή αυτού του έγγραφου, σημαίνει άποδοχή στην ουσία δύο χωριστών κρατών και τό μόνο πού θά μένει νά συζητηθεί είναι ή μορφή μιās χαλαρής σύνδεσης και μικροπροσαρμογές των συνόρων. Έτσι και πάλι δέν θά υπάρξει λύση, θά παραμείνει όμως ή δική μας άποδοχή των χωριστών κρατικών όντοτήτων, πράμα πού θά όνοίξει τό δρόμο στην αναγνώριση χωριστού τουρκοκυπριακού κράτους.

Η κάτω άπ' αυτές τις προϋποθέσεις έμμογή για τήν άποδοχή της φόρμουλας Βάλντχαϊμ, θά σήμαινε πλήρη εγκατάλειψη όχι μονάχα της ιδέας της εφάρμογής των ψηφισμάτων του ΟΗΕ, αλλά ακόμα και μιās όμόσπονδης διάρθρωσης και στροφή προς μιá διζωνική πού στην ουσία σημαίνει κατοχύρωση συνεταιρικών χωριστών κρατικών όντοτήτων».

ΕΠΙΣΗΜΑΙΝΟΝΤΑΣ, έξάλλου, τις συνέπειες πού θά έχει στην πορεία των διακοινοτικών συνομιλιών, αλλά και του γενικότερου κυπριακού προβλήματος, ή απόφαση του Π.Γ. του Σοσιαλιστικού κόμματος ΕΔΕΚ αναφέρει:

1. «Η τοποθέτησις μέ τήν όποία επιγράφεται εϋθύνη για τό αδιέξοδο της συ-

νομιλίας στην έλληνοκυπριακή πλευρά - λόγω αδιαλλαξίας - πού υπήρξε πάγια πολιτική του «Δημοκρατικού Συναγερμού» (του Κ. Κληρίδη) και πού τώρα, δυστυχώς, νιοθετείται και από τήν Κεντρική Έπιτροπή του ΑΚΕΛ, υπονομεύει τον άγώνα του κυπριακού λαού και προσφέρει άριστα προσχήματα στους Άμερικάνους, τό ΝΑΤΟ, τήν Άγκυρα και τους ντόπιους εκπροσώπους τους για νά άποδώσουν τήν εϋθύνη για τό αδιέξοδο στις συνομιλίες στην έλληνοκυπριακή πλευρά.

2. Η τοποθέτηση αυτή τρέφει τή θεωρία των χαμένων ευκαιριών και δημιουργεί κλίμα περαιτέρω υποχωρητικότητας, τό όποιο χωρίς νά οδηγεί σέ λύση, οδηγεί στον άφοπλισμό του λαού έναντι των έχθρων.

3. Ταυτόχρονα άποδυναμώνει τήν αυξανόμενη επαναστατικότητα των τουρκοκυπριακών μαζών στις όποιες δικαιολογεί τή στάση του κ. Ντενκτάς για τήν επίρριψη εϋθυνών για τό νανάγιο των συνομιλιών στην έλληνοκυπριακή πλευρά.

4. Η σωστή προσέγγιση προς τις τουρκοκυπριακές μάζες δέν είναι ή έδραίωση των θέσεων Ντενκτάς πού έξυπηρετούν τά συμφέροντα ΗΠΑ, ΝΑΤΟ, Άγκυρας, όπως επίσης και της τουρκοκυπριακής οικονομικής όλιγαρχίας, αλλά ή δημιουργία των προϋποθέσεων για ένα κοινό αντιιμπεριαλιστικό, αντικατοχικό μέτωπο πού θά άπορρίψει τήν κατοχή, κάθε ξένη παρουσία ή κηδεμονία και πού θά έδραιώσει μιάν ουσιαστικά ανεξάρτητη Κύπρο».

2. ΤΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟ ΜΕΤΩΠΟ

ΕΝΩ τό ρήγμα στο επίπεδο της πολιτικής γραμμής στο έθνικό ζήτημα σιγματοδοτείται από τήν «ριζική διαφωνία» σέ ότι αφορά τήν τακτική στις διακοινοτικές, αλλά - όπως άποκαλύπτεται τώρα - και της επιδιωκόμενης λύσης μέσα άπ' αυτή τή διαδικασία, μιá σειρά άλλα προβλήματα όλοκληρώνουν τήν εικόνα της διάλυσης του μετώπου εκείνου πού τό 1977 χαρακτηρίστηκε ως «δημοκρατικές πατριωτικές δυνάμεις» και πού ή συμμαχία τους κράτησε τον δεξιό «Δημοκρατικό Συναγερμό» του κ. Κληρίδη έξω από τή βουλή.

ΑΝΑΜΕΣΑ στη «σωρεία λαθών και παραλείψεων» πού τό ΑΚΕΛ καταλογίζει στον πρόεδρο Κυπριανού και τήν κυβέρνηση του και πού κατά τήν απόφαση της όλομέλειας «θέτουν για τό ΑΚΕΛ ζήτημα διαχωρισμού εϋθυνών», περιλαμβάνονται:

α. Η απόφαση της κυβέρνησης νά κλείσει τό θέμα της κάθαρσης μέ τήν άπόλυση 61 μόνο προσώπων από τή δημόσια εκπαιδευτική ύπηρεσία, τό στρατό και τήν άστυνομία, παρέχον-

ΙΣΤΟΡΙΑ - ΝΤΟΚΟΥΜΕΝΤΑ

ΑΛΜΠΕΡΤ ΜΕΛΤΣΕΡ Τό Άναρχικό Κίνημα στην Κίνα

ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ '75 Έργατική Έξουσία ή Κρατικός Καπιταλισμός;

ΑΛΜΠΕΡΤ ΜΕΛΤΣΕΡ Αντίσταση δίχως Σύνορα: Τό Έπαναστατικό Κίνημα στην Εϋρώπη (1946-76)

ΝΕΤΣΑΓΙΕΦ Η Κατήχηση του Έπαναστάτη

ΑΜΠΕΛ ΠΑΖ Ντουρρούτι - Η Κοινωνική Έπανάσταση στην Ισπανία (1896-1933) τόμος Α'

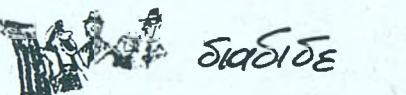
ΑΜΠΕΛ ΠΑΖ Ντουρρούτι - Η Κοινωνική Έπανάσταση στην Ισπανία (1933-1936) τόμος Β'

ΝΤΑΝΙΕΛ ΓΚΕΡΕΝ Ο Άναρχισμός ΟΙ «ΙΖΒΕΣΤΙΕΣ» της ΚΡΟΣΤΑΝΔΗΣ (Η Έξέγερση της Κροστάνδης).

ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΤΥΠΟΣ

Κιάφας 3, Άθήνα, τηλ. 3639980

ΚΑΘΕ ΠΡΟΙ

την **ΑΥΓΗ**

τη δική 68

φωνή

KAR
(ΕΡΓΑΣΙΑ)

ΟΡΓΑΝΩΣΗ των ΑΝΤΑΓΩΓΩΝ
ΦΩΤΑΓΓΗ του ΙΡΑΝΙΚΟΥ ΛΑΟΥ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

- Ποιοι είναι οι φίλοι και εχθροί του Ιρανικού λαού
- Για τήν έσωτερική κατάσταση στο ΙΡΑΝ (Απόψεις των ταϊνών ευφρονισμών)
- Η επαναστατική πολιτική του ΤΟΛΚΕΝ στο Τουρκμενιστάν
- Οι πολιτικοί κρατούντες στο ΙΡΑΝ
- Η Βαρβαρή Δολοφονία 21 Ιρανικών δευταρην.

ΕΚΔΟΣΗ **ΠΡΟΛΕΤΑΡΙΟΣ**
ΣΤΑΧΗΤΗΣ

στά κεντρικά βιβλιοπωλεία
και περίπτερα

τας παράλληλα σ' αυτά αδρές αποζημιώσεις και πλήρη σύνταξη.

β. Οί προαγωγές στην αστυνομία, πού κατά γενική έκτιμηση έδωσαν ευκαιρία στην κυβέρνηση να προοι-
δάσει πραξικοπηματίες σέ βάρος δη-
μοκρατικών και άφοσωνμένων στή
δημοκρατική νομιμότητα άξιωματι-
κών.

γ. Ή άποτυχία του προέδρου και τής
κυβέρνησής του νά εφαρμόσει τή δια-
κήρυξη του γιά πάταξη τής παρανο-
μίας και τή συγκέντρωση τών παρά-
νομων όπλων πού έξακολουθούν νά
δρίσκονται στά χέρια διαφόρων όμά-
δων.

δ. Ή έπιβολή άντιλαϊκών φορολο-
γιών.

ε. Ό τρόπος μέ τόν όποιο ή κυβέρ-
νηση και ό πρόεδρος χειρίζεται τό
«τόσο σοβαρό θέμα» τής έπαναπρο-
σέγγισης τών Έλληνοκυπρίων –
Τουρκοκυπρίων.

στ. Ή παράλειψη νά ληφθούν άπό
τήν άρχή δραστικά μέτρα γιά τήν έ-
ξυγίανση του Συνεργατικού Κινήμα-
τος.

ΑΠΟ ΤΗΝ άλλη, ή άπόφαση του Π.Γ.
του Σοσιαλιστικού κόμματος ΕΔΕΚ
αναφέρει χαρακτηριστικά γιά τήν κατά-
σταση τών έσωτερικού μετώπου:

● «Ή έσωτερική κατάσταση ένέχει
μεγάλους κινδύνους· ή έλλειψη μιάς
συνεπούς και συνετής άγωνιστικής
τοποθέτησης, ή διστακτικότητα στόν
καθορισμό πορείας, ή ύπονόμευση
άπό εκείνους πού έπείγονται νά
παραχωρήσουν γήν και ύδωρ στούς
κατηχητές, ή παρουσία μιάς πολύ-
μορφης έπίσημης κυβερνητικής πολι-
τικής άνάλογα μέ τήν άτομική τοπο-
θέτηση του κάθε κυβερνητικού άξιω-
ματούχου, ή έλλειψη μιάς έπίσημης
κυβερνητικής στιβαρής καθοδήγησης,
δημιουργούν κλίμα άνασφάλειας πού
έπιτρέπει σ' εκείνους πού άμεσα ή
έμμεσα συντάχθηκαν μέ τά άμερικανο-
νατοϊκά σχέδια, νά δημιουργούν με-
γαλύτερη σύγχυση και ήττοπάθεια...
Ή οικονομία του τόπου οδηγείται
πρός τήν καταστροφή. Τό Σ.κ. ΕΔΕΚ

προειδοποίησε γιά τούς κινδύνους
και έδωσε συγκεκριμένες προτάσεις.
Δυστυχώς ή κατάσταση οδηγήθηκε
πρός χειροτέρευση. Μέ τό χάσμα
πλουσίων και φτωχών νά διευρύνεται
μέ τήν άνισοσκέλιση του έμπορικού
ίσοζυγίου νά μεγαλώνει, μέ τόν πλη-
θωρισμό νά καλπάζει, μέ τήν αγορα-
στική δύναμη του μεροκάματου νά
έξαναιμίζεται, ή ΕΔΕΚ διαχώρισε ού-
σιαστικά και όχι φραστικά τίσ ευθύ-
νες τής καταψηφίζοντας τούς πρού-
πολογισμούς...»

Ή ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ αυτή πρόταση δέν
είναι χωρίς σημασία, άφού άποτελεί έμ-
μεση, αλλά σαφή κριτική πρós τήν
πλευρά του ΑΚΕΛ, τό όποιο διαχωρίζει
τώρα τίσ ευθύνες του γιά τά
κοινωνικο-οικονομικά θέματα (ένώ στή
βουλή ψήφισε τούς κυβερνητικούς
προϋπολογισμούς) μέ στόχο νά ένδυνα-
μώσει – καθώς πιστεύουν έγκυροι παρα-
τηρητές – τή διαφωνία του μέ τόν κ. Κυ-
πριανού και τήν κυβέρνηση.

ΠΕΡΑ άπ' τήν κριτική – μέ κάποιες
διαφορετικές άποχωρήσεις – πού άσκείται
άπό τά κόμματα τής ευρείας άριστεράς,
ό πρόεδρος Κυπριανού και ή κυβέρνηση
του άντιμετωπίζουν και σήμερα – όπως
άπό τήν πρώτη μέρα τής άνάληψης τής
έξουσίας – τήν έντονη κριτική του δεξιού
«Δημοκρατικού Συναγερμού». Ή αντι-
πολίτευση αυτή στηρίζεται, κυρίως, σέ
δύο άξονες:

α. Ό πρόεδρος Κυπριανού είναι άνί-
κανος νά διαχειριστεί τό πολιτικό ζήτη-
μα, πράγμα πού επανειλημμένα άποδει-
χτηκε μέ τήν άπόρριψη, π.χ. άπό μέρους
του, του άμερικάνικου σχεδίου και μιάς
σειράς άλλων «χαμένων ευκαιριών». Ή
έξωτερική πολιτική του προέδρου είναι
περίπου άνεδαφική. Θά πρέπει νά προ-
χωρήσουμε μέ άποφασιστικά θέματα
πρός τήν κατεύθυνση τής Δύσης άπό τήν
όποια και μόνον μπορεί νά προέλθει μιά
άποτελεσματική πρωτοβουλία γιά λύση
του Κυπριακού.

β. Σ' ότι άφορā τή διαχείριση τών
έσωτερικών ύποθέσεων, ή κυβέρνηση
άπέτυχε νά άνταποκριθεί στά φλέγοντα
προβλήματα πού άπασχολούν τό λαό.
Αντίθετα, προχώρησε σέ ένέργειες πού
συνιστούν σκανδαλώδη συμπεριφορά
και, γενικά, καλλιέργησε ένα κλίμα φαν-
λότητας και άδεξιότητας στόν κρατικό
μηχανισμό.

Η ΑΣΚΗΣΗ μιάς δεξιās αντιπολί-
τευσης «άπό άριστερά», φαίνεται ότι
είχε κάποια άποτελέσματα μέσα στίς
κεντρώες και κεντροδεξιές μάζες και
δέν αποκλείεται τό στοιχείο αυτό νά
ύπηρξε ένας άπό τούς παράγοντες
πού μέτρησαν στή συλλογιστική πού
άναπτύχθηκε στήν έκτακτη συ-
νεδρίαση τής Κ.Ε.π. ΑΚΕΛ πού
πήρε τήν άπόφαση νά διαχωρίσει τίσ

ευθύνες του άπό τόν πρόεδρο και τήν
κυβέρνησή του.

ΤΟ ΜΕΓΑ θέμα στο έσωτερικό – μετά
τό πολιτικό ζήτημα – πού άπέδειξε και
άποδείχνει καθημερινά τήν άνυποληψία
στήν όποια έχει περιέλθει ή κυβέρνηση
και άντανακλά τή δυσπιστία του λαού,
είναι τό θέμα τών σκανδάλων στο Συ-
νεργατικό Κίνημα. Μιά ύπόθεση «έξαφά-
νισης» 70 περίπου έκατομμυρίων λιρών
Κύπρου πού είδε τό φώς τής δημοσιότη-
τας ύστερα άπ' τή διαδροή στόν τύπο
τριών εκθέσεων τής Κεντρικής Τράπεζας
Κύπρου πού περιέγραφαν όλιγορίες,
άνικανότητα και άτασθαλείες στήν δια-
χείριση του γίγαντα αυτού τής κυπρια-
κής οικονομίας, άντιμετωπίζεται άπό τήν
κυβέρνηση μέ μιά πρωτοφανή «άδιαφο-
ρία, άναποφασιστικότητα και στρουθο-
καμηλισμό».

ΠΑΡΑ τό γεγονός ότι διατάχθηκαν
άπό τή Γενική Είσαγγελία άνακρίσεις
πού περιλάμβαναν και οδηγίες γιά τή
σύλληψη του διοικητή Συνεργατικής
Ανάπτυξης, τά άρμόδια άστυνομικά όρ-
γανα έδειξαν μιά χαρακτηριστική άπρο-
θυμία στή διεκπεραίωση αυτών τών έν-
τολών. Όχι μόνο καθυστέρησαν γιά 24
ώρες νά άρχίσουν τίσ άνακρίσεις, αλλά
φαίνεται ότι παραμέρισαν έντελώς τίσ
οδηγίες γιά σύλληψη του διοικητή Συ-
νεργατικής Ανάπτυξης.

Η ΕΞΗΓΗΣΗ αυτών τών άνακολου-
θιών είναι εύκολη, όταν ξέρει κανέ-
νας ότι Διοικητής τής «Συνεργατικής
Ανάπτυξης» – έναντίον του όποίου
διεξάγεται ή άνάκριση, όπως και έν-
αντίον μερικών άλλων ήγετικών στε-
λεχών του συνεργατισμού – είναι ό κ.
Ανδρέας Αζίνας, ένα πρόσωπο μέ
σημαντικές πολιτικές διασυνδέσεις,
ιδιαίτερα στο χώρο του κυβερνητικού
κόμματος. Ή πολιτική δύναμη του κ.
Αζίνας, ό όποιος έλέγχει όλοκληρω-
τικά τή δεξιά άγροτική όργάνωση
ΠΕΚ και τό τεράστιο δίκτυο του συ-
νεργατισμού κινήματος, φαίνεται νά εί-
ναι ιδιαίτερα χρήσιμη, αυτή τή στι-
γμή, στόν πρόεδρο Κυπριανού.

ΕΧΕΙ γραφτεί στόν κυπριακό τύπο –
και διαψεύσθηκε – πώς τόσο ό πρόεδρος
τής βουλής κ. Α. Μιχαηλίδης, όσο και ό
άρχιεπίσκοπος Χρυσόστομος, παρενέβη-
σαν στά άρχικά στάδια τής άνάκρισης
γιά νά άποτρέψουν όποιοσδήποτε «άνε-
πιθύμητες» ένέργειες – όπως θά ήταν,
π.χ., ή σύλληψη του κ. Αζίνας – άπό τήν
πλευρά τών άνακριτικών όργάνων. Καί
οί δυό τους, αλλά και μερικοί άλλοι βου-
λευτές του Δημοκρατικού Κόμματος,
όφείλουν πολλά στόν κ. Αζίνα. Έτσι, ή
είκόνα ενός κόμματος, οί βουλευτές του
όποίου μέσα στή βουλή εκφράζουν
«προσωπικές τους άπόψεις», ή συγκα-
λυμμένα ή και όλοφάνερα τάσσονται

σπουδή²

των φοιτητών τής φιλοσοφικής

- Γιώργος Χρονάς: συνέντευξη
- Ανάπλαση ποιημάτων
τής Σαπφούς
- Arthir Rimbaud: Πέντε ποιήματα
- Ή γλώσσα του Κάλβου
και σχόλια – διδωλοπαρουσιάσεις
– έννημέρωση
ΣΤΑ ΚΕΝΤΡΙΚΑ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΑ

ὕπέρ τοῦ κ. Ἀζίνα, δέν μπορεῖ νά πείσει τὸ λαό γιὰ τὴν ἔλλειψη συγκεκριμένων πολιτικῶν σκοπιμοτήτων.

3. ΠΡΟΣ ΤΑ ΠΟΥ;

Ὅλες αὐτές οἱ διεργασίες πού χρονικά ἐκδηλώθηκαν μέσα σέ μιὰ καί μόνο ἐβδομάδα δέν ἦταν παρὰ τὸ ξέσπασμα μιᾶς σιωπηρῆς διεκκυστίνδας μέσα στοὺς κόλπους ἐνός μετώπου πού ἤδη εἶχε πάψει νά ὑπάρχει ἀπὸ πολλοῦ, καί πού, ἀπὸ τῆ σύμπτυξή του, συνοδεύτηκε ἀπὸ σκοπιμότητες, διαφωνίες καί ἐπιφυλάξεις. Πολύ περισσότερο πού μιὰ πρόταση δέσμευσης τῶν δυνάμεων πού τὸ ἀποτελοῦσαν πάνω σ' ἓνα κοινὸ μίνιμουμ προγράμμα ἀπορρίφθηκε.

Ἡ διαπίστωση τῆς ὑπαρξῆς μιᾶς εὐρύτερης πολιτικῆς κρίσης εἶναι τὸ ἐξόφθαλμο, ἀναγκαῖο καί τελικὸ συμπέρασμα. Ὅτι ἀπομένει εἶναι νά ἐντοπιστοῦν οἱ παράμετροι αὐτῆς ἀκριβῶς τῆς κρίσης, νά διερευνηθοῦν οἱ δυνατότητες ἐξόδου ἀπὸ αὐτήν, ἀλλὰ καί οἱ πιθανές ἐπενεργειές της στὸ ἐθνικὸ θέμα.

1. Ἡ ἐπίκριση τῆς εὐθύνης στὸν Πρόεδρο Κυπριανοῦ γιὰ τὸ ἀδιέξοδο τῶν διακοινοτικῶν – εἰδικότερα μέ τὴ συγκεκριμένη ἀναφορά ὅτι «ὑπῆρχαν τὸν Αὐγουστο τοῦ '79 πραγματικὲς δυνατότητες ἐπανεναρξῆς τοῦ διαλόγου» – σημαίνει καί τὴν τελικὴ μορφοποίηση μιᾶς γραμμῆς, πού ἡ ἐπεξεργασία της πῆρε ἀρκετὸ χρόνο. Σπέρματα αὐτῆς τῆς γραμμῆς – πού χαρακτηρίζεται τοιυλάχιστο ὡς ἐλαστικὴ ἀπέναντι στοὺς τουρκοκυπριακοὺς ὅρους καί συνοδεύεται ἀπὸ μιὰ διάθεση κάποιων ὑποχωρήσεων στὸ ὄνομα τῆς ἐξασφάλισης προόδου στίς διακοινοτικὲς – ὑπῆρξαν στὸ παρελθόν μέ τὴ φρασολογία τῶν «τολμηρῶν δημάτων» ἀπὸ τὰ χεῖλη ἐπίσημων ἀξιωματοῦχων τοῦ ΑΚΕΛ.

● Στὴν ἀπάντησή του ὁ Πρόεδρος Κυπριανοῦ, ὄχι μόνον ἀπέρριψε τίς ἐναντίον του κατηγορίες, ἀλλὰ πέραςε στὴν ἀντεπίθεση, ὑπογραμμίζοντας ὅτι ἀποδοχὴ τῆς φόρμουλας Βάλντχαϊμ – γιὰ τὴν ἀπόρριψη τῆς

ὁποίας τοῦ καταλογίζεται εὐθύνη – θὰ σήμαινε ἐκ τῶν προτέρων δέσμευση πάνω στοὺς ὅρους τῆς «διζωνικῆς καί τῆς ἀσφάλειας τῶν Τουρκοκυπρίων». Οὐσιαστικά, δηλαδή, θὰ σήμαινε ἀποδοχὴ τῆς «διζωνικῆς». Ὁ κ. Κυπριανὸς πρόσθεσε ἀκόμα ὅτι «ποτέ δέν πρόκειται νά προσυπογράψει ἀποδοχὴ τῶν τουρκοικῶν ὅρων», οὔτε νά διαγράψει τὸ δικαίωμα τῶν προσφύγων νά γυρίσουν στὰ σπίτια τους...

Θέση παραπλήσια πρὸς αὐτὴ τοῦ ΑΚΕΛ – ἀλλὰ μέ διαφορετικὸ σκεπτικὸ, καί ἀπὸ τὸν δυτικὸ δρόμο – ὑποστηρίζει καί ὁ «Δημοκρατικὸς Συναγερμένος» τοῦ κ. Κληρίδη, ὁ ὁποῖος φαίνεται νά ἀναμένει ἐναγωνίως τὴν ὥρα πού θὰ κοιμηθεῖ στίς μητρικὲς δυτικὲς ἀγκάλες.

Μέ τὴν ἀνυποχώρητη γραμμὴ τοῦ Προέδρου Κυπριανοῦ στὸ ἐθνικὸ ζήτημα σιντάσσεται τὸ «Σοσιαλιστικὸ Κόμμα», ἐνῶ, ἀντίθετα, διαφωνεῖ ριζικά μαζί του σέ ὅ,τι ἀφορᾷ τὴν κοινωνικοοικονομικὴ πολιτικὴ τῆς κυβέρνησης.

2. Ἔτσι τὸ πολιτικὸ σκηνικὸ, αὐτὴ τὴ στιγμή, παρουσιάζεται ἀρκετὰ περιεργο, ἐνῶ ἀπὸ τὴν πλευρὰ τοῦ ΑΚΕΛ – ὄχι δέδαια ἐπίσημα – προβάλλεται ὡς μόνη διέξοδος «οἱ πρόωρες προεδρικές ἐκλογές». Πολλοί, πάντως, εἶναι ἐκεῖνοι πού πιστεύουν πὼς ὑπάρχουν ἤδη στὴν πλευρὰ τοῦ ΑΚΕΛ προχωρημένες σχέψεις πρὸς αὐτὴ τὴν κατεύθυνση. Γιατί ἂν τὸ ΑΚΕΛ ἀπέσυρε τὴν ἐμπιστοσύνη του πρὸς τὸν Πρόεδρο Κυπριανοῦ καί τὴν κυβέρνησή του, ἐξακολουθεῖ πάντα νά βλέπει τὸ «Δημοκρατικὸ Κόμμα» ὡς ἐν δυνάμει σύμμαχο. Καί εἶναι, σύμφωνα μέ τὴν ἴδια συλλογιστικὴ, ἀπὸ τὴ δεξαμενὴ τῶν «ἐπιγόνων» τοῦ κ. Κυπριανοῦ πού θὰ προσπαθήσει «νὰ ἀνεῖρει τὸ διάδοχό του...»

3. Ἡ ἀξιοπιστία τῆς κυβέρνησης στὸ ἐσωτερικὸ ἔχει τόσο πολὺ καταρρακωθεί, ὥστε νά φαίνεται ἀρκετὰ δύσκολη ἡ προσπάθεια «ἀποφασιστικῆς διακένωσης τοῦ τόπου», ὅπως ἀνάγγειλλε στὸ διάγγελμά του ὁ Πρόεδρος Κυπριανοῦ, ξυπνώντας ἴσως κάπως ἀργά, ἀπὸ τοὺς

ἀλλεπάλληλους ἤχους τῶν ταμπούρων τῆς κρίσης.

Ἡ πρόθεσή του νά μὴν παραιτηθεῖ (στὸ διάγγελμά του ἐξίσωσε ἓνα τέτοιο ἐνδεχόμενο μέ ἐκτροπὴ ἀπὸ τὴ συνταγματικὴ τάξη καί ἰσοδύναμο πολιτικὸ πραξικοπηματὸς) σημαίνει ὅτι ὁ κ. Κυπριανὸς θὰ πρέπει νά δώσει μιὰ μάχη διμέτωπη τόσο κατὰ τοῦ ΑΚΕΛ, ὅσο καί κατὰ τοῦ «Δημοκρατικοῦ Συναγερμένου», διεξάγοντας παράλληλα μιὰ ἄλλη μάχη μέ τὸ «Σοσιαλιστικὸ Κόμμα». Τό πόσο ἐτοιμοὶ εἶναι ὁ ἴδιος, ἀλλὰ κυρίως τὸ κόμμα του, εἶναι ἓνα ἀρκετὰ ἀμφισβητούμενο ζήτημα. Εἶναι χαρακτηριστικὸ, π.χ., πὼς ἡ κοινοβουλευτικὴ ὁμάδα τοῦ κόμματός του ἀποτελεῖ, περίπου, κινεζικὸ μωσαϊκὸ καί δέν εἶναι βέβαιον πὼς θὰ μπορέσει νά κρατήσῃ τὴ συνοχή του σέ κάποια κρίσιμη στιγμή.

● Συναισθανόμενος ἐξάλλου ὁ ἴδιος τὸ μαχαίρι διαφορῶν «Βούτων», ἄφησε, στὸ διάγγελμά του πρὸς τὸ λαό, σαφῶς νά διαφανοῦν κάποιες αἰχμές γιὰ κάποιους οἱ ὁποῖοι τὸν ὑποσκάπτουν καί τοὺς ὁποῖους ὁμως «δέν θέλησε νά ἀναφερθεῖ...».

4. Ἄν κάτι ὑπογραμμίζει τὴν κρίσιμότητα τῆς νέας φάσης στὴν Κύπρο εἶναι τὸ γεγονὸς πὼς, τίς μέρες αὐτές, ἀναλαμβάνεται μιὰ νέα πρωτοβουλία ἀπὸ τὴν πλευρὰ τοῦ Γενικοῦ Γραμματέα τοῦ ΟΗΕ γιὰ τὴν ἐπανεναρξὴ τῶν συνομιλιῶν.

Ἄν στὸ παρελθόν ὑπῆρχε, ἔστω καί μέ μερικὲς ἐπιφυλάξεις ἢ διαφωνίες, ἓνα consensus στοὺς χειρισμοὺς τοῦ ἐθνικοῦ θέματος, τὸ ἴδιο – καί μέ κανένα τρόπο – δέν μπορεῖ νά λεχθεῖ τώρα. Τὴν εὐθύνη θὰ φέρει ἀκέραιη ὁ Πρόεδρος καί ἡ κυβέρνηση του.

Τὸ μέτωπο ἔσπασε. Ἡ κοινὴ γραμμὴ ἀνήκει πιά στὸ παρελθόν. Καί εἶναι σίγουρο ὅτι τίς ρωγμὲς αὐτές θὰ καλλιεργήσουν – διαμορφώνοντας ἴσως κάποιους νέους ἐσωτερικοὺς συσχετισμοὺς δυνάμεων – οἱ ἀμερικανονατοϊκοὶ κύκλοι πού ἐπιδιώκουν μιὰ λύση στὸ κυπριακὸ σύμφωνη μέ τὰ συμφέροντά τους στὴν περιοχή. □

ὅλα τα βιβλία
αφίσσες
δισκοί

"ο δρομος"

Πατησίων 36 τηλ. 3621892
Κοντά στο Πολυτεχνεῖο

ΚΕΡΑΜΙΚΑ

σταχυ

Ξάνθου 7 Κολωνάκι

ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ

Δημητρίου Γούναρη 30 Θεσσαλονίκη

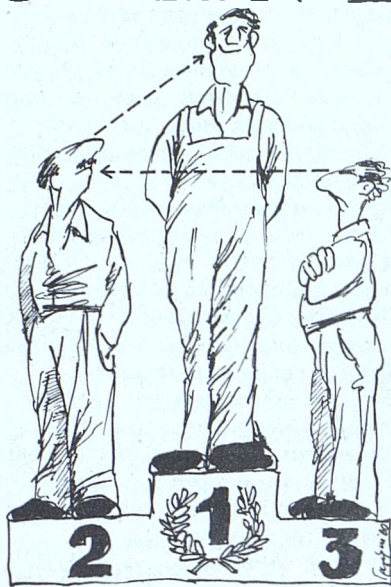
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ
Φανερωμένης 48 Χολαργός,
Τηλ. 6521725

ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΤΩΝ «ΜΗ ΠΡΟΝΟΜΙΟΥΧΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ»

του Γιώργου Κατηφόρη

Με την εκλογή Προέδρου Δημοκρατίας άρχισε για την πολιτική μας ζωή, ουσιαστικά αν όχι τυπικά, μιá νέα προεκλογική, των βουλευτικών εκλογών αυτή τή φορά, περίοδος. Καί είναι φυσικό στους ερχόμενους μήνες νά πυκνώσουν κάποτε οί διαξιφισμοί ανάμεσα στους εκπροσώπους των πολιτικών κομμάτων πού θά προσπαθούν, προβάλλοντας απόψεις, θέσεις και συνθήματα δικά τους ή χτυπώντας απόψεις, θέσεις και συνθήματα των αντιπάλων τους, νά κερδίσουν τούς ψηφοφόρους.

ΣΗΜΕΡΑ, όμως, είναι ακόμη κάπως νωρίς για όλα αυτά. Καί μπορούμε ίσως νά χρησιμοποιήσουμε όσο διάστημα μένει, μέχρι ν' αρχίσει ν' ανεβαίνει ό πυρετός της πολιτικής αντιδικίας, για νά δούμε από κάποιαν απόσταση, μέ ένα όρισμένο αναλυτικό πνεύμα και δίχως όνομαστικές αναφορές σέ κόμματα ή αρχηγούς, όρισμένα νέα συνθήματα πού ακούστηκαν τόν τελευταίο καιρό. Τά συνθήματα αυτά μπορεί

νά ξανακουστούν εντονότερα στους μήνες πού έρχονται. Ή νά ξεχαστούν τελείως. Αυτό δέν έχει τόση σημασία, όση έχει τό γεγονός ότι είναι συνθήματα νέα. Καί τούτο γιατί ή πολιτική μας ζωή βρίσκεται σέ μιá βαθύτατα μεταβατική περίοδο. Πολλές καταστάσεις, γνωστές μας για δεκαετίες, πρόκειται σύν-

τομα νά σδύσουν, νέες νά γεννηθούν. Οί νέες καταστάσεις αναζητούν από τώρα τή γλώσσα τους. Όπως όλα τά νεογέννητα, δέν αποκλείεται νά εκφράζονται και μέ ψελλίσματα.

ΤΑ ΝΕΑ συνθήματα πού ακούγονται δέν αποκλείεται νά είναι ψελλίσματα τέτοιου είδους. Μπορεί νά εξελιχθούν σέ μιάν ολοκληρωμένη καινούρια πολιτική γλώσσα ή μπορεί νά σδύσουν. Ότι από τά δύο κι αν συμβεί, τό ενδιαφέρον τους για σήμερα μένει. Μας δίνουν ενδείξεις για όρισμένες βαθύτερες διεργασίες πού συντελούνται στόν πολιτικό χώρο. Τό άρθρο πού ακολουθεί σκοπό έχει νά εξετάσει ένα νέο σύνθημα τέτοιο. Νά αναζητήσει τίς ενδείξεις πού μας προσφέρει, νά τό τοποθετήσει στό σταυροδρόμι παλιών και νέων προβληματισμών. Πρόκειται για τό σύνθημα πού ακούστηκε αρκετά πρόσφατα στό χώρο της ευρύτερης Άριστεράς και ζήτησε από τούς πολίτες νά συσπειρωθούν στό κόμμα των «μή προνομιούχων Έλλήνων».

ΠΡΟΚΕΙΤΑΙ για διατύπωση νέα και κάπως εκπληκτική. Μέχρι τώρα τά άριστερά κόμματα, παρ' όλο τόν αντιπολιτευτικό ή και επαναστατικό προσανατολισμό πού είχαν, προσπαθούσαν νά χαρακτηρίσουν θετικά τόν εαυτό τους. Τό ΚΚΕ, λόγω χάριν, λεγόταν και λέγεται κόμμα της εργατικής τάξης. Ή παλιά ΕΔΑ ζητούσε νά συνταχθούν κάτω από τίς σημαίες της «κομμουνιστές, σοσιαλιστές και άστοί δημοκράτες». Πέρα από τήν άριστερά και τά άλλα κόμματα έδιναν πάντα στόν εαυτό τους θετικούς, αν και όχι τόσο συγκεκριμένους, χαρακτηρισμούς. Είχαμε τό κόμμα των Φιλελευθέρων ή των Λαϊκών άλλοτε, τό κόμμα της Νέας Δημοκρατίας σήμερα. Κανένα κόμμα, άριστερό ή δεξιό, δέ ζήτησε ποτέ νά είναι τό κόμμα «των μή άστών» λόγω χάριν, ή των «μή σοσιαλιζόντων».

ΑΠΟ ΤΗΝ άποψη αυτή τό σύνθημα για ένα κόμμα των «μή προνομιούχων Έλλήνων» - σύνθημα φανερά άριστερό - μέσα στην άριστερά μπορεί νά λειτουργήσει πρώτα απ' όλα άποδοσμευτικά. Άπαλλάσσει όσους θά θέλουν νά τό υιοθετήσουν από τήν ανάγκη νά δηλώσουν ότι μέ τήν κομματική τους ένταξη άποδέχονται ή άποκτούν όρισμένη θετική ιδιότητα. Δέ χρειάζεται νά δεχτούν ότι είναι κομμουνιστές ή σοσιαλιστές ή έστω μέλη της εργατικής τάξης. Δέν χρειάζεται νά δεσμευθούν σέ καταστάσεις πού τό ιστορικό παρελθόν τίς έχει φορτίσει μέ μιάν όρισμένη φοβία ή πικρία. Μπορούν όμως, από τίς παλιές αυτές ιδιότητες, νά διατηρήσουν τή μαχητική αίχμη τού άριστερισμού, πού έδώ εμφανίζεται μέ τή μορφή αντίθεσης στό κάθε είδους προνόμια. Καί δέβαια μέ τή γενικότατη αυτή διατύπωση, τό σύνθημα μπορεί νά τραβήξει ένα σωρό άλλον κυμαινόμενο, δίχως παλιά ένταξη, κόσμο, πού θέλει για κάτι νά διαμαρτυρηθεί, αλλά δέ θά ήθελε νά ταυτιστεί ούτε μέ κομμουνιστές, ούτε μέ σοσιαλιστές, ούτε καν μέ άστους δημοκράτες.

ΕΤΣΙ, τό σύνθημα για ένα κόμμα των «μή προνομιούχων Έλλήνων» είναι ταυτόχρονα σύνθημα ανασύνταξης της άριστεράς και σύνθημα ευρύτατης συσπείρωσης τού λαού εναντίον των προνομιούχων πού, φυσικά, δέν μπορεί παρά νά αποτελούν μιάν ελάχιστη μειοψηφία. Ή, έτσι φαίνονται τά πράγματα σέ πρώτη εξέταση.

Τά προνόμια και ή κατάργησή τους

ΓΙΑ νά προχωρήσει κανείς βαθύτερα θά πρέπει νά διερωτηθεί τί διδάσκει στους οπαδούς του ένα τέτοιο σύνθημα. Πώς τούς φρονιματίζει και σέ τί τούς παρακινεί. Τό μοναδικό σημείο αναφοράς πού μας προσφέρει είναι ή έννοια τού προνόμιου. Άλλά τί είναι προνόμιο; Αν ακολουθήσουμε τήν νομική σημασία τού όρου, προνόμιο είναι ένα ειδικό δικαίωμα για έναν ή περισσότερους πού ό νόμος θέλησε νά τούς εξαιρέσει από τήν κοινή κατάσταση τού συνόλου των πολιτών. Ήτσι, τό προνόμιο δέν είναι παρά μιá εξáιρεση τού νόμου για χάρη όρισμένων. Προϋποθέτει, όμως, νομικό καθεστώς πού βασικά στηρίζεται στην ισότητα των πολιτών απέναντι στό νόμο - στην ίσονομία και στην ίσοπολιτεία. Μόνον τότε τό προνόμιο μπορεί νά χαρακτηριστεί εξάιρεση, καλή ή κακή.

ΑΛΛΑ ή ισότητα, ή όμοιομορφία στην μεταχείριση, δέν είναι κάτι τό αυτονόητο στό νομικά καθεστήματα. Όλόκληρο τό φεουδαλικό σύστημα για πολλούς αιώνες κινήθηκε μέσα σέ ένα νομικό πλαίσιο πού στηριζόταν στην άνομοιόμορφη μεταχείριση των ανθρώπων. Ό κάθε ευγενής, αλλά κι ό κάθε δουλαπάροικος, ό κάθε επίσκοπος, αλλά κι ό κάθε καλόγερος είχε τήν ειδική και ιδιόμορφη θέση του μέσα σ' ένα σύστημα ίεραρχικών

και προσωποποιημένων (άντί για τίς άπρόσωπες πού έχουμε σήμερα) ρυθμίσεων. Δηλαδή καθένας ζούσε μέσα στο καλό ή κακό, έπωφελές ή έπαχθές προνόμιό του. Σέ μία τέτοια κοινωνία δέν υπήρχαν «μή προνομιούχοι».

ΣΤΟ καθεστώς αυτό τών προνομίων έβαλαν τέλος οί άστικές επαναστάσεις μέ τά συνθήματα της ελευθερίας και της ισότητας και μέ την πραγματικότητα του ελεύθερου εμπορικού ανταγωνισμού. Από τότε τό προνόμιο εμφανίζεται στίς νομοθεσίες μόνον μέ τή μορφή της εξαίρεσης και μόνον όταν είναι τελείως αναπόφευκτο. Παραδείγματος χάριν ό ιδιοκτήτης περιουσίας μπορεί νά τήν άφήσει μέ διαθήκη όπου θέλει – όχι όμως και νά αποκληρώσει τή γυναίκα ή τά παιδιά του. Έτσι, ό κύκλος τών στενών συγγενών εξαίρεται από τό γενικό κανόνα, αποκτάει ένα προνόμιο, πού όμως κανείς δέν τό σκέφτεται και κανέναν δέν ένοχλεί. Γενικά, τά άστικά συντάγματα και οί άστικές νομοθεσίες αποστρέφονται τά προνόμια και διακηρύσσουν τήν άρχή της ισότητας. «Οί Έλληνες είναι ίσοι ενώπιον τοῦ νόμου».

ΑΛΛΑ, άν οί Έλληνες είναι ίσοι ενώπιον τοῦ νόμου, αυτό σημαίνει ότι, μέσα στά πλαίσια τοῦ Συντάγματός μας δέν υπάρχουν προνομιοῦχοι και μή προνομιοῦχοι Έλληνες. Αν υπάρχουν, αυτό γίνεται μέ παραβίαση τοῦ Συντάγματος, όποτε τό σύνθημα για τή συσπείρωση τών «μή προνομιοῦχων Έλλήνων» καταλήγει νά είναι μία πρόσκληση για τήν υπεράσπιση της συνταγματικής νομιμότητας, ένα άλλο είδος «114» ή μία μορφή «Ανένδοτου». Έπειδή οί καταστάσεις τών διακρίσεων ανάμεσα στους πολίτες πού δημιούργησαν τά «114» ή τούς «Ανένδοτους» φαίνεται νά έχουν σήμερα ευτυχώς ξεπεραστεί, τό σύνθημα για τή συσπείρωση όλων τών «μή προνομιοῦχων Έλλήνων», άν τό έρμηνεύσουμε αυστηρά νομικά κινδυνεύει νά μείνει χωρίς περιεχόμενο και τό κόμμα τών «μή προνομιοῦχων Έλλήνων» χωρίς όπαδούς.

ΦΥΣΙΚΑ, θά μπορούσε κανείς νά υποστηρίξει ότι δέν είναι τόσο ειδυλλιακά τά πράγματα. Πώς τό Σύνταγμα μπορεί νά λέει ότι θέλει, αλλά ή νομοθεσία και ή διοικητική πρακτική τοῦ κράτους είναι γεμάτες από άδικαιολόγητες ευνουκρατικές εξαίρέσεις και άνισότητες στή μεταχείριση τών πολιτών. Γι' αυτό, λόγω χάριν, νά εξαίρουνται από τή στράτευση οί «κατέχοντες σπουδαία θέσιν» στο έξωτερικό, όταν μάλιστα στίς πάμπολες περιπτώσεις τέτοιων απαλλαγών, οί μόνες «σπουδαίες» θέσεις δέ βρίσκονται στο έξωτερικό, αλλά στο έσωτερικό, στά χέρια τών διαφόρων μπαμπάδων της αθηναϊκής κοινωνίας.

ΤΕΤΟΙΑ παραδείγματα θά μπορούσε νά αναφέρει κανείς και γι' άλλους τομείς. Όσο κι άν σημειώνονται, όμως, καταχρήσεις στο θέμα της ίσης μεταχείρισης τών πολιτών, δύσκολα θά γινόταν δεκτό πως έχουν σήμερα τόσο πλατύ ή τόσο συστηματικό χαρακτήρα, ώστε νά επιβάλουν νά γίνει ή συσπείρωση τών «μή προνομιοῦχων Έλλήνων» κεντρικό χαρακτηριστικό πολιτικού κόμματος της άριστεράς. Και πάντως, έτσι έρμηνευμένο τό σχετικό σύνθημα δέ σημαίνει τίποτε περισσότερο από τή διεκδίκηση μιάς χρηστής διοίκησης στα πλαίσια ενός άστικού καθεστώτος. Δέν είναι τό είδος τοῦ συνθήματος πού θά μπορούσε νά ένθουσιάζει και νά κινητοποιήσει τήν ευρύτερη άριστερά στήν Ελλάδα.

Από τά νομικά στα ταξικά προνόμια

ΟΛΑ τά παραπάνω, ένας πρακτικός άνθρωπος θά μπορούσε νά τά θεωρήσει νομικές σοφιστείες. Για τήν κοινή αντίληψη υπάρχουν ασφαλώς προνομιοῦχοι και μή προνομιοῦχοι στήν κοινωνία. Τά προνόμια δέν είναι νομικά, αλλά συστατικά, οικονομικά προνόμια. Για τήν κοινή αντίληψη, δηλαδή, και για τήν κοινή γλώσσα, ή έννοια «προνόμιο» έχει ξεφύγει από τήν άρχική της σημασία, για ν' άρχίσει νά παίρνει καινούριο περιεχόμενο. Πρόκειται για μιάν αλλαγή στή γλώσσα πού κρύβει πίσω της όλόκληρη μετατόπιση της κοινωνικής προβληματικής.

Η ΜΕΤΑΤΟΠΙΣΗ όφείλεται στήν, ύποσυνείδητη για τούς

περισσότερους, άποδοχή μερικών στοιχείων από τή μαρξιστική ανάλυση της άστικής κοινωνίας. Ο Μάρξ είναι πιθανόν ό πρώτος και πάντως ό κυριότερος στοχαστής πού σφράγισε τήν έννοια «κοινωνικό προνόμιο» ή καλύτερα «ταξικό προνόμιο» μέ τή σύγχρονη σημασία του. Και βέβαια, στα πλαίσια της δικής του ανάλυσης ή έννοια «ταξικό προνόμιο» έχει κάτι τό δξύμωρο. Γιατί, όπως ό ίδιος έχει τονίσει, ή άστική τάξη δέ στηρίζει τήν υπεροχή της σέ καμιά ειδική νομική κατοχύρωση. Αντίθετα, στή σύγκρουσή της μέ τό μεσαιωνικό φεουδαλισμό αντίστρατεύτηκε και πέτυχε νά καταργήσει κάθε νομικό προνόμιο στον τομέα της ιδιωτικής δραστηριότητας. Ο ίδιος νόμος ισχύει και για τόν καπιταλιστή και για τόν εργάτη. Αλλά ό ίδιος νόμος δέ σημαίνει τό ίδιο για τήν καθεμία από τίς δύο τάξεις. Κάτω από τό καθεστώς της ατομικής ιδιοκτησίας τών μέσων της παραγωγής, ή νομική ισότητα καταλήγει σέ ουσιαστική άνισότητα.

ΕΚΕΙ, καιρδώς, βρίσκεται και τό μεγάλο παράδοξο της άστικής κοινωνίας, πού έξιχνιασε ό Μάρξ. Τό πως είναι δυνατόν ή οικονομική άνισότητα νά διαιωνίζεται και οί εκμεταλλευτικές καταστάσεις νά συνεχίζουν νά λειτουργούν, τή στιγμή πού ό παραγωγός, ό εργάτης, δέν είναι ούτε δούλος, ούτε δουλοπάροικος, αλλά ελεύθερος και τυπικά ίσος μέ τόν εργοδότη στή βασική συναλλαγή, τήν αγοραπωλησία της εργατικής δύναμης. Για τόν Μάρξ και τήν εποχή του, ή εκμετάλλευση τοῦ δούλου από τόν ελεύθερο, ή τοῦ φεουδαλικά ύφιστάμενου από τόν ιεραρχικό του προϊστάμενο ήταν κάτι τό άπόλυτα νοητό. Η εκμετάλλευση τοῦ ελεύθερου από τόν ελεύθερο, τοῦ ίσου από τόν ίσο, ήταν κάτι τό συνταρακτικά νέο. Κάτι πού, όπως όλες οί νέες ανακαλύψεις, έπρεπε νά κερδίσει τή θέση του μέσα σ' ένα έννοιολογικό σύστημα άκατάλληλο για τή νέα ιδέα. Γι' αυτό ό Μάρξ διάλεξε μιάν έννοια ύπαρκτή, γνωστή από προηγούμενες καταστάσεις, – τήν έννοια «προνόμιο» – και τήν έδωσε μέ μιάν έννοια πού αυτός για πρώτη φορά εισηγείται, τήν έννοια της δίχως νομική υπεροχή ταξικής εκμετάλλευσης, για νά φτιάξει τόν όρο «ταξικό προνόμιο». Ήταν σά νά 'λεγε στους αναγνώστες του: «Προσέξτε. Δέν έχει σημασία πού ή άστική τάξη στηρίζεται στή νομική ισότητα τών ανθρώπων. Παρ' όλα αυτά λειτουργεί έτσι ώστε νά διαιωνίζει καταστάσεις – τήν άνισότητα, τήν εκμετάλλευση – πού στήν πρίν από τούς αστούς εποχή, τίς κατοχύρωνε ό θεσμός τών προνομίων. Τώρα ή εκμετάλλευση συνεχίζεται σέ καθεστώς πλήρους ισότητας». Και μέ αυτά πού ούσιαστικά είπε ό ίδρυτής τοῦ επιστημονικοῦ σοσιαλισμοῦ, έπεισε τόσο πολύ τούς ανθρώπους, ώστε σήμερα νά μιλάμε όλοι για ταξικά προνόμια, δίχως νά σταματάμε πιά μπροστά στο δξύμωρο πού υπάρχει στον όρο, όταν αναφέρεται στήν τάξη πού χτύπησε και συνέτριψε τό καθεστώς τών προνομίων, τήν άστική τάξη.

ΑΝ ΛΟΙΠΟΝ, για τέτοιου είδους προνόμια πρόκειται, τότε τί μπορεί νά σημαίνει τό σύνθημα για τή συσπείρωση τών «μή προνομιοῦχων Έλλήνων»; Τίποτε περισσότερο από τή συσπείρωση όλων όσων ύφίστανται τήν καπιταλιστική εκμετάλλευση. Έτσι καταλήγει νά ταυτίζεται μέ τό κεντρικό αίτημα όποιουδήποτε κομμουνιστικοῦ ή σοσιαλιστικοῦ κόμματος.

Ταξικά και ένδοταξικά προνόμια

ΔΕ ΦΕΡΝΕΙ, λοιπόν, τίποτε τό νέο αυτό τό σύνθημα; Μένεις εδώ τίποτε, εκτός από τή δυσυπόστατη άοριστία του. Στο βαθμό πού σημαίνει ίσονομία και χρηστή διοίκηση είναι σύνθημα άστικό. Στα βαθμό πού έπιπλέον σημαίνει και κατάργηση της καπιταλιστικής εκμετάλλευσης γίνεται σύνθημα σοσιαλιστικό. Πιά από τίς δύο αυτές εκδοχές θά προτιμήσει ένα κόμμα «τών μή προνομιοῦχων Έλλήνων» άν έρθει στήν κυβέρνηση, είναι κάτι πού από τό ίδιο τό σύνθημα, δέν καθορίζεται.

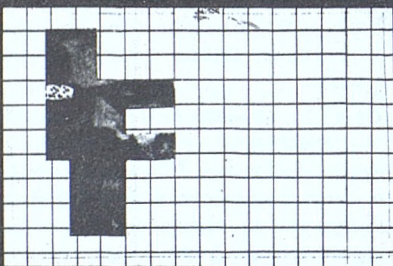
ΠΡΕΠΕΙ όμως νά προχωρήσουμε παραπέρα. Στή βασική ανάλυση τοῦ Μάρξ ή κοινωνική πραγματικότητα άπλουστεύεται άφαιρετικά τόσο ώστε νά τόν άπασχολούν μόνον οί δύο μεγάλες τάξεις της σύγχρονης κοινωνίας, πού κι αυτές παρου-

σιάζονται ότι είναι δύο όμοιογενή, τό καθένα, σύνολα. Όλοι οι εργάτες ύφίστανται τήν έκμετάλλευση στον ίδιο βαθμό, όλοι οι καπιταλιστές απολαμβάνουν τό ίδιο ποσοστό υπεραξίας και κέρδους. Ή ένταξη στη μιά ή τήν άλλη τάξη δημιουργεί τό βασικό διαχωρισμό των ανθρώπων μέσα στην κοινωνία, τή βασική κοινωνική αντίθεση, χωρίς αποχρώσεις ή ενδιάμεσα.

ΑΥΤΑ στο επίπεδο τής μέγιστης αφαίρεσης πού επιχειρεί ό πρώτος τόμος του «Κεφαλαίου». Αλλά σέ επίπεδα λιγότερης αφαίρεσης, πού κι αυτά επίσης έχουν απασχολήσει τόν Μάρξ, ή εικόνα αλλάζει. Ή όμοιογένεια εγκαταλείπεται όχι μόνον γιά τήν αστική, αλλά και γιά τήν εργατική τάξη. Οί άμοιβάδες, οί όροι δουλειάς, οί συνθήκες ζωής διαφοροποιούνται έτσι ώστε στο «Κεφάλαιο» και πρίν άπ' αυτό σέ διάφορα κείμενα του Ένγκελς, νά μπορεί νά διακρίνει κανείς μέσα στην εργατική τάξη στρώματα πού ύφίστανται τήν εκμετάλλευση σέ μεγαλύτερο βαθμό (γυναικες-εργάτριες, παιδιά-εργατάκια) καθώς και ένα στρώμα πού άμοιβάεται αρκετά καλά ώστε νά κάνει τόν Ένγκελς και τόν Μάρξ νά τό χαρακτηρίσουν, μέ κάποια δόση ειρωνίας άσφαλώς, «εργατική άριστοκρατία». Στο άλλο άκρο ό Μάρξ πάλι είναι εκείνος πού ξεχώρισε ένα άλλο ιδιαίτερο στρώμα, τό λούμπεν-προλεταριάτο.

ΥΠΑΡΧΟΥΝ, λοιπόν, και μέσα στην εργατική τάξη προνομιούχοι εργάτες και ή παρουσία τους, τουλάχιστο σύμφωνα μέ τήν ανάλυση του Λένιν στον «Ίμπεριαλισμό», έχει πολιτικές συνέπειες διασπαστικές γιά τό επαναστατικό κίνημα, επειδή ή «εργατική άριστοκρατία» είναι ακριβώς, κατά τόν Λένιν πάντοτε, εκείνη πού δημιούργησε τήν κοινωνική βάση των σοσιαλδημοκρατικών κομμάτων στην Εύρώπη. Άν άκολουθήσουμε αυτή τήν ανάλυση θά πρέπει νά δεχτούμε ότι τά ένδοταξικά προνόμια μπορούν νά λειτουργήσουν μέσα στην εργατική τάξη, γιά όρισμένα στρώματά της, ισχυρότερα άπ' ότι ή κοινή αντίθεση όλόκληρης τής τάξης απέναντι στα ταξικά προνόμια των άστών. Πράγμα πού, φυσικά, στηρίζει τήν αστική κοινωνία, μέσα από μιά συμμαχία μικροπρονομιούχων (ένδοταξικά προνομιούχων εργατών) μέ τούς ταξικά μεγαλοπρονομιούχους άστούς.

Σ. ΜΠΕΤΕΛΕΝ - Ρ. ΛΙΝΑΡ

ΙΣΤΟΡΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΕΠΙΚΑΙΡΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΜΑΡΞΙΣΜΟΥ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ: Ν. ΣΙΑΡΗΣ

ΡΗΕΙΎΨΛΟΝ / βιβλία κ.ά.

ΑΛΛΑ και ή αστική τάξη διαφοροποιείται έσωτερικά καθώς εξελίσσεται ή καπιταλιστική οικονομία. Δημιουργείται τό στρώμα του μονοπωλιακού κεφαλαίου, πού επιβάλλει ποσοστά κέρδους άνώτερα από τά κοινά. Δημιουργείται τό κοσμοπολιτικό κεφάλαιο πού επιβάλλει άνισους όρους στις συναλλαγές του μέ τό έθνικό κεφάλαιο. Σέ όρισμένες φάσεις, άν και όχι πιά σήμερα, τό τραπεζικό κεφάλαιο επιβάλλει όρους στο διομηχανικό, και διάφορα άλλα. Έτσι και μέσα στην αστική τάξη διαμορφώνονται ιεραρχίες προνομιούχων. Πράγμα πού μπορεί νά λειτουργήσει διασπαστικά και γιά τήν τάξη αυτή. Στην υπόθεση ότι ή ένδοταξική αντίθεση μπορεί, κάτω από όρισμένες συνθήκες, νά αποδειχθεί ισχυρότερη από τή διαταξική αντίθεση στηρίζεται, νομίζω, και ή στρατηγική του Μάο γιά συμμαχία μέ τήν έθνική αστική τάξη, στρατηγική πού, θεωρητικά μάλλον παρά πρακτικά, ύποστηρίχθηκε και γιά τήν Έλλάδα στα πλαίσια τής παλιάς ΕΔΑ. Όστε ή διαμόρφωση ένδοταξικών προνομίων δέν είναι ύποχρεωτικό νά όδηγήσει σέ εξασθένηση του επαναστατικού μετώπου, όπως στην περίπτωση τής εργατικής άριστοκρατίας (σύμφωνα μέ τόν Λένιν). Μπορεί νά όδηγήσει σέ ένίσχυσή του, όπως στην περίπτωση τής έθνικής αστικής τάξης (σύμφωνα μέ τόν Μάο). Τό πρόβλημα στις περιπτώσεις αυτές είναι ποιά από τίς δύο βασικές τάξεις έχει τή δύναμη νά δώσει τόν τόνο, νά επιβάλλει τή δική της σφραγίδα στις διαταξικές συμμαχίες και συμπαράταξεις. Κάτω άπ' αυτές τίς συνθήκες τό σύνθημα γιά συσπείρωση όλων των «μή προνομιούχων Έλλήνων» μπορεί νά λειτουργήσει σοσιαλιστικά, άν προσέλκύσει δυσαρεστημένα στρώματα άστών «μή προνομιούχων» μέσα στην τάξη τους, σ' ένα κόμμα βασικά σοσιαλιστικό πού θά 'χει πετύχει νά ένοποιήσει τήν εργατική τάξη, πειθαρχώντας τίς δικές της έσωτερικές διαφοροποιήσεις.

Πρός τή γενίκευση των προνομίων;

Η ΜΑΡΞΙΣΤΙΚΗ ανάλυση μπορεί νά μās όδηγήσει ως εδώ. Σέ όλα όσα εξέτάσαμε μέχρι τώρα δεχθήκαμε τή βασική υπόθεση ότι τό κύριο χαρακτηριστικό τής σύγχρονης αστικής κοινωνίας είναι ή αντίθεση και ή πάλη ανάμεσα στην αστική και τήν εργατική τάξη. Πρέπει, όμως, νά αντιμετωπίσουμε και όρισμένες θεωρίες πού δέν δέχονται αυτή τή βασική υπόθεση. Γιά τίς θεωρίες αυτές κύριο χαρακτηριστικό τής σύγχρονης μας κοινωνίας δέν είναι ό ταξικός διχασμός του Μάρξ, αλλά ή πολλαπλότητα των επί μέρους συμφερόντων και ή πολλαπλότητα των ομάδων πού συσπειρώνονται γύρω από τά ειδικά συμφέροντα. Οί ομάδες αυτές δέν δρίσκονται ύποχρεωτικά όλες στο ίδιο επίπεδο οικονομικής επιτυχίας. Μπορεί νά ύπάρχει και μεταξύ τους ιεραρχία. Δηλαδή, και πάλι μπορούμε νά έχουμε προνομιούχες και μή προνομιούχες, ή και περισσότερο και λιγότερο προνομιούχες ομάδες συμφερόντων. Έπίσης, δέν είναι καθόλου άναγκαίο οί ομάδες συμφερόντων νά μήν έχουν ταξική ένταξη. Μπορούν πολύ καλά νά ύπάρχουν ομάδες εργατικών και ομάδες αστικών συμφερόντων. Τό θέμα δέν είναι αυτό. Είναι ότι τίς ομάδες δέν τίς ενδιαφέρει τόσο ή ταξική τους ένταξη, ούτε ή σύγκρουσή τους μέ άλλη τάξη, αλλά ό ανταγωνισμός προς τίς περισσότερες κοντινές, περισσότερες όμοιες άλλες ομάδες. Μέσα σ' αυτόν τόν ανταγωνισμό διαλύεται, χάνεται από τά μάτια, ή ταξική αντιπαράταση.

ΚΛΑΣΙΚΟ παράδειγμα τέτοιας έρμηνείας είναι ή άποψη του Κέννς γιά τή δράση των εργατικών συνδικάτων. «Γιατί άπεργούν οί εργάτες» ρώτησε ό Κέννς; «Όχι γιά νά αλλάξουν τή διανομή του εισοδήματος άνάμεσα σ' αυτούς και στους εργοδότες, αλλά γιά νά διατηρήσουν τή σχετική τους θέση στην κλίμακα των μισθών». Άν, δηλαδή, οί μεταλλουργοί πληρώνονται κατά κανόνα τριάντα τοίς εκατό περισσότερο από τίς κλωστοϋφαντουργίνες κι άνεδοϋν οί μισθοί μόνο στα κλωστοϋφαντουργεία, οί εργάτες μετάλλου θά άπεργήσουν γιά νά διατηρήσουν τή διαφορά του 30%. Και ή άλυσσισιδητή αντίδραση θά διαπεράσει όλόκληρη τήν ιεραρχία. Γι' αυτό ό Κέννς ύποστήριξε ότι ή καλύτερη πολιτική μισθών είναι ό πληθωρισμός πού,

2010-2011

ΑΠΟ ΤΗΝ άλλη μεριά θά ήταν λάθος νά άγνοήσουμε τήν, πέρα από όποιεσδήποτε θεωρίες, μεγάλη πραγματικά δύναμη

Κρίση του τύπου

«... Πιστεύουμε ότι μόνο μία ΕΣΗΕΑ, που θα ασκεί το συνδικαλιστικό, κοινωνικό και πολιτιστικό της ρόλο, μπορεί να αντιμετωπίσει αυτή την κατάσταση».

Η ΕΣΗΕΑ πρέπει να γίνει το σπίτι των δημοσιογράφων, σωματείο όλων των εργαζομένων και των απομάχων και όχι συντεχνία κλειστή, κάστα αποκλεισμού, με νοοτροπία κρατικού συνδικαλισμού, μονολόγου και ενκαιριακής δραστηριότητας.

Ενότητα, ομοσπειρωση, ενεργοποίηση των μελών, καθημερινή παρουσία και παρέμβαση, σύμπραξη με τα αδελφά σωματεία σ' ένα πανίσχυρο Συνδικάτο Τύπου. Και τέλος, συνεργασία με όλους τους πολιτιστικούς και κοινωνικούς φορείς, θα δελτιώσουν ασφαλώς τη θέση μας και θα ανεβάσουν το κύρος του λειτουργήματός μας».

[Από την διακήρυξη της Συνδικαλιστ. Ένωτικης Κίνησης Δημοσιογράφων]

και εκλογές στην ΕΣΗΕΑ

ΤΗΝ ΕΡΧΟΜΕΝΗ Δευτέρα οι αρχαιρεσίες στην Ένωση Συντακτών, για την ανάδειξη νέας διοίκησης και άλλων συλλογικών οργάνων, θα σηματοδένουν αποφασιστικά την συνδικαλιστική πορεία ενός φορέα, που προσδιορίζεται σαν η Τέταρτη Έξουσία σε κάθε χώρα.

ΜΕΤΑ πέντε χρόνια κάποιας σχετικής ευφορίας στον κλάδο [τουλάχιστον στον τομέα της απασχόλησης] τα σημάδια μιας αντίστροφης σταδιακής κρίσης σ' όλα τα επίπεδα του Τύπου και των εργαζομένων του, άρχισαν να γίνονται αισθητά.

ΘΑ επιφέρουν αυτές οι αρχαιρεσίες κάποια ουσιαστική αλλαγή στη νοοτροπία και στον προσορισμό της Ένωσης Συντακτών;

ΘΑ μπορέσει, δηλαδή, η Ένωση Συντακτών να παίξει τον αποφασιστικό ρόλο, που της ανήκει στο συνολικό πρόβλημα του Έλληνικού Τύπου και των Μέσων Κρατικής Ένημέρωσης;

Η ΑΠΑΝΤΗΣΗ στα ερωτήματα αυτά θα δοθεί πρωταρχικά, από την κατάφαση στη διαπίστωση ότι «ο Τύπος διέρχεται μία πολύπλευρη κρίση και με συνέπειες που πληρώνουν κύρια οι εργαζόμενοι στους διάφορους τομείς του». Αντίθετα, κάθε εφησυχασμός δεν μπορεί παρά να οδηγεί σε καταστάσεις, όπως έκαινε του «άπολογισμού» του απερχόμενου διοικητικού συμβουλίου, με επικεφαλής τον κ. Γ. Αναστασόπουλο, διευθυντή και του Αθηναϊκού Πρακτορείου Ειδήσεων. Ολόκληρη η δραστηριότητα της διοίκησης αυτής, ήταν κάποια ποσοστά αύξησης σε σχέση με τις συλλογικές συμβάσεις άλλων κλάδων εργαζομένων, την ίδια εποχή που ο πληθωρισμός γιγαντώνεται, η ανεργία άρχισε να εμφανίζεται στον κλάδο και τα κατώτατα όρια συντάξεων παραμένουν σε απαράδεκτα χαμηλά επίπεδα.

ΑΥΤΗ, όμως, η αντίληψη γραφειοκρατικού εφησυχασμού, έθελουφλεϊ μπροστά στα προβλήματα που συσσωρεύονται και είναι ορατά σε όλους, ανε-

ξάρτητα από πολιτικές επιλογές και σκοπιμότητες. Τα προβλήματα αυτά υπάρχουν. Δεν είναι εφεύρεση καμιάς κομματικής αντίληψης, καθώς μάλιστα και η ίδια η παλιά διοίκηση διαφωνεί μόνο ως προς την έκταση και την κρισιμότητά τους.

ΠΟΙΑ ΕΙΝΑΙ αυτά, όπως τα θέτει μία νέα πλατιά συνδικαλιστική παράταξη δημοσιογράφων, που αντιπαράκειται με το πρόγραμμα και τις ιδέες της προς την «πλατιά και δοκιμασμένη» διοίκηση του κ. Αναστασόπουλου; Πρώτα-πρώτα, η οικονομική κρίση του Έλληνικού Τύπου, με κύρια χαρακτηριστικά της, τα εξής:

- Τη συρρίκνωση της κυκλοφορίας του (σχεδόν γύρω στο 40% σε σχέση με την προδικτατορική περίοδο), παρά το γεγονός ότι ο πληθυσμός και το μορφωτικό του επίπεδο χαρακτηρίζονται από ανοδικούς ρυθμούς.

- Τη συγκέντρωση του Έλληνικού Τύπου, σε μεγάλα δημοσιογραφικά συγκροτήματα, το αθέβαιο μέλλον των μικρής κυκλοφορίας εφημερίδων, τα δεκάδες εκατομμύρια που απαιτούνται σήμερα για την έκδοση μιας καθημερινής εφημερίδας, τα προβλήματα που υπάρχουν έτσι για το μέλλον ενός πολυφωνικού Τύπου στην Ελλάδα.

ΑΥΤΟΙ οι δύο βασικοί παράγοντες (γιατί υπάρχουν και άλλοι) που προσδιορίζουν σήμερα την οικονομική κρίση του Έλληνικού Τύπου, μας οδηγούν σε μία άλλη πλευρά της κρίσης του, συμπληρωματική και επιγενόμενη.

ΔΙΑΧΥΤΗ είναι στους δημοσιογραφικούς επαγγελματικούς κύκλους η αίσθηση της κρίσης εμπιστοσύνης προς τον Έλληνικό Τύπο-κρίση σε ποιότητα, κρίση δομική, κρίση στον τρόπο της πληροφόρησης. Όλα αυτά τα στοιχεία της κρίσης εμπιστοσύνης προς την Έλληνικό Τύπο (την οποία συχνά το Κοινό καταλογίζει στους επαγγελματίες δημοσιογράφους από άγνοια), έχουν πρόσφατα, σαν θλιβερή συνέπεια, την πτώση κυκλοφορίας των εφημερίδων με τη νέα αύξηση της τιμής τους σε 15 δραχμές.

Η ΠΤΩΣΗ αυτή αποκαλύπτει ότι μεγάλο μέρος των αναγνωστών, δεν είναι δεμένο με την εφημερίδα του, όπως είναι (παρά τις τόσες αυξήσεις) με τη βενζίνη του μεταφορικού του μέσου ή τα τσιγάρα του. Μ' ένα λόγο, η κρίση εμπιστοσύνης του Έλληνικού Τύπου αν συνεχισθεί (και θα συνεχίζεται, όσο θα κυριαρχεί η αδράνεια και η έθελουφλία) θα οδηγηθεί απειλητικά και τότε θα οδηγηθούμε σε μία τέλεια αποκοπή του Έλληνα αναγνώστη από την εφημερίδα του, θα οδηγηθούμε στον αφανισμό του δημοσιογραφικού επαγγέλματος ή στην υπαλληλοποίηση των συντακτών.

Η ΚΡΙΣΗ αυτή του Έλληνικού Τύπου, συνδέεται αποφασιστικά με το πρόβλημα της καλύτερης πληροφόρησης (που θα αγγίξει τα ενδιαφέροντα και τα προβλήματα όλα και περισσότερων αναγνωστών), της συνδρομής στο έργο του δημοσιογράφου, στην άρση της κυριαρχίας των θελήσεων του εργοδότη-εκδότη, στην κατοχύρωση της εσωτερικής ελευθεροτυπίας - αίτημα το οποίο δεν εγκατέλειψε ποτέ η μεγαλύτερη μερίδα των Έλλήνων δημοσιογράφων από δεκάδες χρόνια τώρα.

ΑΥΤΕΣ οι διαπιστώσεις, δεν είναι αποτέλεσμα πολιτικών και κομματικών επιλογών, αλλά οι αναγκαίοι όροι ύπαρξης του επαγγέλματος στο μέλλον, ή σωστή αφετηρία από την οποία χρειάζεται να ξεκινήσει μία συστηματική προσπάθεια για την αντίστροφη πορεία.

ΚΑΙ ΠΙΝ άναρωτηθεί κανείς ποιοί μπορούν νά μεθοδεύουν αυτές τις διαδικασίες έπίλυσης, χρειάζεται νά σημειώσει ποιοί θέλουν και ποιοί κύν δεν θέλουν. Γιατί, τό παλιό διοικητικό συμβούλιο του κ. Γ. Άναστασόπουλου, εκτός από τις αυξήσεις, μοναδική δραστηριότητα, δεν προώθησε κανένα από τά ζωτικά προβλήματα του κλάδου προς τήν Κυβέρνηση. Καί έφόσον δεν προώθησε κανένα, δεν θά μπορούσαν, ασφαλώς, νά υπάρξουν ελάχιστα, έστω, πιθανότητες νά λυθούν κάποια από αυτά (ή και τά περισσότερα) όπως έπέτυχαν όλα αυτά τά χρόνια τόσο και τόσο άλλοι συνδικαλιστικοί φορείς.

ΚΑΙ δέδια, αν υπάρχουν θεμιτές κατά τά άλλα διαφωνίες πάνω στην τακτική προώθησης των προβλημάτων του κλάδου απέναντι στην Κυβέρνηση, ποίος μπορεί νά διαφωνεί ότι δεν είναι ή χειρότερη τακτική τό τέλειο πάγωμα, και ή άρχειοθέτηση των προβλημάτων αυτών στά χρονοντούλαπα της Ένώσεως Συντακτών;

ΠΑΝΤΩΣ, στό σημείο αυτό θά πρέπει νά όμολογήσει κανείς ότι ή παλιά «δοκιμασμένη» διοίκηση είναι συνεπής μέ τις άρχές της. Δεν είναι μόνο τά προβλήματα του κλάδου πού έχουν τεθεί στό άρχειο, είναι και οι προθεσμίες και διαδικασίες του καταστατικού, ή ήσυχία νεκροταφείου πού έχει έπιβληθεί στις αιτήσεις συνεδριάσεων, ή άρνηση της «παλιάς και δοκιμασμένης διοίκησης» του κ. Γ. Άναστασόπουλου νά γίνει ή Ένωση Συντακτών τό σπίτι του διαλό-

γου, της συναδελφικής άλληλεγγύης και ύποστήριξης προς όλους τους επαγγελματίες και συνταξιούχους δημοσιογράφους.

ΕΤΣΙ, στις περισσότερες περιπτώσεις, οι εργαζόμενοι (όπως οι συνάδελφοι στά κρατικά μέσα ενημέρωσης) μόνοι τους και χωρίς κάλυψη, διαπιστώνουν ότι ή Ένωση Συντακτών δεν αναλαμβάνει τις αποφασιστικές πρωτοβουλίες του συνδικαλιστικού όργάνου, πού μπορεί και δικαιούται νά πάρει.

ΚΙ ΑΥΤΟ, γιατί προσφιλής τακτική της άπερχόμενης ήγεσίας του κ. Γ. Άναστασόπουλου είναι ό βαλτωμένος έφησυχασμός, ή άδιαφορία μπροστά στά προβλήματα πού συνεχώς συσσωρεύονται και πού δοκιμάζουν τους επαγγελματίες δημοσιογράφους και συνταξιούχους. Μπροστά στις, αποφασιστικής σημασίας, εκλογές της Ένωσης Συντακτών Έμμερσιών Έφημερίδων Άθηνών, ή έπιλογή δεν είναι πολιτική ή κομματική, δεν είναι ανάμεσα σέ δήθεν θανατοποιούς και σέ «τέλεια άρνητικούς» συνδικαλιστές, αλλά ανάμεσα σέ εκείνους πού έχουν συνείδηση των προβλημάτων και σέ εκείνους πού τά θέλουν καταχωνιασμένα στό χρονοντούλαπο.

ΑΝΑΜΕΣΑ σ' εκείνους πού φοβούνται τή δύναμη του ίδιου του Σωματείου και έχουν άποδείξει τή σταθερή τους προσηλωση στην άπονέκρωση κάθε λειτουργίας της Ένωσης Συντακτών και σ' εκείνους πού θέλουν νά αξιοποιήσουν τήν άξια και τήν προσφορά κάθε μέλους.

ΕΝΑΣ ΡΕΠΟΡΤΕΡ

άντιθέσεις

Πολιτικό Περιοδικό

Π. Άντερσον, 'Ο Δυτικός Μαρξισμός ■ Ρ. Μπάρο, 'Η Έναλλακτική Λύση ■ Σ. Μπετελέμ, «'Ο» Μαρξισμός δεν ύπάρχει ■ Γ. Άνδρεάδης, Για τόν Σάρτρ ■ Γ. Άντωνίου, 'Η άρρωστη ιατρική ■ Μ. Γλέζος, Τό Συνέδριο της ΕΔΑ ■ Δ. Δέψης, Για τήν τρομοκρατία ■ Π. Εύθυμίου, 'Η εκλογή Προέδρου ■ Α. Ζερπίλας, 'Η άποχώρηση των 400 ■ Α. Ζερπίλας, 'Η Σοβιετική παρουσία στην Άφρική ■ Ε. Μανώλογλου, Γ. Παπαγιαννόπουλος, Κοινή Άγορά και τρομοκρατία ■ Α. Παππάς, Περί ΑΚΟΕ και συναφών θεμάτων ■ Κ. Ριζίτης, Τά άδιέξοδα του τύπου στην Ελλάδα ■ Α. Στάγκος, Για τήν κρίση της Εύρωπαϊκής Άριστερας ■ Τό ιστορικό της συνεργασίας ΕΔΑ-Β' Πανελλαδική-Σ.Π.-άνεξάρτητοι ■

κυκλοφορεί 15 'Ιούνη

άντιθέσεις

Πολιτικό Περιοδικό

Η ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΤΗΣ «ΣΥΝΔΙΚΑΛΙΣΤΙΚΗΣ ΕΝΩΤΙΚΗΣ ΚΙΝΗΣΗΣ ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΩΝ»

Άν και στό παρελθόν δεν έλειψαν κάποιες συνδικαλιστικές κινήσεις, κάποιες διαθέσεις και προσπάθειες, είναι όμως τώρα ή πρώτη φορά πού πραγματοποιείται ένα πλατύ συνδικαλιστικός σχηματισμός, μέσα στην Ένωση Συντακτών και μάλιστα μέ όρισμένα σαφή προσδιοριστικά στοιχεία. 'Η κίνηση αυτή ξεκίνησε πριν δύο μήνες και ως τά σήμερα έχουν ύπογράψει τήν ιδρυτική της διακήρυξη πάνω από 200 δημοσιογράφοι από όλες τις ήμερήσιες έφημερίδες.

Έχοντας σάν κύριο σκοπό της τήν ένότητα όχι πάνω σέ πολιτικές θέσεις αλλά πρωταρχικά πάνω σέ συνδικαλιστικά προβλήματα του κλάδου, ή Ένωτική Κίνηση όδηγήθηκε στη διαμόρφωση ενός κοινού προγράμματος μετά από συζητήσεις, εισηγήσεις και ψηφοφορίες όλων των μελών πού τήν ίδρυσαν.

Έχοντας σάν στόχο τήν όλο και πιατώτερη ανάπτυξη της - στη βάση της ενεργού συμμετοχής όλων στην κοινή προσπάθεια - ή «Συνδικαλιστική Ένωτική Κίνηση Δημοσιογράφων», όχι μόνο έπειδή τό διακηρύσει, αλλά έπειδή τό έχει κάνει πράξη ως τά σήμερα, είναι μία Κίνηση αγωνιστικής συσπείρωσης σέ ΜΟΝΙΜΗ και ΣΥΝΕΧΗ βάση. Γι' αυτό

τόν σκοπό, άλλωστε, και οι ύποψήφιοι για τις διάφορες θέσεις του διοικητικού συμβουλίου, δεν διορίστηκαν, δεν άποφάσισαν για τους έαυτούς τους ένα είδος κονκλαβίου, αλλά εκλέχθηκαν μέ ψηφοφορία από όλους τους δημοσιογράφους, πού υπέγραψαν τήν ιδρυτική διακήρυξη.

Έτσι, ή πρώτη γνήσια αντιπροσωπευτική μορφή των «έπικεφαλής» της Κίνησης, άποκαλύπτει τήν πλατιά της διάσταση στον ευρύτερο επαγγελματικό και προοδευτικό χώρο. Καλύτερη άποδείξη τό ψηφοδέλιό της.

● Γιώργος Ρωμαίος, ύποψήφιος πρόεδρος.

● Γιάννης Κάτρης, ύποψήφιος Α' αντιπρόεδρος.

● Θανάσης Τσουπαρόπουλος, ύποψήφιος Β' αντιπρόεδρος.

● Νίκος Καραντινός, ύποψήφιος γενικός γραμματέας.

● Άντώνης Κορόβηλας, ύποψήφιος ταμίας.

Υποψήφιοι σύμβουλοι, οι:

● Λίνα Άλεξίου.

● Έπαμ. Άνδρικόπουλος.

● Άλέξης Καρρέρ.

● Δημήτρης Κασιμάς.

● Γιώργος Μασαθέτας.

● Δημήτρης Ραυτόπουλος.

Τό ζήτημα

δεν είναι μόνο

νά διαβάσετε «ΑΝΤΙ»

άλλά νά μπορείτε

ν' ανατρέχετε

σ' αυτό σταθερά.

Άποκτήστε

τήν πλήρη σειρά των

11 τόμων

Ζητείστε τους τόμους του ΑΝΤΙ από τά γραφεία μας: Δημοχάρους 60 (Τ.Τ. 601) τηλ. 732.713 και 732.819.

ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΑ— για νά μήν πούμε πολλές φορές τήν ημέρα — συναντᾶ κανείς διαπιστώσεις για τήν ἀπαράδεκτη κατάσταση τοῦ τομέα τῆς υγείας στή χώρα μας. Αἴσθημα κρίσης κατέχει τοὺς ὑπεύθυνους γιατροὺς ἢ κρατικούς παράγοντες. Ἀπογοήτευση καὶ δυσπιστία εἶναι ἡ μόνιμη στάση τοῦ κοινοῦ ἀπέναντι στοὺς ὑγειονομικούς καὶ στὰ θεραπευτικά ἰδρύματα.

ΟΙ ΑΙΤΙΑΣΕΙΣ εἶναι γνωστές: Πενιχρὴ ὑλικοτεχνικὴ βάση, ἐπαγγελματικὴ ἀνεπάρκεια ἢ χονδροειδὴς ἀδιαφορία πολλῶν γιατρῶν, χρηματισμός, συναλλαγὴ, φοροδιαφυγὴ... Ὅλα αὐτὰ ἀνεβάζουν σέ ἐπὶ ὁδόν, γιὰ τὸν ἀπλὸ πολίτη, ὕψος τὸ χρηματικὸ καὶ ἠθικὸ κόστος τῶν ὑγειονομικῶν ὑπηρεσιῶν.

ΠΡΟΣΦΑΤΑ, ὑψώνονται ἀνήσυχες φωνές καὶ διαγράφονται κάποιες κινητοποιήσεις. Θά ἔπρεπε ὁμῶς νά τεθεῖ καὶ τὸ ἐρώτημα, πού τὰ δυὸ κείμενα πού δημοσιεύουμε σήμερα εἰσάγουν.

ΕἶΝΑΙ σωστὸ νά ἀπουσιάζουν ἀπὸ ἓνα διάλογο ἀνάμεσα στοὺς ἐκπρόσωπους τοῦ κράτους καὶ στοὺς φορεῖς τῶν ἐπαγγελματικῶν συμφερόντων τῶν ὑγειονομικῶν, οἱ κυρίως ἐνδιαφερόμενοι, «καταναλωτὲς υγείας»;

ΤΟ ΕΡΩΤΗΜΑ αὐτὸ γίνεται ἀκόμα πιὸ ἐπιγόνον αὐτὲς τίς ἡμέρες πού βλέπουμε νά διασταυρώνονται οἱ νομοθετικές προτάσεις τῆς κυβέρνησης μὲ τίς ἀπεργιακὲς κινητοποιήσεις τῶν γιατρῶν (διαρκείας στό ΙΚΑ, δεύτερη ἐβδομαδιαία τῶν νοσοκομειακῶν μετὰ τίς 11 Ἰουνίου κλπ.).

Η ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΥΓΕΙΑΣ

Πολιτικὴ εἶναι ἡ τέχνη νά ἐμποδίζεις τοὺς ἀνθρώπους νά ἀνακατεύονται μὲ ὅ,τι τοὺς ἀφορᾷ.

ΠΩΛ ΒΑΛΕΡΥ

τοῦ Κλεάνθη Γρίβα

ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΠΟΧΗ τῆς ἀνατροπῆς τῆς δικτατορίας μέχρι σήμερα, στὸ χῶρο τῆς δημόσιας υγείας πραγματοποιήθηκαν τρεῖς μεγάλες «συζητήσεις», μὲ κεντρικὸ θέμα τὴν ἀναμόρφωσή της. Ἡ πρώτη, δημόσια καὶ ὑποκείμενη σέ κρίσεις καὶ ἐπικρίσεις, ἔγινε στὰ πλαίσια τοῦ Α' πανελλαδικοῦ συνεδρίου τῶν νοσοκομειακῶν γιατρῶν. Ἡ δεύτερη καὶ ἡ τρίτη ἔγινε «ἐν κρυπτῷ καὶ ἀπαραβύστῳ», προσεκτικὰ προφυλαγμένη ἀπὸ κάθε κρίση καὶ ἐπίκριση, στὰ σκοτεινὰ ἄδυτα τῆς γραφειοκρατίας (συμπολιτευόμενης καὶ ἀντιπολιτευόμενης, ἀντίστοιχα. Ἀπὸ τὴν πρώτη βγήκε μιά θέση. Προωθημένη, ριζοσπαστικὴ, ἀνατρεπτικὴ: «Στόχος μας ἡ κοι-

νωνικοποίηση τῆς υγείας». Ἀπὸ τίς ἄλλες δυὸ, βγήκαν δυὸ «τέρατα». Συντηρητικὰ, πσιωδρομικά, ἀνελεύθερα: Ἡ ἐκθεση Φίλια (ἀπὸ τὸ ὄνομα τοῦ προέδρου τῆς ἀπὸ τὸ ΥΚΥ, συγκροτημένης ἐπιτροπῆς στὴν ὁποία συμμετεῖχαν συνδικαλιστὲς «ἐκπρόσωποι ἀπ' ὅλο τὸ πολιτικὸ φάσμα»), καὶ τὸ σχέδιο νόμου γιὰ «τὴν προστασία τῆς υγείας» (πού ἡ σύνταξή του μονοπωλήθηκε ἀπὸ τὴν κρατικὴ γραφειοκρατία καὶ πού ἀπὸ δῶ καὶ πέρα θά ἀναφέρεται σάν Σχέδιο Δοξιάδη).

ΜΙΑ ΜΑΤΙΑ σέ μερικές σημαδιακές ἡμερομηνίες: Α' πανελλαδικὸ συνέδριο νοσοκομειακῶν γιατρῶν, 1975. Συγκρότηση ἐπιτροπῆς Φίλια

μὲ διαταγὴ τοῦ ΥΚΥ, 1978. Β' Συνέδριο, Δεκέμβρης 1978. Καὶ τέλος δημοσίευση τοῦ Σχεδίου Δοξιάδη, Μάρτης 1980. Στὰ 1975, τὸ στοιχεῖο τῆς ἐντονης πολιτικοποίησης τῶν γιατρῶν, εἶναι διάχυτο. Ἡ πίστη στὴ δυνατότητα ἀλλαγῆς τοῦ συστήματος υγείας ὑποστηρίζεται ἀπὸ τὸ μέχρι τότε ἀνύπαρκτο συνδικαλιστικὸ κίνημα τῶν γιατρῶν.

ΕΤΣΙ, ΟΙ ΓΙΑΤΡΟΙ ξεπερνώντας τὶς στενὲς οικονομίστικες διεκδικήσεις τους, διακηρύχνουν ἓνα πρωτόφαντο στόχο: Κοινωνικοποίηση τῆς υγείας (ὄχι κρατικοποίηση) πού σημαίνει σχεδιοποίηση καὶ προγραμματισμὸ τοῦ συστήματος υγείας σέ ΑΥΤΟΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΙΚΑ ΠΛΑΙΣΙΑ.

ΗΤΑΝ ἡ ἐποχὴ πού ἡ αὐτοδιαχείριση, δὲν καταγγέλλονταν σάν οὐτοπικὴ σύλληψη ἀπὸ τίς διαφορὲς κομματικὲς γραφειοκρατίες. Τὸ καλοκαίρι τοῦ 1978, ἡ πίεση τῆς θάσης ἦταν ἀκόμα ἰσχυρὴ. Καὶ τὸ ΥΚΥ θέλοντας νά περάσει ἓνα θερμὸ ἐκμοντερνισμοῦ στὸ μεσαιωνικὸ σύστημα υγείας μας, συγκρότησε μιά «μεικτὴ» ἐπιτροπὴ (Φίλια) γιὰ νά ἐπεξεργαστεῖ τὸ «μείγμα» τοῦ χρώματος. Ὡδυνεν ὁρος καὶ ἔτεκεν μὴν, τὴν ἐκθεση Φίλια. ΚΕΝΤΡΙΚΟΣ ΑΞΟΝΑΣ ΑΝΑΦΟΡΑΣ ΤΗΣ, Η ΚΡΑΤΙΚΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΥΓΕΙΑΣ ΣΕ ΕΠΙΠΕΔΟ ΒΑΣΗΣ (δηλ. τῶν γιατρῶν) ΚΑΙ Η ΙΔΙΩΤΙΚΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΣΕ ΕΠΙΠΕΔΟ ΚΟΡΥΦΗΣ (δηλ. τῶν διευθυντῶν, καθηγητῶν, κλπ).

ΤΟ Α' ΣΥΝΕΔΡΙΟ, διαγράφηκε ἀπὸ τὴν ἱστορία. Ὁ θάνατός του ἀναγγέλλθηκε μὲ τὴν συγκρότηση τῆς ἐπιτροπῆς Φίλια καὶ ἐπισημοποιήθηκε στὸ Β' πανελλαδικὸ συνέδριο τῶν νοσοκομειακῶν γιατρῶν (Θεσσαλονίκη, Δεκέμβρης 1978) μέσα ἀπὸ μιά σειρά μικροκομματικὲς ἱντριγκες καὶ διαφορὲς μικρότητες τῶν (ἐλέω τῶν κομμάτων τους) συνδικαλιστῶν-κηδεμόνων τῶν γιατρῶν. Ἀπὸ καὶ καὶ πέρα, ἡ καλπάζουσα κομματικὴ φθίση πού πρόσβαλε τὸ συνδικαλιστικὸ κίνημα τῶν γιατρῶν, ἀκολούθησε τὸ δρόμο της. Κεντρόφυγες τάσεις, ἀπομαζικοποίηση, ἀποτυχημένες κινητοποιήσεις, ψευτο-συνελεύσεις μιάς παρέας 50-60 κηδεμόνων-συνδικαλιστῶν, (πού διάθεταν δύο μόνο προσόντα: κομματικὸ φανατισμὸ καὶ βιολογικὴ ἀντοχή), στέρησαν τὸ συνδικαλιστικὸ κίνημα ἀπὸ τὸ

ζωντανὸ δυναμικὸ του. Καὶ καταξίωσαν μιά «ἡγεσία» πού φάνταζε σάν τέτοια μόνο στὰ μάτια τοῦ κομματικοῦ κηδεμόνα της καὶ τοῦ ἑαυτοῦ της.

Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΦΙΛΙΑ ΚΑΙ ΤΟ ΠΟΡΙΣΜΑ ΔΟΞΙΑΔΗ

ΣΤΗ ΦΑΣΗ, τῆς πλήρους ἀποσύνθεσης, ἡ κρατικὴ γραφειοκρατία, ἐγκατάλειψε τὰ προσχήματα, πέταξε σὰ σπιμένες λεμονόκουπες τοὺς «ἀντιπολιτευόμενους» πρῶην συνομιλητὲς της καὶ διαμόρφωσε μόνη της, τὸ δικὸ της σχέδιο «ἀναμόρφωσης» τῆς υγείας, κρατώντας τὰ πιὸ συμφέροντα σημεῖα τοῦ σχεδίου Φίλια. Ἡ δημοσίευση τοῦ σχεδίου Δοξιάδη (Μάρτης 1980) ἦταν ἓνα ράπισμα γιὰ τοὺς συνδικαλιστὲς μας. «Μὰς ἀγνόησαν»...

ΚΑΙ ἡ ἀναμενόμενη οπασμαδικὴ ἀντίδρασή τους ἦταν: «ΕΜΠΡΟΣ ΝΑ ΚΙΝΗΤΟΠΟΙΗΘΟΥΜΕ ΓΙΑ ΝΑ ΑΠΟΔΕΙΞΟΥΜΕ ΤΗΝ ΥΠΑΡΞΗ ΜΑΣ». Λησμονοῦσαν τρία βασικά πράγματα:

- ΟΤΙ οἱ ἴδιοι ἀρνήθηκαν τὴν βάση τους (τοὺς γιατροὺς) «τρὶς».
- ΟΤΙ ἀνάμεσα στὴν ἐκθεση Φίλια πού ἀποδέχτηκαν (κακῶς) καὶ στὸ σχέδιο Δοξιάδη πού δὲν ἀποδέχονται (καλῶς) ὑπάρχουν τεράστιες ὁμοιότητες, πού ξεπερνοῦν τὰ ὅρια τῆς «σύμπτωσης».
- ΟΤΙ κάθε νέα προσπάθεια γιὰ κινητοποίηση εἶναι ἀπὸ πρὶν καταδικασμένη σέ μερικὴ ἢ βλὴκ ἀποτυχία, δεδομένου ὅτι στηρί-

ζεται σέ μία άρνηση («όχι στό σχέδιο Δοξιάδη») καί δέν προβάλλει καμιά θέση (δηλαδή μία éναλλακτική λύση Ικανή νά συσπειρώσει τήν πλειοψηφία τών γιατρών). Καί φυσικά είναι άφέλεια νά πιστεύει κανείς ότι αυτό τό κενό θά καλυφθεί από τό (ήδη κλονισμένο) κύρος καί τόν (άμφίβολης ποιότητας) προβληματισμό μιάς δράκας έπαγγελματιών-έκπροσώπων. Ό κύβος έχει ριχτεί δυστυχώς έρήμην τών γιατρών.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ περισσότερους γιατρούς, τό ρεαλιστικό όνειρο, ή σημερινή ούτοπία ενός συστήματος ύγείας πού θά έλέγχεται άπ' εύθείας από τούς έργαζόμενους σ' αυτό, κι από τούς καταναλωτές ύγείας, δηλαδή από τούς άμεσα ενδιαφερόμενους, παραμένει ζωντανό.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΒΑΣΗ ΤΟΥ ΘΕΣΜΟΥ

ΤΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ύγείας στή χώρα μας, δέν διαθέτει αυτόδύναμη χρηματοδότηση. Μόνος καί καθοριστικός χρηματοδότης του, είναι ή κεντρική έξουσία. Κατά συνέπεια, κύριος παράγοντας διαμόρφωσης καί προσανατολισμού του όλου συστήματος, δέν είναι οί ανάγκες τών παραγωγών καί καταναλωτών ύγείας, αλλά ή κρατική γραφειοκρατία μέ τά κάθε φορά κριτήριά της γιά τό είδος καί τήν ποιότητα της περίθαλψης πού «χρεώζεται» ό έλληνικός λαός.

ΚΥΡΙΑ ΜΕΣΑ έπιβολής τών απόψεών της, είναι οί μηχανισμοί χρηματοδότησης (γιά πρόληψη καί θεραπεία) καί έπενδύσεων (γιά εκπαίδευση καί έρευνα). Φυσικά, ό συγκεντρωτικός έλεγχος στήν οικονομική βάση οδηγεί σέ συγκεντρωτικό έλεγχο τών έποικοδομημάτων της. Ό παραλογισμός ότι είναι δυνατή ή δημοκρατικοποίηση σέ επίπεδο κορυφής, μιάς έξουσίας συγκεντρωτικής στή βάση, είναι αὐταπόδεικτος.

ΑΠΕΝΑΝΤΙ, σ' αυτή τήν πλήρη ύποταγή του χώρου της ύγείας στις διαθέσεις της κεντρικής έξουσίας, θά πρέπει νά αντιπαρατεθεί ή δημιουργία τών οικονομικών προϋποθέσεων της δημοκρατικοποίησης της λειτουργίας του συστήματος ύγείας. Μιά τέτοια λύση, θά πρέπει ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΑ νά στοχεύει στήν οικονομική αυτόνομη στήν ύγείας, από τό κράτος-Λεβιάθαν. Η έπίδιωξη αυτή, μπορεί νά έξυπηρετηθεί από μία πληθώρα μέτρων (πού καθένα συνιστά καί ένα ιδιαίτερο πολιτικό πρόβλημα). Αναφέρουμε, γιά παράδειγμα, μερικά πιθανά:

- Η Καθιέρωση ενός ποσοστού συμμετοχής του συστήματος ύγείας στήν έτήσια φορολογία τών Έλλήνων πολιτών. Τά χρήματα θά διοχετεύονται άπευθείας από τό κράτος-εισπράκτορα στό σύστημα ύγείας.

- Η κατάργηση της κατακερματισμένης ασφάλισης του λαού, μέ τήν ύπαγωγή όλων τών έπιμέρους ασφαλιστικών ταμείων σέ ένα ένιαίο ασφαλιστικό φορέα, πού θά παραχωρεί ένα μέρος τών ετήσιων εσόδων του στό σύστημα ύγείας, μέ άντάλλαγμα τήν ιατροφαρμακευτική κάλυψη τών μελών του.

- Η άνάληψη από κάθε περιθωσιακό συγκρότημα της οικονομικής εύθινης της λειτουργίας του, μέ βάση τις άμοιβές πού θά εισπράττει άπ' τούς περιθωλιζόμενους (πού θά καταβάλλονται άπ' τά ασφαλιστικά ταμεία προκειμένου γιά ασφαλισμένους καί άπ' τό κράτος προκειμένου γιά άνασφάλιστους).

ΤΑ ΠΑΡΑΠΑΝΩ (χώρια ή σέ συνδυασμό) θά μπορούσαν νά έναρμονιστούν μέ κάθε άλλη πρόσφορη πρόταση καί νά διασφαλίσουν μία πραγματική αυτόνομία του συστήματος ύγείας καί τήν παροχή μιάς άληθινά ίσης περίθαλψης σ' όλους τούς πολίτες.

ΚΑΤΑΡΓΗΣΗ ΤΗΣ ΔΙΕΥΘΥΝΤΙΚΗΣ ΔΙΚΤΑΤΟΡΙΑΣ

ΞΕΚΙΝΩΝΤΑΣ άπ' τό δεδομένο ότι ή οικονομική πλατφόρμα κάθε συστήματος, καθορίζει καί τό οργανωτικό σχήμα, καταλήγουμε στό συμπέρασμα ότι ή οικονομική αυτόδυναμία του συστήματος ύγείας, δέν μπορεί νά εκφραστεί μέσα από αυτόδύναμη καί εύελικτα οργανωτικά σχήματα δημοκρατικής αυτόδιαχείρισης. Μ' άλλα λόγια, ή ίδια ή αυτόδυναμία γεννάει τήν ανάγκη της ρήξης μέ τόν «αίώνιο» δυισμό Διευθυντής-Διευθυνόμενος.

ΣΤΟ ΙΣΧΥΟΝ σύστημα καί στά σχέδια Φίλια-Δοξιάδη δέν τέθηκε σέ άμφισβήτηση ή πλήρης εξάρτηση του όλου συστήματος από τήν κρατική έξουσία καί συνακόλουθη οργανωτική λογική. Λογικά λοιπόν, καί οί τρεις παραπάνω παραλλαγές (τό Ισχύον σύστημα καί τά δύο σχέδια) δέν μπορούσαν παρά νά οδηγηθούν στήν «αὐτονόμη» άποδοχή καί έμπέδωση του πυραμιδικού συστήματος καθετης οργάνωσης της περίθαλψης.

ΚΑΙ ΣΤΙΣ ΤΡΕΙΣ παραλλαγές, κάθε βαθμίδα λειτουργίας, καθορίζεται από τήν άμέσως έπόμενη στενότερή της, γιά νά καταλήξουμε (ύστερα από μία σειρά συνεχών άναγωγών στήν ψηλότερη βαθμίδα) στή συγκέντρωση όλης της έξουσίας (σκέψη-διεύθυνση-

άπόφαση) στήν κορυφή της πυραμίδας (κυβερνητική εκπροσώπηση-κρατική γραφειοκρατία-παράγοντες) άφήνοντας στή βάση (παραγωγούς καί καταναλωτές ύγείας) τό δικαίωμα νά... έκτελει.

ΑΠΟ ΤΗ ΜΟΙΡΑ αυτή, δέν ξεφεύγει καί τό έπιστατικό στρώμα (διευθυντές κλινικών, διοικ. διευθυντές, προφέσορες, νομιάτροι) πού μπορεί νά συμμετέχει μέ κάπως μεγαλύτερο μερίδιο στό μοίρασμα της τούρτας, αλλά ούτε στήν (οὐσιαστική) άσκηση της έξουσίας μετέχει, ούτε από τήν άλλοτριωτική δράση τών τριών παραλλαγών, προστατεύεται. Αυτό σημαίνει ότι ένα μελετημένο οργανωτικό σχέδιο (έναρμονισμένο μέ τις άπαιτήσεις αυτόδυναμίας του συστήματος) πού θά εξασφάλιζε τήν άξιοπρέπεια, τόν αὐτοσεβασμό, τήν άλληλεγγύη καί τήν έμπιστοσύνη τών εργαζόμενων στό σύστημα ύγείας, θά μπορούσε νά συσπειρώσει όλα εκείνα τά στοιχεία πού άπόφυγαν τήν όλική διάθρωση ή πού νοιώθουν τήν ανάγκη νά άπαλλαγούν κάποτε άπ' αυτή, στό χώρο της δουλειάς τους.

ΕΝΑ ΤΕΤΟΙΟ ΣΧΕΔΙΟ, θά πρέπει νά στοχεύει στήν έπίδιωξη μιάς πλήρους οργανωτικής αυτόδυναμίας της ύγείας μέ βάση τήν υιοθέτηση ενός συστήματος οριζόντιας οργάνωσης, στό όποιο οί οὐσιαστικές έξουσίες θά άσκούνται από τις λειτουργικές του μονάδες περιφερειακά καί οί συντονιστικές άρμοδιότητες θά άναγνωρίζονται στις ένοποιητικές οργανωτικές υπερβάσεις τών μονάδων αὐτών κεντρικά.

ΣΑΝ ΕΝΟΠΟΙΗΤΙΚΟ στοιχείο ή πολιτική διάσταση δέν μπορεί παρά νά προκύψει από τήν κριτική τών δύο «άναμορφωτικών» προσπαθειών πού έκδηλώθηκαν στό χώρο της ύγείας, τών σημερινών σχέσεων γιατρού-καταναλωτή-έξουσίας καί του χαρακτήρα καί προσανατολισμού του συνδικαλιστικού κινήματος τών γιατρών.

Τόν Αύγουστο 1979, δημοσιεύτηκε ή έκθεση της έπιτροπής Φίλια, πού συντάχθηκε μέ τήν συμμετοχή έπιφανών «άντιπολιτευομένων» συνομιλητών της έξουσίας. Λίγο άργότερα (Μάρτης 1980) κι ενώ δέν είχαμε συνέλθει από τήν πρώτη έκπληξη μάς σερβιρίστηκε τό σχέδιο Δοξιάδη. Μεγαλόσχημα, «σύνθετα», άλληλοσυμπληρούμενα κείμενα, πού φιλοδοξούν νά άναμορφώσουν τό σύστημα ύγείας τών Έλλήνων πολιτών, άναπαράγοντας τά παλιά μοντέλα σχεδιασμού. Η φαντασία δέν έπαιξε κανένα ρόλο στή σύλληψή τους. Μόνο ή παγιδευμένη από τόν κομματισμό, άντιπολιτευόμενο καί συμπολιτευόμενο, αντίστοιχα, σκέψη καί ή άδυναμία διαφυγής από τό παρελθοντολογικό μοντέλο σχεδιασμού. Φυσικά, δέν μπορούσε νά γίνει διαφορετικά. Ό κάθε είδους κομματισμός, άντιλαμβάνεται τό μέλλον μ ό ν ο μέ τήν εικόνα της σημερινής τάξης πραγμάτων από τήν όποια «θά άφαιρεθούν οί άρνητικές της πλευρές».

ΤΟ ΠΥΡΑΜΙΔΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ

ΚΑΙ ΤΑ ΔΥΟ ΣΧΕΔΙΑ έδραιώνουν τό πυραμιδικό σύστημα κάθετης οργάνωσης του χώρου της ύγείας. Καί τά δύο, άποδέχονται σάν φυσικό δεδομένο, τήν πλήρη οικονομική ύποταγή του συστήματος ύγείας στήν κρατική έξουσία. Καί τά δύο καταξιώνουν τήν γραφειοκρατική ιεράρχηση στό χώρο της ύγείας, θεσμοποιώντας τήν διαθρωτική σχέση διευθυντή-διευθυνόμενου.

ΚΑΙ ΤΑ ΔΥΟ δέν θίγουν καθόλου τις σημερινές σχέσεις έξουσίας στό επίπεδο τών βασικών λειτουργικών μονάδων του συστήματος, αλλά άντίθετα τις άποδέχονται έξωραϊσμένες μέ τό «χαπάκι της συμμετοχής». Καί τά δύο μέ εύφυη περιοριστικά μέτρα, άναγορεύουν τήν μεταξύ τών γιατρών, άλληλοεξόντωση (ό θάνατός σου, ή ζωή μου) σέ βασικό στοιχείο της επαγγελματικής τους ύπαρξης. Καί τά δύο, άποδέχονται πλήρως τόν ισχύοντα καταμερισμό δουλειάς πού άποτελεί θεμελιακό στοιχείο του δοσμένου εκμεταλλευτικού συστήματος καί τούς μηχανισμούς έξουσίας πού τόν κατοχυρώνουν. Καί τά δύο, άποδέχονται τό σημερινό προσανατολι-

Δημοκρατικός και αποτελεσματικός συνδικαλισμός για τους υγειονομικούς

Σχετικά με τον συνδικαλισμό των υγειονομικών, ο όρθοπεδικός γιατρός κ. ΜΑΝΩΛΗΣ ΜΑΡΑΘΑΚΗΣ μās έστειλε τό ακόλουθο κείμενο:

ΘΑ συμφωνούμε, οπωσδήποτε, ότι άμέσως μετά την στρατιωτική δικτατορία με τον άγώνα όλων μας επεβλήθησαν μερικές αλλαγές που περιορίζουν την ανισότητα στην κατανομή κερδών στο χώρο της υγείας. Άμβλύνθηκε ή αυταρχικότητα της νοσοκομειακής διοίκησης και έκσυχρονίστηκε κάπως ο τρόπος της εκπαίδευσης.

ΑΣΦΑΛΩΣ επίσης όλοι μας θά έχουμε αντίληψη ότι ή αποτέλεσματικότητα των άγώνων μας μειώνεται από την μεθοδολογία που εφαρμόζεται από τις γνωστές συνδικαλιστικές παρατάξεις

(βλέπε Πανεπιστημονική — ΚΚΕ έξ. και ΔΚΝΗ — άκρα δεξιά). Υπάρχουν άνθρωποι που νομίζουν πως με τό λιβανωτό στην κυβέρνηση θά λύσουμε τά προβλήματά μας και άλλοι που πιστεύουν ότι χωρίς την κομματική κηδεμονία δέν είναι δυνατόν νά γίνει τίποτα. Είναι αυτοί που στίς δυσχέρειες ενός άγώνα διεκδικητικού δράσκουν την ευκαιρία νά προβάλλουν τά κομματικά τους συμφέροντα, δλάνπουν τον κοινό άγώνα και διασπούν την ενότητα του.

ΥΠΑΡΧΕΙ άλλος τρόπος άγώνα; Άς πάρουμε παράδειγμα

την ΟΤΟΕ και ειδικότερα την πολιτική του Παπαμάργαρη. Μόνο με την ανάπτυξη ενός ελεύθερου δημοκρατικού συνδικαλισμού μπορεί νά γίνει κατορθωτή μιá όμολή μετάλλαξη των κοινωνικο-οικονομικών δομών στο χώρο της υγείας προς όφελος των υγειονομικών εργαζομένων και του ελληνικού λαού. Για νά επιτευχθεί κάτι τέτοιο πρέπει νά καταδικαστεί κάθε συγκεντρωτική τάση στον τρόπο σκέψης και δράσης, που άρνηται στά χέρια μιās μικρής μειοψηφίας την τύχη των κοινών προβλημάτων μας· νά καταδικαστεί κάθε προσπάθεια καθοδήγησης και κηδεμονίας που νεκρώνει τή δημιουργική προσπάθεια των ατόμων, καθώς και κάθε προσπάθεια μετατροπής των γενικών συνελεύσεων σε στειρες διαπραγματικές τελετουργικές συναθροί-

σεις.

ΕΠΙΒΑΛΛΕΤΑΙ ή ελεύθερη συμμετοχή και συμφωνία όλων μας πάνω στη βάση των κοινών συμφερόντων, ένας υπηρετικός και διεκπαιρευτικός χαρακτήρας των διοικητικών συμβουλίων, χωρίς προβολή προσώπων και κομματικών πεποιθήσεων, ή ισοότητα, ή συλλογικότητα και ή εναλλαγή των προσώπων.

ΧΩΡΙΣ, λοιπόν, διακρίσεις τίτλων και πολιτικών πεποιθήσεων, αλλά διατηρώντας ό καθένας μας τό δικαίωμα κριτικής συγκεκριμένων πράξεων, είναι δυνατή ή συμμετοχή στα κοινά προβλήματα του καθενός μας ξεχωριστά. Ο συνδικαλισμός γίνεται γόνιμος και αποτελεσματικός, μόνο όταν δέν εξουδετερώνει τά άτομα, αλλά αντίθετα βοηθά την πρωτοβουλία τους και τή δημιουργική δράση τους. Μόνο όταν οι έργα-

σμό του συστήματος υγείας. Καί τά δύο, ύποστηρίζουν θεωρητικά την περιθάλψιακή πρόοδο, ένw στην πράξη την άρνούνται, καθιερώνοντας την μονιμότητα του διευθυντικού στρώματος.

ΑΥΤΑ ΕΙΝΑΙ σέ γενικές γραμμές τά κοινά σημεία των δύο σχεδίων που είναι προιόντα γραφειοκρατικής άνασφάλειας σέ συνθηκες γενικής κρίσης, άπαράδεκτα. Στερούν από τά σημερινά και τά αύριανά θύματά τους (παραγωγούς και καταναλωτές υγείας) τή

δυνατότητα νά έναρμονίσουν την σχέση τους μέσα σέ συνθήκες ελευθερίας, γνώσης, δημιουργίας, ευθύνης και προσφοράς. Δέν έχουν την τόλη νά εμφανιστούν άφτιασίδωτα και άνοικτά με την δική τους έσωτερική λογική και τά άληθινά κίνητρά τους, αλλά καμουφλάρονται πίσω από τό μεγαλόσχημο ψευτο-φιλολαϊκισμό των άλλοτριωμένων πολιτικών και της συνδικαλιστικής άριστοκρατίας μας, που μέσα από «βαθυστόχαστες» αναλύσεις συνθετοποιούν τις καταστάσεις σέ τέτοιο βαθμό ώστε νά καταντούν άγνωριστες. Τό άληθινό κίνητρο που καθοδηγεί κάθε είδους μικροαστικό προβληματισμό είναι προσωπική τους άνασφάλεια.

Έτσι διαφοροποιείται ή θέση «ΥΓΕΙΑ ΤΟΥ ΛΑΟΥ» σέ «ΥΓΕΙΑ ΓΙΑ ΤΟ ΛΑΟ». Τί σημαίνει όμως αύτό;

ΔΟΥΛΟΣ-ΓΙΑΤΡΟΣ, ΖΗΤΙΑΝΟΣ-ΑΣΘΕΝΗΣ.

ΠΕΡΑ ΑΠΟ όποια προσπάθεια συσκότισης του προβλήματος, που μόνο τους σκοπούς της σημερινής ή της έκκολαπτόμενης έξουσίας έξυπηρετούν, υπάρχουν δυό βασικά έρωτήματα που θέτουν «επί τάπητος» τά ουσιαστικά προβλήματα όργάνωσης της υγείας. Ποιοί δουλεύουν στο χώρο της υγείας (δηλαδή ποιοί παράγουν υγεία;). Ποιοί πληρώνουν τά έξοδα της λειτουργίας αυτού του χώρου (δηλαδή, ποιοί καταναλώνουν υγεία;). Από τις άπαντήσεις στα έρωτήματα αυτά, άυτονόητα και άυτόματα καθορίζονται και οι παράγοντες εκείνοι που δικαιούνται νά έλέγχουν τό σύστημα υγείας: Οι παραγωγοί και οι καταναλωτές της.

ΟΜΩΣ Η άπλή σχέση ελευθέρης εργασίας και αξιοπρεπούς κατανάλωσης, μεταστράφηκε σέ σχέση μισθωτής δουλείας και άναξιοπρεπούς ζητιανιάς από τον Λεβιάθαν. Καί τό πιό παράδοξο, θεωρήθηκε σάν φυσική κατάσταση, από μάς τους ίδιους.

Η ΕΠΕΜΒΑΣΗ αύτης της άπαράδεκτης σχέσης, έπιτεύχθηκε με την σταδιακά αύξανόμενη άνάθεση διευθυντικών άρμοδιοτήτων για την υγεία, στην κρατική γραφειοκρατία που δέν έχει καμμία σχέση με τό περιεχόμενο και τή λειτουργία του χώρου αυτού. Ένα από τά πιό περίτεχνα νομικά τεχνάσματα γι' αύτή την παραμορφωτική άναστροφή, ήταν ή καθιέρωση του μεσαιωνικού θεσμού των διοικητικών συμβουλίων στα νοσοκομεία, βασικές λειτουργικές μονάδες του συστήματος. Η κεντρική έξουσία, έδρασε σέ δυό επίπεδα, με σκοπό, όχι τή διαφύλαξη της καλύτερης δυνατής περίθαλψης στον πολίτη, αλλά την άναπαραγωγή και διαίωνιση του έαυτού της, από τον έαυτό της και για χάρη του έαυτού της, σ' αύτό τον τόσο βασικό και ζωτικό τομέα κοινωνικής δραστηριότητας.

ΣΕ ΚΕΝΤΡΙΚΟ επίπεδο, μονοπώλησε τό δικαίωμα σχεδιοποίησης,

προγραμματισμού, έλέγχου και άπόφασης. Σέ νοσοκομειακό επίπεδο έμπιστεύθηκε την άσκηση της έξουσίας στα «διοικητικά συμβούλια», τά μέλη των όποιων επιλέγονται από μιá ιδιαίτερη κατηγορία «έγκριτων πολιτών» και διορίζονται με άπόφαση του άρμόδιου ύπουργού... Μανάβηδες, μπακάληδες, προφεςόροι, νομικοί και όποιοι άλλοι, πλην ιατρών, πετυχημένοι και άποτυχημένοι, προσέλθετε.

ΚΑΙ ΒΕΒΑΙΑ είναι γνωστό, ποιοί πολίτες θεωρούνται «έγκριτοι» από τό κυβερνόν κόμμα. Από δώ και ή διαπίστωση ότι τά ΔΣ των νοσοκομείων, όντας διορισμένα από τό κάθε φορά κυβερνόν κόμμα, δέν μπορούν παρά νά λειτουργούν σάν φορείς, τοποτηρητές και εφαρμοστές της γραμμής του διορίζοντος. Με άλλα λόγια, ό χαρακτήρας τους διαμορφώνεται καθοριστικά από την κυρίαρχη πολιτικο-κομματική σκοπιμότητα.

ΠΟΥ ΒΡΙΣΚΟΝΤΑΙ μέσα σ' αύτό τό σχήμα οι εργαζόμενοι στα νοσοκομεία καθώς και οι «άπολαμβάνοντες των ύπηρεσιών» τους; Υπάρχουν με άπλό έπιβιωτικό τρόπο μέσα στην καθημερινή άνάλωσή τους σέ μιá σχέση ύποταγής στην κυρίαρχη σκοπιμότητα, όπως αύτή έκφράζεται από τό ΔΣ, μόνο φορέα έξουσίας στο χώρο του νοσοκομείου. Κι αύτό, άνεξάρτητα από την θετική ή άρνητική προσωπική τοποθέτησή τους άπέναντι στα διάφορα «κατεστημένα». Μιá λέξη μόνο μπορεί νά έκφράσει την τραγική κατάσταση τους: ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗ. Πρός όφελος τίνος όμως.

ΑΠΟ ΤΟΝ «ΛΙΒΑΝΟ» ΣΤΗΝ «ΒΑΡΚΙΖΑ» ΤΩΝ ΓΙΑΤΡΩΝ

ΑΠΕΒΑΝΤΙ σ' αύτή την τραγελαφική κατάσταση, οι «προοδευτικοί» συνδικαλιστικοί φορείς των νοσοκομειακών γιατρών (με αύξημένη κομματική και έμβρυακή συνδικαλιστική συνείδηση), άντιπαραθέτουν μεγαλόστομες διακηρύξεις, άπειλές μαζικών αντιδράσεων, και καθαρά οικονομίστικα αίτήματα που στοχεύουν στον έξωραισμό κι όχι στην άνατροπή της τραγικής σημερινής κατάστασης. Κύρια διεκδικητικά τους αίτήματα, οι αύξησης των μισθών, ή μοινοποίηση και (μετά τό 1975), τό καρύκευμα του θεσμού του νοσοκομειακού γιατρού.

ΒΕΒΑΙΑ ΟΛΕΣ οι παραπάνω διεκδικήσεις είναι κατανοήσιμες (πληθώρα προσφοράς εργασίας, μείωση της ζήτησης, αύξηση του άνταγωνισμού, διαρκής άνασφάλεια, οικονομική κρίση, πληθωρισμός και άλλα συναφή) στο βαθμό που άντανακλούν την πραγματική κοινωνική, οικονομική και ψυχολογική κατάσταση των γιατρών. Όμως από τή στιγμή που όλα αυτά, καλύπτονται κάτω από τον μανδύα της «άναμόρφωσης της υγείας», δημιουργείται μιá καταστρεπτική σύγχυση γύρω από τό τί είναι μιá πραγματικά άναμορφωμένη υγεία. Για παράδειγμα, θά μπορούσαμε νά άναρωτηθούμε, σέ τί θά βελτίωνε την περίθαλψη του πολίτη, ή μεταφορά των ιδιωτικών ιατρείων των διευθυντών μέσα στα νοσοκομεία; ή ή νομιμοποίηση των διευθυντών; ή ή αύξηση των άποδοχών των γιατρών;

ΤΟ ΕΙΔΟΣ των προβαλλόμενων αίτημάτων μάς οδηγεί στο σύμπερασμα πως ό όψιμος φιλο-λαϊκισμός των γιατρών, δέν καλύπτει

ζόμενοι υγειονομικοί δρουν και σκέπτονται έξω από απορυσταλλωμένα δόγματα και αντιλήψεις είναι δυνατόν να υπάρξει ουσιαστική, και χωρίς εκρήξεις, αλλαγή στο χώρο της υγείας.

ΟΤΑΝ όλα τα μέλη ενός διοικητικού συμβουλίου είναι κομματικά (βλέπε ΚΚΕ και άκρα δεξιά). "Όταν πρώτα συνεδριάζουν στα κομματικά τους όργανα για να πάρουν (όχι να διαμορφώσουν) γραμμή από την καθοδήγησή τους. "Όταν όλοι είναι προετοιμασμένοι να δεχθούν την καθοδήγηση άνεξέλεγκτα, έστω και αν είναι αντίθετη με τό συμφέρον (ή τη γνώμη) των συναδέλφων που εκπροσωπούν, είναι αυτόνοτο ότι μπαίνει τροχοπέδη στον αγώνα για λύση των προβλημάτων μας.

ΓΙΑ ΝΑ προβληθούν απόψεις-θέσεις έξω από τα κομματικά

στεγανά είναι απαραίτητη ή υπαρκτή ανεξάρτητου, πλατιά δημοκρατικού τύπου, μη κομματικού που να δίνει τη δυνατότητα στους εργαζόμενους να προβάλλουν τις απόψεις τους για τα κοινά. Τέτοιος τύπος που να φιλοξενεί στίς στήλες του ευρύ φάσμα δημοκρατικών απόψεων, να ενημερώνει και να πληροφορεί τον αναγνώστη, πλαταίνοντας και ολοκληρώνοντας τη γνώση του, είναι και τό απαραίτητο έρεισμα για τη σταθεροποίηση της δημοκρατίας σε μία κοινωνία.

ΕΝΑΣ ελεύθερος δημοκρατικός συνδικαλισμός που έχει τη δυνατότητα να προβληθεί από έναν ανεξάρτητο και ελεύθερο δημοκρατικό τύπο είναι τό κλειδί δημοκρατικών λύσεων στο χώρο των υγειονομικών εργαζομένων, αλλά και σε κάθε χώρο εργαζομένων.

στο θωμό της σκοπιμότητας της κρατικής ή κομματικής εξουσίας-κηδεμόνα της.

ΔΕΥΤΕΡΟ, αποδεχτήκαμε σχεδόν καθολικά την καλλιεργούμενη αταπάτη, ότι είναι δυνατό σε συνθήκες γενικής κρίσης να διασωθούμε σαν άτομα. Σαν αποτέλεσμα ή στενά άτομικιστική θεώρηση του προβλήματος, επιβλήθηκε στην απαιτούμενη καθολική και σφαιρική αντιμετώπισή του. Μία κρίση που θίγει μία κοινωνική ομάδα, αντιμετωπίζεται σε επίπεδο κοινωνικής ομάδας με τίμημα τό ξεπέραςμα της κρίσης ή την ισοπέδωσή της.

ΚΑΤΩ ΑΠΟ αυτές τις συνθήκες, έπρεπε (και πρέπει, γιατί μ' όλο που τό περιθώρια έχουν στενέψει άπελπιστικά, δέν έχουν χαθεί ακόμη τά πάντα) να προβάλλουμε στόχους ξεκάθαρα ριζοσπαστικούς: «ΑΛΛΑΓΗ ΤΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ ΕΞΟΥΣΙΑΣ ΣΤΟ ΧΩΡΟ ΔΟΥΛΕΙΑΣ ΜΑΣ - ΑΥΤΟΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ - ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΥΓΕΙΑΣ».

"Όποιος άλλος μικρόψυχος αυτόπεριορισμός μας, σε στόχους-ψίχουλα (ή θεσουλά, ό μισθούλης και ό έαυτούλης μας) θά λειτουργήσει σε ύποστήριξη των διάφορων κατεστημένων (οικονομικών, γραφειοκρατικών, κομματικών, κ.ά.) και σε βάρος της θέσης των παραγωγών και καταναλωτών υγείας.

ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΥΓΕΙΑΣ: ΕΔΩ ΚΑΙ ΤΩΡΑ

Η ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΠΟΙΗΣΗ της υγείας, είναι δυνατή, εφαρμόσιμη, επείγουσα. Έδω και τώρα. Γιατί τά άπελπιστικά στενά περιθώριά μας, έπιταχύνουν τη διαδικασία συνειδητοποίησης της ανάγκης να ξεπεράσουμε επί ποινή θανάτου τον άλλοτρίωτικό χαρακτήρα της δουλειάς μας (άπλές βίδες στο μηχανισμό λειτουργίας του έκμεταλλευτικού συστήματος) προβάλλοντας και επιδιώκοντας άγωνιστικά, ένα νέο μοντέλο, που χαρακτηρίζεται από τρία βασικά στοιχεία:

1) ΑΜΕΣΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ. "Όχι μεταφορά της εξουσίας στους όποιους, δñθεν, εκπροσώπους μας. "Όχι «έν λευκώ» εξουσιοδοτήσεις για 1 ή 2 χρόνια από τη βάση. Αντίθετα, πραγματική και άμεση άσκηση της εξουσίας από τη βάση (για να εξαληφθούν επιτέλους κι άπ' τό λεξιλόγιό μας, οι λέξεις - ντροπή «βάση» και «κορυφή»).

2) ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΥΤΟΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ. Διαμόρφωση περιθωσιακών μονάδων που δέν θά είναι κρατικοί, ήμικρατικοί ή ιδιωτικοί οργανισμοί, αλλά αυτοδιαχειριστικοί, που θά έλέγχονται άμεσα τόσο άπ' τούς εργαζόμενους σ' αυτούς, όσο κι άπ' αυτούς που τούς χρησιμοποιούν.

3) ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑΚΗ ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ. "Οργάνωση του χώρου υγείας με βάση όχι τό σημερινό γιγαντισμό του συγκεντρωτικού συστήματος υγείας, αλλά τις κοινότητες και τούς δήμους, που θά βρίσκονται σε μία ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ διασύνδεση για λόγους έναρμονισμού.

ΜΕ ΑΛΛΑ ΛΟΓΙΑ, αντίθετα σε όποιο άναρχικό παραλήρημα ή γραφειοκρατική διαστρέβλωση αυτής της διεκδίκησης, δέν άμφισβητείται ή άρχή της οργάνωσης. ΕΚΕΙΝΟ ΠΟΥ ΑΜΦΙΣΒΗΤΕΙΤΑΙ είναι ή έκχώρηση και ό τρόπος άσκησης της εξουσίας.

ΣΤΑ 1975, περιμέναμε την χειραφέτηση των γιατρών άπ' αυτούς τούς ίδιους. Κι αντί γι' αυτό, ήρθε ή κομματικοποίησή τους. Σήμερα, ή άποτοξινωτική διαδικασία της άποκομματικοποίησης είναι απαραίτητη προϋπόθεση για την διεκδίκηση της «κοινωνικοποίησης της υγείας». "Ο δρόμος έγινε μακρύτερος και δυσκολότερος. "Όμως έλπίζουμε πώς θά διανυθεί.

παρά την βαθειά προσωπική τους άνασφάλεια, και την διάθεση τους για μία χωρίς όρους παράδοση της ψυχής τους, στίς άπαιτήσεις του έκμεταλλευτικού συστήματος.

ΟΙ ΠΡΟΟΔΕΥΤΙΚΟΙ γιατροί ύπόγραψαν τόν «Λίβανό» τους, συμμετέχοντας με τούς γραφειοκράτες έκπροσώπους τους στή σύναξη της έκθεσης Φίλια. "Υπόγραψαν την «Γκαζέρτα» τους, με τις πλήρεις ύπαναχωρήσεις στους στόχους τους, σ' εκείνη την κακοστημένη παράσταση που άποκλήθηκε Β' πανελλαδικό συνέδριο. "Από δώ και πέρα, θά ύπογράψουν, στήν πράξη και παρά τη θέληση τους, την «Βάρκιζά» τους (σχέδιο Δοξιάδη). Και στή συνέχεια, θά άποδεχτούν και πάλι παρά τη θέλησή τους τη μονόπλευρη έπιβολή του «πλέγματος των έκτακτων μέτρων», δεδομένου ότι, (ας μή τό ξεχνάμε) όλες οι λεπτομέρειες λειτουργίας του συστήματος υγείας, ρυθμίζονται με βάση τό σχέδιο Δοξιάδη με «ύπουργικές άποφάσεις» και «προεδρικά διατάγματα».

ΟΙ έπαγγελματίες συνδικαλιστές μας, έσπειραν άνέμους. "Εμείς θά θερίσουμε θύελλες. "Όσο για τόν Έλληνα πολίτη, με ή χωρίς «άναμόρφωση» της υγείας, ή περιθωσιακή θέση του θά παραμείνει άδιαφοροποίητη: "Αντικείμενο μιάς όλο και πιό έντεινόμενης έκμετάλλευσης.

ΕΥΘΥΝΕΣ ΚΑΙ ΣΤΟΧΟΣ

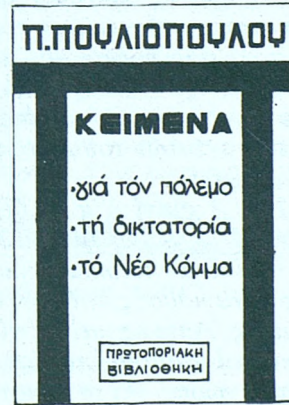
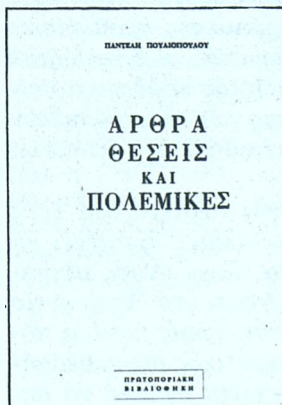
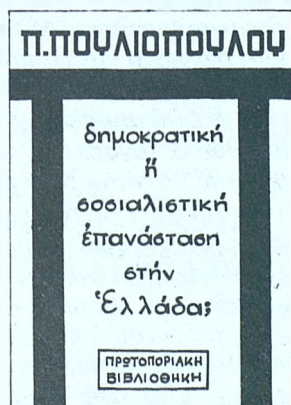
ΚΑΙ ΜΕΤΑ την ήττα, ό άπολογισμός των «άπωλειών» και ό καταμερισμός των ευθυνών. "Ετσι γίνεται πάντα. Μοναδικός ένοχος, λοιπόν, οι γιατροί.

ΠΡΩΤΟ, έμπιστευτήκαμε άστόχαστα και άκριτα τις τύχες μας σε μία συνδικαλιστική άριστοκρατία που με τη σειρά της τις θυσίασε

Τρία πολιτικά βιβλία ποιότητας (και σε τιμές κόστους)

Κεντρική Διάθεση:
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΟΔΥΣΣΕΑΣ

Σολωνος 116
Αθνα 145 - Τηλ. 36.19.724

‘Ένας Γεφυροποιός ξαφνικά Έπαναστάτης

‘Ο κ. ‘Αβέρωφ και τό κίνημα
του Ναυτικού

ΠΟΤΕ τραγική πότε κωμική, αλλά πάντα παθητική είναι ή προσπάθεια του κ. ‘Αβέρωφ νά προσδώσει στον έαυτό του μιά διάσταση ριψοκίνδυνου ήρωα της παρανομίας. ‘Ολες οι άφηγήσεις πού κάνει εύφάνταστα ό ίδιος για τίς διάφορες στιγμές μιάς πολιτικής σταδιοδρομίας, πού σέ μερικά χρονια θά συμπληρώσει μισό αιώνα, συνοδεύονται από τέτοιες σκηνές.

ΟΛΟ τό πανελλήνιο είχε πρόσφατα την εύκαιρία νά διασκεδάσει μέ τίς δίκην Γουέστερν αντιπαραθέσεις του κ. ‘Αβέρωφ και όρισμένων γηραιών στρατηγών, μέ τούς σκληρούς της χούντας. ‘Αλλά και παλιότερα ό κ. ‘Αβέρωφ είχε αναφέρει σαν μεγίστη ήρωική πράξη τό γεγονός ότι παραιτήθηκε από τή θέση του Νομάρχη Κερκύρας όταν έφτασαν τά Ιταλικά στρατεύματα κατοχής, παρόλο ότι οι τελευταίοι τον ήθελαν. Και ποιος δέν θυμάται την άνήσυχη, αλλά πλατωνική νύχτα πού πέρασε ό νεαρός διπλότριπλος πράκτορας μέ την «Τζίνα την ‘Ινδιάνα» σέ Ιταλικό οίκο.

ΥΠΑΡΧΕΙ, όμως, κάποια Ιστορία πού είναι λιγότερο εύθυμη. Και πού δέν έχει άρκετά έξιχνιαστεί. Είναι οι σχέσεις του κ. ‘Αβέρωφ μέ τό κίνημα του ναυτικού. Πρόσφατα, στην φιλική του «‘Ακρόπολη», προβλήθηκε και πάλι σαν ήρωας και πρωταγωνιστής σ’ ένα σήριαλ κάτω από τον έντυπωσιακό τίτλο «Ποιος πρόδωσε τό κίνημα του Ναυτικού». ‘Η διαλεύκανση των πρωτοβουλιών και των σχέσεων του μέ τό κίνημα επιβάλλεται από πολλές απόψεις.

ΠΡΩΤΑ γιατί ό κ. ‘Αβέρωφ είναι άνοιχτά πιά ένας παράγοντας κοινοβουλευτικής άνωμαλίας. ‘Επιμένει νά διατηρεί έναν αποκλειστικό έλεγχο πάνω στους στεγανούς μηχανισμούς πού έχει δημιουργήσει στο ‘Υπουργείο ‘Εθνικής ‘Αμύνης και νά γίνεται έτσι, χωρίς κανένα πολιτικό και θεσμικό επιχείρημα, ούσιαστικός σγκυδερότης της χώρας. Αιτή ή κατάσταση είναι φυσικό νά δημιουργεί άνησυχίες όποιες κι αν ήταν οι προσθέσεις του

κ. ‘Αβέρωφ. Πολύ περισσότερο, όμως, τώρα πού ξέρουμε ότι ό κ. ‘Αβέρωφ δέν διστάζει νά έρχεται σέ άπερίφραστη αντίθεση μέ την πλειοψηφία του ίδιου του κόμματός του και νά διακηρύττει την αντίθεσή του προς τον στοιχειώδη δημοκρατικό κανόνα, της έναλλαγής στην έξουσία.

ΑΝ ΟΜΩΣ ό κ. ‘Αβέρωφ δέν βρίσκεται σήμερα στο χρεοκοπημένο χώρο της άκροδεξιάς, αλλά στο κέντρο των πολιτικών έξελίξεων, αυτό οφείλεται σέ μεγάλο βαθμό σε μιά παλιότερη επιτυχία του. Στο γεγονός, δηλαδή, ότι κατόρθωσε – ενώ ή όλη του άνοιχτή πολιτική δραστηριότητα τον τοποθετούσε στο χώρο πού προσάνατολιζόταν προς μιά συνδιαλλαγή μέ τή χούντα – νά μονοπωλήσει, ούσιαστικά, την πολιτική εκπροσώπηση του κινήματος του ναυτικού.

ΕΙΝΑΙ δυνατόν νά πιστέψουμε την άφελή ύπόθεση ενός ‘Αβέρωφ, πού ενώ ξεγελούσε τίς διωκτικές άρχές μέ παραπλανητικές δημόσιες γεφυροποιές δηλώσεις, παράλληλα συνωμοτούσε στο ήμίφως για νά ρίξει τή χούντα σαν ένας Μετσόβειος Τζαίμς Μπόντ;

‘Η ΜΗΠΩΣ κάτι άλλο κρύβεται πίσω από τον μύθο του άρχιεπαναστάτη ‘Αβέρωφ; Κάτι πού έχει κρίσιμη σημασία όχι μόνο για νά καθορισθούν οι εύθύνες για τον τρόπο οργάνωσης και την άποτυχία του κινήματος, αλλά και για νά επαναπροσδιοριστεί ή πολιτική φνσιογνωμία του περί ου ό λόγος. Και τό τελευταίο είναι επείγουσα ανάγκη για κάποιον πού καταλαμβάνει, σέ μεγάλο βαθμό αυθαίρετα, ένα τόσο ύπερμετρα μεγάλο χώρο στίς πολιτικές μας ισορροπίες.

ΑΣ ΘΥΜΗΘΟΥΜΕ όμως τά γεγονότα. Τό άρθρο πού ακολουθεί είναι γραμμένο από άνθρωπο πού έζησε τό κίνημα «άπό μέσα» και πιστεύουμε – χωρίς νά νύοθετούμε όλες τίς εκτιμήσεις του σγγραφέα – ότι ρίχνει καινούριο φώς στα γεγονότα και τίς επιδιώξεις των πρωταγωνιστών τους.

ΣΤΙΣ 22 Μαΐου, 1973 το πρωί, ο άξιωματικός επιχειρήσεων του Στόλου παίρνει την έγκριση από τους προϊσταμένους του, και τα δύο αντιτορπιλικά «ΘΥΕΛΛΑ» και «ΑΣΠΙΣ», διατάσσονται να εγκαταλείψουν τους μώλους του Ναυστάθμου, να δρούν στη «ράδα» και να προετοιμαστούν για τήν άσκηση της επομένης. Συγχρόνως, το πετρελαιοφόρο «ΑΡΕΘΟΥΣΑ» πηγαίνει στο Μούλκι, στη Σαλαμίνα, να φορτώσει πετρέλαιο. Όλες αυτές οι κινήσεις, οι τόσο συνηθισμένες για τα πλοία του Στόλου, αποτελούσαν σειρά ενεργειών για τήν εκδήλωση του κινήματος στο Ναυτικό ενάντια στη Δικτατορία, που σύμφωνα με το πλάνο, θά έπρεπε να εκδηλωθεί το βράδυ της 22 προς 23 Μαΐου. Οι κυβερνήτες των παραπάνω πλοίων ήταν μνημένοι στο κίνημα, καθώς και ο αξιωματικός του Αρχηγείου Ναυτικού, που είχε σχεδιάσει τήν άσκηση. Τό ίδιο και ο αξιωματικός που έπαιρνε τήν έγκριση για τήν απομάκρυνση των αντιτορπιλικών από τό μώλο.

ΤΟ ΤΕΛΕΥΤΑΙΟ ήταν σημαντικό. Τα αντιτορπιλικά χρειάζονται 3-4 ώρες να έτοιμαστούν, και αυτό ήταν από τα σοβαρότερα προβλήματα που αντιμετώπιζαν οι αξιωματικοί, όταν οργάνωναν τό κίνημα. Μέ τήν παραπάνω όμως ενέργεια ο χρόνος προετοιμασίας περιοριζόταν στά 10 λεπτά. Βέβαια, ύπρχαν άλλα δύο αντιτορπιλικά, τό «ΝΑΥΑΡΙΝΟ» και ή «ΣΦΕΝΔΟΝΗ» μέ τούς κυβερνήτες τους μνημένους που είχαν τό ίδιο πρόβλημα, αλλά γι' αυτά είχαν ληφθεί μέτρα, ώστε τήν ώρα που έπρεπε, να βρεθούν έτοιμα. Άλλα πλοία που μετείχαν στο κίνημα, τό «ΒΕΛΟΣ», ο «ΠΑΝΟΗΡΑΣ», ή «ΑΜΒΡΑΚΙΑ» και ένα υποδρύχιο, είχαν κιόλας φύγει από τό Ναύσταθμο και βρίσκονταν στό Αιγαίο έτοιμα, μέ τό σήμα της εκτέλεσης του σχεδίου να συγκεντρωθούν στο καθορισμένο σημείο.

ΟΛΑ, λοιπόν, εξέλισσονταν σύμφωνα μέ τό σχέδιο. 16 ώρες πριν από τήν εκδήλωση του κινήματος, τίποτα δέν έδειχνε ότι τό κίνημα εκείνο είχε ήδη καταδοθεί και ότι σοβαρές ένδείξεις για τήν αποκάλυψη αυτή είχαν και οι αξιωματικοί που συμμετείχαν σ' αυτό. Όρισμένες κινήσεις ανθρώπων της δικτατορίας, που δέχτες τους έγιναν - λόγω θέσεως - αξιωματικοί μνημένοι, έδειχναν ότι τό κίνημα είχε αποκαλυφθεί. Γιατί, όμως, δέν άνεστάλησαν οι άσκήσεις; Γιατί ρισκάρισαν οι τότε ιθύνοντες και άφησαν δύο αντιτορπιλικά να εγκαταλείψουν τούς μώλους και να διευκολυνθούν έτσι οι κινήματις; Τί θά γινόταν αν τα πλοία απέπλεαν και ένώνονταν μαζί μέ τά άλλα, που ήταν κιόλας μακριά από τό Ναύσταθμο, και τό κίνημα εκδηλώνονταν μέ μειωμένες έστω δυνάμεις, που όμως, μέσα στην άναμπουμπούλα, θά μπορούσαν να προστεθούν και άλλες;

Ή Μεταπολίτευση: Ο κ. Άδέρωφ υποδέχεται τόν αντιναύαρχο Έγκολφόπουλο πού αντικαθιστά τόν Ιωαννινικό Άραπάκη.

Τέλος, γιατί, από τήν άλλη μεριά, οι κινήματις, αφού είχαν πληροφορίες για τήν αποκάλυψη του σχεδίου τους και αφού τά πράγματα τούς ήρθαν έτσι δολικά, δέν αποφάσιζαν να συντομεύσουν τήν εκδήλωση και να κινηθούν μέ μειωμένες δυνάμεις, από τή στιγμή που είχε προσυμφωνηθεί ότι τυχόν αποκάλυψη θά σημαίνει πραγματοποίηση του έγχειρήματος;

ΣΤΑ πρώτα έρωτήματα, που άφορούν τό δικτατορικό καθεστώς, δέν μπορούν να δοθούν άπαντήσεις συγκεκριμένες. Ίσως, παρά τίς πληροφορίες και καταγγελίες που είχαν, να μήν φαντάζονταν τήν έκταση του κινήματος, όπως φάνηκε και από τίς πρώτες συλλήψεις. Ίσως να μήν ύποπτευονταν τούς συγκεκριμένους κυβερνήτες.

ΑΡΚΕΙ να σημειωθεί ότι ήταν τέτοια ή σύγχυση της δικτατορίας, όταν κινήθηκε να κατασταλεί τό κίνημα τό βράδυ της 22 Μαΐου, ώστε ο Ναύαρχος Άραπάκης, Αρχηγός τότε του Στόλου, φώναξε έναν από τούς κινήματις να τόν συνοδεύσει στο Ναύσταθμο, για να καταστείλουν μαζί τό κίνημα. Βέβαια, τήν άλλη μέρα τόν έστειλε στη φυλακή.

ΥΠΟΠΤΕΥΟΝΤΑΝ περισσότερο τόν Παπαδόγγονα, που δέν έκρυβε τήν αντίθεσή του στη δικτατορία και που τό πλοίο του, τό «ΝΑΥΑΡΙΝΟ», τέλειωνε εκείνο τό πρωί μία μικροεπισκευή. Ίσως για τόν Παππά, κυβερνήτη του «ΒΕΛΟΣ», που βρίσκονταν μέ πλοία του ΝΑΤΟ, να μή φαντάζονταν ότι ήταν δυνατόν να εγκαταλείψει μία διεθνή άσκηση. Γιατί όμως τό κίνημα δέν εκδηλώθηκε; Τί κράτησε τά καρδιά στο Ναύσταθμο; Γιατί, ενώ τά γεγονότα εξέλιχθηκαν ένδοικα, και ο Άλ. Παπαδόγγονας, δήλωνε, σέ προτροπές άναστολής, ότι «έχει αρχίσει ή αντίστροφη μέτρηση και τίποτα δέν μπορεί να μάς σταματήσει», ξαφνικά, τό πρωί της 22 του Μάη, πάρθηκε ή απόφαση της άναστολής; Άς πάρουμε, όμως, τούς παράγοντες του κινήματος μέ τή σειρά.

Ή πολιτική κάλυψη

ΠΡΩΤΑ, οι αξιωματικοί. Είναι γεγο-

νός ότι όλοι ή σχεδόν όλοι ήταν αποφασισμένοι για όλα. Σχεδίασαν τό κίνημα μέ ακρίβεια και συνωμοτισμό όχι συνηθισμένο για αξιωματικούς του Ναυτικού. Σημειώνουμε τό κλίμα έντονης παρακολούθησης που είχε επιβάλλει τό καθεστώς σέ όλη τή χώρα και τούς μηχανισμούς του κράτους.

ΜΕΤΑ, ή πολιτική κάλυψη. άνανέθηκε στον κ. Ε. Άδέρωφ-Τσιότσα, που τή δέχτηκε και κέρδισε από αυτό πολλά. Φαίνεται ότι πολλοί αξιωματικοί άνησυχούσαν για τή μονοπώληση αυτή και πιθανόν να έγιναν άτυπες προσπάθειες για ευρύτερη κάλυψη. Άς δούμε τί γράφει ο Ταξίαρχος Σκεμπέας στο πόρισμά του, όπως δημοσιεύτηκε στις εφημερίδες στις 21.8.73: «Θά πρέπει ίσως ν' άναφερθεί ότι και έτέρων προσώπων τά όνόματα άναφέρονται εις τινες των άπολογιών... έν οίς τά όνόματα Μαύρου, Ζίγη και Κανελλόπουλου... του τελευταίου μάλιστα ως έχοντος γνώσιν της κινήσεως εις τό Ναυτικόν ως δύναται να συμπεράνει τις εκ της φράσεως ήν φέρεται ειπών: "Τήν ήμέραν εκείνην θά έπεθύμουν να ήμουν ναύτης"». Ύπάρχει πληροφορία ότι μία άτυπη έπαφή έγινε και μέ τόν σημερινό πρωθυπουργό κ. Ράλλη. Γιατί, όμως, ή διεύρυνση αυτή της πολιτικής κάλυψης δέν πραγματοποιήθηκε;

Η ΜΟΝΗ δυνατό ή εξήγηση είναι ότι ο κ. Άδέρωφ, μέ τούς κατάλληλους έλιγμούς και χρησιμοποιώντας ένα περιορισμένο άριθμό ανθρώπων που τόν ήταν προσωπικά άφοσιωμένοι, κατάφερε να κρατήσει μακριά από τό κίνημα όλους τούς άλλους πολιτικούς. Κι αυτό όχι μόνο από προσωπική φιλαντία, αλλά, πιστεύουμε, και γιατί γνώριζε ότι περιορίζοντας τό πολιτικό του εύρος, τό αποδυναμώνει και τού αφαιρούσε ένα μεγάλο μέρος από τίς άνατρεπτικές του δυνατότητες.

Ο άμερικήνικος παράγοντας

ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ γνωστό τί και πόσα ήξεραν οι Άμερικάνοι. Ύπάρχουν δύο πληροφορίες, που για πρώτη φορά έρχονται στο φώς της δημοσιότητας. Ή

πρώτη θέλει έναν αξιωματικό του 'Αμερικανικού Ναυτικού νά λείει έμπιστευτικά σέ 'Έλληνα συνάδελφό του στην 'Ιταλία, όπου συνυπηρετούσαν στο ΝΑΤΟ, τό Μάη του '73: «'Αν ήμουνα στή θέση σου δέν θά 'θελα νά θρίσκομαι στην 'Ελλάδα τίς προσεχείς μέρες». Τί έννοούσε ό 'Αμερικανός αξιωματικός, τί ήξερε; Ποτέ δέν διευκρινίστηκε. Σύμφωνα μέ τή δεύτερη, λίγες μέρες μετά τίς γνωστές δηλώσεις Καραμανλή τής 'Ανοιξης του '73, ό τότε πρεσβευτής των ΗΠΑ Τάσκα έτρωγε κάποιο θράδυ μέ τόν κ. 'Αδέρφω. Τί διημιέφθη μεταξύ των δύο άνδρων δέν είναι γνωστό. Τό μόνο πού ξέρουμε είναι ότι ό Τάσκα είπε στον 'Αδέρφω ότι οι ένοπλες δυνάμεις είναι πολύ άνήσυχες. 'Η υπόλοιπη συνομιλία είναι άγνωστη.

ΜΠΟΡΟΥΜΕ, λοιπόν, νά συμπεράνουμε ότι οι 'Αμερικάνοι κάτι ήξεραν. Ποιά ήταν ή στάση τους; Πληροφόρησαν τό καθεστώς; 'Η άφησαν τό κίνημα νά ξελιχθεί μέ σκοπό νά ασκήσουν «μιά πίεση» πάνω στή δικτατορία γιά άλλα-γές, μιάς καί θά αποδεικνύονταν ότι

ούτε οι ένοπλες δυνάμεις τήν υποστήρι-ζαν; Δέν πρέπει νά ξεχνάμε τίς ραγδαίες εξελίξεις πού ακολούθησαν τό κίνημα του Ναυτικού. Κήρυξη τής «Δημοκρατίας», άρση του Στρατιωτικού Νόμου, 'Αμνηστεία, Κυβέρνηση άνδρείκελο μέ τόν Μαρκεζίνη. Πώς όμως μεθοδεύτηκαν αυτές οι εξελίξεις; Αυτό θά προσπαθή-σουμε νά εξηγήσουμε στή συνέχεια.

‘Ο ‘Αρχηγός

ΕΙΝΑΙ γνωστό πώς, μετά από προτά-σεις σέ διάφορα πρόσωπα καί πολλές άμφιταλαντεύσεις, ή 'Αρχηγία προτά-θηκε στο σημερινό 'Αρχηγό του ΓΕΝ κ. Σπ. Κονοφάο – τότε άπόταχτο πλοίαρχο. Δέχτηκε πρόθυμα, αλλά φαίνεται ότι τό ξανασκέφτηκε. Καί θέτει έναν όρο: νά αναλάβει τήν άρχηγία μετά τόν άπό-πλουν των πλοίων από τό Ναύσταθμο. 'Ετσι, στίς κρίσιμες μέρες, τό κίνημα μέ-νει χωρίς ήγηση. 'Η ευθύνη γιά τή λήψη κρίσιμων άποφάσεων πέφτει σέ μιά ομάδα ανθρώπων, πού, όσο καί άποφα-σισμένοι καί άν είναι, δέν συμφωνούν πάντα. Καί όχι μόνο αυτό: Πρέπει νά έχει καί άδεια γιά νά πάρει συγκεκριμέ-νες πρωτοβουλίες. 'Ας αφήσουμε, όμως, τόν Ταξίαρχο Σκεμπέα νά μās τά πεί μέ τό πόρισμα του:

«'Εκ τής άπολογίας Τρουπάκη»: «'Επίσης ό Κονοφάος μου είπε ότι δέν δύναται νά ήγηθεί τής κινήσεως άν δέν έρωτήσει τόν Βασιλέα... Πράγματι μου είπε ό Κονοφάος ότι ό Ροζάκης του τη-λεφώνησε καί του είπε ότι ό Βασιλεύς εγκρίνει τήν κίνηση...»

ΑΥΤΟ τό «δέν δύναται νά ήγηθεί» δέν τό είπε ποτέ στους 'Αντιπλοίαρχους, πού αποτελούσαν τήν διευθυντική ομάδα. 'Ο Τρουπάκης, λόγω σοβαρού οικογενεια-κού προβλήματος, δέν μπορούσε νά παί-ξει ενεργό ρόλο. 'Αλλά, άς πάμε πάλι στο πόρισμα Σκεμπέα.

«'Εκ τής άπολογίας Κονοφάου»: «Παράλλως πρós τās άνωτέρω ενεργείας μου καί επί τή ενκαιρία τής μετα-βάσεως του Ναυάρχου Ροζάκη εις τό έξωτερικόν τόν συνήντησα κατόπιν αι-τήσεώς μου τό άπόγευμα στίς 17.5.73, καί του ανέπτυξα έν γενικάς γραμμαίς τά του κινήματος... νά συναντήσει τόν Βασιλέα τό άργότερον τήν πρωίαν τής Κυριακής καί νά μέ ενημερώσει τηλεφω-νικώς». Καί άφού ό Κονοφάος αναφέρει τόν κώδικα συνεννοήσεως, συνεχίζει: «Δυστυχώς» (ή ύπογράμμιση δική μας) ή άπάντηση ήτο: «Δέν τά χρειάζομαι κα-θόλου, πέταξέ τα», δηλ. ΝΑΙ «πράγμα πού μου στερούσε τή δυνατότητα νά χρησιμοποιήσω αυτό τό επιχείρημα πρós τήν επιτροπή των 'Αντιπλοίαρχων...».

ΠΟΙΟΣ είναι, όμως, «οί άνωτέρω ενεργείες» του; Θά τίς μαθαίναμε, άν δημοσιεύονταν ολόκληρη ή άπολογία

του. Γεγονός είναι ότι τό ΝΑΙ τής Ρώμης δέν τό γνωστοποίησε στους αξιωματι-κούς, οι όποιοι τό έμαθαν από τό πόρι-σμα Σκεμπέα, όταν τό διάβασαν μετά τήν άμνηστεία. Καί, όπως φαίνεται καθαρά, περίμενε τό ΟΧΙ γιά νά τό χρησιμοποιή-σει. Τό ΝΑΙ τό κράτησε γιά τόν εαυτό του, συμβουλευοντας, όπως λέγεται, τους αξιωματικούς γιά τήν άναστολή του κινήματος.

ΑΣ ΑΦΗΣΟΥΜΕ όμως τόν Ταξίαρχο Σκεμπέα νά πεί τή γνώμη του στο πόρι-σμά του, κλείνοντας τό θέμα «άρχηγός τής κινήσεως»: «οὕτως είχαν τά πρά-γματα καί τά σχέδια έν γενικάς γραμ-μαίς καί φρονούμεν ότι ταῦτα θά έπρα-γματοποιούντο, μέ άνυπολογίστους συ-νεπείας, θυσίας εις πρόσωπα καί αντι-κείμενα, εάν υπήρχε άρχηγός έμπνευ-στής, οδηγός. Εὐτυχώς διά τήν χώραν ότι δέν υπήρξεν τοιοῦτος, διότι ό αναλαβών τήν άρχηγίαν, χωρίς νά ύποτιμάται ή αξία του, δέν ήτο ό ουσιαστικός άρχη-γός, ό έχων τήν πρωτοβουλίαν εις τās κι-νήσεις, αλλά ό εις όν άνετέθη ή άρχηγία ήν ουσιαστικώτερον θά ήσκει από τής επιβιβάσεώς του εις πλοίον μετά τόν άπόπλουν». Αυτό πού παραλείπει ό Τα-ξίαρχος Σκεμπέας είναι ότι ό ίδιος ό Κο-νοφάος έθεσε ως όρο τήν άνάληψη τής άρχηγίας μετά τόν άπόπλουν. Σήμερα, δρίσκεται έπιτεφαλής του Ναυτικού. 'Εμείς δέν έχουμε νά προσθέσουμε τί-ποτα.

‘Ο Πανικός...

ΠΑΡΟΛΑ αυτά τό κίνημα μπορούσε νά εκδηλωθεί. 'Ολα εξελίχτηκαν ευ-νοϊκά, όπως ίστορήσαμε στην αρχή. Καί όμως ένα πνεύμα άναστολών καί άμφι-βολιών είχε επικρατήσει τίς τελευταίες μέρες. Γράφει ό Ταξίαρχος Σκεμπέας στο πόρισμα του: «Τά προβλήματα ηῦξήθη-σαν μέ τήν άνεύρεση παρά του πλοιάρ-χου ΑΡΓΥΡΙΟΥ ΣΤΑΥΡΟΥ έπιστολής ριφθείσης εις τήν οικίαν του τήν 16 ή 17 Μαΐου 1973 εις ήν άνεγράφετο μέ κεφα-λαία γράμματα γραφομηχανής τό έξής: «Ο ΣΤΟΛΟΣ ΘΑ ΚΙΝΗΘΕΙ ΤΗΝ 21η ΜΑΪΟΥ ΤΑ ΜΕΣΑΝΥΧΤΑ ΑΓΡΥ-ΠΝΕΙΤΕ – ΑΓΡΥΠΝΟΥΜΕΝ ΠΕΡΑ ΟΡΓΑΝΩΣΙΣ ΥΠΑΞΙΩΜΑΤΙΚΩΝ ΝΑΥΤΙΚΟΥ».

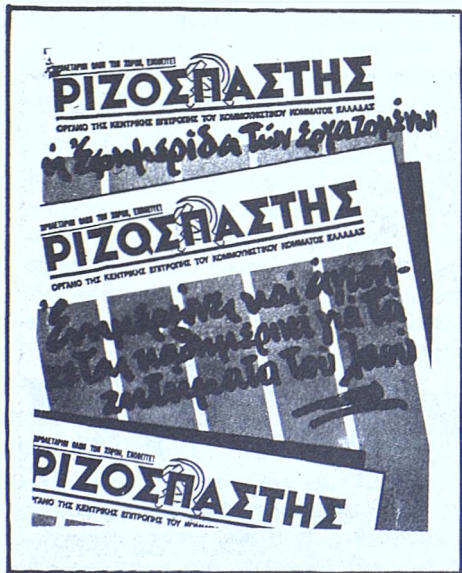
ΠΟΙΟΣ είχε ρίξει εκεί τό μυστηριώδες σημείωμα; Γίνονται συσκέψεις επί συ-σκέψεων άνάμεσα στους αξιωματικούς. 'Αλλοι μίλησαν γιά προδοκάτσια, μερι-κοί ύποπτεύθηκαν τόν ίδιο τόν 'Αργυ-ρίου. Καί όμως ό άδτουργός ήταν άνά-μεσα τους. 'Όταν, λοιπόν, τό πρωί τής 22ης Μαΐου, οι Κυβερνήτες σκέφτονταν άν θά έπρεπε νά πάρουν τά πλοία καί νά φύγουν από τόν Ναύσταθμο, συνέβησαν δύο περιστατικά πού έγχειραν όριστικά τήν πλάστιγγα πρós τή μεριά τής άνα-στολής. Καί τά πάντα σταμάτησαν.

Κάρολ 'Ερλιχ
Λήν Φάρροου

ΑΝΑΡΧΙΣΜΟΣ
καί
ΦΕΜΙΝΙΣΜΟΣ

ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΤΥΠΟΣ

Κιάφας 3, 'Αθήνα, τηλ. 3639980

ΤΟ ΠΡΩΤΟ έχει σχέση με άξιωματικό πού έγινε θύμα «αντιστασιακός». Προηγούμενα είχε διάφορες περιέργειες επαφές στις ΗΠΑ και δραστηριότητες πού δημιούργησαν πολλά σχόλια. 'Ο ίδιος, στις 22 Μαΐου τό πρωί, στέλνει ύφιστάμενό του σέ Κυθερνήτη πλοίου καί τοῦ λέει ὅτι «μέσα στό Ναύσταθμο ἐμφανίστηκαν μεταμφιεσμένοι Έσατζήδες, πάνοπλοι, έτοιμοι νά ἐπέμβουν ἀν φύγουν τά πλοία, καί θά γίνει μακελειό». 'Ο ίδιος αὐτός άξιωματικός πηγαίνει στόν πλοίαρχο Άργυρίου, Διευθυντή Διοικήσεως τοῦ Ναυστάθμου, καί τοῦ ἀναφέρει ὅτι στό ξηλουργεῖο τοῦ Ναυστάθμου, ὅπου προΐστατο τότε ὁ Έυποπλοίαρχος Άδραμόπουλος, ἀνθρωπος τοῦ καθεστώτος, ἔχουν κρυφτεῖ πάνοπλοι Έσατζήδες καί θά γίνει αἱματοχυσία.

Ο ΚΥΒΟΣ εἶχε ριχτεῖ. Αὐτό πού ἤθελαν μέ κάθε θυσία νά ἀποφύγουν οἱ άξιωματικοί, τουλάχιστο στήν ἀρχή τῆς ἐπιχειρήσεως, δηλ. τήν προοπτική μιάς αἱματοχυσίας, πού τόσο δυσμενὴ ἐπίδραση θά εἶχε στό ἠθικό τοῦ λαοῦ καί τῶν πληρωμάτων, ἐπέδρασε ἀποφασιστικά πρὸς τήν κατεύθυνση τῆς ἀναστολῆς. 'Ο ίδιος πάλι ἀνθρωπος πῆρε τό ἴδιο πρωί στό τηλέφωνο τόν πλωτάρχη Κούδαρη, ὑπασπιστή τότε τοῦ Παπαδόπουλου, καί εἰπώθηκε ἡ ἀκόλουθη φράση: «Έφέτος θά ἔχωμε ἓνα πολὺ ζεστό καλοκαίρι», φράση πού, στις 22 τοῦ Μάη, μάλλον γιά συνθηματική φαίνεται, παρὰ γιά μετεωρολογική πρόβλεψη.

Η ΠΑΡΟΥΣΙΑ ΕΣΑτζήδων στό Ναύσταθμο διαψεύστηκε μετὰ τήν μεταπολίτευση ἀπὸ τόν ἴδιο τόν Άδραμόπουλο. 'Οπως μετὰ τήν μεταπολίτευση, ὁ ὑποδιοικητὴς τοῦ ΚΕΣΑ τό καλοκαίρι τοῦ '73 - καί προστατευόμενος κατόπιν τοῦ κ. Άδέρωφ - εἶπε σέ άξιωματικούς τοῦ κινήματος ὅτι ὁ φίλος τους καί συνάδελφός τους στό κίνημα εἶχε ρίξει καί τό σημεῖωμα στό σπῆτι τοῦ Άργυρίου.

... καί ἡ προδοσία

ΚΑΙ Η προδοσία; Γι' αὐτήν ξέρουμε μέχρι σήμερα ὅτι ὁ ὑπαξιωματικός Ψαριάδης πού εἶχε μνηθεῖ στό κίνημα, ἀνέφερε τίς λεπτομέρειες πού ἤξερε, καί αὐτό τό ἐπιβεβαίωσε ὁ τότε ἀρχηγός τοῦ Ναυτικοῦ Ναύαρχος Μαργαρίτης. Μέ τή μεταπολίτευση βρίσκεται ἀπόστρατος, τοποθετημένος ἀπὸ τή δικτατορία στό Ραδιοσταθμὸ τῆς Βάρης. Ποτέ δέν κλήθηκε ἐπίσημα νά δώσει λόγο γιά τήν πράξη του. Λέγεται ὅτι μετανάστευσε καί μάλιστα ἴσως νά δοηθήθηκε σ' αὐτό. Μιά ἄλλη ἐκδοχή, πού προέρχεται ἀπὸ τίς ἔρευνες μιάς ἀτυπῆς ἐπιτροπῆς πού διόρισε ὁ κ. Άδέρωφ, καταλήγει σ' ἓνα ἀσαφές συμπέρασμα γιά κάποιο ἐπιχειρηματία πού δέν κατονομάζεται. Καμιά συνέχεια, ὅμως, δέν δίνεται. Τί σχέση ἔχουν ὅλα αὐτά μεταξύ τους;

ΜΗΠΩΣ, δηλαδή, ὅλα αὐτά ἡ ὁρισμένα ἀπὸ αὐτά, ἀποτελοῦν μέρος τῆς μεθόδου πού ὑπαινιχθήκαμε παραπάνω; Μήπως, δηλαδή, πίσω ἀπὸ τοὺς άξιωματικούς, πού κανεῖς δέν ἀμφισβητεῖ τίς προθέσεις τους καί τήν ἐντιμότητά τους, βρίσκονταν δυνάμεις πού ἤθελαν τό κίνημα νά φτάσει ἐκεῖ πού ἔφτασε, δηλαδή στήν ἀναστολή, τίς συλλήψεις, τίς ἐντυπώσεις, ὥστε νά ἀσκηθεῖ πίεση στό καθεστὼς γιά μεταβολές; Γιατί, μέχρι ἐκεῖ πού ἔφτασαν τά πράγματα, οἱ ἐξελίξεις ἦταν δυνατόν νά ἐλεγχθοῦν καί νά μεθοδευτεῖ ἡ μεταμόρφωση τοῦ καθεστώτος.

ΜΙΑ ἐκδήλωση τοῦ κινήματος μποροῦσε, κάτω ἀπὸ τίς συνθήκες πού ἐπικρατοῦσαν στή χώρα, νά ἐξελιχθεῖ σέ μιά μὴ ἐλεγχόμενη λαϊκή ἐξέγερση, μέ ἀπρόβλεπτα ἀποτελέσματα. Βέβαια, ἴσως τά πράγματα νά ὀδηγήθηκαν πέρα ἀπὸ ἐκεῖ πού προβλεπόταν. Σ' αὐτό δοήθησαν τό Πολυτεχνεῖο, ὁ Έωαννίδης, ἡ Κύπρος.

ΤΙ ΕΚΑΝΕ, ὅμως, ὁ κ. Άδέρωφ γιά νά ξεκαθαρίσει τήν κατάσταση, ἀφοῦ εἶ-

ναι βέβαιο ὅτι τά ξέρει ὅλα; Πῶς ἐπιτρέπει τό θαρραλὸ ἀποκεφαλισμὸ ἐκείνων πού, ὅπως ἀναφέρει στήν ἀπολογία του στόν Ταξίαρχο Σκεμπέα, ἐπαιξαν τά κεφάλια τους; Πῶς ἐπιτρέπει ὁρισμένα κατάλοιπα τῆς χούντας νά δροῦν προστατευόμενα μέσα στό Ναυτικό;

ΚΑΙ ΟΜΩΣ, ὁ κ. Άδέρωφ χρησιμοποίησε τό Κίνημα τοῦ Ναυτικοῦ, μετὰ τή μεταπολίτευση, σάν τό μεγάλο τοῦ αὐτοῦ γιά νά ἀναλάβει τό Έπουργεῖο Έθνικῆς Άμύνης, γιά νά διατηρήσει τά στεγανά μέσα στά ὁποῖα ἀναπτύσσονται οἱ μύκητες τῆς ἀνωμαλίας, ὅπως τό παρελθόν τόσο σκληρὰ μᾶς τό ἔδειξε.

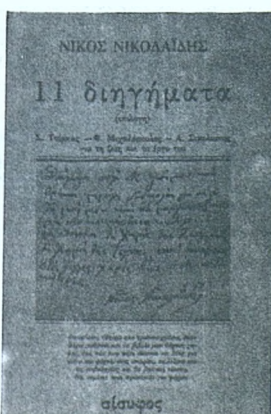
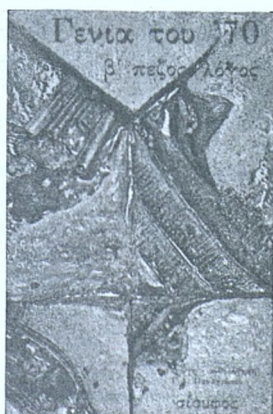
ΠΡΕΠΕΙ νά εἴμαστε δίκαιοι μέ τοὺς άξιωματικούς τοῦ Ναυτικοῦ πού ἔλαβαν μέρος στό Κίνημα. Διακινδύνευσαν τά πάντα γιά τήν ἀνατροπή τῆς δικτατορίας. Τό ὅτι ἀπέτυχαν δέν μειώνει τόν ρεπουτέμνο σ' αὐτοὺς ἔπαινο. Γιατί ἔδωσαν μιά ἐλπίδα στό λαό ὅτι ἀνάμεσα στοὺς άξιωματικούς τῶν ἐνόπλων δυνάμεων ὑπῆρχαν καί ἐκείνοι πού σκέφτονταν τίς ἐλευθερίες του, πού ἔδλεπαν τό ζήτημα τῆς ἀποκατάστασης τῆς νομιμότητος σάν καθήκον τους.

ΑΣΙΟΙ λοιπὸν ὅσοι προσπάθησαν, ἔστω καί χωρὶς νά δείξουν ὅλην τήν ἀπαιτούμενην ἀποφασιστικότητα καί προβλεπτικότητα, νά φέρουν τή δημοκρατία. Βαριές ὅμως οἱ εὐθύνες ὅσων ὑπονόμευσαν γιά μικροπολιτικούς λόγους αὐτό τό κίνημα. Άν εἶχε πετύχει, ὁ λαός δέν θά θρηνοῦσε ἀκόμα σήμερα τοὺς νεκροὺς τοῦ Πολυτεχνεῖου καί ἴσως καί ἡ μοῖρα τῆς Κύπρου νά ἦταν λιγότερο τραγική.

ΚΙ ΑΥΤΗ ἡ σκέψη μᾶς κάνει νά βλέπουμε μέ τίς πραγματικὲς τους διαστάσεις καί τίς «γέφυρες» καί τοὺς «γεφυροποιούς». Γιατί οἱ συμβιβασμοί καί οἱ συνεννοήσεις μέ τή χούντα εἶχαν σάν μοναδικὸ ἀποτέλεσμα νά τῆς δώσουν παράταση ζωῆς. Καί ἐπομένως νά πολυπλασιασοῦν τά δεινὰ πού ἔφερε στόν τόπο.

N. N.

εκδόσεις σίσυφος

ΕΡΣΗ ΛΑΓΚΕ

Στά γεγονότα
πολίτη

(18 πεζά)

σίσυφος

ΝΙΚΟΣ ΝΙΚΟΛΑΪΔΗΣ

Τό
Στραβόξυλο
Α'

μικρές αγωνίες
(μυθιστόρημα)

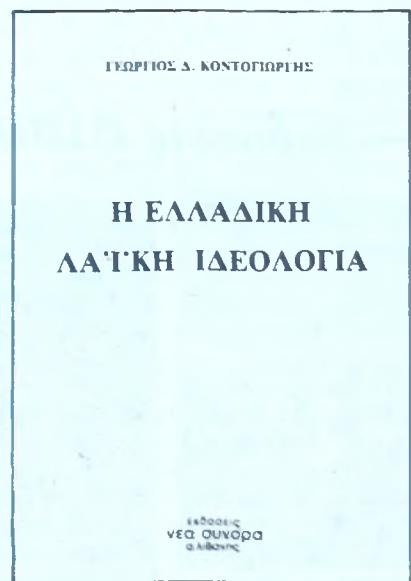
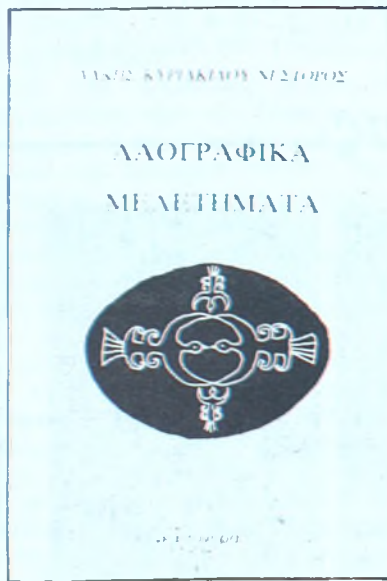
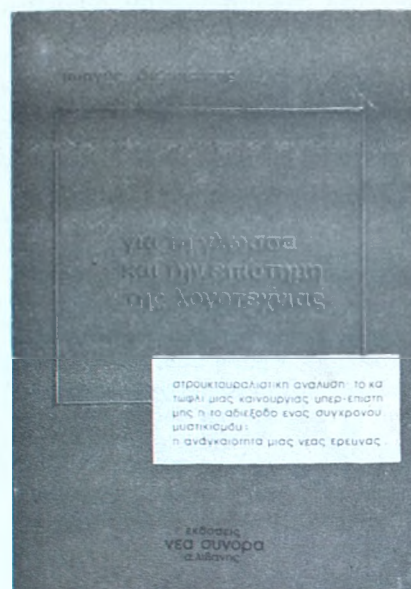
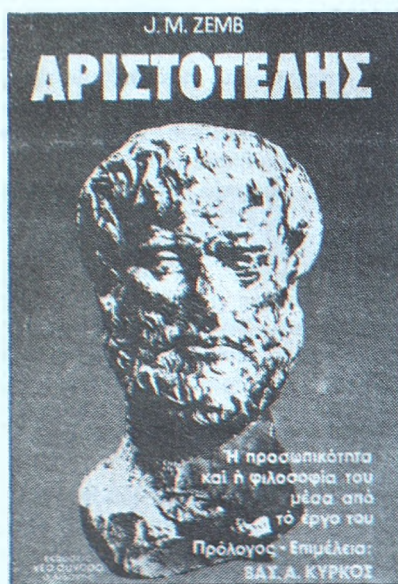
σίσυφος

Χαριλάου Τρικούπη 60
τηλ. 3636248

ΑΝΤ.ΛΙΒΑΝΗΣ & ΣΙΑ "ΝΕΑ ΣΥΝΟΡΑ,"

ΣΟΛΩΝΟΣ 94, τηλ.: 36 10 589

**ΒΙΒΛΙΑ ΓΙΑ ΑΥΤΟΝ ΠΟΥ ΘΕΛΕΙ
ΝΑ ΜΑΘΕΙ, ΝΑ ΣΚΕΦΤΕΤΑΙ ΚΑΙ ΝΑ ΣΥΜΜΕΤΕΧΕΙ
ΣΤΙΣ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΠΟΥ ΤΟΝ ΑΦΟΡΟΥΝ**

Ἡ δομή τοῦ ἰταλικοῦ στρατόπεδου καί οἱ στρατιωτικές ἐκλογές

τοῦ Παύλου Νεράντζη

Τό ANTI σκοπεύει νά παρουσιάσει ὀρισμένα κείμενα σχετικά μέ τό πρόβλημα τῆς στρατιωτικῆς θητείας, ὅπως ἐμφανίζεται καί ἀντιμετωπίζεται στίς διάφορες εὐρωπαϊκές χώρες, ὅπου ἡ πάλη τῶν νέων ἔχει ὀδηγήσει στήν παραχώρηση μιᾶς σειρᾶς δημοκρατικῶν δικαιωμάτων στούς στρατευμένους: ἀπό τήν ἀξιοπρεπή μεταχείρισή τους, μέχρι τή δυνατότητα συνδικαλισμοῦ μέσα στίς στατιωτικές μονάδες. Πρόσφατο δεῖγμα τῆς ἐξέλιξης αὐτῆς στάθηκαν οἱ ἐκλογές στούς ἰταλικούς στρατῶνες, ἐνῶ πολλαπλασιάζονται οἱ διευρωπαϊκές κινήσεις καί δραστηριότητες γιά τά «δικαιώματα τοῦ στρατιώτη».

Ἐλπίζουμε ὅτι τά κείμενα αὐτά, χωρίς βέβαια νά ἐξαντλοῦν τήν προβληματική καί τίς ἀπόψεις γιά τά ζητήματα πού θίγουν, μποροῦν νά παρακινήσουν σέ σκέψεις, ἰδέες καί πρακτικές γιά τή διεκδίκηση οὐσιαστικῶν δημοκρατικῶν ἀλλαγῶν, ὅσον ἀφορᾷ τά δικαιώματα τῶν φαντάρων μέσα στούς περιχαρακμένους ἐλληνικούς στρατῶνες.

Στό 1970, τό στρατόπεδο τοῦ Καζάλε Μονφεράτο εἶχε γίνει ἕνα σύμβολο ἀγῶνα γιά τούς στρατιώτες ἐκείνης τῆς χρονιάς. Μιά ἀπεργία, μέ ἀφορμή τό συσσίτιο, εἶχε σάν ἀποτέλεσμα τό σχηματισμό τῶν πρώτων πυρήνων, πού ἀπέτελεσαν τήν ἀρχή τοῦ κινήματος τῶν στρατιωτῶν στήν Ἰταλία. Σήμερα, ὅστερα ἀπό δέκα χρόνια, σέ ὅλα τά ἰταλικά στρατόπεδα οἱ ἄντρες τῶν τριῶν ὅπλων, καθῶς καί οἱ καραμπινιέροι καί οἱ τελωνειακοί (σώματα πού ἀνήκουν κι αὐτά στίς ἐνοπλες δυνάμεις, μέ αὐτόνομες διοικήσεις πού ὑπάγονται στό Ὑπουργεῖο Ἀμύνης), ἐξέλεξαν τούς ἀντιπροσώπους τους ἀπό τίς 13 Μαρτίου ὥς τίς 19 Ἀπριλίου.

Μέσα στά δέκα αὐτά χρόνια, ὁ στρατιωτικός μηχανισμός καί ἡ σχέση του μέ τήν ἰταλική ἀστική κοινωνία ἔχουν μεταβληθεῖ ριζικά τόσο, ὥστε ἡ σημασία τῶν ἐκλογῶν στή σημερινή φάση καί σέ μία χώρα προωθημένου καπιταλισμοῦ, ὅπως ἡ Ἰταλία, μπορεῖ νά ἀναλυθεῖ μόνο κάτω ἀπ' αὐτό τό πρίσμα. Στή γενική του μορφή, ὁ διαχωρισμός τοῦ στρατιωτικοῦ θεσμοῦ ἀπό τό ὑπόλοιπο κοινωνικό σῶμα ἦταν καί ἐδῶ τό ἀποτέλεσμα τῆς προσπάθειας τῆς ἐξουσίας νά χρησιμοποιήσει τό στρατό, ὁ ὁποῖος, ἐνῶ στό μεγαλύτερο μέρος του ἀποτελούνταν ἀπό λαϊκά στοιχεῖα, ἔπρεπε νά ἐκπαιδευθεῖ κατάλληλα γιά τήν καταστολή ὅποιασδήποτε ἐξέγερσης. Μοντέλο πού ἀνέκαθεν ἐφαρμοζόνταν μέ ἐπιτυχία σχεδόν παντοῦ. Ὅμως, στή δεκαετία τοῦ '60 τά πράγματα ἀλλάζουν. Ὁ διαχωρισμός αὐτός, σάν πρόβλημα, μπαίνει σέ μία περίοδο κρίσης, συνέπεια τοῦ ἐκσυγχρονισμοῦ τῆς κοινωνίας πού προωθεῖται ἀπό τήν ἀστική τάξη τῆς χώρας· γεγονός πού ἐπιδρά ἄμεσα σέ ὅλο

τό στρατιωτικό μηχανισμό καί ἀμβλύνει τή διάσταση ἀνάμεσα στό στρατιωτικό θεσμό καί τό κοινωνικό σῶμα. Μέ ἄλλα λόγια, παύει πλέον νά λειτουργεῖ ἀποτελεσματικά γιά τά ἰθύνοντα στρώματα καί τήν ἴδια τή στρατιωτική ἐξουσία. Εἶναι ἡ ἐποχή πού στήν Ἰταλία γίνονται προσπάθειες γιά μία κυβέρνηση κεντροαριστερᾶς: ἡ προοπτική αὐτή ἔφερε στίς ἀνώτερες στρατιωτικές θαμνίδες ἕνα καινούριο σύνολο στρατιωτικῶν, πού, συνειδητοποιώντας τούς κινδύνους, θέλησαν νά μειώσουν προοδευτικά τήν ἀπόσταση ἀνάμεσα στό στρατιωτικό θεσμό καί τίς νέες συνθήκες τῆς ἀστικής κοινωνίας. Αὐτοί οἱ μετασχηματισμοί, σκοπό ἔχουν νά ἀναπτύξουν κάποιες διαφορετικές σχέσεις ἀνάμεσα στίς ἐνοπλες δυνάμεις, τά ἰθύνοντα στρώματα καί τήν ἰταλική πραγματικότητα.

Ὁ παλιός στρατιωτικός μηχανισμός ἦταν ἡ ὑπέρτατη δύναμη καταστολῆς, ἐνῶ, σ' αὐτή τή φάση τοῦ προωθημένου καπιταλισμοῦ, ὁ νέος μηχανισμός ἔχει τήν τάση νά καταστεί ὄργανο πολέμου, πού θά μπορεῖ νά χρησιμοποιηθεῖ γιά διάφορους σκοπούς. Μέ τό κύριο βάρος σέ λίγους τομεῖς, μέ μεγάλη κινητική ἱκανότητα, πλήρως ἐξοπλισμένους καί ἐκπαιδευμένους, μέ ἕνα μεγάλο ποσοστό ἐπαγγελματιῶν στρατιωτικῶν, πετυχαίνει νά γίνει βασικός παράγοντας στήν ἀνάπτυξη τῆς οἰκονομίας. Οἱ δαπάνες γιά στρατιωτικές ἐρευνες κατέχουν τίς ὑψηλότερες θέσεις στούς κυβερνητικούς προϋπολογισμούς, ἐνῶ τά πιά σύγχρονα τεχνολογικά μέσα χρησιμοποιοῦνται γιά τήν κατασκευή πολεμικοῦ ὅπλου. Ἔτσι, παρατηρεῖται ὁ μετασχηματισμός τῆς στρατιωτικῆς μηχανῆς ἀπό ἕνα ἀντιοικονομικό «ἥρωικό» μοντέλο, σέ ἕνα ὑπερσύγχρονο ὀργανι-

σμό, πού στηρίζεται καί λειτουργεῖ μέ βάση τούς κανόνες δόμησης μιᾶς τεχνοκρατικῆς ἐπιχείρησης. Αὐτή ἡ κατάσταση ἐπιζοραεῖ στίς ἀρχές τῆς δεκαετίας τοῦ '70, ὅπου δέν ἐμφανίζεται - τουλάχιστον φαινομενικά - ὁ φασιστικός ἀνταρχικός στρατός, ἀλλά ἀντίθετα, ἕνας μηχανισμός πού ἀναγνωρίζει κάποιες ἀρχές δημοκρατίας καί τίς ἀξίες τῆς Ἀντίστασης· πού διατηρεῖ σχέσεις μέ τό κοινοβούλιο καί ὅλες τίς πολιτικές δυνάμεις, μέ ἀποτέλεσμα νά εἶναι πειστικός γιά τήν «οὐδετερότητά» του σέ ἕνα μεγάλο φάσμα τῆς παραδοσιακῆς Ἀριστερᾶς. Στρατηγοί πού γίνονται δήμαρχοι, διευθυντές μεγάλων ἐπιχειρήσεων πού ἐργάζονται στόν στρατιωτικό τομέα, ἀνώτατοι στρατιωτικοί ἐπιθεωρητές πού ἔχουν τήν εὐθύναν γιά ἐπιστημονικές ἐρευνες, ἐκφράζουν τήν ἀνάπτυξη τῶν σχέσεων ἀνάμεσα στήν πολιτική, στρατιωτική καί οἰκονομική ἐξουσία.

Φυσικά, αὐτός ὁ νεοκαπιταλιστικός μετασχηματισμός δέν θίγει μόνο τή δομή τοῦ στρατιωτικοῦ θεσμοῦ, ἀλλά καί συνεπάγεται νέες σχέσεις μέσα στά στρατόπεδα, στά πλαίσια τῆς λογικῆς του. Ἡ βασική ἐκπαίδευση καί ἡ στρατιωτική ζωὴ χαρακτηρίζονται ἀπό τήν αὐστηρή πειθαρχία, τίς οἰκονομικές καί σεξουαλικές στερήσεις, τίς ἀθλιές συνθήκες διαβίωσης (φυσικοὶ χώροι, διατροφή, διασκέδαση, ὥρες ἐκπαίδευσης καί ἐξόδου, κ.ἄ.) καί «διέλυν» τήν προσωπικότητα τοῦ στρατιώτη μέσα σ' ἕνα ἀνομοιογενές σύνολο, πού διαπνέονταν ἀπό τήν κυρίαρχη ἰδεολογία. Μ' ἄλλα λόγια, ἡ στρατιωτική θητεία ἦταν ὁ θεσμός ἀπό τόν ὁποῖο περνοῦσε ἡ ἀντιδραστική κοινωνικοποίηση τῶν στρατιωτικῶν. Ὁ στρατιώτης ἐσωτερικεύει τήν κατάσταση αὐτή, ἀνίκανος νά

ΑΙΝΙΓΜΑΤΑ ΤΟΥ ΣΥΜΠΛΗΡΩΤΟΣ

Πολιτισμοί περα απ' τη Γη
Η μουσική των Σουμεριών
Παρα από την Εξερ
Το εξαφανισμένο μαμούθ
Ο «αγνωστός θεός»
Απολιθωμένα δέντρα στην Ελλάδα
Η ιστορία του ακέραιου
Ένας θαυμάσιος γυμναστής
Το βυθισμένο Παλαιό Πρι

Κυκλοφορεί το Νο 59

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Η ανακάλυψη ενός απίστευτου Γαλαξία. — Παυλοπέτρι: ένα βυθισμένο μυκηναϊκό λιμάνι. — Η διαστημική Σαΐτα. — Η Μουσική των Σουμεριών. — Τα εξαφανισμένα μαμούθ. — Τα απολιθωμένα δέντρα της Εύβοιας και Θράκης. — Για μια εξωγήινη ανθρωπολογία. — Ιστορία των εκδόσεων. — Ιστορία του σκακιού.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ: ΧΡΥΣΗ ΤΟΜΗ, ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ 56 ΑΘΗΝΑ, Τ.Τ. 142, τηλ. 3600. 059.

ήλίας πετρόπουλος ποιήματα

μετάφραση

ΔΩΔΕΚΑ ΤΡΑΓΟΥΔΑΚΙΑ
ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΑΛΑΤΙΝΗ ΑΝΘΟΛΟΓΙΑ

ελεύθερη μετάφραση του
'Ηλία Πετρόπουλου

δώδεκα σχέδια του
'Αλέκου Φασιανού

'Αθήνα 1980
ΝΕΦΕΛΗ

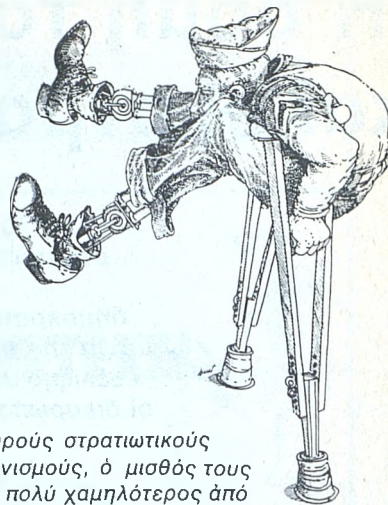
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ
Σόλωνος 94, τηλ. 3607744

Διακήρυξη της συνδιάσκεψης των στρατιωτών στο Μάλμο (Σουηδία), 17-18 Μάρτη 1979

[Στή συνδιάσκεψη συμμετείχαν στρατιώτες από την Ίσπανία, τη Γαλλία, τη Δυτ. Γερμανία, το Βέλγιο, την Ώλλανδία, τη Δανία, τη Νορβηγία, τη Σουηδία και τη Φιλανδία].

Στή διάρκεια της ιστορίας οι στρατιώτες των διαφόρων κρατών δεν συναντιόνταν παρά μόνο στα πεδία των μαχών. Γι' αυτό άκριθώς τό ότι οι στρατιώτες 9 εύρωπαϊκών χωρών κατάφεραν νά συναντηθούν ειρηνικά σέ μιά άτμόσφαιρα φιλίας και άλληλεγγύης γιά νά συζητήσουν γιά τά κοινά τους προβλήματα και γιά τή συνεργασία τους είναι ένα γεγονός ιστορικής σημασίας. Άποδειχνει ότι οι σημερινοί στρατιώτες δέ θέλουν νά χρησιμοποιούνται σάν όργανα επίθεσης κάτω από όποιαδήποτε μορφή. Στό επίπεδο τής Άμυνας, ή γενική τάση είναι ή αύξηση του έπαγγελματισμού. Σήμερα, σέ πολυάριθμες χώρες, οι κληρωτοί είναι ή μπορεί νά γίνουν μειοψηφία στίς ένοπλες δυνάμεις. Υπάρχει, λοιπόν, ό πραγματικός κίνδυνος νά μεγαλώσει τό χάσμα ανάμεσα στίς ένοπλες δυνάμεις και τό λαό, πού ύποτίθεται ότι υπηρετούν. Μιά τέτοια εξέλιξη μπορεί, κάτω από όρισμένες συνθήκες, νά μετατραπεί σέ άπειλή ενάντια στο λαό και τά δημοκρατικά του δικαιώματα.

Ή στρατιωτική θητεία δίνει μιά κάποια ασφάλεια ενάντια στον κίνδυνο αυτό. Όστόσο, οι συνθήκες ζωής στίς όποιες ύποβάλλονται οι κληρωτοί στή διάρκεια τής στρατιωτικής τους θητείας, στίς περισσότερες περιπτώσεις, είναι ριζικά διαφορετικές από τίς συνθήκες τής πολιτικής τους ζωής και αυτό ίσχύει σέ βαθμό πού δέν δικαιολογείται από τίς ύποχρεώσεις τής στρατιωτικής ζωής. "Ετσι, οι κληρωτοί γενικά ύποβάλλονται σέ πολύ

σκληρούς στρατιωτικούς κανονισμούς, ό μισθός τους είναι πολύ χαμηλότερος από τό μισθό των νέων τής ηλικίας τους" εργάζονται περισσότερες ήμέρες τήν έβδομάδα ή ασφάλεια στή δουλειά είναι μικρότερη από τούς αντίστοιχους γενικούς κανονισμούς και τά περισσότερα από τά δημοκρατικά δικαιώματα, πού ύποτίθεται ότι υπερασπίζονται οι κληρωτοί, δέν ίσχύουν γιά τούς ίδιους τούς στρατιώτες.

Οι στρατιώτες πρέπει νά θεωρούνται πολίτες μέ σολή. "Ετσι, θά σταματήσουν οι διακρίσεις και οι στρατιώτες θά γίνουν ίσοι μέ τούς πολίτες.

Υπογραμμίζουμε ειδικότερα ότι οι στρατιώτες σέ κάθε χώρα πρέπει νά έχουν τό δικαίωμα νά δημιουργούν νόμιμες συνδικαλιστικές οργανώσεις, ικανές νά υπερασπίζονται τά συμφέροντά τους.

Επίσης, έπειδή στίς περισσότερες χώρες οι στρατιώτες κάνουν τή θητεία τους μακριά από τά σπίτια τους, θά πρέπει νά ταξιδεύουν δωρεάν.

Γενικά, αυτά τά προβλήματα και αυτές οι διεκδικήσεις είναι κοινές σέ όλους τούς στρατιώτες στίς διάφορες χώρες. Είναι, λοιπόν, φυσικό γιά τούς αντιπρόσωπους των στρατιωτών νά συνεργάζονται πέρα από σύνορα.

αντιδράσει, και, παρά τό ότι τήν άπω-
θοϋσε, στήν πραγματικότητα λειτουργούσε θετικά γιά τή στρατιωτική μηχανή.

ΟΤΑΝ όμως, ή κοινωνική εξέγερση τής νεολαίας, πού πρωτοάρχισε στήν περίοδο 65-70, άμφισβήτησε τίς άξίες του «θυσιάζεσθαι ύπέρ πίστεως και πατρίδος», τής οίκογένειας και τής αυταρχικής εξουσίας, ή κατάσταση διαμορφώνεται διαφορετικά και μέσα στο στρατόπεδο. Ή στρατιωτική έξουσία τό αντιλαμβάνεται και έλαττώνει τό δάρος τής πολιτικής των στερήσεων, χωρίς νά θέτει σέ κίνδυνο τίς ιεραρχικές σχέσεις και τό χαρακτήρα του μηχανισμού της, ως όργάνου καταπίεσης και καταστολής. Καλύτερεύουν οι συνθήκες ζωής: νέα μέτρα ύγιεινής, θέρμανσης, νέα αισθητική των χώρων, καλύτερη ποιότητα διατροφής· έλεγχοι των μαγειρίων από επιτροπές, εξαλείφονται ή μειώνονται όρισμένες έξευτελιστικές ενέργειες, όπως τό κόψιμο των μαλλιών.

Άλλάζουν οι σολές, οι στρατιώτες μπορούν νά βγαίνουν τίς ελεύθερες ώρες - πού αυξάνονται - μέ πολιτική περιβολή και οι έφημερίδες τής Άριστεράς διαβά-
ζονται άρκετά ελεύθερα μέσα στο στρατόπεδο. "Ετσι, αυτό τό νεοκαπιταλιστικό μοντέλο άνάπτυξης του στρατόπεδου πού μορφικά έχει αλλάξει, αλλά διατηρεί τήν ίδια δομή, έπόμενο είναι νά αποπροσανατολίσει τό στρατιώτη, μιάς και δέν έχει πιά νά κάνει μέ τόν αυταρχικό άνώτερό του, αλλά μέ μιά πολυκεντρική και διάχυτη έξουσία, άπροσδιόριστη και επικροτημένη άπ' όλες τίς πολιτικές δυνάμεις: δηλ. τήν έξουσία των προωθημένων διομηχανικών χωρών. Τήν έξουσία μιάς κοινωνίας, όπου ή λειτουργία των «δημοκρατικών» μηχανισμών σκοπό έχει νά κατασχευάσει μοντέλα πού είναι άποδεκτά σέ όλόκληρο τό κοινωνικό σύνολο, περιορίζοντας κάθε τάξική σύγκρουση. Ο στρατιώτης, μή ξέροντας πιά πού νά κατευθύνει τήν αντίστασή του και πώς νά υπερασπιστεί τά δικαιώματά

του, διάζει τον ίδιο του τον εαυτό. Και φυσικά, δεν έπρεπε να συμβεί αυτός ο μετασχηματισμός στο ιταλικό στρατόπεδο για να παρατηρηθεί ένα τέτοιο φαινόμενο - στην Ελλάδα είναι επίσης τόσο συχνές οι αυτοκτονίες, οι λιποταξίες και οι διαφορών ειδών φυγές - αλλά, στη συγκεκριμένη περίπτωση, τό άτομο-στρατιώτης στρέφει τη βία ενάντια στον εαυτό του, ακριβώς γιατί δεν γνωρίζει την κατεύθυνση προς την οποία μπορεί να αναπτύξει την πάλη του.

Η εκλογή των αντιπροσώπων εντάσσεται μέσα σ' αυτό το πλαίσιο στηριξης και προώθησης αυτού του μοντέλου. Η παρεμβολή μίας σειράς αντιπροσώπων και οργανισμών θα κρύψει την πραγματική λειτουργία του στρατοπέδου, που παραμένει χώρος αναπαραγωγής της πιο αυταρχικής εξουσίας.

Οι στρατιωτικοί ψηφίζουν χωρισμένοι σε κατηγορίες: έφεδροι αξιωματικοί, υπαξιωματικοί και αξιωματικοί, έθελοντές, στρατιώτες θητείας. Τα συμβούλια των αντιπροσώπων διαρθρώνονται σε τρία επίπεδα: βάση - στρατοπέδου, μέσης - ανώτερης στρατιωτικής διοίκησης, όλων των δυνάμεων-έπιτελείων. Οι εκλογές γίνονται σε τρεις ανίστοιχα περιόδους, που καταλήγουν στην εκλογή των Συμβουλίων Βάσης. Κάθε εκλογέας μπορεί να ψηφίσει τα δύο τρίτα των αντιπροσώπων της κατηγορίας του. Από την κάθε κατηγορία αναδεικνύεται ένας αριθμός αντιπροσώπων, που καθορίζεται με τα ακόλουθα κριτήρια: Στους αξιωματικούς, ένας αντιπρόσωπος για κάθε 125 εκλογείς· στους υπαξιωματικούς και έθελοντές, ένας αντιπρόσωπος για κάθε 250 εκλογείς· στους στρατιώτες θητείας και έφεδρους αξιωματικούς, ένας αντιπρόσωπος για κάθε 500 εκλογείς. Όποσδήποτε, κάθε κατηγορία πρέπει να έχει τουλάχιστον δύο αντιπροσώπους στα COBAR (Συμβούλια Βάσης) και από μόνη της δεν μπορεί να εξασφαλίσει απόλυτη πλειοψηφία. Από τό δικαίωμα υποψηφιότητας αποκλείονται ο διοικητής βάσης, οι στρατιώτες με θητεία λιγότερη από έξι μήνες, οι φυλακισμένοι και αυτοί που έχουν υποπέσει σε κάποιο παράπτωμα.

Η προεκλογική προπαγάνδα επιτρέπεται από τον κανονισμό με δύο μορφές. Προφορική προπαγάνδα: όποιος θέλει να θέσει υποψηφιότητα, εκφράζει τις ιδέες του σε μία συνέλευση που προεδρεύεται από τό διοικητή και γίνεται στο στρατόπεδο έξω από τό φράγεια ύπηρεσίας. Γραπτή προπαγάνδα: ή στρατιωτική διοίκηση προβλέπει την εκτύπωση προκηρύξεων, των οποίων τό μέγεθος είναι προκαθορισμένο.

Τά COBAR θά εκλέξουν τους αντιπροσώπους των COIR ανώτερας διοίκησης και από αυτά - μόνο από τους στρατιωτικούς καριέρας - με τις ίδιες διαδικα-

σασίες θά αναδειχθεί τό εθνικό COCER. Παράλληλα, οι στρατιώτες θητείας θά εκλέξουν μία αντιπροσωπεία που θά συναντηθεί με τον Έπουργό Άμύνης.

Τά εκλεγμένα αυτά όργανα θά ασχολούνται με τη ρύθμιση θεμάτων που άφορούν τους χώρους διαμονής, τις ύγειονομικές συνθήκες, την όργάνωση διατροφής, τις πολιτιστικές δραστηριότητες, τά άτυχήματα κατά την ύπηρεσία, καθώς και την ύποβολή προτάσεων για τους κανόνες σχετικά με την στρατιωτική ζωή. Άντίθετα, άπαγορεύεται κάθε διαπραγμάτευση σε προβλήματα που άφορούν την εκπαίδευση, τις διατάξεις στον εκτελεστικό τομέα, τη χρησιμοποίηση του προσωπικού και τις ιεραρχικές σχέσεις μέσα στο στρατόπεδο. Άποκλείονται επίσης και οι έπαφές με οργανισμούς μήστρατιωτικούς, ή συλλογή ύπογραφών για όποιοδήποτε θέμα ή άλλη δραστηριότητα, γιατί κάτι τέτοιο θά άμφισβητούσε την «ουδετερότητα» του στρατού. Έτσι, όπως τονίζεται από τη μεγάλη πλειοψηφία των στρατιωτών θητείας, «άκόμη κι αν εκλεχθούν σύντροφοι ίκανοί, ή δραστηριότητά τους θά έκμηδενιστεί από μία δομή που είναι σε θέση νά καταστρέψει και την πιο στοιχειώδη μορφή αντιπροσωπευτικής δημοκρατίας. Όταν κάποιος εκλέγεται για νά αντιπροσωπεύσει συλλογικά συμφέροντα, πρέπει άπαραίτητα οι εκλογείς νά είναι σε θέση νά μεταδίδουν σε αυτόν τά αίτήματά τους και, άκόμη, νά έλέγχουν τό έργο του, έχοντας παράλληλα και την δυνατότητα νά τον άνακαλέσουν. Όστόσο, πουθενά δεν προβλέπεται κάποια μορφή έκφρασης και έλέγχου από τη βάση».

Άπό την άλλη πλευρά, ή ιστορική άριστερά εξαίρει την σημασία των εκλογών, πιστεύοντας ότι έτσι θά επέκταθούν οι δημοκρατικοί χώροι και μέσα στα στρατόπεδα, χωρίς νά αντιλαμβάνονται ότι αυτό μπορεί νά επιτευχθεί μόνον όταν αναπτυχθούν κάποιες πραγματικές δυνατότητες άμεσης έκφρασης και έλέγχου από τη βάση. Όποσδήποτε, οι συλλογικοί χώροι διευρύνονται χάρη στις εκλογές και έρχονται στην επιφάνεια άρκετά προβλήματα, έπειδή ακριβώς αναπτύσσεται ο διάλογος ανάμεσα στους στρατιώτες. Έτσι, όπως πριν δέκα χρόνια, ίσως νά άποτελέσει την άφορμή για νά προταθούν συλλογικές σχέσεις - και γιατί όχι άπαντήσεις; - στα τόσα υλικά και ψυχολογικά προβλήματα που δημιουργεί ή άλλοτρωτική ζωή του στρατοπέδου. Άλλά τό καθοριστικό στοιχείο που προσδιορίζει τις σχέσεις της στρατιωτικής ζωής εξακολουθεί νά παραμένει τό ίδιο, μιάς και ο διοικητής είναι αυτός που θά αποφασίζει για κάθε ένέργεια, άπαντώντας σ' ένα τακτό χρονικό διάστημα, θετικά ή άρνητικά, στα θέματα που θά θέτουν τά τρία εκλεγμένα όργανα. □

Βιβλία για μία σφαιρική ενημέρωση

Τά Πανεπιστήμια στη Δυτ. Ευρώπη

● Συσχετισμός με την ελληνική
πραγματικότητα

Εισηγητές:

Μ. Νικολάου
Μ. Γκαίς
Τ. Καπρινάκης
Α. Φούρις
Α. Χριστοφίδης
Ρ. Παπαδόπουλος
Β. Δρακόπουλος
Μ. Παπαγιαννάκης
Γ. Βασιλείου
Α. Φραγκοπούλου
Ε. Χαλδής
Ι. Καρανίκης
Γ. Καρανίκης
Ν. Παπαδόπουλος
Β. Παπαγιαννάκης
Γ. Καρανίκης

Παραρτήσεις:

Α. Μανώλης
Ι. Τζουμάκας
Δ. Μανώλης
Κ. Καρανίκης
Γ. Παπαδόπουλος
Ι. Παπαγιαννάκης
Δ. Ρένος
Γ. Σπαρακίτης
Θ. Σπαρακίτης
Γ. Καρανίκης
Κ. Ζουράρης

Έκδοση: Π. ΠΑΠΑΔΑΡΑΝΤΟΠΟΥΛΟΣ

Δ.Α. ΦΑΤΟΥΡΟΣ

Πέρα από την Ένιαξη

διοίκηση
πολιτισμός
εκπαίδευση

μία καταγραφή

Έκδοτικός Οίκος ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΗΣ,
Πρ. Κορομηλά 38,
τηλ. 264958, 277350 Θεσσαλονίκη

'Από τό ξεκίνημα στό τέλος

Ο ΗΛΙΑΣ ΑΛΕΥΡΑΣ ήταν ταξίαρχος του «Δημοκρατικού Στρατού 'Ελλάδας» (ΔΣΕ) στην περίοδο του εμφυλίου πολέμου. Του απονεμήθηκε ο τίτλος του «επίλεκτου» και σέ αυτόν ανέθεσε ο Ν. Ζαχαριάδης την ευθύνη για το πέρασμα των τμημάτων του ΔΣΕ από τό Γράμμο στο Βίτσι. Για την ιστορία αυτού του στρατιωτικού έλιγμου καθώς και για τά γεγονότα πού άφορούν τό ξεκίνημα του ένοπλου άγώνα – μέ κριτικές παρατηρήσεις για τόν τρόπο άναπτυξης του – μιλάει σήμερα ο 'Ηλίας 'Αλευράς στο συνεργάτη του «ΑΝΤΙ» ΦΟΙΒΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΗ. Πρόκειται για προσωπική μαρτυρία πού φωτίζει πτυχές και καταστάσεις κρίσιμης σημασίας όπως αποδείχτηκε από την τελική έκβαση της σύγκρουσης.

ΕΡ: Μετά την παράδοση των όπλων από τόν ΕΛΑΣ, τί συνέβη σέ σένα;

ΑΠ: Μέ συνέλαβαν τόν 'Απρίλη του 1945 μέ την κατηγορία ότι σκότωσα έναν εβραϊκή καταγωγής ανάρτη, πού υπηρετούσε στο Γενικό 'Αρχηγείο σαν διερηνέας. Αυτόν έμεις τόν χρησιμοποιούσαμε στίς εγγλέζικες αποστολές και κυρίως στα άεροδρόμια πού έκαναν ρίψεις οι 'Εγγλέζοι. Φυσικά οι «ρίψεις» των 'Εγγλέζων δεν ήταν πραγματικές, γιατί έμεις ζητούσαμε πολεμοφόδια και πολεμικά υλικά και αυτά έριχναν κίθαρι, άρβυλα μόνο δεξιά ή άριστερά, ντουφέκια μέ άλλου είδους σφαίρες κλπ. 'Ετσι τζάμπα φυλάγαμε στα άεροδρόμια και ύστερα έρχονταν τά γερμανικά άεροπλάνα και μάς βομβάρδιζαν.

Φυσικά για την χτέλεση του διερηνέα δεν είχα ούτε ιδέα. Μέ την κατηγορία αυτή της αντίδρασης και κυρίως των Γεωργουλαίων – σπείρα άρχισιμμοριτών πού λυμαίνονταν την περιοχή 'Ελασσώνας – Λαρίσης – πιάσθηκα.

Συνελήφθηκα λοιπόν μ' αυτή την κατηγορία μαζί μ' ένα Λευτέρη Λάλο, από την Κρανία, και κλεισθήκαμε στίς φυλακές Λαρίσης. Δεν μάς πέρασαν δικαστήριο και ήμασταν προφυλακισμένοι. Φυσικά την περίοδο αυτή βασανισθήκαμε στά κρατητήρια της Λαρίσης για καμιά σαρανταριά μέρες. Διαμαρτυρήθηκα για τίς άδικες κατηγορίες πού μου απέδιδαν, γιατί δεν είχα καμιά σχέση μέ αυτό τό έγκλημα. Για καλή μας τύχη, συνέπεσε και μεταφέρθηκε στίς φυλακές ένας νεαρός τηλεφωνητής από την περιοχή Σερρών, πού τόν είχα στο τάγμα μας, στον ΕΛΑΣ. 'Ηταν και αυτός καταδιωκόμενος και ζούσε στή Θεσσαλονίκη. 'Ο νεαρός αυτός, μόλις άναμώσαμε στή φυλακή, μέ ρώτησε: «Σύντροφε διοικητή, γιατί βρίσκεσαι στή φυλακή;». Του άπάντησα και του είπα για την ψεύτικη κατηγορία πού μου απέδιδαν. «Τί λές;» μου λέει. «Αυτός βρίσκεται σήμερα στή Θεσσαλονίκη, στήν 'Εγνατία 133 και έχει χρυσόχοιτο».

Ύστερα από αυτή τή συζήτηση έκανα ένα διάβημα και έστειλα και ένα γράμμα στο παιδί στή Θεσσαλονίκη. 'Ο άνθρωπος ενδιαφέρθηκε και έπηγε στο 4ο άνακριτικό τμήμα της Θεσσαλονίκης και κατέθεσε την άλήθεια. 'Ηρθε ή άπόφαση του 4ου άνακριτικού τμήματος, αλλά ο εισαγγελέας Λαρίσης αποφάνθηκε ότι για «κρείσσονες άποδείξεις» θά παραπεμφθώ ενώπιον του δικαστηρίου και έτσι δεν άποφυλακίσθηκα.

Τότε στίς φυλακές της Λαρίσης ήμουν συγκρατούμενος μέ τόν Κώστα τό Λουλέ, μ' ένα Χατζηδημητρίου ή Χατζηαργύρη – μου διαφεύγει τό όνομά του – και πολλά άλλα στελέχη της Λαρίσης πού ήσαν στο Θεσσαλικό Γραφείο. Κάναμε μιά άπεργία πείνας στίς φυλακές πού κράτησε 13 μέρες και ήρθαν ο στρατιωτικός διοικητής της περιοχής και ο εισαγγελέας. Παρουσιάσθηκα και έγω διαμαρτυρούμενος για την άδικη φυλάκισή μου. Παρ' όλα αυτά δεν άπολύθηκα.

'Αποφυλακίσθηκα άργότερα μέ ένα διάταγμα του Σοφούλη, αν και τότε δεν ήταν να άποφυλακισθώ. 'Αποφυλακιζόταν ένας άλλος 'Αλευράς Γεώργιος και στή θέση του βγήκα έγω. Μιά και βγήκα λαθραία από τίς φυλακές και καταδιωκόμενος έφυγα και πήγα στην περιοχή της 'Ελασσώνας, όπου συναντήθηκα μέ άλλους καταδιωκόμενους, μέ τόν Λευτέρη 'Ολυμπήσιο, πού σκοτώθηκε τό 1949 και μέ τόν Θωμά Παπακωσταντίνου, πού ήταν γραμματέας 'Ελασσώνας του ΚΚΕ. Κατατάχτηκα και έγω στην αυτοάμυνα της περιοχής Τσαρίτσανης. 'Ησαν μερικοί καταδιωκόμενοι, 5-6, πού

δεν είχαν παραδώσει τόν όπλισμό τους. 'Επήγα και τούς βρήκα στα Χάσια και δημιουργήσαμε τόν πρώτο πυρήνα, της πρώτης αντάρτικης ομάδας. Της αυτοάμυνας.

Βρήκαμε μερικά όπλα από τόν κόσμο, όπλισθήκαμε και άρχισαμε τή δράση μας για να αυτοαμυνθούμε, ανάλογα μέ την πίεση πού είχαμε από τίς διάφορες συμμορίες. Σιγά - σιγά ή κατάσταση εξελισσόταν και όταν επρόκειτο να χτυπηθεί τό Λιτόχωρο (31 Μάρτη 1946) πήραμε έπαφή, μέ τούς άλλους πού θα έκαναν τήν επίθεση. Δεν θεωρήθηκε όμως σωστό να πάρουμε μέρος και έμεις σ' αυτή την επιχείρηση. Και ήμασταν σέ επιφυλακή, αν τυχόν δημιουργηθεί μιά συγκεκριμένη κατάσταση, να χτυπήσουμε την Κρανία και τή Δεσκάτη.

Μετά τό χτύπημα του Λιτόχωρου, δόθηκε εντολή από τό Γραφείο Θεσσαλίας του ΚΚΕ να ξαναπαραδώσουμε τά όπλα και να μην συνεχίσουμε τή δράση μας. 'Εμείς, όμως, επειδή είχαμε εκτεθεί στον κόσμο, δεν μπορούσαμε να κάνουμε ένα τέτοιο πράγμα, και συνεχίσαμε. Ύστερα από την άρνηση αυτή υποχρεώθηκε και τό κόμμα να αλλάξει τή γραμμή του.

ΕΡ: Δηλαδή από τά πράγματα άλλαξε ή γραμμή του κόμματος;

ΑΠ: Ναι, από τά πράγματα.

ΕΡ: 'Η γραμμή του κόμματος ήταν τότε ο ερηνικός δρόμος;

ΑΠ: Ναι. Η ερηνική συνύπαρξη, τρόπος του λέγειν. Για μένα αυτό ήταν κάτι τό άνεδαφικό. Γιατί τότε, για να μην είμαι υπερβολικός, τό 40% του λαού ήταν μαζί μας και, μέ ένα σύνθημα, θά έβγαине στο βουνό για να συνεχίσει τόν άγώνα. 'Αντίθετα, ή θέση μας ήταν μεσοβέζικη, μισή εκεί, μισή εδώ. 'Ετσι ή κατάσταση έγινε πίο δύσκολη και δεν ενώθηκαν οι προσδευτικές δυνάμεις, πού τότε πιέζονταν από την αντίδραση. Παρά τίς πιέσεις, έμεις συνεχίσαμε τή δημιουργία του αντάρτικου και, μέχρι τόν 'Ιούνιο μήνα περίπου (1946), είχα φτιάξει ένα σώμα μέ 150-170 άντάρτες.

'Ημασταν από τά πρώτα αντάρτικα τμήματα στην περιοχή Χασιών και 'Αντιχασίων. Μαζί μου ήταν και ο Μπαντέκος από την 'Ελασσώνα. 'Εκείνο τόν καιρό παρουσιάστηκε ο 'Αλέκος 'Υψηλάντης μέ όρισμένους άλλους. Είχαν έρθει μέ σκοπό να προχωρήσουν προς τό Γράμμο και Βίτσι για να δημιουργήσουμε τό 'Αρχηγείο Κεντρικής και Δυτικής Μακεδονίας. Πήρα ένα τμήμα μέ 100 άντάρτες και πήγαμε προς την περιοχή Σαμαρίνας και Γράμμου. Βρήκαμε εκεί και τό μακαρίτη τό Γιαννούλη. Συζητήσαμε όρισμένα πράγματα, καμιά δεκαπενταριά άντάρτες. 'Απ' όπου περνούσαμε, στα χωριά, γινόμασταν αντικείμενο άποθεωτικών εκδηλώσεων και πολλοί μάς άκολουθούσαν.

ΕΡ: Ύπήρχε συγκεκριμένο σχέδιο για στρατολογία, ή από μόνοι τους άκολουθούσαν τίς αντάρτικες δυνάμεις;

ΑΠ: Μόνοι τους. Γιατί πιέζονταν από τή ντόπια αντίδραση της περιοχής. 'Από κάτι Μαγγανάδες, Σούρληδες, κάποιον Χαντέλα από τό Μαυρέλι, τόν Ντάνη κλπ. κλπ., πού βίαζαν και χτυπούσαν άνηλεώς.

Μετά απ' αυτά άρχισε να άνεβαίνει κόσμος στο βουνό και δημιουργήθηκαν οι προϋποθέσεις για τό πρώτο ξεκίνημα του αντάρτικου. Σιγά-σιγά, δημιουργήθηκαν οι πρώτες ομάδες, τά πρώτα συγκροτήματα.

Τό ΚΚΕ άνεχόταν αυτή την κατάσταση, όμως δεν έριχνε και ο Ζαχαριάδης τό σύνθημα, πού έριξε την άνοιξη του 1948: «'Ολοι στ' άρματα, όλα για τή νίκη». 'Αν τό σύνθημα αυτό ριχνόταν τό 1946,

ΠΡΟΚΗΡΥΞΙΣ

πιθανώς ο συσχετισμός των δυνάμεων να άλλαζε και ο κόσμος θα τραβούσε προς το βουνό. Αυτό είναι για μένα τό βασικό λάθος.

Ή έπρεπε να τραθήσουμε για τις εκλογές ή να βγούμε δλοι στο βουνό. Άν δλοι οι οργανωμένοι από την Άθήνα, τη Θεσσαλονίκη, καθώς και από άλλα μέρη, τραβούσαν προς τό βουνό, ή εξέλιξη θά ήταν διαφορετική. Επίσης και ο στρατός, πού ήταν παιδιά δικά μας, Έλαοίτες πού είχαν επιστρατευθεί, θά έβγαιναν και αυτοί στο βουνό. Ύπήρχε μιά τέτοια πρόταση, αν δεν κάνω λάθος, από τόν συνταγματάρχη τόν Μουστεράκη προς τόν Ζαχαριάδη. Ό Μουστεράκης είπε προς τόν Ζαχαριάδη στην Θεσσαλονίκη (τό 1946) ότι αν ξεκινάμε για πόλεμο «εγώ είμαι σέ θέση να σου παρατάξω άμέσως 25.000 άνδρες». «Όχι», απάντησε ο Ζαχαριάδης, «δέν είναι ακόμα καιρός, και τό σύνθημα πού έριξα, ήταν σύνθημα έκφοβισμού προς την εγγλέζική πολιτική».

ΕΡ: Όταν άρχισε ο ένοπλος άγώνας, οι γειτονικές λαϊκές δημοκρατίες είχαν υποσχεθεί ότι θά βοηθήσουν;

ΑΠ: Στην αρχή δέν δώσανε πολλά πράγματα. Δώσανε (1946-47) τά έναπομείναντα λάφυρα από τούς Γερμανούς. Τουφέκια, βλήματα, όλμους, σφαίρες. Έχω όμως τη γνώμη ότι τό κόμμα μας δέν άνέφερε στους συντρόφους μας γείτονες την άντικειμενική κατάσταση πού επικρατούσε τότε στην Ελλάδα. Άν περιέγραφε την πραγματικότητα και υπήρχε κάποια συνεννόηση, μπορούσε να ήταν και διαφορετική ή ένίσχυση από τούς γείτονές μας. Αυτό τό κρίνω από τίς λαϊκές δημοκρατίες και ό,τι κερδίζουν και παίρνουν εδώ, τό κερδίζουν με τό σπαθί τους». Φυσικά εκείνη την περίοδο ή βοήθεια μπορούσε να ήταν διαφορετική. Οι λαϊκές δημοκρατίες ήσαν στά πρώτα τους βήματα και ό,τι έδιναν, τό έδιναν από τό οστέρημά τους. Θέλω να πώ δηλαδή ότι από την ήγείσα μας δέν είχε συζητηθεί και προσυμφωνηθεί τί ακριβώς θά δώσει κάθε λαϊκή δημοκρατία. Η βοήθεια άρχισε να ρχεται τό 1948. Άλεύρια, ρουχισμός, τρόφιμα, πολεμοφόδια κλπ.

ΕΡ: Πιστεύεις ότι ο Ζαχαριάδης έκανε συζητήσεις με τίς ήγείσεις των σοσιαλιστικών χωρών, πριν ξεκινήσει τόν ένοπλο άγώνα;

ΑΠ: Έγώ πιστεύω ότι έκανε. Πήρε μερικές υποσχέσεις, πού όμως δέν τίς ζύγισε καλά.

ΕΡ: Είναι αλήθεια πώς είχαν δοθεί υποσχέσεις για άεροπλάνα και κανόνια;

ΑΠ: Αλήθεια είναι, γιατί πολλούς άεροπόρους τούς είχαν βγάλει στο βουνό. Κάθε ταξιαρχία είχε 3-4 άεροπόρους. Ύστερα τούς συγκέντρωναν προς τη λίμνη της Πρέσπας και άρχισαν να ίσοπεδώνουν ένα μέρος για άεροδρόμιο. Είχαμε προετοιμάσει επίσης ένα μέρος στη Λευκώνα. Δήθεν ότι θά μάς άναγνωρίσει ή πολωνική κυβέρνηση για να μάς δώσει άεροπλάνα κλπ. Και στο τέλος δέν μάς άναγνωρίσε κανένας.

Όταν δημιουργήθηκαν, μετά τό πρώτο ξεκίνημα, οι ταχτικές μας δυνάμεις, πιστεύω ότι διαπράχθηκε ένα λάθος. Γιατί ή κατάσταση είχε ξεκαθαριστεί. Ήδη από τό 1948 έμεις τραβάγαμε την κατιούσα. Και εκείνες οι 70 ήμέρες στο Γράμμο, παρ' όλο πού γελοιοποίησαμε τόν μοναρχοφασισμό, από τόν Βάν Φλέρτ μέχρι τούς Τσακαλώτδης και Κιτριλάκδης, παρά την μεγάλη μας άντοχή, δέν καταφέραμε τελικά να τά βγάλουμε πέρα.

ΕΡ: Στη μάχη του Γράμμου δέν ήσασταν επικεφαλής ενός επιλεκτικού σώματος του ΔΣΕ;

ΑΠ: Ναι. Ήμουν στο Γράμμο και από την πρώτη μέρα πού άρχισαν οι μάχες κρατούσα τό βασικό ύψωμα, τόν «Κλέφτη», μιά τοποθεσία πού έχει 2.100-2.200 μ. ύψόμετρο. Τό ύψωμα τό κράτησα 33 μέρες. Έκεί δόθηκε ή σκληρότερη μάχη και συνετρίβη ο μοναρχοφασισμός ήθικά και υλικά. Περίπου 100 κανόνια ήταν παραταγμένα στά ύψώματα της Κόνιτσας και χτυπούσανε προς τόν «Κλέφτη» για να τόν καταλάβουν. Σωρηδόν πέφτανε τά μοναρχοφασιστικά λεφούσια, σάν σίφουνες, και δέν μπορούσαν να τόν καταλάβουν. Τό ύψωμα ήταν άπλως μιά κορυφή, την οποία κρατούσε ένας Κόκκας, παλιός πολυβολητής του άστικού στρατού, ένα πολύ καλό παλληκάρι από τη Δεσκάτη, πού άργότερα σκοτώθηκε. Ό Κόκκας βρισκόταν στην κρυψώνα με ένα πολυβόλο. Έβγαين από την τρύπα του, έβαζε τό πολυβόλο και αυτοί ένόμιζαν ότι πρόκειται για πολλές δυνάμεις πού τούς άπέκρουαν, και υποχωρούσαν.

Τούς άνατρέφαμε στην Σούνιτσα, τούς καταστρέφαμε τό 524 τάγμα. Έχασαν τόν άσυρματιστή τους, έναν από τά Γιάννεννα, του οποίου είχαμε πιάσει και τόν κώδικα. Τρεις μέρες, ώσπου να άνασυγκεντρωθεί αυτό τό τάγμα και να πάρουν χαμπάρι, μεταδίδανε

Σας κοινοποιώ την κατωτέρω άπόφασιν της Κυβερνήσεως και σās συνιστώ να έκμεταλλευθήτε την εύκαιρίαν πού σās δίδεται διά να επανέλθετε στα σπίτια σας.

ΑΠΟΦΑΣΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ

“Συμμορζεται παραδιδόμενοι αὐτοβούλως εἰς τὰς νομίμους ἀρχάς τοῦ Κράτους θά κριθῶσι μετὰ πάσης ἐπιεικειᾶς ἔστω καί ἂν βαρύνωνται ἀπὸ προηγουμένην δρᾶσιν των.

“Ἀρχηγὸς συμμαχίας παραδιδόμενος μετὰ τοὺς συντρόφους του καί μετὸν ὄπλισμόν του θά κριθῇ ταχύτατα καί μετὰ πάσης ἐπιεικειᾶς ἔστω καί ἂν βαρύνεται ἐκ προηγουμένης δράσεώς του.

“Πᾶς βιαίως συλλαμβανόμενος ὑπὸ ὀργάνων τοῦ Κράτους ἐνοπλος ἢ καί ἄοπλος ἀλλὰ προηγουμένως ἀποτελὼν μέλος συμμαχίας, παραπέμπεται ἀμέσως ἐνώπιον τοῦ Στρατοδικείου τοῦ ὁποίου ἡ ἀπόφασις εἶναι ἀνέκκλητος καί ἐκτελεῖται ἀμέσως ἐπὶ τόπου.

ΔΙΟΙΚΗΤΗΣ ΤΗΣ ΣΤΡΑΤΙΑΣ

ΑΝΤΙΣΤΡΑΤΗΓΟΣ Δ. ΓΙΑΝΤΖΗΣ

Κυβερνητικὴ προκήρυξις (τέλη 1948) πρὸς τοὺς μαχητὲς τοῦ Δ. Σ. Ε.

μ' αὐτόν τόν κρυπτογραφικὸ κώδικα καί ἐμεις μαθαίναμε τί γινότανε. Μέχρι πού μάθαμε ότι ο Βάν Φλέρτ με την Φρειδερίκη είχαν έρθει στο ύψωμα της Κόνιτσας και παρακολουθοῦσαν την μάχη. Τό ραδιοτηλεγράφημα πού πιάσαμε έλεγε τά έξής: «Παρμενίστος Κρόνος παρακολουθεῖ επίθεσιν σας. Σμήνος 12 άεροπλάνων διετάχθη να βομβαρδίση ύψωμα «Κλέφτη». Ένεργήσατε τάχιστα επίθεσιν. Ταξιαρχία με τόν μέραρχον Μπαλοδήμον θά κάνη την ένέργειαν αυτή». «Παρμενίστος Κρόνος» ήταν ο Βάν Φλέρτ, «Κρόνος» ήταν ο Τσακαλώτος.

Ύστερα από τρεις μέρες κατόρθωσαν και έμαθαν ότι τό τάγμα τους τσαλακώθηκε στους πρόποδες του «Κλέφτη» και ότι ο συνταγματάρχης έφυγε κακήν κακώς και έτσι άλλαξανε τόν κώδικά τους. Άρχισαν μετά οι μάχες του Γράμμου. Την ήμέρα δίναμε κατά παράταξη μάχη, τό βράδυ υποχωρούσαμε στα μετόπισθεν ύψώματα. Έβδομήντα μέρες κρατούσαμε τό Γράμμο και φθειρόμαστε, ενώ μπορούσαμε να εφαρμόσουμε μιά παρτιζανική ταχτική και να έλισσόμαστε στα μετόπισθεν του έχθρου και να τόν άνατρέψαμε τη διάταξη του. Στην 7η ολομέλεια του 1957, και από τόν Ζαχαριάδη και από τόν Μάρκο, ειπώθηκε ότι τότε ο Τσαλδάρης είχε στείλει μεσολαβητή για συνεννόηση με έμάς. Ό μόν Μάρκος παρέπεμψε την άντιπρωσωπεία αυτή στον Ζαχαριάδη, ο δε Ζαχαριάδης στον Μάρκο. Τελικά δέν συναντήθηκαν και ή υπόθεση ναυάγησε. Ένώ τότε ήμασταν στο φόρτε της άνιούσας μας. Πήγαμε μετά στο Βίτσι. Κάναμε τόν έλιγμο, τόν όποιο είχα αναλάβει εγώ προσωπικά. Τό 1949 ξαναπεράσαμε στο Γράμμο, τό χτύπημα τό έκανα πάλι εγώ για να περάσουμε. Η κατάσταση τότε είχε πάρει τόν κατήφορο, όμως έμεις επιμέναμε να έχουμε ταχτικό στρατό. Στα χωριά κόσμος δέν υπήρχε. Ό μοναρχοφασισμός είχε μαζέψει στίς πόλεις τόν κόσμο. Καί τό Φλεβάρη του 1949, στην 5η ολομέλεια, ρίξαμε τό σύνθημα ότι αυτή ή χρονιά είναι άποφασιστική και πώς θά γίνει ο τάφος του μοναρχοφασισμού.

ΕΡ: Είχατε έκφράσει διαφωνίες σε σχέση με την ταχτική πού ακολουθούσε τότε ο ΔΣΕ;

ΑΠ: Είχα διαφωνήσει για τά χτυπήματα των πόλεων σε πολλές τέτοιες συζητήσεις. Συζητήσεις με τόν Ζαχαριάδη, τόν Μπαρτζώτα, τόν Γούσια, τόν Βλαντά. Θυμάμαι πού μάς είχαν φωνάξει για να μάς άναθεσουν μιά άποστολή, για να χτυπήσουμε την Καστοριά. Μας ρώτησαν στο Άρχηγείο τί ζητάμε για να αναλάβουμε

αυτή την επιχείρηση. Κάναμε τīs μελέτες και τīs αναγνωρίσεις και συντάξαμε μιά έκθεση με τό τί ζητάμε γι' αυτή την αποστολή. 'Ανάμεσα στ' άλλα, ζητήσαμε και 200 βάρκες από καουτσούκ, γιά νά περάσουμε τή λίμνη τής Καστοριάς. 'Ορισμένοι άρχισαν νά διαμαρτύρονται και νά λένε πώς δέν έχουμε έργοσάσια παραγωγής ύλικού κλπ. 'Εμείς επιμένουμε στό ότι χωρίς βάρκες δέν γίνεται ή επίθεση κατά τής Καστοριάς. 'Ετσι αναβλήθηκε ή κατάληψη τής Καστοριάς και έγινε επίθεση κατά τής Φλώρινας, πού κατέληξε σέ μιά σοβαρή ήττα γιά μās.

ΕΡ: 'Από τήν προσωπική σου έμπειρία, ποιά ήταν ή συμπεριφορά τής καθοδήγησης και ιδιαίτερα του Ζαχαριάδη, άπέναντι στα στελέχη και εσένα ειδικότερα;

ΑΠ: 'Ο Ζαχαριάδης είχε ευγενικότητα, δέν ήταν άνθρωπος απότομος. 'Ηταν ένας πολιτικάντης με ευστροφία. Φυσικά μήν τό πάrouμε αυτό με τήν αντίθετη σημασία, ότι ήταν ό άνθρωπος ό ιδεώδης. 'Ηταν άνθρωπος αυστηρών άρχών, αλλά δέν ήταν στα φανερά τόσο θρασύς όπως τά υπόλοιπα μέλη του Πολιτικού Γραφείου. Είχε τήν πολιτική του και τά στελέχη ήξερε νά τά έκτιμά. Φυσικά και νά τά κριτικάρει γιά τά λάθη τους, νά τούς τά λέει καθαρά και ξάστερα.

Νά σās αναφέρω μιά συγκεκριμένη περίπτωση: Μās είχαν φωνάζει γιά νά συζητήσουμε τήν κατάσταση τής 9ης μεραρχίας μας. Γιατί ήθελαν νά τήν χρησιμοποιήσουν σέ μιά επιθετική ενέργεια. Μίλησε άρχικά ό μέραρχος Μήτσος Παλαιολόγου, ό λεγόμενος Ζυγούρας, και είπε τήν άποψη του, ότι τό έμψυχο ύλικό μας είναι αξιόμαχο, μόνο πού δέν έχει βρει άκόμα τό μυστικό γιά νά είσχωρει σέ κατοικημένες περιοχές. Τότε ό Βλαντάς του επιτέθηκε με τά χειρότερα λόγια. «Σέ έχουμε και στρατηγό» του είπε και είσαι άνίκανος κλπ».

'Επειδή είναι ό χαρακτήρας μου τέτοιος και μιά και δέν μίλησε ό επιτροπος του Ζυγούρα, δέν βάστηξα και άπάντησα στον Βλαντά. Του λέω: «σ. Βλαντά εδώ μās φωνάζατε γιά νά σās πούμε τήν κατάσταση τής μεραρχίας. 'Ο σ. διοικητής είπε τήν γνώμη του. 'Ακούστε και έμās τούς ταξίαρχους νά σās πούμε τή γνώμη μας». Τότε ό Ζαχαριάδης, με λεπτότητα και έχοντας καταλάβει πώς ό Βλαντάς τήν πάτησε με τή συμπεριφορά του, είπε: «Γιά σταμάτα ρέ Μήτσο, έχει δικίο ό 'Αλευράς γι' αυτό πού σου λέει. 'Εδώ τούς ανθρώπους τούς φωνάξαμε γιά νά τούς ρωτήσουμε ποιά είναι ή κατάσταση τής μεραρχίας και δέν αφήνεις νά ολοκληρώσουν τή γνώμη τους και μετά νά τούς πούμε τή δική μας». Και έσυ - συνέχισε ό Ζαχαριάδης - πού διεύθυνες τή μάχη του Μπίκοβικ και χάσαμε 200 τής σχολής αξιωματικών, ποιός σου ζήτησε τό λόγο;». 'Ο Βλαντάς έβαλε κάτω τό κεφάλι και δέν μίλησε. 'Ο Ζαχαριάδης άρχισε φυσικά νά μās κάνει κριτική, κατέληξε στα ίδια συμπεράσματα, πού θα κατέληγε και ό Βλαντάς, αλλά με διαφορετικό τρόπο. Με αυτό τό στυλ καθοδηγούσε ό Ζαχαριάδης.

ΕΡ: Φέρνατε αντίρρησης στον Ζαχαριάδη;

ΑΠ: Βέβαια. Του φέραμε αντίρρησης, π.χ. γιά τή μάχη του Μπίκοβικ, γιά τīs μάχες του Γράμμου κλπ. Τ' άκουγε, άσχετα αν αυτά πού του λέγαμε τά έπαιρνε υπόψη του. Πάντως τά άκουγε. Γιά νά σās φέρω ένα συγκεκριμένο παράδειγμα, πού έζησα έγω ό ίδιος: Τīs τελευταίες ώρες πού έθλαμε νά περάσουμε από τό Γράμμο πρós τό Βίτσι, μου έστειλαν ένα σημείωμα γιά νά παρουσιασθώ στη Φούσα, ένα ύψωμα όπου ήταν ή διεύθυνση τών επιχειρήσεων. 'Επήγα τīs πρωινές ώρες και συναντήθηκα με τόν Ζαχαριάδη. Με ρώτησε πόσους άντάρτες είχα στο τμήμα του. Είχα ένα τάγμα τότε και μετά από τīs φοβερές μάχες μου άπόμεναν καμιά τρακοσαριά. «'Εχω 300 άντάρτες», άπάντησα στον Ζαχαριάδη. «Τί λές - συνέχισε ό Ζαχαριάδης - είναι σωστό νά θυσιάζουμε τούς 300 και νά γλυτώσουμε 9.000 - 10.000 άνδρες πού έχουμε στο Γράμμο;». «Κοντά στη λογική σωστό είναι», άπάντησα, «νά θυσιάσθουν οι 300 γιά νά

σωθούν οι 10.000». «Σέ σένα ανατίθεται», κατέληξε ό Ζαχαριάδης, «αυτή ή τιμητική άποστολή, νά περάσεις τό στρατό μας, άπόψε, πρós τό Βίτσι». «Μέ αυτές τīs δυνάμεις πού έχω, δέν μπορούμε νά κάνουμε αυτή τήν ενέργεια», ήταν ή δική μου άπάντηση. Με άκουσε με προσοχή και ό,τι του ζήτησα μου τό διέθεσε. Δέν ήταν μονοκόμματος. Και πραγματικά μου διέθεσε ένα τάγμα τής σχολής αξιωματικών σαν έφεδρεία, μου διέθεσε επίσης ένα λόχο και μου συμπλήρωσε τό τάγμα ώστε νά φθάσει σέ 520 άνδρες.

ΕΡ: Ποιές ήταν οι αντίρρησης σας σέ σχέση με τή γραμμή τής τότε καθοδήγησης του ΚΚΕ;

ΑΠ: 'Ενα άλλο λάθος πού έγινε στον ΔΣΕ είναι ή μη χρησιμοποίηση σέ μάχιμες μονάδες παλιών μόνιμων αξιωματικών του άστικού στρατού, πού είχαν περάσει σ' έμās. Δέν υπήρχε ή κομματική έμπιστοσύνη στους μόνιμους αξιωματικούς. 'Ετσι, πολλοί αξιωματικοί, όπως ό Λογοθέτης, πού ήταν τής γαλλικής στρατιωτικής άκαδημίας, ό Παπαγιάννης, ό Κατεμής, ό Καλλιανέσης και άλλοι παρέμεναν στα επιτελεία. 'Αν πλαισιωνόταν ό Δημοκρατικός Στρατός με έμπειρα στελέχη, ή κατάστασή μας θα ήταν διαφορετική.

ΕΡ: Στīs μεγάλες μάχες του Βίτσι και Γράμμου ήλθαν ενισχύσεις σέ πολεμοφοδία;

ΑΠ: 'Όταν έγινε ή μάχη τής Φλώρινας ήλθαν μερικά πυροβόλα άλθανικής προέλευσης, μέχρι τό Πισωδέρι. Δέν πέτυχε ή επιχείρηση τής Φλώρινας και εξαφανίστηκαν τά πυροβόλα. Διάφορα πυροβόλα τών 7,5 και 10,5 πήραμε, αλλά ήσαν λάφουρα από τούς Γερμανούς πού είχαν εγκαταληφθεί στις διάφορες χώρες. Οι χώρες αυτές δέν τά χρησιμοποιούσαν και τά έδωσαν σέ μās. Γιά παράδειγμα, στις μάχες του Γράμμου, είχαμε τέτοια πυροβόλα. 'Όταν τελειωσαν τά βλήματα, τά βάλαμε σέ άχρηστία. Δέν υπήρχαν άλλα βλήματα, γιατί ήσαν από τά έναπομείναντα. 'Ενα άλλο λάθος, κατά τή γνώμη μου, ήταν ή άποστολή του Μάρκου πρós τή Ρούμελι και τή Θεσσαλία. Του Γενικού 'Αρχηγείου δηλαδή με επικεφαλής τόν Μάρκο. 'Ενώ ή στρατιωτική θεωρία μās λέει ότι όποιος κρατάει τήν ραχοκοκαλιά τής Πίνδου, έλέγχει όλη τήν 'Ελλάδα. 'Εμείς αφήσαμε τήν ραχοκοκαλιά τής Πίνδου και πήγαμε, άς πούμε, στους πρόποδες της, όπου μās χτύπησε εύκολα ό έχθρος.

ΕΡ: Ποιός είχε δώσει αυτή τή διαταγή γιά τό κατέβαμα του Μάρκου στη Ρούμελι και Θεσσαλία;

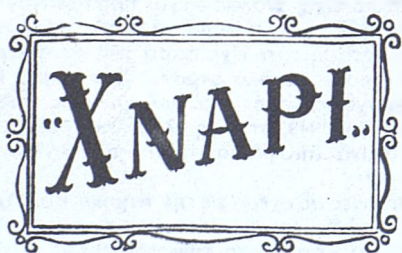
ΑΠ: Μάλλον υπήρχε άπόφαση του κόμματος. Δέν πιστεύω ό Μάρκος νά τό έκανε μόνος του. Τήν περίοδο 1949-50 με έκλεισε ό Βλαντάς σ' ένα δωματιάκι 4X3 επί 6 ώρες, και μου ζητούσε νά κάνω εκθέσεις σέ βάρος του Μάρκου γιά νά με στείλει στη Στρατιωτική 'Ακαδημία τής Μόσχας. Στη Στρατιωτική 'Ακαδημία θα πηγαίναμε μαζί με τόν Φλωράκη, τόν Γούσια, τόν Παλαιολόγου, συνολικά 10 αξιωματικοί. «'Όπως ξέρω», άπάντησα στον Βλαντά, «με άπόφαση του κόμματος κατέθηκε ό Μάρκος, γιά νά άνοίξει τόν δρόμο στους παράνομους και κυνηγημένους του κόμματός μας».

ΕΡ: Είναι αλήθεια ότι άρχικά είχαμε περιορισμένη άνάπτυξη του άντάρτικου; Ποιός έδωσε αυτή τή γραμμή;

ΑΠ: Δέν φαντάζομαι νά τήν έδωσε ό Μάρκος. 'Ηταν άπόφαση τών τοπικών στελεχών τών κομματικών οργανώσεων, γιατί έρχόταν ό κόσμος νά βρει άσυλο στο άντάρτικο και δέν είχαν νά τόν όπλίσουν. Αυτό κυρίως ήταν τό πρόβλημα. Γιατί αν είχες νά ντύσεις τόν κάθε άγωνιστή πού έρχόταν στο βουνό, ή, τουλάχιστον, νά του δίνεις ένα ντουφέκι με 5-10 σφαίρες γιά νά προστατεύσει τόν έαυτό του, τά πράγματα θα ήταν διαφορετικά.

ΕΡ: 'Υπάρχει ένα τηλεγράφημα του Γιάννη 'Ιωαννινίδη πρós τόν Ζαχαριάδη, στα τέλη του 1946, πού αναφέρεται σ' αυτή τήν περιορισμένη άνάπτυξη του άντάρτικου. Τό έχεις υπόψη σου;

ΑΠ: Τέτοιο σημείωμα είχα πάρει και έγω. Συγκεκριμένα, γιά νά σās αναφέρω μιά ιστορία, τρεις στρατιώτες είχαν πάει με άδεια στην Κρανιά, στις 25 του Μάρτη του 1946 ή '47. 'Εκεί, στο καφενείο του χωριού, οι άντιδραστικοί τραγουδούσαν «του άητού ό γιός» και οι στρατιώτες, μαζί με άλλους, τραγουδούσαν «Εμπρός ΕΛΑΣ γιά τήν 'Ελλάδα». Οι χωροφύλακες τής περιοχής έκαναν άναφορά γιά τούς 3 φαντάρους. 'Όταν έπέστρεψαν στη Λάρισα, έμαθαν ότι τούς ζητά ό έπιλοχίας και γι' αυτό πήραν τό δπλα τους και βγήκαν στο βουνό. Μόλις τά 'μαθε ή καθοδήγηση, μου έστειλε ένα σημείωμα και ζητούσε νά επιστρέψουν οι φαντάροι και νά παρουσιασθούν στη μονάδα τους. 'Ο ένας στρατιώτης, ό Χρυσάνης, ζει σήμερα στην Πολωνία και είναι άνάπηρος, ό άλλος, ό Παπαμαργαρίτης, είναι στη Σοβ. Ένωση και ό τρίτος σκοτώθηκε. 'Αρα θα υπήρχε συγκεκριμένη γραμμή. Και ένα πιο χαρακτηριστικό παράδειγμα άκόμα. 'Ενώ έμείς τόν Σεπτέμβρη του 1946 είμαστε 150 άντάρτες, πήρα ένα σημείωμα πού έγραφε νά μήν έχω παραπάνω από 60.

βιβλία
δισκοι
αφίσσες

γιώργος τσιδερίκης

κίαφας 5 και ακαδημίας - τηλ. 36.05.493
σωστή επιλογή βιβλίων - χαμηλές τιμές

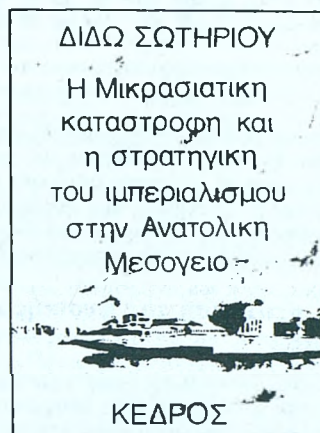
ΤΑ ΒΙΒΛΙΑ ΤΟΥ ΜΗΝΑ

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΝΙΚΟΛΑΪΔΗΣ
ΣΤΗΝ ΚΙΤΡΙΝΗ ΩΡΑ (Μυθ.)

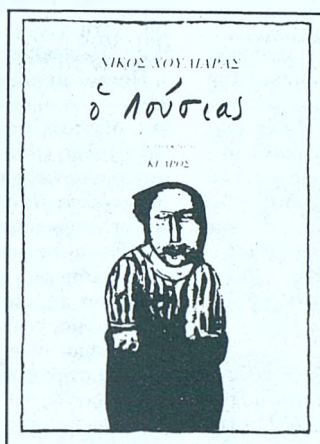
Δ. Η. ΔΕΛΛΑΓΡΑΜΜΑΤΙΚΑΣ
ΚΥΚΛΑΔΕΣ

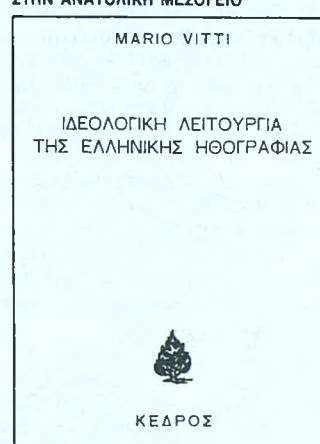
ΔΙΔΩ ΣΩΤΗΡΙΟΥ
Η ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗ ΚΑΙ Η ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΤΟΥ ΙΜΠΕΡΙΑΛΙΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΜΕΣΟΓΕΙΟ

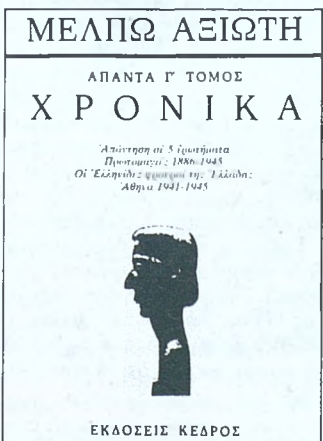
ΜΗΤΣΟΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΠΟΥΛΟΣ
ΜΙΚΡΟ ΟΡΓΑΝΟ ΓΙΑ ΕΠΑΝΑΠΑΤΡΙΣΜΟ Μυθιστόρημα

ΝΙΚΟΣ ΧΟΥΛΙΑΡΑΣ
Ο ΛΟΥΣΙΑΣ (Μυθ.) Τρίτη Έκδοση

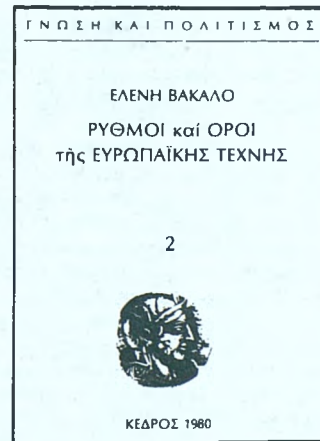
ΜΑΡΙΟ ΒΙΤΤΙ
ΙΔΕΟΛΟΓΙΚΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΗΘΟΓΡΑΦΙΑΣ

ΜΕΛΠΩ ΑΞΙΩΤΗ
ΧΡΟΝΙΚΑ ΑΠΑΝΤΑ Γ' ΤΟΜΟΣ

ΠΑΝΤΕΛΗΣ ΚΑΛΙΟΤΣΟΣ
ΑΧΙΛΛΕΑΣ ΜΑΝΩΛΟΠΟΥΛΟΣ Μυθιστόρημα

ΕΛΕΝΗ ΒΑΚΑΛΟ
ΡΥΘΜΟΙ ΚΑΙ ΟΡΟΙ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΤΕΧΝΗΣ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΕΔΡΟΣ
Πανεπιστημίου 44 - Τηλ: 3615.783

ΑΝΑΓΚΑΙΟΤΗΤΑ, ΤΥΧΑΙΟ ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΙΝΗ ΠΡΑΞΗ

του Εύτυχη Ι. Μπιτσάκη

Από τό σημερινό τεύχος δημοσιεύουμε τό κεφάλαιο μέ τίτλο «Αναγκαιότητα, Τυχαίο καί Ἀνθρώπινη Πράξη» ἀπό τό βιβλίο τοῦ Εὐτύχη Ι. Μπιτσάκη «ΘΕΩΡΙΑ ΚΑΙ ΠΡΑΞΗ», πού κυκλοφορεῖ προσεχῶς ἀπό τίς ἐκδόσεις Gutenberg

Ἄν δεχτοῦμε τήν ὑπαρξη φυσικῆς καί κοινωνικῆς νομοτέλειας, τότε γενιοῦνται σειρά ἐρωτήματα: Πῶς σχετίζονται οἱ νομοτέλειες τῶν δύο ἐπιπέδων καί ποιές εἶναι οἱ ποιοτικές διαφορές τους; Καί πῶς σχετίζονται ἡ ἀναγκαιότητα μέ τό τυχαίο; Καί πῶς θεμελιώνεται ἡ ἀνθρώπινη πράξη καί ἡ ἀνθρώπινη ἐλευθερία (ἄς μὴ διαστοῦμε νά ἀπολατοποιήσουμε τήν ἐννοία) στή γνώση τῆς ἀντικειμενικῆς νομοτέλειας;

1. Ἡ μηχανιστική συσχέτιση τῆς φυσικῆς καί τῆς κοινωνικῆς νομοτέλειας

Τό ἀνθρώπινο γένος μύορεσε νά ἐπιζήσῃ καί νά κυριαρχήσῃ ὡς ἕνα βαθμό στή φύση, χάρι στήν ὑπαρξη τῆς φυσικῆς νομοτέλειας. Στόν κόσμο τοῦ συμπτωματοῦ καί τοῦ ἀπροόλεπτου οἱ ἀνθρώπινες κοινότητες δέν θά μπορούσαν νά ὀργανώσουν οὔτε τήν ἀμυνα, οὔτε τήν ἐπιδίωξη, οὔτε ἀργότερα τήν παραγωγή τους: Θά ἦταν ἔρριμα ἀγνωστων καί ἀπροόλεπτων συμβάντων. Ἀντίθετα, ὁλόκληρη ἡ κοινωνική ἀνάπτυξη, στηρίχθηκε, πρίν ἀπ' ὅλα, στήν ὑπαρξη τῆς φυσικῆς νομοτέλειας.

Οἱ κανονικότητες καί ὁ νομοτελειακός χαρακτήρας τῶν φυσικῶν φαινομένων, ἐπέτρεψε στίς ἀνθρώπινες κοινότητες νά ὀργανώσουν τήν παραγωγή τους, νά ἀναπτύξουν τήν τεχνολογία τους, νά προβλέπουν καί νά σχεδιάζουν. Καί οἱ πῶ ἀρχέγονες μορφές κοινωνικῆς ζωῆς στηρίζονται στήν κανονικότητα τῶν φυσικῶν φαινομένων. Ἡ πρωτόγονη τεχνική προέκυψε ἀπό τήν ἐμπειρική γνώση τῆς φύσης, καθώς καί ἀπό τήν γνώση τῶν ιδιοτήτων τῶν φυσικῶν ὑλῶν. Ἔτσι ὁ ἄνθρωπος, ἀπό συλλέκτης καί καταναλωτής, μπόρεσε νά γίνῃ παραγωγός. Μέ τήν ἀνάπτυξη τῶν ἐπιστημῶν, ἡ τεχνική συνδέθηκε ὀργανικά μέ τήν ἐπιστημονική γνώση τῶν φυσικῶν νόμων καί τῶν ιδιοτήτων τῆς ὕλης. Ἰδιαίτερα σημαντικό ρόλο ἐπαιξαν ἐδῶ ἡ φυσική καί ἡ χημεία, στίς ὁποῖες βασίζεται ὁλόκληρη ἡ νεώτερη τεχνολογία.

Η ὑπαρξη τῆς φυσικῆς νομοτέλειας ἀποτελεῖ συνεπῶς θεμέλιο τῆς ἀνθρώπινης πράξης. Γι' αὐτό δέν ὑποδουλώνει ἀπλῶς τόν ἄνθρωπο: ἀπό μιά ἀντίθετη ἄποψη, ἀποτελεῖ προϋπόθεση τῆς ἐλευθερίας του. Γιατί ὀργανώνοντας τήν ὕλική του ζωή καί ἔχοντας τή δυνατότητα νά προβλέπει, ὁ ἄνθρωπος ἀσφαλίζεται ἀπό τό τυχαίο καί τό ἀπροόλεπτο, καί ἀπό μιά ἄποψη, ἐλευθερώνεται ἀπό τήν ἀνάγκη.

Ἡ κλασική – καί βασικά μακροσκοπική φυσική – ἡ οὐράνια μηχανική καί οἱ ἄλλες ἐπιστήμες τοῦ 18ου-19ου αἰῶνα – θεμελίωσαν ἐπιστημονικά τήν ἀντίληψη γιά τό νομοτελειακό χαρακτήρα τῆς φύσης. Τόσο οἱ ὕλιστικες ἐπιστημολογίες, ὅσο καί αὐτές πού στηρίζονταν στόν ἀντικειμενικό ἰδεαλισμό, δέχονταν τήν ὑπαρξη τῆς φυσικῆς νομοτέλειας, καί μάλιστα μέ τήν τότε κυρίαρχη μορφή, τή *μηχανική*. Ἀλλά τό μηχανιστικό πνεῦμα πού δέσποζε καί στίς μέν καί στίς δε, τίς ὀδήγησε σέ μιά ἀθέμιτη γενίκευση τῆς μηχανικῆς νομοτέλειας, τόσο στό κοινωνικό, ὅσο καί στό ψυχικό καί στό ἠθικό ἐπίπεδο. Ὁ ὕλιστικὸς μηχανικισμός εἶχε σάν ἀναπόφευκτη κατάληξη τό φαταλισμό τοῦ Laplace. Ἀντίστοιχα ὁ ἰδεαλιστικὸς μηχανικισμός ἀναζήτησε ἔξω ἀπό τή φύση, κάποια ἀρχή γιά τό αὐτεξούσιο καί τήν ἠθική. (Εἶναι γνωστό ὅτι γιά τόν Καρτέσιο, τόσο τὰ ζῶα, ὅσο καί ὁ ἄνθρωπος εἶναι μηχανές, ἀλλά ὁ ἄνθρωπος εἶναι προικισμένος ἀπό τό θεό μέ ψυχή. Εἶναι ἐπίσης γνωστή ἡ ὑπερβατική θεμελίωση τῆς ἠθικῆς ἀπό τόν Κάντ). Ὁ διαλεκτικὸς ὕλισμός ἀντίθετα, εἰσάγοντας τίς ἐννοίες τῆς ποιότητας, τοῦ ἐπιπέδου ὀργάνωσης καί τῆς ποιοτικῆς διαφορᾶς, μπόρεσε νά ἀποφύγει τό δίλημμα: ἀναγκαιότητα ἢ ἐλευθερία. Γιά τό διαλεκτικό ὕλισμό, ἡ φυσική ἀναγκαιότητα ἀποτελεῖ τό θεμέλιο τῆς παραγωγικῆς δραστηριότητας. Ὡστόσο τό πρόβλημα τῆς ἐλευθερίας εἶναι γι' αὐτόν πρόβλημα κοινωνικό, καί δέν μπορεῖ νά ἀναχθεῖ στήν ὑπαρξη ἢ στήν ἀνυπαρξη φυσικῆς νομοτέλειας.

Ἡ μηχανιστική νοοτροπία ἐπιδίωξε καί σέ μιά περίοδο, ὅπου ἡ ἐπιστήμη ἔπαυε νά εἶναι μηχανιστική. Ἡ κλασική, αἰτιοκρατική φυσική, στηρίζει τίς μηχανιστικές ἀντιλήψεις γιά τήν κοινωνική νομοτέλεια καί γιά τήν ἀνθρώπινη ἐλευθερία (ἢ ἀνελευθερία). Ἀντίστοιχα, ἡ νεώτερη μικροφυσική μέ τόν ὑποτιθέμενο ἀντι-αἰτιοκρατικό χαρακτήρα τῆς, ἐξ-

έθρεψε μιά ἀτέλειωτη θετικιστική, ἰντετερμινιστική καί πνευματοκρατική φιλολογία.

Αφετηρία γιά τό νεώτερο ἰντετερμινισμό καί τίς ἀνθρωπολογικές ἐπιπτώσεις του ἀπετέλεσαν οἱ σχέσεις ἀπροσδιοριστίας, καί γενικότερα ὁ πιθανοκρατικός χαρακτήρας τῆς μικροφυσικῆς. Βέβαια καί ἡ κλασική φυσική γνώριζε στατιστικούς νόμους (κλασική στατιστική φυσική). Ὡστόσο ἡ ὑπαρξη τέτοιων νόμων δέν ὀδήγησε στήν ἀμφισβήτηση τοῦ αἰτιατοῦ χαρακτήρα τῶν φαινομένων: οἱ φυσικοὶ δέχονταν ὅτι ἡ εἰσαγωγή *συμπληρωματικῶν παραμέτρων* στήν καταστατική ἐξίσωση τοῦ φυσικοῦ συστήματος, θά ἔδινε τή δυνατότητα νά περιγραφῇ ἡ κίνησή του αἰτιοκρατικά. Ὁ στατιστικὸς χαρακτήρας τῆς κβαντικῆς μηχανικῆς ἀντίθετα, θεωρήθηκε μὴ ἀναγώγιμος: ἀπόδειξε τοῦ ἀναίτιου τῶν φαινομένων, ἢ τοιλάχιστον τοῦ μὴ καθορισμοῦ τους ἀπό τίς αἰτίες. Ὁ δρόμος πρὸς τό νεώτερο σπιριτουαλισμό ἦταν πιά ἀνοιχτός. Ἀπὸ τή στιγμή πού ὑπάρχει ἀπροσδιοριστία, δέν ὑπάρχει αἰτιοκρατία, ἀρα τὰ μικροσυστήματα δέν σέβονται τήν ἀρχή τοῦ ἀποχωρῶντος αἰτίου ἢ ἀκόμα, διαθέτουν ἐλεύθερη βούληση (Heisenberg, Jeans, Dirac καί ἄλλοι).

Πολλοὶ μεγάλοι φυσικοὶ ἀντέδρασαν σ' αὐτοῦ τοῦ εἶδους τίς γενικεύσεις. Ἀκόμα καί ὁ N. Bohr, κύρια μορφή τῆς Σχολῆς τῆς Κοπεγχάγης, δέν ταυτίστηκε μέ τίς ἀκραίες ἀπόψεις ἄλλων διάσημων φυσικῶν τῆς σχολῆς (Heisenberg, Dirac, κ.λ.π.). Ὡστόσο οἱ αἰτίες τῶν μικροφαινομένων εἶναι γνωστές, καί μπορούμε νά μιλάμε σ' αὐτή τήν περιοχὴ γιά ἕνα νέο τύπο καθορισμοῦ: τόν κβαντικό στατιστικό καθορισμό. Καί τό κυριώτερο: ἡ συναγωγή συμπερασμάτων γιά τήν ἀνθρώπινη ἐλευθερία ἀπὸ τό τί συμβαίνει στό μικροφυσικό ἐπίπεδο, ἀποτελεῖ τυπική ἐκδήλωση μηχανιστικῆς ταύτισης δυὸ ποιοτικὰ διαφορετικῶν ἐπιπέδων τῆς πραγματικότητας. Μέ ἕνα χαρακτηριστικὰ μηχανιστικό συλλογισμό, οἱ ὁπαδοὶ τῆς ἀπροσδιοριστίας πέρασαν ἀπὸ τό μηχανικό καθορισμό, στήν ἀρνηση ὁποιοῦδήποτε καθορισμοῦ: Ἀπὸ τή γυμνὴ ἀνάγκη στήν κενὴ ἐλευθερία¹.

Τό ἔδαφος γιά τέτοιον εἶδους μηχανιστικῆς μεταφορῆς καί ψευδο-προβλήματα εἶχε ἤδη προετοιμασθεῖ ἀπὸ τή θετικιστικὴ φιλοσοφία, πού ἀπέρριπτε τήν ἐννοία τοῦ φυσικοῦ νόμου σάν ἀντικειμενική καί ἀναγκαία σχέση, καί τήν ἀνήγαγε σέ ἀπλή γνωσιολογικὴ κατηγορία (σύμβαση, βολική συνθήκη, τυπικὴ σχέση ἀνάμεσα στὰ ἐμπειρικά δεδομένα). Ἔτσι λ.χ., ὁ H. Poincaré, «μεγάλος μαθηματικὸς καί φτωχὸς φιλόσοφος» (Λένιν) ἀναγνώριζε σάν μόνον πραγματικότητα τήν ἀρμονία τῶν νοητικῶν δημιουργημάτων. Ἀντίστοιχα ὁ E. Mach διακήρυξε ὅτι «στὴ φύση δέν ὑπάρχει οὔτε αἰτία οὔτε ἀποτέλεσμα» (*Μηχανική*) ἢ ὅτι εἶναι ἀδύνατο νά ἀποδείξουμε τήν ὀρθότητα τῆς αἰτιοκρατικῆς ἢ τῆς ἀνταρτικῆς θέσης (*Γνώση καί Σφάλμα*). Μέ τὴ σειρά τὸν ὁ νεώτερος θετικισμός εἶχε ἀπορρίψει τήν αἰτιότητα, εἴτε μέ βάση τήν κβαντικὴ φυσική, ἢ σ' ἕνα πῶ ἀφηρημένο ἐπίπεδο θεωρητικῆς ἀνάλυσης. Κατὰ τὸν Heisenberg, π.χ., ἡ αἰτιότητα δέν ἰσχύει πλέον στή μικροφυσική καί ἡ ἀρχὴ τῆς διατήρησης τῆς ὕλης δέν ἀληθεύει γιά τὰ στοιχειώδη σωματίδια. Ἐπίσης ὁ Russell ὅτι ἔγραφε ἡ λέξη «ἀναγκαῖο» τοῦ φαίνεται ἀχρηστὴ σέ σχέση μέ τὰ *πράγματα* (ἔχει νόημα μόνο γιά τίς ἀναλυτικὲς προτάσεις). Τέλος ὁ Cassirer θεωροῦσε ὅτι ἡ αἰτιατικὴ ἀρχὴ δέν εἶναι φυσικὸς νόμος. Τό πρῶτον ψεῦδος (ἐλλήνικα σὺ κείμενο) ἢ πρωταρχικὴ πλάνη ὁλόκληρου τοῦ προβλήματος τῆς αἰτιότητας, βρίσκεται κατὰ τὴ γνώμη του σὺ ὅτι οἱ νόμοι θεωροῦνται σάν ἕνα εἶδος πραγματικότητας².

Η μηχανιστικὴ σκέψη στήν ὁποία ἀναφερόμαστε, λειτουργεῖ μέ τυπικὲς κατηγορίες (ἀναγκαιότητα ἢ ἐλευθερία) καί ταυτίζει ἐπίπεδα πού διαφέρουν ποιοτικά. Ἔτσι ἀπὸ τοὺς νόμους τῆς μηχανικῆς συνάγει τήν ἔλλειψη ἀνθρώπινες ἐλευθερίας, καί γιά νά ἀναιρέσει τό συμπέρασμα καταφεύγει στίς κατηγορίες τῆς θρησκευτικῆς σκέψης. Ἀλλά ἔτσι δέν ξεφεύγει ἀπὸ τήν ἀντίφαση. Γιατί ἐνῶ ἡ μηχανιστικὴ ἀναγκαιότητα ἀποτελεῖ, ὀριακά, ἀρνηση τῶν φυσικῶν νόμων, ἡ μεταφυσικὴ ἐλευθερία, ἀντίστροφα, εἶναι ἐξάρτηση καί ὑποδούλωση σέ κάποια ἀκατανόητη καί ἐξωτερικὴ ἀναγκαιότητα.

Τό εἶδος αὐτοῦ τοῦ μηχανιστικοῦ σπιριτουαλισμοῦ ἀνθίσει ἰδιαίτερα

στό μεσοπόλεμο με τις ιδεαλιστικές ακρότητες του Jeans και του Edington και σειράς ολόκληρης μεγάλων επιστημόνων. Σημειώσαμε επίσης την απόπειρα του E. Mounier να στηρίξει την ανθρώπινη ελευθερία στην ύπαρξη «κέντρων απροσδιοριστίας» στο μικροφυσικό επίπεδο. Τέλος ο Teilhard de Chardin, με αφετηρία τη σχετικότητα και τη μικροφυσική έγραφε μεταπολεμικά, με μία λυρική – θρησκευτική έξαρση: «Η ενέργεια, παγκόσμια κυματοειδής οντότητα, απ' όπου προκύπτει το πλάν και όπου επιστρέφει, σαν σέ Ωκεανό. Η Ενέργεια, τό νέο Πνεύμα. Η Ενέργεια, ο νέος θεός. Στο Ωμέγα του Κόσμου, όπως και στο Άλφα του, τό Απρόσωπο». Και άλλου: «Τό πνεύμα δέν είναι πλέον ανεξάρτητο από την Ύλη, ούτε αντίθετο, αλλά ανακύπτει επίμοχθα απ' αυτήν κάτω από την Ύλη του Θεού». Ακόμα και ο «ψυχρός» ρασιοναλιστής Russell, έρμηνευε τόν ύλισμο μέ πραγματικά πρωτότυπο τρόπο: «Οι ύλιστές χρησιμοποίησαν τούς φυσικούς νόμους γιά νά δείξουν, ή επιχειρούν νά δείξουν, ότι οι κινήσεις του ανθρώπινου σώματος καθορίζονται μηχανικά, και ότι κατά συνέπεια οτιδήποτε λέμε ή οποιαδήποτε αλλαγή θέσει πού πραγματοποιούμε, πέφτει έξω από τη σφαίρα οποιασδήποτε δυνατής ελεύθερης βούλησης»³.

Αλλά καιρός νά επιστρέψουμε στό έδαφος της φυσικής πραγματικότητας. Σύμφωνα μέ την αρχή της αιτιότητας, τά φαινόμενα έχουν αιτίες, και πραγματοποιούνται νομοτελειακά. Στη φύση συνεπώς λειτουργούν νόμοι, δηλαδή, έσωτερικές, αναγκαίες, και γενετικές σχέσεις. (Σ' αντίθεση μέ τις αντιλήψεις των Berkeley, Hume, Kant και του νεώτερου θετικισμού, στό νόμο αποδίδεται εδώ οντολογικό statut). Η αιτία γεννά τό αποτέλεσμα μέσα από συγκεκριμένες φυσικές διαδικασίες. Ανάμεσα στην αιτία και στό αποτέλεσμα υπάρχουν συνεπώς γενετικές σχέσεις, όπου τό νέο αναδύεται μέσα από τό παλιό, και όχι μόνο σχέσεις χρονικής διαδοχής, ή κάποια άπλη άμεταβλητότητα σχέσης, ή δυνατότητα πρόδωλης, όπως θέλουν οι έμπειρικές και θετικιστικές φιλοσοφίες.

Η Φύση, χάρη στην άλληλεπίδραση, αποτελεί μία ολότητα, ένα «συνεκτικό σύστημα σωμάτων» (Ενγκελς). Η κατανόηση της άλληλεξάρτησης των φαινομένων και των αιτιακών τους σχέσεων συνιστά τό κύριο έργο των επιστημών, αλλά και τη βάση της πρακτικής δραστηριότητας των ανθρώπων. Ήδη ο Χέγκελ τόνιζε τόν αναγκαίο χαρακτήρα των αιτιακών σχέσεων και τόν ενδογενή χαρακτήρα των διαφορών, πού οδηγούν στην εξέλιξη. Αντίστοιχα ο Ένγκελς τόνιζε – στό *Λ. Φόυνμπαχ* – ότι ο κόσμος δέν πρόκειναι σέ θεωρείται σύνολο τελειωμένων πραγμάτων, αλλά σύνολο διαδικασιών. Ο άνθρωπος περιεμβάινει στην εξέλισσόμενη φύση σέ μία στιγμή της ιστορίας της, και μέ την τεχνική του τη μεταμορφώνει, μεταβάλλοντας ταυτόχρονα την κοινωνία του και τόν ίδιο τόν έαυτό του.

Η εξέλιξη αυτή – φυσική, βιολογική, και κοινωνική – ήταν και είναι νομοτελειακή. Ωστόσο νομοτέλεια δέν σημαίνει μηχανικό προκαθορισμό, ούτε καν αναπόφευκτο. Γιατί καθώς οι αιτίες άλληλοδιασταυρώνονται και επηρεάζονται άμοιβαία, τό τυχαίο και τό συμπτωματικό εκδηλώνονται σαν ή άλλη όψη της αναγκαιότητας. Η αιτιότητα δέν συνεπάγεται τό αναπόφευκτο. Και ακόμα: «Καθετί έχει κάποια αιτία, αλλά είναι συμπτωματικό ότι κάθε αιτία θά παρήγαγε τό αποτέλεσμα της». Και γιά νά παράγει κάποια αιτία τό κανονικό της αποτέλεσμα, θά έπρεπε νά συνδράμουν άλλες αιτίες (ύπόδαθο ή συνθηκές). (Μ. Βουνγκελ). Και προπαντός: Μέσα από τούς αιτιακούς καθορισμούς προκύπτει τό νέο, πού δέν ανάγεται στό άθροισμα των αιτίων πού τό γεννούν. Αλλά ή έννοια του νέου προϋποθέτει την έννοια της δυνατότητας, και συνήθως οι δυνατότητες δέν είναι μονοσήμαντα καθορισμένες. Έτσι τό αναγκαίο, τό τυχαίο και τό συμπτωματικό, γίνονται μορφές μέ τις όποιες πραγματοποιείται ή φυσική νομοτέλεια.

Μέσα από τό χάος των γεγονότων επιβάλλονται κάποιες νομοτέλειες σαν δεσπόζουσες τάσεις. Ο άνθρωπος πρέπει νά τις γνωρίσει και νά τις εκμεταλλευθεί. Σ' αυτές θά θεμελιώσει την πρακτική του, πραγματοποιώντας την «ελευθερία» του, μέσα από την άναγκη. Αλλά τό πλήθος των γεγονότων διασταυρώνεται μέ τό πλήθος των άτομικών πράξεων και των βουλήσεων. Έτσι, ή ιστορία γίνεται έν τέλει κάτι, πού όπως γράφει ο Ένγκελς, κανείς δέν τό θέλησε!

2. Η φύση και ή ανθρώπινη πράξη

Η ολότητα των στιγμών της αναπτυσσόμενης πραγματικότητας, εκδηλώνεται σαν αναγκαιότητα (Λένιν). Μέσα σ' αυτό τό γίγνεσθαι παρεμβάινει ή ανθρώπινη πράξη και τό υπερβαίνει, δημιουργώντας τό νέο και καθαρά ανθρώπινο στοιχείο: την ύλική και την πνευματική παραγωγή.

Ο άνθρωπος είναι πριν από κάθε άλλο, βιολογική οντότητα. Ωστόσο, μόνο χάρη στην κοινωνική του φύση μπόρεσε νά γίνει παραγωγός. Μέ τη δημιουργική εργασία προσαρμόζει την ύλη στους δικούς του σκοπούς (Μάρξ)⁵. Η πρακτική δραστηριότητα του ανθρώπου προϋποθέτει συνεπώς την ύπαρξη της φύσης και τη φυσική νομοτέλεια: Ο εργάτης – έγραφε ο Μάρξ στή *Χειρόγραφα του 1844* – δέν μπορεί νά δημιουργήσει τίποτα χωρίς τη φύση, χωρίς τόν αίσθητό έξωτετικό κόσμο. Η φύση είναι τό άνόργανο σώμα του ανθρώπου, μέ τό οποίο όφειλε νά διατηρεί άδιάκοπες σχέσεις γιά νά επιδιώξει. «Όταν λέμε ότι ή φυσική και ή πνευματική ζωή του ανθρώπου συνδέονται άρρηκτα μέ τη φύση, αυτό σημαίνει ότι ή φύση είναι άρρηκτα δεμένη μέ τόν έαυτό της, γιανι ό άνθρωπος αποτελεί μέρος της φύσης»⁶. Ο άνθρωπος είναι άμεσα φυσικό όν. Και σαν φυσικό, ζωντανό όν, κατέχει φυσικές, ζωτικές δυνάμεις. Οι δυνάμεις του υπάρχουν μέ τη μορφή κλίσεων και ικανοτήτων. Αλλά ταυτόχρονα, σά φυσικό όν, είναι, όπως τά φυτά και τά ζώα, όν παθητικό, έξαρτημένο και περιορισμένο⁷.

Τά προηγούμενα χωρία του νεαρού Μάρξ αποτελούν περίπου προφανείς αλήθειες. Παρά ταύτα διαφεύγουν από τό όπτικό πεδίο των θετικιστικών και των ιδεαλιστικών ανθρωπολογιών. Ο άνθρωπος όμως δέν είναι μόνο φυσικό και βιολογικό όν και άρχίζει νά ξεχωρίζει άπό τά υπόλοιπα ζώα, από τη στιγμή πού άρχίζει νά παράγει τά μέσα της συντήρησής του. Ο άνθρωπος συλλέκτης ή κυνηγός, έξαρτάται άπόλυτα από τη φύση, πού τόν εξουσιάζει σά δύναμη άνεξέλεγκτη. Ο παραγωγός αντίθετα όρθώνεται άπέναντι στη φύση, και άγωνίζεται νά την εξουσιάζει. Ωστόσο ό άνθρωπος παραγωγός είναι ήδη κοινωνικό όν, και οι σχέσεις του μέ τη φύση διαμεσολαβούνται από τις κοινωνικές δομές και ιδιαίτερα από τις σχέσεις παραγωγής. Μέσα απ' αυτή τη διαδικασία ανακύπτουν νέες κοινωνικές νομοτέλειες, διαφορετικές από τις φυσικές, και στό βαθμό πού δέν κατανοούνται, δρουν μέ την ίδια τιφλή φυσική αναγκαιότητα.

Υπάρχουν δέβαια και ζώα πού «παράγουν». Ωστόσο ή ανθρώπινη παραγωγή είναι νέο φαινόμενο, όπως τονίζει ο Μάρξ στή *Χειρόγραφα του 1844*: «Βέβαια και τό ζώο παράγει. Κατασκευάζει τη φωλιά του, την κατοικία του, όπως ή μέλισσα, ό κάστορας, τό μυρμηγκι, κλπ. Αλλά τό ζώο παράγει μόνο αυτό πού έχει άμεσα άναγκη, γιά τόν έαυτό του και γιά τά μικρά του. Παράγει μονόπλευρα, ενώ ό άνθρωπος παράγει καθολικά. Δέν παράγει παρ ό μόνο κάτω από την άμεση φυσική άναγκη, ενώ ό άνθρωπος παράγει ακόμα και άποδεσμευμένος από την άμεση φυσική άναγκη και δέν παράγει πραγματικά παρ όταν είναι άπελευθερωμένος. Τό ζώο αυτοαναπαράγεται, ενώ ό άνθρωπος αναπαράγει ολόκληρη τη φύση»⁸. Μέσα από την παραγωγή και παράλληλα μ' αυτήν, αναπτύχθηκε τό νοητικό όργανο του ανθρώπου. Ανάμεσα στην παραγωγική δραστηριότητα και τη νόηση, υπάρχει όρισμένη ιστορική σχέση: «Η πρώτη ιστορική πράξη αυτών των άτόμων, μέ την οποία ξεχωρίζουν από τά ζώα δέν είναι ότι σκέπτονται, αλλά ότι άρχίζουν νά παράγουν τά μέσα της ύπαρξής τους»⁹. Αλλά δέβαια γιά νά παράγουν χρειάζεται ήδη κάποια ύποτυπώδης νόηση, καθώς και οι βιολογικές προϋποθέσεις γιά την ανάπτυξη της. Παραγωγή και νόηση πρέπει συνεπώς νά θεωρούνται στόν ιστορικό άλληλοκαθορισμό τους.

Η παραγωγή βασίζεται πριν απ' όλα στην ύπαρξη της φυσικής νομοτελίας. Γνωρίζοντας την θαυμαία, ό άνθρωπος μπορεί νά σχεδιάζει και νά προβλέπει. Έτσι αναπτύσσει την τεχνική του σέ αντίστοιχία μέ τις φυσικές νομοτέλειες και τις δυνατότητες της φύσης, και άπελευθερώνεται – ως ένα βαθμό – από τό σωματικό μόχθο, την άβεβαιότητα, τις ασθένειες και την πείνα. (Γιά τό τελευταίο ειδικά άς μνήν ξεχνάμε τά εκατομμύρια των ανθρώπινων όντων πού λιμοκτονούν, όταν ξεδεύονται ασύλληπτα ποσά γιά όπλα, γιά διαπλανητικά ταξίδια, και γιά τη διεστραμμένη πολυτελή ζωή της μειοψηφίας πού κατέχει τόν κοινωνικό πλούτο). Μέ την αναπτυσσόμενη τεχνολογία ό άνθρωπος δημιουργεί νέες πραγματικότητες, άνταρχτες σέ προηγούμενα στάδια, και συνολικά μεταμορφώνει τη φύση.

Ο άφελής ούμανισμός (και επιστημονισμός) είδε σ' αυτή τη διαδικασία μία πορεία πρós την άφθονία, την ευδαιμονία, και την άπελευθέρωση από την άναγκη. Αλλά ή άναγκη θά ύπάρχει πάντα, και ή προηγούμενη πορεία γέννησε νέες, άπροσδόκητες αντιθέσεις. Γιατί ή ιστορία του ανθρώπινου γένους δέν είναι ούτε γραμμική, ούτε άυστηρά προκαθορισμένη (άπό τό θεό κατά τόν Καλβίνο, και από την άνάπτυξη των παραγωγικών δυνάμεων κατά μία άπλοποιημένη «μαρξιστική» αντίληψη).

Τό νέο στοιχείο που χαρακτηρίζει τον άνθρωπο είναι το κοινωνικό, και η εκμετάλλευση της φύσης γίνεται δέβια με τη βοήθεια της τεχνικής, αλλά μέσα από καθορισμένες κοινωνικές σχέσεις. Έτσι και η ίδια η κατανόηση του κοινωνικού γίνεται προδηλητική, αλλά και σέ μια δοσμένη στιγμή η παραγωγή παύει να υπηρετεί την κοινότητα, για να υπηρετήσει το κέρδος. Ο «έξανθρωπισμός» της φύσης γεννά τότε το αντίθετό του: τη λεηλασία και την καταστροφή και του εργαζόμενου και της φύσης, και τη δημιουργία νέων αντιθέσεων ανάμεσα στον άνθρωπο και το «άνοργανο σώμα του». Οι σχέσεις ανθρώπου-φύσης αποτελούν το έδαφος όπου αναπτύσσονται πολλές και αντίθετες δυνατότητες, θετικές και καταστροφικές. Κι όσο οι δυνατότητες δεν κατανοούνται, οι δυνάμεις που τις εκτρέφουν συνεχίζουν να δρουν, συντηρώντας το βασίλειο της τυφλής αναγκαιότητας.

Η λεηλασία και η καταστροφή της φύσης και των δυναμικών ισορροπιών που τη διέπουν, χαρακτηρίζει κυρίως το σύγχρονο, αναπτυγμένο καπιταλισμό. Οι αντιθέσεις που τον κινούν και η ανάγκη για κέρδος, οδηγούν, εξάλλου, στην τεχνητή δημιουργία αναγκών, άρα στην πρόσθετη λεηλασία της φύσης. Το ιδανικό της κατανάλωσης, είναι η ιδεολογική-προπαγανδιστική έκφραση αυτής της ανάγκης.

Ορισμένοι είδαν μόνο τα άρνητικά της καταναλωτικής ιδεολογίας, απολυτοποιώντας την αντίθεση παραγωγής και κατανάλωσης, και δυσκολεύοντας την αναζήτηση των πραγματικών αιτίων της «μονοδιαστατης» φύσης του ανθρώπου στις αναπτυγμένες καταπιταλιστικές κοινωνίες, και των οικολογικών καταστροφών που συνεπάγεται ο κεφαλαιοκρατικός τρόπος παραγωγής. Άλλα κατά τον Μάρξ, υπάρχει ταυτότητα της παραγωγής και της κατανάλωσης: «Η μία δεν μπορεί να υπάρξει χωρίς την άλλη, και η παραγωγική πράξη είναι σ' όλες τις στιγμές της και καταναλωτική. Η παραγωγή θεωρείται από τον Μάρξ άμεσα ταυτόσημη με την κατανάλωση, και η κατανάλωση ταυτίζεται άμεσα με την παραγωγή (παραγωγική κατανάλωση). Η άμεση ενότητα, κατά τον Μάρξ, αφήνει ωστόσο να υπάρχει η θεμελιώδης δυαδικότητά τους. Η κατανάλωση αναπαράγει την ανάγκη και η παραγωγή δημιουργεί την ανάγκη για το ύλικό αντικείμενο. Οι δυο αποτελούν στιγμές μίας διαδικασίας, όπου η παραγωγή αποτελεί το πραγματικό αφετηριακό σημείο και τον καθοριστικό παράγοντα»¹⁰.

Το πρόβλημα λοιπόν δεν είναι η κατανάλωση αφηρημένα, καθεαυτή, αλλά η υποταγή της παραγωγής στις πραγματικές ανάγκες της κοινότητας, πράγμα που σημαίνει επανεκτίμηση των αναγκών και ορθολογική αξιοποίηση των φυσικών πόρων. Η ανθρωπότητα δεν μπορεί να επιστρέψει στην τρωλοδυτική εποχή. Άλλο τόσο δεν έχει περιθώρια να αφήνεται στην τυφλή αναγκαιότητα των νόμων του κεφαλαίου, που οδηγούν τελικά σε μη αντιστρεπτές αλλοιώσεις της φύσης και σε κινδύνους για την ίδια την ύπαρξη του ανθρώπινου γένους. Η ανάπτυξη της παραγωγής και των παραγωγικών δυνάμεων, εξάλλου, δεν πρέπει να γίνει άντιστατικό στο σοσιαλισμό. Άλλωστε οι δυνατότητες μίας τέτοιας ανάπτυξης είναι και αντικειμενικά περιορισμένες.

Το σημερινό πρόβλημα είναι η όρθη αξιοποίηση της τεχνικής και των φυσικών πόρων. Γιατί η φύση δεν εμποδίζει να γίνεται η σάρκα των μέν τροφή για τους άλλους κι ακόμα δεν εμποδίζει το «να εργάζεται ένας άνθρωπος για περισσότερους από ένα, κι ούτε τό να μπορεί κάποιος να ξεφορτώνεται πάνω στον άλλο τό φορτίο της εργασίας» (Μάρξ)¹¹. Η κατάρτιση της εκμετάλλευσης και των αντιθέσεων που γεννά, είναι έργο των ίδιων των παραγωγών.

Μέσα από τις πρακτικές του σχέσεις με τη φύση, ο άνθρωπος δημιουργεί, και ταυτόχρονα δημιουργεί τον εαυτό του. Όσοσο αν δούμε

αφηρημένα τό φαινόμενο, δέν έχουμε συλλάβει τό ουσιαστικό. Γιατί ό άνθρωπος δημιουργεί κοινωνικά, μέσα από καθορισμένες σχέσεις παραγωγής. Κι ακόμα ή πρακτική του δέν περιορίζεται στην παραγωγική δραστηριότητα: Είναι τό σύνολο των δραστηριοτήτων μέ τις οποίες οι άνθρωποι μεταβάλλουν τόσο τό φυσικό, όσο και τό κοινωνικό περιβάλλον τους, καθώς και τόν ίδιο τόν εαυτό τους. Η έννοια της πράξης θά μπορούσε νά περιλάβει όχι μόνο τήν παραγωγική και τήν κοινωνική και πολιτική πρακτική, αλλά και τό σύνολο της πνευματικής και καλλιτεχνικής δραστηριότητας του ανθρώπου. Οι τελευταίες αυτές δραστηριότητες επιδρούν άλλωστε, άμεσα ή έμμεσα, στο μετασχηματισμό του φυσικού και του κοινωνικού περιβάλλοντος.

Η πράξη, σάν κοινωνική δραστηριότητα, μετασχηματίζει τή φύση και τήν κοινωνία. Η πράξη προϋποθέτει γνώση, και αντίστροφα είναι πηγή γνώσης. Ήδη ή έμπειρία προκύπτει όχι από τήν παθητική θέαση, αλλά από τήν ενεργητική επέμβαση του ανθρώπου στά φυσικά και στά κοινωνικά φαινόμενα. Αντίστοιχα ή θεωρητική γνώση προκύπτει από τήν πράξη, ενώ ταυτόχρονα αποτελεί προϋπόθεση της αναπτυγμένης πρακτικής δραστηριότητας. Μέσα απ' αυτό τόν άλλοκοθορισμό αναπτύσσονται όχι μόνο οι νοητικές ικανότητες του ανθρώπου, αλλά και οι αισθήσεις του και τό σύνολο του ψυχικού του κόσμου. Τά αισθητήρια του κοινωνικού ανθρώπου - γράφει ό Μάρξ - είναι διαφορετικά από τά αισθητήρια του μή κοινωνικού. Μέσα από τήν κοινωνική ζωή δημιουργείται τό αυτό τού μουσικού, τό μάτι μαθαίνει νά αντίλαμβάνεται τήν ωραιότητα της μορφής, «μέ δυό λόγια οι αισθήσεις γίνονται ικανές για τήν ανθρώπινη απόλαυση». Η διαμόρφωση των πέντε αισθήσεων είναι, κατά τόν Μάρξ, έργο όλόκληρης της Ιστορίας¹².

Ο άνθρωπος λοιπόν είναι πριν απ' όλα φυσικό, βιολογικό όν, αλλά βασικά είναι κοινωνικό δημιούργημα. Καθώς παρατηρεί σωστά ό Sartre, «ή άπαισιόδοξη και ιδεαλιστική θέση που μεταβάλλει τόν άνθρωπο σε άπλό φυσικό προϊόν, καταπολεμείται από τήν ιστορική και διαλεκτική θέση, κατά τήν οποία ή φύση δρά πάντοτε μέσα στην κοινωνία και διά μέσου της ίδιας της κοινωνίας»¹³.

Η κατανόηση των φυσικών νόμων είναι σχετικά «εύκολη». Τό ίδιο δέν ισχύει για τήν κοινωνική νομοτέλεια, όπου ή ταξική θεώρηση, ή ιδεολογία και τό βάρος της παράδοσης αποτελούν παράγοντες που εμποδίζουν τήν αντικειμενική γνώση, κι αυτό πέρα από τις αντικειμενικές δυσκολίες που συνεπάγεται ή γνώση ενός φαινομένου τόσο περίπλοκου, όπως ή ιστορία. Σχετικά είναι χαρακτηριστική ή κρίση των Μάρξ-Ένγκελς για τόν Λ. Φόουερμπαχ: «Στό μέτρο που είναι υλιστής ό Φόουερμπαχ, δέν παρεμβάλλει ποτέ τήν ιστορία, και στό μέτρο που λαμβάνει υπόψη του τήν ιστορία, δέν είναι υλιστής. Η Ιστορία και ό υλισμός χωρίζονται σ' αυτόν όλόκληρωτικά»¹⁴.

Οι ιδεαλιστικές ερμηνείες της Ιστορίας είναι ειδική περίπτωση της γενικότερης αντίληψης, κατά τήν οποία ή νόηση είναι ανεξάρτητη από τις υλικές συνθήκες της ανάπτυξης της, ή ακόμα, επιβάλλει τούς νόμους της στην πραγματικότητα. Μελετώντας αυτή τήν ιδεαλιστική σχέση ανάμεσα στη νόηση και τήν πράξη, ό Ένγκελς έγραψε στη Διαλεκτική της Φύσης: «Ός τώρα ή φυσικές επιστήμες, όπως και ή φιλοσοφία, αγνόησαν απόλυτα τήν επίδραση της δραστηριότητας του ανθρώπου στη νόηση του. Δέν γνώριζαν παρά από τή μία τή φύση, και από τήν άλλη τή νόηση. Όσοσο, άκριβως ή μεταμόρφωση της φύσης από τόν άνθρωπο και όχι ή φύση καθεαυτή, είναι τό πιο ουσιαστικό και άμεσο θεμέλιο της ανθρώπινης νόησης, και τό πνεύμα του ανθρώπου αναπτύχθηκε στο βαθμό που αυτός έμαθε νά μεταμορφώνει τή φύση»¹⁵.

Ο άνθρωπος παράγει και αναπαράγει. Η παραγωγή είναι νέα παραγωγή και καταστροφή παλαιών μορφών, και δέν είναι στάσιμη κυκλική διαδικασία, αλλά διευρυνόμενη παραγωγή. Οι άνθρωποι ενσωματώνονται (κυριολεκτικά) σ' αυτή τή διαδικασία, αλλά ενσωματώνονται από διαφορετικές θέσεις: οι μέν είναι οι άμεσοι παραγωγοί - οι άλλοι διευθύνουν, αποφασίζουν και καρπώνονται τήν υπεραξία που παράγει ή εργατική δύναμη. Μέσα σ' αυτή τή διαδικασία, ολόκληρη ή ύπαρξη του εργάτη περιορίζεται στην εργασία, όπου έξωτερικεύει τις φυσικές και πνευματικές δυνάμεις του, ενώ ταυτόχρονα αποξενώνεται από τό προϊόν της. Ο άστικός πουριτανισμός στη φάση της πρωταρχικής καπιταλιστικής συσσώρευσης ανήγαγε τήν εργασία (κυρίως των άλλων) σε άρετή. Όσοσο στην κεφαλαιοκρατική κοινωνία ή εργασία είναι για τόν εργάτη σκληρή αναγκαιότητα. Και καθώς ό εργάτης είναι αποξενωμένος από τά μέσα παραγωγής και από τό προϊόν της εργασίας του, ή εργασία χάνει οποιοδήποτε δημιουργικό χαρακτήρα: γίνεται καθαρός άγώνας για τή βιολογική συντήρηση. Όσοσο ό μαρξισμός, αντίθετα μέ τις θετικιστικές άστικές κοινωνιολογίες, δέν ανάγει

GEORGES BATAILLE ή ιστορία του ματιού

είσαγωγή - μετάφραση

ΔΗΜΗΤΡΗ ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗ

"Α γ ρ α

Πλατεία Σταδίου 5, Αθήνα 501, τηλ. 728-283

τόν άνθρωπο στὸν Homo Faber ἢ στὴν Homo Economicus. Διερευνᾷ τὸ σύνολο τῶν δυνατοτήτων τοῦ ἀνθρώπινου ὄντος, καὶ ταυτόχρονα ἀποτελεῖ τὸν θεωρητικό ὁδηγὸ γιὰ τὴν πραγμάτωση τῶν ὄρων πού θά ἐπιτρέψουν τὴν ἐξαφάνισή του μονοδιάστατου ἀνθρώπου, πού εἶναι ἀκράϊο προϊόν τοῦ ἀναπτυγμένου καπιταλισμοῦ, ἀλλὰ ὄχι καὶ τελικὸ δείγμα τοῦ ἀνθρώπινου γένους.

Ἀλλὰ τὰ προηγούμενα μᾶς ὁδηγοῦν νὰ ἐξετάσουμε πιὸ λεπτομερειακὰ, τὶς ἰδιομορφίες τῆς κοινωνικῆς νομοτέλειας.

3. Φυσικὴ καὶ κοινωνικὴ νομοτέλεια

Καὶ τώρα τίθεται τὸ ἐρώτημα: ποιές εἶναι οἱ ὁμοιότητες καὶ οἱ διαφορές ἀνάμεσα στὴ φυσικὴ καὶ τὴν κοινωνικὴ νομοτέλεια; Τόσο ἡ φύση, ὅσο καὶ ἡ κοινωνία, ἀποτελοῦν ὁλότητες: συστήματα πού τὰ μέρη τους τους ἀλληλοκαθορίζονται καὶ πού ἐξελίσσονται χάρις στὴν πάλιν τῶν ἐνδογενῶν τους ἀντιθέσεων. Τὸ χαρακτηριστικὸ αὐτὸ εἶναι πιὸ ἐκδηλὸ στοὺς κοινωνικοὺς σχηματισμούς, ὅπου ἰδιαίτερα ἰσχύει ἡ φράση τοῦ Χέγκελ, ὅτι «ἡ ἀναγκαιότητα καὶ τὸ τυχαίον ἐξαφανίζονται μέσα στὴν ἀλληλεπίδραση». Τὸ πλῆθος τῶν ἀντιθέσεων καὶ τῶν ἀμοιβαίων καθορισμῶν αὐξάνουν τὸ ρόλο τοῦ τυχαίου στὴν ἱστορία. Ἀλλὰ τὸ τυχαίον δὲν εἶναι τὸ ἀνάτιο: ὑπόκειται σὲ αἰτιακοὺς καθορισμούς καὶ ἐκδηλώνεται νομοτελειακὰ (νόμοι τοῦ τυχαίου). Ἀντίστοιχα ἡ ἀντίθεση ἀναγκαίου καὶ τυχαίου δὲν εἶναι τυπική: Αὐτὸ πού θεωρεῖται ἀναγκαῖο συντίθεται, κατὰ τὸν Ἑνγκελς, ἀπὸ καθαρὰ τυχαία, καὶ τὸ δῆθεν τυχαίον εἶναι ἡ μορφή κάτω ἀπὸ τὴν ὁποία λειτουργεῖ ἡ ἀναγκαιότητα. Ἄν δεχτοῦμε ὅτι τὰ πάντα γίνονται ἀπὸ κάποιο λόγο καὶ ἀπὸ ἀνάγκη (Διημόκριτος), τότε στὴν κοινωνία τὸ ἀναγκαῖο πραγματοποιεῖται συνήθως μέσα ἀπὸ τὸ συμπτωματικὸ καὶ τὸ τυχαίον.

Ἡ ἱστορία κινεῖται – σὲ τελευταία ἀνάλυση – ἀπὸ τὶς ταξικὲς ἀντιθέσεις, ὅπου μέσα ἀπὸ τὶς ἀπειρεὶς συγκρούσεις συμπερφέρονται καὶ δουλήσεων, οἱ νόμοι ἐπιβάλλονται σὰν δεσπόζουσα τάση. «Οἱ ἄνθρωποι – ἔγραφε ὁ Ἑνγκελς τὸ 1894 – δημιουργοῦν οἱ ἴδιοι τὴν ἱστορία τους, ἀλλὰ μέχρι σήμερα δὲν συμμορφώνονται σὲ μιὰ συλλογικὴ βούληση, σύμφωνα μ' ἓνα συνολικὸ σχέδιο, καὶ αὐτὸ ὄχι στὰ πλαίσια μιᾶς καθορισμένης, ὀργανωμένης, δοσμένης κοινωνίας. Οἱ προσπάθειές τους ἀλληλοσυγκρούονται, καὶ ἀκριβῶς γι' αὐτὸ τὸ λόγο κυριαρχεῖ, σ' ὅλες τὶς κοινωνίες αὐτοῦ τοῦ εἶδους, ἡ ἀναγκαιότητα πού συμπληρώνεται καὶ ἐκδηλώνεται μὲ τὸ τυχαίον. Ἡ ἀναγκαιότητα πού ἐπιβάλλεται μὲ τὸ τυχαίον, εἶναι μὲ τὴ σειρά της, σὲ τελευταία ἀνάλυση, ἡ οἰκονομικὴ ἀναγκαιότητα».¹⁶

Οἱ δυνάμεις καὶ οἱ νόμοι τῆς φύσης δὲν ἐξαρτῶνται ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους. Ἡ ἱστορία ἀντίθετα πραγματοποιεῖται μέσα ἀπὸ τὴ συνειδητὴ δράση καὶ τὴ βούληση τῶν ἀνθρώπων, καὶ ὥστόσο πραγματοποιεῖται κάτω ἀπὸ γενικὲς νομοτέλειες πού ὑπερβαίνουν τὶς ἀτομικὲς ἐπιδιώξεις: «Ἐτοί, γράφει πάλιν ὁ Ἑνγκελς, οἱ συγκρούσεις ἀναρίθμητων ἀτομικῶν θελήσεων καὶ ἐνεργειῶν δημιουργοῦν, στὴν περιοχὴ τῆς ἱστορίας, μιὰ κατάστασις ἐντελὴς ἀνάλογη μ' αὐτὴ πού βασιλεῖ ἐν τῇ ἀσυνείδητῇ φύσῃ. Οἱ σκοποὶ καὶ οἱ ἐνέργειες εἶναι θελημένες, ἀλλὰ οἱ πραγματικὲς συνέπειες αὐτῶν τῶν ἐνεργειῶν δὲν εἶναι, ἢ καὶ ἂν φαίνονται στὴν ἀρχὴ νὰ ἀντιστοιχοῦν, παρὰ ταῦτα, στὸν ἐπιδιωκόμενον σκοπὸ, τελικὰ οἱ συνέπειές τους εἶναι ἐντελὲς διαφορετικὲς ἀπὸ τὶς ἐπιδιωκόμενες. Ἐτοί καὶ τὰ ἱστορικά γεγονότα ἐμφανίζονται γενικά νὰ κυριαρχοῦνται ἀπὸ τὸ τυχαίον. Ἀλλὰ παντοῦ ὅπου τὸ τυχαίον φαίνεται νὰ λειτουργεῖ στὴν ἐπιφάνεια, θρῖσκει πάντα κάτω ἀπὸ τὴν κυριαρχία κρυμμένων ἑσωτερικῶν νόμων, καὶ δὲν μένει παρὰ νὰ τοὺς ἀνακαλύψουμε». Κάθε ἄτομο ἔχει τὸν πῶς δικούς του σκοποὺς. Τὰ τελικὰ ἀποτελέσματα ὥστόσο εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀντίθετα ἀπὸ τὰ ἐπιδιωκόμενα. Ἐτοί τὰ ἀτομικὰ κίνητρα ἔχουν δευτερεύουσα σημασία γιὰ τὸ τελικὸ ἀποτέλεσμα.¹⁷

Η παραπάνω περιγραφή τῶν κοινωνικῶν φαινομένων θυμίζει τὴν συμπεριφορὰ στατιστικοῦ συνόλου, ὅπου, μέσα ἀπὸ τὶς τυχαῖες ἀτομικὲς περιπέτειες, ὁ νόμος ἐπιβάλλεται σὰ δεσπόζουσα τάση. Καὶ πραγματικά, οἱ κοινωνικοὶ νόμοι ἐκδηλώνονται σὰν τάσεις πού καθορίζουν τὴν κύρια ἱστορικὴ κατεύθυνση, χωρὶς νὰ προκαθορίζουν τὰ ἐπὶ μέρους τυχαία γεγονότα καὶ τὶς ἀποκλίσεις. Ἡ ἀναγκαιότητα συνεπὲς ἐπιβάλλεται μέσα ἀπὸ πλῆθος γεγονότα πού μποροῦν νὰ ἐκδηλωθοῦν μὲ τὶς κανονικότητες τοῦ τυχαίου, ἢ σὰν καθαρὰ συμπτωματικὰ συμβάντα. Ἐτοί ἡ ἱστορικὴ κίνηση, μέσα ἀπὸ τὸ γενικὰ νομοτελειακὸ χαρακτήρα της ἐκδηλώνει ἀπρόδλεπτες δυναμικότητες, καὶ δὲν προχωρεῖ κατὰ μῆκος κάποιας γραμμικῆς ἀναγκαιότητας. Ἡ σοφία τῆς πολιτικῆς ἡγεσίας θρῖσκει λοιπὸν στὴν ἱκανότητά της νὰ διαδίδει τὶς δυνατότητες τῆς ἱστορικῆς στιγμῆς καὶ τὴ δεσπόζουσα τάση της, μέσα ἀπὸ τὴ συγκεκριμένη ἀνάλυση τῶν

ἀντιθέσεων πού κινοῦν τὸν κοινωνικὸ σχηματισμό. Γενικά ἡ πορεία μιᾶς κοινωνικῆς ὁλότητας δὲν εἶναι προκαθορισμένη μὲ δεβαιότητα, ἐξαιτίας τῶν πλῆθους τῶν αἰτίων πού τὴν καθορίζουν, τῆς ἀμοιβαίας δράσης τους, τῶν ἀπρόδλεπτων δυνατοτήτων γιὰ τὸ νέο πού δημιουργοῦν, καὶ τῆς δράσης ἐξωτερικῶν παραγόντων πού μεταβάλλουν τὴ δυναμικὴ τοῦ συστήματος.

Η ἐκφραση: κοινωνικὴ ἐξέλιξη πού ἐπιβάλλεται μὲ τὴ σιδερένια ἀναγκαιότητα τοῦ φυσικοῦ νόμου, δὲν μπορεῖ συνεπῶς νὰ ληφθεῖ κατὰ λέξη, γιὰτὶ ἡ διαφορά τῶν φυσικῶν νόμων ἀπὸ τοὺς κοινωνικοὺς εἶναι οὐσιαστική. Ἡ μηχανιστικὴ ἀντίληψη τῆς κοινωνικῆς νομοτέλειας ὁδηγεῖ σὲ ἀπλουτεύσεις καὶ σὲ βουλησιαρχικοὺς τυχοδιωκτισμούς. Οἱ φυσικοὶ νόμοι εἶναι ἀνεξάρτητοι ἀπὸ τὸν ἄνθρωπο. Ἡ ἀντικειμενικὴ τους ἰσχὺς ἐκδηλώνεται εἴτε μὲ τὴ μορφή τῆς δυναμικῆς δεβαιότητας, εἴτε μὲ τὴ μορφή τῆς πιθανότητας. Καὶ στὶς δύο περιπτώσεις εἶναι δυνατὴ ἡ γνώση, ἡ πρόβλεψη καὶ ἡ συνειδητὴ πράξη. Καὶ οἱ κοινωνικοὶ νόμοι εἶναι ὑπερπροσωπικοί: δεσπάζουν μέσα καὶ πάνω ἀπὸ τὶς ἀτομικὲς θελήσεις. Ὡστόσο οἱ νόμοι αὐτοὶ δὲν ἔχουν νόημα ἔξω ἀπὸ τὴν κοινωνία τῶν ἀνθρώπων καὶ πραγματοποιεῖται χάρις τῇ δράσῃ τους. Γι' αὐτὸ ὁ ρόλος τοῦ τυχαίου, τοῦ συμπτωματικοῦ καὶ τοῦ ὑποκειμενικοῦ, ἐπεμβαίνει λιγότερο ἢ περισσότερο καθοριστικά στὴν πορεία τῶν ἱστορικῶν γεγονότων, καὶ γι' αὐτὸ ἡ πορεία καὶ ἡ πρόβλεψή τους δὲν ἔχει τὸν προκαθορισμένο χαρακτήρα τῶν φυσικῶν φαινομένων.

Ἀκόμα καὶ στὴ φύση οἱ νόμοι ποτὲ δὲν εἶναι καθαροί: ἀπαλλαγμένοι ἀπὸ δευτερεύουσες ἐπιδράσεις καὶ ἰδιομορφίες. Παρὰ ταῦτα ἡ ἀφαίρεση ἐπιτρέπει τὴν διατύπωσή τους, καὶ ὁ καθορισμὸς τῶν συνθηκῶν ἐπιτρέπει μιὰ ὁρισμένη πρόβλεψη. Ἄν ὅμως ἀπογυμνώσουμε τοὺς κοινωνικοὺς νόμους ἀπὸ τὶς συγκεκριμένους συνθήκες καὶ τὶς ἰδιομορφίες τους, τότε ἐμφανίζεται ὁ κίνδυνος τῆς σχηματοποίησης καὶ τῆς δογματικῆς ἀφέλειας. Ἡ ἱστορία κινεῖται ἀπὸ τὴ σύγκρουση παραγωγικῶν δυνάμεων – παραγωγικῶν σχέσεων. Πρόκειται γιὰ μιὰ ἀλήθεια τόσο θεμελιώδη, καὶ τόσο γενικὴ, ὥστε νὰ καταντᾷ κενὸς λόγος ἂν δὲν ἀποκτήσει συγκεκριμένο περιεχόμενο (συγκεκριμένη ἀνάλυση συγκεκριμένης κατάστασης – Λένιν).

Μὲ τὴ «σιδερένια ἀναγκαιότητα» κλπ. πέφτουμε περίπου στὴν ἐσχολογία, καὶ ἡ σχηματικὴ αἰσιοδοξία παίρνει τὴ θέση τῆς πραγματικῆς ἱστορικῆς γνώσης. Ἡ ἱστορία παρουσιάζεται τότε σὰ μιὰ τεθλασμένη πορεία πρὸς ὅλο καὶ ὑψηλότερες βαθμίδες (πρωτόγονη κοινωνία, δουλοκτητικὴ, φεουδαρχικὴ, καπιταλισμὸς, σοσιαλισμὸς) μιὰ «ἐνδοξὴ πορεία», κλπ., καὶ σὸ τέρμα τῆς ἀπλοικῆς αὐτῆς ρητορικῆς περιμένει συνήθως ἡ διάψευση ἀπὸ τὴν πειραματικὴν πραγματικότητα. Γιατὶ στοὺς κοινωνικοὺς σχηματισμούς λειτουργεῖ ἡ θεμελιώδης, ἀλλὰ καὶ πλῆθος δευτερεύουσες ἀντιθέσεις, καὶ οἱ ἀντιθέσεις ποτὲ δὲν εἶναι καθαρές – ἔχουν τὶς συγκεκριμένους ἰδιομορφίες τους – καὶ ἀκόμα ἡ σχέση τους δὲν εἶναι στατική, ἀλλὰ δυναμικὴ καὶ ἐξελισσόμενη. Τὸ νὰ βλέπουμε λοιπὸν μόνο τὴ θεμελιώδη ἀντίθεση, «καθαρή» καὶ ἀπαλλαγμένη ἀπὸ τὸ σύνολο τῶν συγκεκριμένων καθοριστικῶν ὄρων της, σημαίνει ὅτι ζοῦμε, ἐνα αἰῶνα μετὰ τὸν Μάρξ, σὸ χωρὶς τῆς οὐτοπίας: σημαίνει ὅτι μᾶς διαφεύγουν οἱ πολλαπλῆς δυνατότητες τοῦ ἱστορικοῦ γίνεσθαι: ὅτι χάνουμε ἀπὸ τὸ ὀπτικὸ μας πεδίο τὴ δυνατότητα τοῦ ἀπρόσπου.

1. Ἡ σχετικὴ βιβλιογραφία εἶναι ἀπέραντη. Γιά μιὰ κριτικὴ ἀνάλυση τοῦ νεώτερου ἰντελεκτουαλισμοῦ, βλ. Ε. Μπουάκη, Τὸ εἶναι καὶ τὸ γίνεσθαι, Δωδώνη, (σχετικὸ κεφάλαιο). Τοῦ ἴδιου: Διαλεκτικὴ καὶ Νεώτερη Φυσικὴ, Ἡριδανός, (τὸ κεφάλαιο γιὰ τὴν αἰτιότητα). Γιά μιὰ ἀνάλυση σὲ ἐπίπεδο τῆς μικροφυσικῆς, βλ. τοῦ ἴδιου: Τὰ ἐνωσιολογικά θεμέλια τῆς κβαντικῆς μηχανικῆς, Δωδώνη (ὅπλ. ἐκδόση).

2. Βλ. σχετικὰ: 1) H. Poincare, Science et Methode, Flammarion, 1947. Τοῦ ἴδιου: La valeur de la science. 2) E. Mach, The Analysis of Sensations, Dover. Τοῦ ἴδιου: La Mécanique, Masson, 1904. 3) B. Russell, Why I am not a Christian, Allen and Unwin, 1961. 4) E. Cassirer, Determinism and Indeterminism in Modern Physics, Yale Un. Press, 1956. 5) W. Heisenberg, Physics and Philosophy, ... and Unwin.

3. Βλ. 1) Teilhard de Chardin, Le Phénomène Humain, Seuil, 1962. Τοῦ ἴδιου: L'avenir de l'Homme, Seuil, 1962. 2) B. Russell, op. cit. 3) J. Jeans, Physics and Philosophy, Cambridge Un. Press, 1948. Τοῦ ἴδιου: Τὸ μυστηριώδες σύμπαν, Ἰκαρος 1947. 4) A. Eddington, The Nature of the Physical World, Comet Books.

4. M. Bunge, Causality, Harvard Un. Press, 1952, σελ. 103.

5. K. Marx, Contribution à la critique..., Ed. Sociales, 1957, σελ. 15.

6. K. Marx, Manuscrits de 1844, Ed. Sociales, 1962 σελ. 58, 62.

7. K. Marx, Ibid, σελ. 136.

8. K. Marx, Manuscrits de 1844, σελ. 63-64.

9. Marx-Engels, L'Idéologie Allemande, Ed. Sociales, 1971, σελ. 45.

10. K. Marx, Contribution à la critique, σελ. 155-165.

11. K. Marx, Le Capital, Ed. Sociales, 1975 II, σελ. 185.

12. K. Marx, Manuscrits de 1844, σελ. 93-94.

13. J. P. Sartre, σὲ: Marxisme et Existentialisme, Plon, 1962, σελ. 9.

14. Marx-Engels, L'Idéol. Allemande, σφ. 89.

15. F. Engels, Dialectique de la Nature, Ed. Sociales, 1952, σελ. 233.

17. F. Engels, L. Feuerbach, Ed. Sociales, 1970, σελ. 66-68.

Στὸ ἐπόμενο ἢ συνέχεια...

Η επιστροφή των κλεμμένων θησαυρών

Ήρθε άραγε η ώρα για να ξανακριθεί η ιστορία της άρπαγής αρχαιολογικών και καλλιτεχνικών θησαυρών από τις μικρές και αδύνατες χώρες για να διακοσμήσουν τις πρωτεύουσές τους οι ιμπεριαλισμοί;

Πάντως συνήλθε στο Παρίσι για πρώτη φορά η διακυβερνητική επιτροπή της ΟΥΝΕΣΚΟ «για την επιστροφή στις χώρες προέλευσης των πολιτιστικών θησαυρών». Μετά μία πρώτη «σύσταση» το 1964 και μία σύμβαση το 1970, το 1976 υιοθετήθηκε απόφαση που διμερείς συνεννοήσεις για την επιστροφή των πολιτιστικών θησαυρών στις χώρες που τους έχασαν μετά από ξένη ή αποικιακή κατοχή».

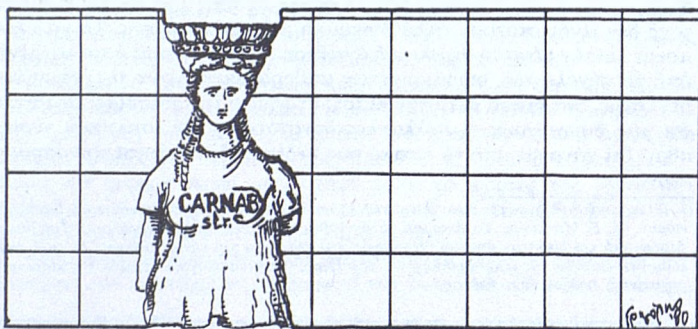
Στήν επιτροπή αυτή, οι χώρες «προέλευσης» (Βολιβία, Κογκό, Κούβα, Αίγυπτος, Αιθιοπία, Λίβανος, Μαλαισία, Μαυρίκιος, Μεξικό, Νιγηρία, Πακιστάν, Περού, Σενεγάλη, Ταϊλάνδη, Γιουγκοσλαβία) έχουν σημαντική πλειοψηφία απέναντι στις χώρες «υποδοχής» (Βέλγιο, Δανία, Γαλλία, ΕΣΣΔ). Έτσι παρά τις δυσκολίες και τα έπιχειρήματα, του είδους «αν δεν τα είχαμε πάρει θα τα κατόστρεφε η αδιαφορία και η άμορφωσία των ντόπιων» είναι πιθανό ότι η αρχή

της «επιστροφής» που υιοθέτησε αυτή η επιτροπή θα αρχίσει να εφαρμόζεται από μία σειρά χώρες.

Σέ όρισμένες περιπτώσεις, όπου τα άρπαγέντα μνημεία έχουν γίνει συστατικό στοιχείο του πολιτιστικού τοπίου της χώρας υποδοχής (όπως ο όδελίσκος της Πλατείας Ομόνοιας στο Παρίσι ή τα βυζαντινά αλογα του Αγίου Μάρκου στη Βενετία) αντί για την αρχή της «επιστροφής» θα μπορούσε να ισχύσει η αρχή της «ανταπόδοσης». Νά δοθούν δηλαδή από τη χώρα «υποδοχής» στη χώρα «προέλευσης» έργα τέχνης ανάλογης αξίας έτσι ώστε να ενισχυθεί η παγκοσμιότητα του πολιτισμού.

Θά δούμε λοιπόν να επιστρέφουν τη Νίκη της Σαμοθράκης; την Άφροδίτη της Μήλου; τα αετώματα του Παρθενώνα και την Καρυάτιδα που άρπαξε ο Έλγινος;

Θά ήταν ίσως σκόπιμο να μάς πληροφορήσουν αρχικά οι άρμόδιοι γιατί απουσιάζει ή Έλλάδα από την επιτροπή; αν έγιναν και ποιές προσπάθειες για να συμμετάσχει. Γιατί έχουμε πληροφορίες ότι ο κ. Νιάνιας θεωρούσε γενικά «αγένειες» αυτού του είδους τις συζητήσεις. Θά συνεχίσει ο διάδοχός του κ. Ανδριανόπουλος να τηρεί μίαν ανάλογη συμπεριφορά νεόπλουτου που συγγένευσε με καλό σπίτι;

Έρευνά στά σκοτάδια

«Μέ πολύ μεγάλη αίσιοδοξία» μάς πληροφορεί το Έπουργείο Συντονισμού ότι τελείωσε η συνάντηση των υπεύθυνων για την έρευνα της Έλλάδας και της ΕΟΚ, στην οποία πήραν μέρος 120 Έλληνες επιστήμονες.

Οί τελευταίοι πληροφορήθηκαν σ' αυτήν τη συνάντηση — ανάμεσα στ' άλλα — ότι στο έτος 1979:

- ή κοινοτική έρευνα απορρόφησε 15 δισ. δραχμές
- οί έρευνες των κρατών μελών 750 δισ. δραχμές και

• ότι στην Έλλάδα τό 1980 θά δαπανήσουμε για τόν ίδιο λόγο μόνο 4 δισ. κι άπ' αυτά τά τρία θά πάνε σέ πανεπιστήμια και έρευνητικά ιδρύματα, για να καλύψουν σέ μεγάλη πλειοψηφία έξοδα διοικητικής λειτουργίας.

Έτσι ενώ ο πληθυσμός μας είναι περίπου τό 1/30 του κοινοτικού, οί δαπάνες μας για την έρευνα δέν ξεπερνούν τό 1/200 των δικών τους.

Πού τούς δρῆκαν τούς λόγους αίσιοδοξίας οί άρμόδιοι; Έρευνάται!

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

• Βοά ό τύπος από τίς ενέργειες του **Γυμνασιάρχη Μεθάνων κ. Δελήμαση**. Βρίζει γειτονικές χώρες σέ βαθμό... διπλωματικού έπεισοδίου, περιφρονεί κυβερνητικές έγκυκλίους σέ βαθμό πειθαρχικού παραπτώματος, έκφράζει αντισιμιτικές, ρατσιστικές και φασιστικές απόψεις σέ βαθμό αξιόπουν αδικήματος, άσχημονει «ποικιλοτρόπως» και γελοιοποιεί μέ τίς καθημερινές τραγελαφικές του έκδηλώσεις και μέ την έκδοση δύο κωμικοτραγικών εντύπων και τόν έαυτό του και τό δημόσιο αξίωμά του.

Κι όμως, ούτε ό έπιθεωρητής, ούτε ό είσαγγελέας, ούτε ό Έφυπουργός Παιδείας κ. Κοντογιαννόπουλος, που υποτίθεται ότι έχει μίαν έξυγαντική προσέγγιση πρós την μέση παιδεία και δημοκρατικές απόψεις για τη δημόσια ζωή, δέν συγκινούνται.

Κι άς γράφει και ή «Μεσημβρινή» ακόμα...

• Δικάζεται ό συγγραφέας **Θωμάς Μάρας** για τίς απόψεις που υποστηρίζει στο διβλίο του «Αντιφάσεις της Κανής Διαθήκης». Είναι όμως δυνατό να γίνεται αντικείμενο διώξεων κάθε άποψη που θεωρεί τόν Έησου μυθικό πρόσωπο και έπισημαίνει ένα ή περισσότερα από τά σημεία της Κανής Διαθήκης που δέν είναι δυνατόν να γίνουν δεκτά μέ την κοινή λογική; Άς θυμηθούμε ότι είναι βασικός συνταγματικός κανόνας αυτής της χώρας ή διάταξη που προστατεύει κάθε θρησκευτική αντίληψη ή ακόμα και την έλλειψη μεταφυσικού προβληματισμού και πίστης στα θεία.

• Τό τχ. 14 του αρχιτεκτονικού περιοδικού «ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΚΑΙ ΧΩΡΟΣ» κυκλοφόρησε μέ ενδιαφέρουσα ύλη. Γράφουν: Σ. Μαρτίνου: Άνδρικός χώρος-Γυναικίος χώρος. Π. Σταθακόπουλος: Toulouse le Mirail. Γ. Κοροβέσης: Κατοικία. Προβλήματα και πραγματικότητα. Ν. Χολέβας: Bruno Zevi. Τό χρονικό ενός δάσκαλου και μιάς παραίτησης.

• Μέ μεγάλη έπιτυχία πραγματοποιήθηκε στή Θεσσαλονίκη ή έκδήλωση μέ κεντρικό θέμα «Τό παιχνίδι και τό παιδί της πόλης». Μέ την κατάρρευση των παραδοσιακών χώρων και κοινωνικών λειτουργιών που σχετίζονται μέ τόν έλεύθερο δημιουργικό χρόνο του παιδιού, χρειάζονται όποσδήποτε αυτές οί νέες

προσεγγίσεις, που αποτελούν τη μόνη έγγίση για μία πιο ανθρώπινη προοπτική στο άσφικτικό περιβάλλον μιάς δάνανσης συνθήκης ζωής, που αντιπροσωπεύει ή σύγχρονη

πόλη. Τίς έργασίες της ευρωπαϊκής συνάντησης που όργάνωσε ό «Σύλλογος Έξωσχολικής άπασχολήσεως και αισθητικής άγωγής» συντόνισε ή εκπαιδευτικός κ. Αθηνά Ρικάκη.

• Ό δήμος Ρόδου ξεκίνησε μία ενδιαφέρουσα προσπάθεια: τό «Πανελλήνιο φεστιβάλ Ρόδου» νέων καλλιτεχνών κλασικής μουσικής. Όσοι νέοι και νέες, ως 25 χρονών, ενδιαφέρονται να πάρουν μέρος, θά πρέπει ως τίς 30 Έουνίου να έχουν συμπληρώσει έντυπο σχετικό μέ τίς σπουδές τους, τό είδος της μουσικής και τό πρόγραμμα που θά παρουσιάσουν. Για περισσότερες πληροφορίες: στην Αθήνα τηλ. 9912823, 8641403, 8617380 και στή Ρόδο τηλ. 26846.

• Ό δήμητρης Βακάλης έκθέτει στην Κηφισιά στην γκαλερί Έάκινθος. Ός τίς 28 Έουνίου μπορούμε να δούμε την πολύ ενδιαφέρουσα δουλειά του καλλιτέχνη που αποδίνει «a contrapio» την εύαισθησία του μπροστά στή θλιβερή όψη του σημερινού κόσμου. Όλη μαζί ή δουλειά του, όπως

παρουσιάζεται στην άτομική αυτή έκθεσή του, θά μπορούσε να όνομασθεί «τό κακό όνειρο της ανθρωπότητας». Καί οδηγούν στή δημιουργία άπ' τόν Δ.Β. ενός κόσμου μέ περισσότερη καλωσύνη, λιγότερο θάνατο και πλούσια ανθρωπινή μορφορία.

• Η κιθαρίστα Μιμίκα Σκορδίη μαθήτρια του Δημ. Φάμπα, έδωσε μέ έπιτυχία ρεσιτάλ στην αίθουσα του Έσπανικού Μορφωτικού Ένστιτούτου (Σκουφά 31) στις 23 του περασμένου μήνα.

Ἡ κρίση τῶν ἀξιῶν καί ἡ σύνταξη τῆς Εὐρωπαϊκῆς Πολιτιστικῆς Χάρτας

Πολυφωνικοί διαλογοί με κεντρικό στόχο τή διατύπωση τῶν ἀρχῶν μιᾶς Εὐρωπαϊκῆς Πολιτιστικῆς Χάρτας, ἦταν τό κύριο χαρακτηριστικό τῆς ἐπιμέλειας τῆς συνάντησης, πού πραγματοποιήθηκε ἀπό 7 ὡς 10 Μαΐου στούς Δελφούς, βασικά ἀπό ἐκπροσώπους (δυτικοευρωπαϊκῶν) κυβερνήσεων, πού συμμετέχουν στό Συμβούλιο τῆς Εὐρώπης. Ἀρκετοί ἀπό τοὺς συζητητές δέν ἐκρυβάν τή θλίψη τους γιά τό γεγονός ὅτι ἡ συγκυρία τῶν πολιτικῶν ἐξελίξεων στήν χώρα μας (Προεδρία, Πρωθυπουργία) δέν ἐπέτρεψε τή δημόσια προβολή τῶν ἀρχῶν τους, καί τήν κριτική τους ἀπό τοὺς ἀστούς ἢ μαρξιστές διανοητές.

Ἡ κρίση τῶν ἀξιῶν καί τό πρόβλημα τῆς ἐλευθερίας

Πάνω στό κρίσιμο ἐρώτημα τῆς τριήμερης αὐτῆς συνάντησης, δηλαδή ἂν ὑπάρχει σήμερα κρίση ἀξιῶν καί σέ ποιούς τομεῖς, εἶναι αὐτή περισσότερο ἔντονη, (τόν πολιτικό, τόν κοινωνικό, ἢ τόν πολιτιστικό), καθώς ἐπίσης καί σέ τί θά βοηθήσει ἡ σύνταξη τῆς Χάρτας, ὁ κ. Ἀνρί Ζάν, πρῶην ὑπουργός καί κοσμητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου τῶν Βρυξελλῶν, μᾶς εἶπε:

«Ἀναμφισβήτητα ὑπάρχει μιᾶ κρίση ἀξιῶν στήν Εὐρώπη, ἀλλά δέν εἶναι κάτι τό καινούριο. Ἐκεῖνο πού τήν κάνει περισσότερο ἔντονη καί τήν φέρνει στό φῶς σήμερα εἶναι τόσο ἡ διεθνὴς οἰκονομικὴ κρίση, ὅσο καί οἱ ἐσωτερικὲς πολιτικὲς δυσκολίες. Οἱ βασικὲς ἰδεολογίες στήν Εὐρώπη προσκρούουν σήμερα στήν πραγματικότητα. Γεγονός πού μᾶς ὁδηγεῖ στό νά δημιουργήσουμε ἄλλα πρότυπα ζωῆς.

Γιὰ τή σχέση τῶν θρησκειῶν μέ τόν πολιτισμό πού παρουσιάστηκε μέ τόν τίτλο «Ὑλισμός καί πνευματικότητα», ὁ καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου Τόμπιγκεν

τῆς Δυτ. Γερμανίας Γιούγκερν Μόλτμαν μᾶς ἀνέφερε συνοπτικά:

«Καμιά ἀπὸ τίς θρησκείες στήν Εὐρώπη δέν ἔχει συμβάλει στήν ἀνάγκη ἀναγέννησης τῶν ἀξιῶν καί ὅλες τίς χαρακτηρίζει μιὰ ἀπογοητευτικὴ στερότητα».

Τό θέμα τῶν πολιτιστικῶν ἀξιῶν συνδέθηκε, ἀπὸ πολλοὺς ὁμιλητές, μέ τό πρόβλημα τῆς ἐλευθερίας. Ὁ Ὀλαφ Σθένκε, μέλος τῆς Βουλῆς τῆς Δυτικῆς Γερμανίας καί τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ Κοινοβουλίου, ἀνέπτυξε τήν ἄποψη ὅτι στὸν ἄνθρωπο χρειάζεται ἡ ἐλευθερία καί ἡ δύναμή της. Ἀλλὰ ὁ Αὐστριακὸς συγγραφέας καί δημοσιογράφος Ρόμπερτ Γιούγκ ἀναρωτήθηκε, πῶς μπορούμε νά μιλάμε γιὰ ἀνθρώπινη ἐλευθερία ὅπως οἱ φιλόσοφοι, ὅταν ὁ σημερινὸς ἄνθρωπος ὑφίσταται τόσοι πραγματικοὺς περιορισμούς, πού ἀφοροῦν εἴτε τήν πολιτικὴ εἴτε τήν κοινωνικὴ του ἐλευθερία. Γι' αὐτό, ὁ Ρόμπερτ Γιούγκ συνδέσε τό πρόβλημα τῆς ἐλευθερίας μέ μιὰ ἀναγκαστικὴ ἀναθεώρηση ὅλων τῶν ἀξιῶν, ἀκόμα καί ἐκείνων πού σχετίζονται μέ τήν καθημερινὴ διαβίωση (ὑπερκατανάλωση κλπ.).

Σέ ἀναζήτηση νέας ἰσορροπίας

Ἀπὸ τίς πιὸ μαχητικὲς φωνές στήν κύρια αἴθουσα συζητήσεων τοῦ Δελφικοῦ Κέντρου, ἦταν ἐκείνη τῆς Σάντα Κλάρα Γκομέζ, πρῶην Ὑπουργοῦ Πολιτισμοῦ τῆς Πορτογαλίας. Ἀμφισβήτησε τή σημασία πού θά ἔχει ἡ σύνταξη ἑνὸς πολιτιστικοῦ χάρτη, ἀφοῦ θά 'ναι φτιαγμένος, στό μεγαλύτερο μέρος του, ἀπὸ ἄντρες γιὰ ἄντρες:

«Ἡ γυναίκα εἶναι ὁ δείκτης τῶν δυνάμεων γιὰ τὰ σχέδια τῶν μελλοντικῶν κοινωνιῶν», ἐπεσήμανε. Καί καταγγέλοντας τίς ὑπάρχουσες δομές, τοὺς τρόπους ἀμεσης καί ἔμμεσης κυριαρχίας πού ἐπέβαλαν στίς γυναῖκες οἱ ἄνδρες, ἔθεσε τό ἐρώτημα σέ ποιὲς πολιτιστικὲς ἀξίες θά ἀναφέρεται ἡ Χάρτα, ὅταν πρόσφατες ριζικὲς ἀνακατατάξεις στὰ ἦθη καί τήν κοινωνία ἐπιβάλλουν νά ἀναθεωρήσουμε τοὺς ρόλους τοῦ ἀνδρὸς καί τῆς γυναίκας καί νά ἐπανεξετάσουμε τή μορφή τῶν ἐγκαθιδρυμένων μεταξὺ τους σχέσεων. Βέβαια, πολλές ἀκόμα εἶναι οἱ ἀσυνειδητοποιήτες γυναῖκες ἢ ἐκεῖνες πού ὀπισθοχωροῦν, μιὰ καί βοηθοῦν σ' αὐτό καί οἱ πολιτικὲς πωλῶσεις. Ὡστόσο, γίνεται ὁλοένα καί περισσότερο ἐκδηλῇ ἡ ἀνάγκη νά ἐπανεύρουν οἱ γυναῖκες τή χαμένη τους ἐλευθερία μέ μιὰ ἰσορροπία καινούρια: «Χρειαζόμαστε μιὰ νέα γλώσσα», εἶπε ἡ Γκομέζ «καί τή χρειαζόμαστε, κυρίως, γιατί σέ μᾶς τίς γυναῖκες θρῑσκονται οἱ φύτρες τῶν μελλοντικῶν γενεῶν. Οἱ γυναῖκες μεγαλώνουν κι ἀναθρέφουν τὰ παιδιά, ἂν καί μετὰ τὰ 12, τὰ πρῶτα σχολικὰ χρόνια τους, δέχονται μιὰν ἄλλη ἐκπαίδευση σέ σχολεῖα «ἀνδρῶν». Ἔτσι, «αὐτό πού μένει ν' ἀναρωτηθοῦμε», κατέληξε, «εἶναι ἂν στὸ τωρινὸ στάδιο τό λεγόμενο

«χάσμα τῶν γενεῶν» ἐκφράζει κάτι περισσότερο ἀπὸ μιὰ ἀντίδραση ἐπαναστατικὴ τῶν νέων, ἀφοῦ αὐτοὶ θρῑσκονται σέ ἀναζήτηση νέων ἀξιῶν, καθὼς καί νέων ρόλων, ὅπου καί τὰ δύο φύλα θά λογιζοῦνται ἰσότητια».

Ἡ διάσταση τοῦ ὀρθολογισμοῦ καί τοῦ συναισθηματισμοῦ

Ἀλλὰ πόσο μπορεῖ νά μᾶς βοηθήσει ἐδῶ καί στήν ἀναμφισβήτητη κρίση τῶν παραδεδομένων ἀξιῶν, ὁ εὐρωπαϊκὸς τρόπος σκέψης;

Ὁ Ἐτιέν Γκροζάν, προϋστάμενος τῆς Ὑπηρεσίας Νεότητος τοῦ Συμβουλίου Πολιτιστικῆς Συνεργασίας τοῦ Συμβουλίου τῆς Εὐρώπης, παρατηρεῖ μετὰ ἀπὸ σχετικὸ ἐρώτημά μας:

Ἡ σχέση ἀνάμεσα στὸν ὀρθολογισμό καί τή συναισθηματικότητα διαφοροποιεῖται σήμερα στήν Εὐρώπη. Αἰτία, ἡ ὁλοένα καί μεγαλύτερη συμμετοχὴ τῆς γυναίκας στήν κοινωνία. Μπορεῖ μὲχρι τώρα ὁ ἄνδρας νά κυριαρχοῦσε στήν κοινωνία, ἀλλὰ ἡ ἀνερχόμενη θέση τῆς γυναίκας εἶναι πού διαμορφώνει τὰ καινούρια ρεύματα».

Εἶναι περιττὸ νά ποῦμε ὅτι τὰ θέματα πού θίχτηκαν σ' αὐτὴ τὴ συνάντηση δέν περιορίζονται σέ ὅσα ἀναφέρουμε σ' αὐτὴ τὴ συνοπτικὴ παρουσίαση.

Γι' αὐτό, τελειώνοντας, θά ἀρκεστοῦμε σέ ἕνα γενικὸ συμπέρασμα. Δηλαδή, πῶς ἡ κωδικοποίηση τῶν ἀπόψεων τῶν συνένδρων σέ μιὰ κοινὴ Εὐρωπαϊκὴ Πολιτιστικὴ Χάρτα, δέν εἶναι μόνο δύσκολο ἐγχείρημα, ἀλλὰ ἔχει καί τό ἐπιπλέον μειονέκτημα νά προδικάζει, συνταγμένη σήμερα, τίς ἀξίες καί τίς ἀπόψεις τῆς νέας γενιάς. Ἀπόψεις πού, σέ μεγάλο βαθμό, εἶναι καί ἀπροσδιόριστες καί ἀμορφοποίητες.

οδυσσεας

Σόλωνος 116, Ἀθήνα 145, τηλ. 36.19.724

ὁ Μένης Κουμανταρέας
μεταφράζει

Φ.Σ. ΦΙΤΖΕΡΑΛΝΤ
Τό πλουσιόπαιδο
ΧΕΡΜΑΝ ΜΕΛΒΙΛΛ

Μπάρτλεμπε, ὁ Γραφιάς
κι ἄλλες τρεῖς ἱστορίες

ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΑΝ

- Ἀπάντηση στὸν Ἀλτουσέρ καί στὸν Ἑλλενστάιν
ΕΡΝΕΣΤ ΜΑΝΤΕΛ
- Φοιτητές, διανοούμενοι καί πάλι τῶν τάξεων
ΕΡΝΕΣΤ ΜΑΝΤΕΛ
- Προβλήματα τῆς καθημερινῆς ζωῆς
ΛΕΟΝ ΤΡΟΤΣΚΙ
- Ἡ πολιτικὴ θέση τοῦ σουρρεαλισμοῦ
ΑΝΤΡΕ ΜΠΡΕΤΟΝ

Ἐκδόσεις
ΟΥΤΟΠΙΑ

Ναυαγίου 11, 1ος ὁρ. ΑΘΗΝΑ. ΤΤ 114
Τηλ. 36.38.696

«Τό Κοπάδι» και «Ο Έχθρος»: ταινίες από τη φυλακή Ίμραλί

του Παντελή Καρακάσης

«ΤΟ ΚΟΠΑΔΙ» (Sürü), «Ο ΕΧΘΡΟΣ» (Düşman), δυο ταινίες για τον πόνο. Δυο ταινίες ενός λαού που αγωνίζεται κόντρα στα κύματα μιας μέ πόνου φορτωμένης ταραγμένης θάλασσας, ενός λαού που τό σύστημα όπου ζει φέρνει τούς ανθρώπους στο σημείο νά γίνονται μόνο έχθροι μεταξύ τους. Μετά τή μεγάλη επιτυχία στό Βερολίνο και στό Λοκάρνο πέρσι, ή απαγορευμένη, στήν Τουρκία, ταινία «ΤΟ ΚΟΠΑΔΙ», που παίζεται τώρα και στήν Ελλάδα, έκανε τόν δημιουργό της, Γιλμάζ Γκιουνέν, κρυφή συμπάθεια τών κινηματογραφόφιλων τής Ευρώπης. Ποιός είναι όμως ό Γκιουνέν που σήμερα βρίσκεται στή φυλακή καταδικασμένος σέ 19 χρόνια κάθειρξη για ένα φόνο που δέν έκανε;

Στήν Τουρκία τό όνομα του Γιλμάζ Γκιουνέν είναι και στά παιδιά γνωστό. Οί λούστροι στήν κεντρική λεωφόρο «Ιστικλάλ καντέσι», στήν Πόλη, στολίζουν τά κασελάκια τους μέ κάρτ-ποστάλ του Γκιουνέν, που ποζάρει σάν κάου-μπόν, γκάγκστερ, στάρ και γνωρίζουν όλους τούς τίτλους έργων του «Άσχημου βασιλιά» τους, όπως τόν λένε. Σέ περισσότερα από 100 έργα έχει παίξει ρόλους έρωτικούς ή πιστολέρο, και έγινε τό είδωλο τών άπλών ανθρώπων, ακόμα και στο πιο απομακρυσμένο χωριό τής Τουρκίας, όπου κινητοί σινεμάδες φέρνουν τά έργα του, όπως ακρι-

ήλικία 13 χρονών είδε για πρώτη φορά σινεμά στο χωριό του, όπου δούλευε στα βαμβάκια ή κουδολούσε νερό στα χωράφια. Στο γυμνάσιο, στα Άδανα, άρχισε νά γράφει σέ λογοτεχνικά περιοδικά που εξέδιδε ό ίδιος. Παράλληλα, έπιασε δουλειά σέ στούντιο κινηματογραφικό. Σπούδασε Νομικά στήν Άγκυρα και Οικονομία στήν Πόλη. Από τό 1955 άρχισε νά εμφανίζεται και ως ήθοποιός. Τό 1956 δημοσίευσε τό μυθιστόρημα «Η έξίσωση τρίτου βαθμού μ' έναν άγνωστο». Κατηγορήθηκε ότι μέ τό δημοσίευμα αυτό κάνει κομμουνιστική προπαγάνδα. Τό 1961 συλλαμβάνεται και κλείνεται στή φυλακή. Είναι ή άπαρχή ενός πικρού παιγνιδιού μεταξύ ζωής στή φυλακή και ζωής στή λευτεριά - που όμως δέν θά τόν κλονίσει. Έκει μέσα ή πολιτική του συνείδηση καλλιεργήθηκε και αποφάσισε νά άφιερώσει τή ζωή του στον άγώνα ενάντια σέ κάθε κοινωνική άδικία. Τό 1963, όταν μέ κάποια γενική άμνηστία αποφυλακίζεται, άρχίζει ξανά νά δουλεύει σκληρά στο τούρκικο χόλυγουντ, «Yesilcam»: Οί ταινίες που γύριζε εκεί, μολοντί δέν είχαν πολιτικό χαρακτήρα, παρουσίαζαν κάτι που τίς διαφοροποιούσε από τό πλήθος τών άλλων φτηνών έρωτικών δραμάτων. Οί ταινίες του εξαίρουν τόν ήρωισμό και ξεσκεπάζουν τό έγκλημα και τήν άπάτη. Αυτός υποδύεται τούς ρόλους του ήρωα, του έγκληματца, του εκδικητή. Άν και οί ρόλοι αυτοί τόν παριστάνουν ως κακό, άκτινοβολεί ένα είδος φιλότιμο δημοφιλές στο κοινό, που τόν ονομάζει έκτοτε «ό άσχημος βασιλιάς».

Στή δεκαετία του '60, τό άριστο κίνημα στήν Τουρκία δυναμώνει τόσο που ή κρατούσα τάξη, άπαντά μέ μία σειρά από φασιστικούς νόμους, που έχουν καταστροφικό αποτέλεσμα στο

Σκηνή από τό «Κοπάδι». Δεξιά ό Γιλμάζ Γκιουνέν.

μία άνεξίλεωτη καταγγελία για τήν ύλική και ήθική έξαθλίωση του πιο ζημιωμένου πολίτη τής χώρας του, σ' όλες του τίς ταινίες.

«Η τέχνη» λέει «δέν πρέπει νά ξεχωρίζει από τή μοίρα του λαού. Στήν καλλιτεχνική μου άπασχόληση, τό δάρος βρίσκεται στήν πολιτική, σάν ύπηρεσία στον άγώνα. Όλα πρέπει κανείς νά τά αναλύει μέ τόν διαλεκτικό ύλισμό και νά διαμορφώνει άνάλογα τό έργο του, άν θέλει ν' άντέξει στο χρόνο. Μέσα από αυτό τό γεγονός πρέπει οί καλλιτέχνες νά δανείζονται στοιχεία, για νά πετύχουν κάτι τό επαναστατικό. Άπό εκεί περνούν οί σκέψεις και οί ιδέες μου. Η τέχνη μας και γενικά ή κουλτούρα μας είναι ή πηγή του επαναστατικού λαϊκού άγώνα, και ή συγκομιδή από αυτόν θά είναι πάλι πρós όφελος του ίδιου του λαού. Η τέχνη πρέπει νά κατονομάζει στο λαό τίς δυνατότητες συναλλαγής, νά γίνει ό όδοδείκτης του. Δέν πρέπει, σέ καμία περίπτωση, νά τού προσφέρει ξερά συνθήματα». Ό Γιλμάζ Γκιουνέν τάχτηκε στο πλευρό του λαού, ενάντια στο φασισμό, ενάντια στον πόλεμο. Άγωνίζεται για τήν αλλαγή του συστήματος, για τή λευτεριά και τή δημοκρατία.

Κατά τή διάρκεια του γυρίσματος τής ταινίας «Endise» τό 1974, ό Γκιουνέν κατηγορήθηκε για τόν φόνο ενός δικαστικού στο χώρο του γυρίσματος, και συνελήφθηκε. Στή δίκη που άκολούθησε, δέν άποδείχτηκε ή ένοχη του. Καί όμως καταδικάστηκε σέ 19 χρόνια φυλάκιση. Η κυβέρνηση του Έτζεβίτ πέρσι πρόσφερε στον Γκιουνέν πολλές διευκολύνσεις. Άπό τίς φυλακές Tortashı, που είναι οί μεγαλύτερες τής Τουρκίας τόν μετέφεραν στο νησί Imralı, που έχει διαμορφωθεί σέ μία άποικία καταδικασμένων. Στήν πρώτη του φυλακή έγραψε τό σενάριο τής ταινίας «Τό κοπάδι». Άπό τή νέα του φυλακή έγραψε τό σενάριο τής νέας ταινίας «Ο Έχθρος», που παίζεται στο φεστιβάλ Βερολίνου φέτος. Συνεργάστηκαν οί

Σκηνή από τόν «Έχθρο».

βώς και στο δυτικό Βερολίνο για τούς άμέτρητους Τούρκους εργάτες, κάθε Κυριακή. Όσοπου τά συχάθηκε όλα αυτά, ίδρυσε δική του φίρμα, άρχισε νά γράφει τά σενάρια μόνος του, τά σκηνοθετούσε και γινόταν και ό κεντρικός ήρωάς τους. Ήταν τέλος τής δεκαετίας του 1960.

Γεννήθηκε τό 1937, στο χωριό Γενίς Κεγίου, κοντά στα Άδανα, τό έβδομο παιδί ενός γεωργού. Σέ

πάντα στενοί του φίλοι σκηνοθέτης Τσεκί Όκτέν και όπερατέρας Τσετίν Τούνκα.

Νά πώς περιγράφει ό τελευταίος μιάν επίσκεψη στό νησί, όπου βρίσκεται τώρα ό Γκιουνέν. «Τά κατάφερα. Πήρα άδεια επίσκεψης στό Ίμραλί. Έχω δουλέψει μέ τόν Γκιουνέν σάν όπερατέρας. Είμαστε καλοί φίλοι. Είναι ή πρώτη φορά πού θά συναντηθούμε στό νέο περιβάλλον του. Ή Ίσταμπούλ, έχει γιά μένα άλλαξει πολύ, ζω τόν περισσότερο καιρό στό Μόναχο. Δυσκολεύομαι νά βρω τό καράβι στή γέφυρα του Γαλατά γιά τό Ίμραλί. Σκέφτομαι ότι γι' αυτόν θά είναι ακόμα πιό δύσκολο. Από τό 1974 βρίσκεται στή φυλακή. Τό γραφείο γιά τό εισιτήριο βρίσκεται πολύ μακριά από τό καράβι. Μέ τήν πολυκοσμία παραλίγο νά τά έχανα. Καί έχει δρομολόγιο μόνο κάθε Παρασκευή. Στο καράβι συναντώ και τόν σκηνοθέτη Τσεκί Όκτέν, πού είναι και διευθυντής της φίρμας του Γκιουνέν, μαζί με τή γυναίκα του Γκιουνέν και τό γιό του. Τρεις ώρες διαρκεί τό ταξίδι. Όλοι οι Τούρκοι γνωρίζουν ότι μετά τό πραξικόπημα των στρατιωτικών, έδώ θάφτηκε τό πτώμα του κρεμασμένου πρωθυπουργού Μεντερές και δυό άλλων ύπουργών του. Τό νησί βρίσκεται στή θάλασσα του Μαμαρά. Όλα τά πλοία πού κατευθύνονται στά Δαρδανέλια περνούν από έδώ, αλλά μόνο τό μικρό αυτό καράβι πλησιάζει τό νησί, καί συνεχίζει ως τά Μουδανιά. Έκατό μέτρα από τήν άμμουδιά μιά δάρκα περιμένει. Αποδιδαζόμαστε σ' αυτήν. Διακρίνουμε τόν Γιλμάζ ανάμεσα στους κρατούμενους πού περιμένουν στήν άκρογιαλιά, σχεδόν όλη τή δομάδα γι' αυτή τή μέρα. Ντιμένος σ' άσπρα, σιωπηλός, μου θυμίζει μιά σκηνή από τήν ταινία του «Οί χωρίς έλπίδα» του 1973. Στή σκάλα μιά μεγάλη ταμπέλα πληροφορεί μέ κόκκινα γράμματα: «Τουρκική Δημοκρατία. Άνοιχτά Φυλακά. Νήσος Ίμραλί». Ο γιός του Γιλμάζ τρέχει κατευθείαν πάνω του. Οί άνδρες πρέπει νά δηλώσουμε τήν άφιξη μας. Έτσι, ή γυναίκα του έχει περισσότερο καιρό νά ναι κοντά του. Έδώ είναι όλα διαφορετικά. Δέν υπάρχουν τείχη. Οί φυλακες είναι χωρίς όπλα. Κανείς δέ σέ παρακολουθεί. Από τό 1966 γνωρίζομαστε, ό διάλογός μας δέν έχει σταματήσει. Πρίν μισό χρόνο, όταν επισκέφτηκε τήν Τουρκία ό Ήλίας Καζάν, καλεσμένος από τόν πρωθυπουργό Έτζεβίτ και θέλησε νά γνωρίσει τόν Γιλμάζ, ό Πρωθυπουργός διέταξε τήν καλύτερη μεταχείριση του άνθρώπου πού σέ 20 χρόνια πήρε μέρος σέ 110 ταινίες καί έγινε ό έθνικός «στάρ» της Τουρκίας. Κι ως απο-

σιωπάται σήμερα τό έργο του στήν ίδια του τή χώρα.

Έχουμε φτάσει στήν καλύβα του. Συγκατοικεί μέ δυό άλλους κρατούμενους. Στόν κήπο ντοματιές. Στό νησί έχουν ένα μικρό κονσερβοποιείο. Παράγουν και μέλι. Ή καλύβα ήταν πρώτα ένας σταύλος. Τό δωμάτιο 4 επί 2,50 μέτρα έχει ένα τραπέζι, μιά καρέκλα, ένα κρεβάτι και ένα ράφι μέ βιβλία. Από τήν πίσω μεριά μιά καταφορτωμένη συκιά. Θά νόμιζε κανείς ότι έδώ κάνουν παραθερισμό. Οί σκηνές της ταινίας του Άλαν Μάρκερ «Έξπρες του Μεσονυχτίου» είναι μιά ούτοπία γιά έδώ. Πίνουμε τσάι. Ή συζήτηση περιστρέφεται στήν κατάσταση της Τουρκίας. Μόνο στό τέλος ό Τσεκί βρίσκει τήν ευκαιρία νά του μιλήσει γιά τήν έπιτυχία της ταινίας «Τό κοπάδι» στήν Εύρώπη. Ήδη μιά καινούρια δουλειά μπαίνει στό σκαριά. Τό σενάριο γιά τήν ταινία «Ο Έχθρος» είναι σχεδόν τελειωμένο. Μετά πολλή ώρα ξερχεται ή δάρκα. Ο Γιλμάζ μένει πίσω στό Ίμραλί.

Από τόν καιρό πού ό Γκιουνέν βρίσκεται στό Ίμραλί, ή διαδίωση των κρατουμένων καλυτέρευσε. Τό φαγητό είναι ύποφερτό. Υπάρχει μεσημεριανό διάλειμμα. Καί πολύ συχνά προβάλλονται ταινίες. Πολλοί περιμένουν τό 1981 τήν επέτειο των 100 χρόνων της γέννησης του Κεμάλ Άτατούρκ. Κι αυτό γιατί μπορεί νά σημαίνει Γενική Άμνηστία.

Από τή φυλακή ό Γιλμάζ εκδίδει τό περιοδικό «Γκιουνέν». Τώρα γράφει τό σενάριο γιά μιά νέα ταινία μέ τό τίτλο «Κλάψε, άγλαπημένη μου χώρα», μέ θέμα, τά προβλήματα των Τούρκων εργατών στή Γερμανία. Τό δεύτερο πρόγραμμα της γερμανικής τηλεόρασης έχει προγραμματίσει γιά τό φθινόπωρο ένα άφιέρωμα στόν Γκιουνέν μέ όλες τις ταινίες του. Στο φετινό φεστιβάλ του Βερολίνου ή ταινία «Dusman» (Ο Έχθρος), παίχτηκε στό έπίσημο φεστιβάλ μέ μεγάλη έπιτυχία. Δόθηκε τιμητικός έπαινος στόν Γκιουνέν γιά τό σενάριό του. Ή συνέντευξη τύπου πού άκολούθησε μετά τήν προβολή της ταινίας ήταν και ή πιο ζωντανή, ενδιαφέρουσα και έπαναστατική, θά έλεγα. Αφού έκτός από τούς δημοσιογράφους ή αίθουσα γέμισε μέ Τούρκους φοιτητές και εργάτες, πού δημιούργησαν ένα σοβαρό διάλογο γιά τήν κατάσταση της χώρας τους, μέ τούς παρόντες συντελεστές της ταινίας, τόν σκηνοθέτη Τσεκί Όκτέν, τό φωτογράφο Τσετίν Τούνκα, και τόν ηθοποιό Γκιουνέν Σενγκιλ. Καί ήταν τό γεγονός αυτό κάτι τό άσυνήθιστο γιά τό πολύ έμπορικό φεστιβάλ μέ τήν άτμόσφαιρα κινηματογραφικού κοιμητηρίου.

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΑΠΟΙΚΙΟΚΡΑΤΙΑΣ

Του ΝΙΚΟΥ ΨΥΡΟΥΚΗ: Τόμοι 6, Άδετοι

1. Η ΑΥΓΗ ΤΟΜΟΣ Α'	Δρχ. 300
ΤΟΜΟΣ Β'	300

- * Ή εποχή όπου τό μαζικό έγκλημα και ή καταστροφή όλόκληρων πολιτισμών έρχόταν νά δημιουργήσει τά θεμέλια της αποικιοκρατίας. Ήταν ή εποχή της δημιουργίας των σκλάβων της αποικιοκρατίας, των σκλάβων του παγκόσμιου κεφαλαίου.

2. ΤΟ ΜΕΣΟΥΡΑΝΗΜΑ ΤΟΜΟΣ Γ'	350
ΤΟΜΟΣ Δ'	350

- * Ή εποχή της ολοκλήρωσης των αποικιακών κατακτήσεων. Ή εποχή πού ολοκληρώνεται τό έργο της άγής της αποικιοκρατίας.

3. Η ΔΥΣΗ ΤΟΜΟΣ Ε'	400
ΤΟΜΟΣ ΣΤ'	400

- * Ή εποχή πού μέτωσαν οι συνθήκες γιά ν' άρχισει νά γίνεται κατανοητή ή αποικιοκρατία από τούς πολλούς και βασικά από τούς σκλάβους. Ή εποχή πού οι σκλάβοι άρχισαν νά γυρεύουν ένα καλύτερο κόσμο άπ' αυτόν πού είχε οικοδομήσει τό παγκόσμιο αποικιοκρατικό καπιταλιστικό σύστημα.

έκδόσεις έπικαιρότητα
άσκληπιού 1 - τηλ. 3636.083

Εσείς, εμείς & ο ηχος

Έδώ και τέσσερα χρόνια στό φιλόξενο STUDIO HI FI της όδου Άσκληπιού 76 έξυπηρετούμε μέ αληθινά φιλική διάθεση όλους αυτούς πού, ψάχνοντας γιά ένα καλό στερεοφωνικό συγκρότημα, θέλησαν νά μās έμπιστευθούν.

Και είναι αλήθεια ότι άποκτήσαμε πολλούς νέους φίλους. Είμαστε πάντοτε πρόθυμοι νά συζητήσουμε γιά κάθε πρόβλημά σας, σχετικό μέ τήν άπόκτηση ενός στερεοφωνικού συγκροτήματος όποιασδήποτε μάρκας, και πιστεύοντας ότι έχουμε τις χαμηλότερες τιμές, έλπίζουμε και σέ νέους φίλους.

Και τώρα, αν σκεφτόσαστε γιά χρωματιστή τηλεόραση, θυμηθείτε μας.

STUDIO HI FI
ΑΣΚΛΗΠΙΟΥ 76, ΑΘΗΝΑ 706, τηλ. 3602697-3627858

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ «ΕΚΦΡΑΣΗ»

Έκπτωση σέ όλα τά βιβλία

ΣΟΛΩΝΟΣ ΚΑΙ ΣΟΥΛΙΟΥ 4
ΑΘΗΝΑ

Ἐνῶ τελειώνει ὁ χειμῶνας...

Ἀπολογισμός δυό φεστιβάλ, τσέμπαλο, φωνητικό σεξτέτο, πιάνο, ὀρχήστρα δωματίου τοῦ Γιώργου Λαυτσάκου

Τῇ στιγμῇ πού γράφονται οἱ γραμμές αὐτές κι ἐνῶ τὸ Ἡρώδειο πρόκειται ν' ἀνοίξει μέ μιὰ ἐκδήλωση τῆς συνεχιζόμενης «Ἐκφρασης '80» τοῦ Ὑπουργείου Πολιτισμοῦ, οἱ συναυλίες σέ κλειστές αἰθουσες (ἀπὸ ἐλληνικούς ἰδιωτικούς ἢ ξένους πολιτιστικούς φορεῖς) συνεχίζονται μέ τὴν πυκνότητα πού συνήθως χαρακτηρίζει τὸν τεματισμό τῆς χειμερινῆς ἀθηναϊκῆς μουσικῆς «σαϊζόν». Φέτος ὁ μουσικός μας χειμῶνας, γιὰ τοὺς γνωστούς λόγους, κύλησε δίχως τίς συναυλίες τῆς Κρατικῆς Ὀρχήστρας Ἀθηνῶν πού τὸν σπονδύλωναν πατροπαράδοτα – καί τὸ πιθανότερο εἶναι πῶς καί τὸ καλοκαίρι θά κυλήσει δίχως τὴν Κ.Ο.Α. Ὅτι ὅμως κυρίως τὸν σφράγισε ἦταν δυό φεστιβάλ – τὸ ἓνα στὴ Θεσσαλονίκη, τὸ ἄλλο στὴν Ἀθήνα – πού ἐμπνέουν αἰσιοδοξία γιὰ τὸ μέλλον τους σὰ θεσμῶν καί κάποιες προσδοκίες γιὰ τὸ ρόλο πού ἤδη διαδραματίζουν ἢ μποροῦν νὰ διαδραματίσουν στὴν ὅλο καί πιό ἀποδιοργανωμένη μουσικὴ μας ζωή.

Φεστιβάλ στό χώρο τῆς Δ.Ε.Θ.

Ἐτσι στὴ Θεσσαλονίκη, ἡ Ἑβδομάδα Νέων Καλλιτεχνῶν, πού ἰδρύθηκε τὸ 1969, ἐμψυχώνεται ἀπὸ μερικά ἀπὸ τὰ ὑγιέστερα στοιχεία τῆς μουσικῆς ζωῆς τῆς συμπρωτεύουσας καί παρουσιάζεται ἀπὸ τὴ Διεθνή Ἐκθεση Θεσσαλονίκης¹ (Δ.Ε.Θ.) ἔγινε φέτος σχεδὸν δεκαπενθήμερο (13-27 Ἀπριλίου), μεταφέρθηκε ἓνα μῆνα νωρίτερα ἀπὸ πέρυσι κι ἀπόκτησε δική της αἴθουσα, τὸ Περίπτερο ἀρ. Π τῆς Δ.Ε.Θ. πού ὁ ἔρμος, τὴν ἐποχὴ αὐτῇ, χώρος τῆς θυμίζει πάροκο. Τὸ ὄνομα τοῦ θεσμοῦ ἄλλαξε, ὀνομάστηκε προσωρινά «Ἐνδέκατη Διεθνὴς Μουσικὴ Ἐκδήλωση». Ὅσο γιὰ τὴν αἴθουσα (ὁροφὴ μέ φανώματα, 354 καθίσματα στρωμένα μέ βυσινί ὑφασμα, μπῆξ καί πορτοκαλιά παραπετάσματα) ἔχει ἀκουστικὴ ἀρετὰ καλὴ πού θά καταβληθεῖ προσπάθεια, ὥς τὸ χρόνο, νὰ βελτιωθεῖ κι ἄλλο. Στὴν Ἀθήνα δὲν ἔχομε τὴν ὁμοιά της καί ἡ Δ.Ε.Θ. πού θά «προικίσει» τὴν Ἐκδήλωση καί μ' ἓνα καλὸ πιάνο, ἴσως καί τσέμπαλο, θά τὴ διαθέτει καί γιὰ καλλιτεχνικὲς ἐκδηλώσεις μόνο ὕψηλοῦ (αὐτὸ ὑπογραμμίστηκε ἰδιαίτερα) ἐπιπέδου.

Μέ τὰ χρόνια ἡ πάλαι ποτὲ «Ἑβδομάδα» τείνει νὰ ἐξελεγχθεῖ σ' ἓνα ὑψηλὸν στόχον φεστιβάλ μουσικῆς δωματίου κυρίως, πού παρουσιάζει ἀπὸ τὴ μιὰ τὰ Ἑλληνόπουλα πού ἀποφοιτοῦν ἀπὸ τὰ Ὁδεῖα μας ἢ τὰ Ὁδεῖα τοῦ ἐξωτερικοῦ (ἐννοεῖται ὅτι καταβάλλεται προσπάθεια αὐστηρῆς ἐπιλογῆς) καί ἀπὸ τὴν ἄλλη ταιλαντούχους συνομηλικούς τους

ξένους, βαλκανικῶν χωρῶν κατὰ ἓνα σημαντικό ποσοστό. Τὸ φεστιβάλ λειτουργεῖ ἔτσι διπλά: σάν ἓνας δείκτης τῆς παραγωγῆς μας σέ νέους ἐκτελεστές, ἀλλὰ καί σὰ δείκτης τῆς ποιότητος τῆς διδασκαλίας τῶν ὠδῶν μας σέ σχέση μέ ξένα πρότυπα καί ἰδίως ἐκεῖνα πού ἐπικρατοῦν στὰ μουσικά εκπαιδευτικά ἰδρύματα τῶν γειτόνων μας. Μειονέκτημα τοῦ φετινοῦ φεστιβάλ: ἡ σχετικὴ ἀπουσία (μόνο δυό ἔργα: Οἱ «8 Χοροὶ Ἑλληνικῶν Νησιῶν» τοῦ Γιάννη Κωνσταντινίδη ἀπὸ τὴν πιανίστα Ἑλένη Μουζάλα καί ἡ Σονάτα γιὰ σόλο βιολί τοῦ Σκαλκῶτα ἀπὸ τὸ βιολιστὴ Γ. Δεμερτζή) τῆς Ἑλληνικῆς μουσικῆς. Πρόκειται ὅμως γιὰ κάτι πού εὐκολὰ διορθώνεται στό μέλλον.

Συνοψίζουμε ἐδῶ τίς νέες ἀξιολογες φετινῆς ἐμφανίσεως: Ἀπὸ ἐλληνικῆς πλευρᾶς τὸ ντοῦο βιολιού-πιάνου **Δημήτρη καί Γιάννας Πολυζοῖδη**, ἀπὸ τὸ Γκράτς, ὁ νέος βιολιστὴς **Γιώργος Δεμερτζής**, μ' ἐντυπωσιακὴ τεχνικὴ, πλούσιο ἦχο καί ἐμφυτὴ μουσικότητα («Μελῳδία» ἀπὸ τὴ Σονάτα γιὰ σόλο βιολί τοῦ Μπάρτοκ) πού ὅμως ὑπάρχει μεγάλος κίνδυνος νὰ θυσιαστῇ στό δωμὸ μιᾶς στενγνῆς καί στεῖρας «δεξιοτεχνίας» ἀπὸ μιὰ μεσογειακὴ ἰδιοσυγκρασία πληθωρικὴ, πεισματικὰ ἀνυπότακτη καί ἴσως μέ περιορισμένη κουλτούρα. Ἀπὸ τίς ξένες συμμετοχὲς ξεχωρίσαμε τὸ ἀρτιστούτατο (ἀρχῆς 1979) βρετανικὸ κουαρτέτο ἐγχόρδων «**Εντέλιον**» (πρόγραμμα: Κουαρτέτο σέ ρε μείζ., ἔργο 76 ἀρ. 5 τοῦ Χάνντν, Κουαρτέτο ἀρ. 2, ἔργο 17 τοῦ Μπάρτοκ καί Κουαρτέτο σέ λα μείζ., ἔργο 41 ἀρ. 3 τοῦ Σούμαν)

πού ὁ τέλειος συγχρονισμός του, ἡ ὁμαδικὴ μουσικότητά του, ὁ ὑπέροχα μεστός «ὑπόλευκος» ἦχος του, προικισμένος μέ ἐκπληκτικὸ φάσμα ἐκφραστικῶν ἀποχρώσεων καί ἡ πνευματικὴ τὴν ἐρμηνειῶν του τὸ προαλείφουν γιὰ μιὰ μεγάλῃ καριέρα, ἴσως τοῦ ἐπιπέδου τῶν «Ἀμαντέους» ἢ τῶν «Σμέτανα». τὸ Ρουμάνο βιολιστὴ **Ντάν-Κωνσταντίν Οὐγγουρεάνου**, μέ θαυμάσιο ἦχο, λεπτὸ καί λαμπερό, ἐμφυτὰ φιλόκαλη καί θαυὰ μουσικότητα καί στέρεη τεχνικὴ (τὸν πλαισίωσε, τελευταία στιγμῇ ἡ ἐξαιρετὴ πιανίστα **Δόμνα Εὐνούχιδου**, ἐπειδὴ ἡ συμπατριώτισσά του πιανίστα δὲν μπόρεσε νὰ ταξιδέψει) καί τὸ Βούλγαρο πιανίστα **Τόσκο Στογιάνωφ**, μέ ὑψηλῆς κλάσης τεχνικὴ στὴν ὑπηρεσία ἐνός συναρπαστικοῦ ἐρμηνευτικοῦ ἐνστίκτου, ἀρχέγονου κι ἐκλεπτυσμένου συνάμα.

«Ἐκφραση '80»: μιὰ ὑπόσχεση

Τὸ ἴδιο αὐτὸ Ὑπουργεῖο Πολιτισμοῦ πού τόσους μῆνες δὲν ἔδωσε καμιὰ ἐξήγηση γιὰ τὴν ἀχρηστευση – τόσο μειωτικὴ γιὰ τὸ σῶμα καί γιὰ τοὺς μουσικούς – τῆς Κρατικῆς Ὀρχήστρας Ἀθηνῶν, ἰδρυόντας τὸ χειμερινὸ αὐτὸ φεστιβάλ, στόχευε προφανῶς καί στὴν τόνωση τῆς χειμερινῆς μουσικῆς ζωῆς μας. Τὸ ὑποδεχτήκαμε μέ ἀπειρες ἐπιφυλάξεις καί καχυποψία σάν μιὰ προσπάθεια συγκάλυψης τῆς ἀνυπαρξίας μιᾶς ὑποδομῆς στὴ μουσικὴ μας ζωή. (Βλ. «Ἀντί», Περίοδος Β', τεύχος ἀρ. 142, Παρασκευὴ 4 Γενάρη 1980, σελ. 49). Τὰ πράγματα – εὐτυχῶς! – μᾶς διάνψυσαν. Τὸ φεστιβάλ αὐτὸ δὲν μοιάζει μέ τὰ καθιερωμένα καί ὡς πρὸς τὴ διάρκειά καί ὡς πρὸς τὸ περιεχόμενο: εἶναι μιὰ ἐκδήλωση σχεδὸν «συνεχοῦς ροῆς» κατὰ τοὺς χειμερινούς μῆνες καί ἴσως καί κατὰ τοὺς μῆνες ἐκεῖνους πού τὸ Ἡρώδειο καί ὁ Λυκαβηττός δὲν ἀπασχολοῦνται ἀπὸ τὸν Ε.Ο.Τ. Μὲ ἐπικέντρο τὴν τόσο ἀγνοημένη στὴν Ἑλλάδα μουσικὴ δωματίου (κι αὐτὸ εἶναι ἓνα κοινὸ στοιχεῖο τῆς μέ τῇ Θεσσαλονικιστικῇ ἐκδήλωσιν) ἀλλὰ καί ἀνοιχτὸ καί σέ ἄλλες μορφές μουσικῆς καί τέχνης (λ.χ. θέατρο, κινηματογράφος) καί πρὸ πάντων ἑτοιμοὶ νὰ τονώσιν τὴν Ἑλληνικὴ συμμετοχὴ ἀκόμη καί τῆς λησμονημένης ἐπαρχίας, ἔχει ὅλες τίς δυνατότητες νὰ ἐξελεγχθεῖ σ' ἓνα θεσμὸ εὐεργετικὸ, ἱκανὸ καί νὰ ζωογονήσῃ καί νὰ δώσῃ κάποιες διεξόδους στὴν ντόπια δραστηριότητα. Ἀναφέρουμε μερικὰ ἀπὸ τίς μεγαλύτερες ἐπιτυχίες τῆς: α) Ἑλληνικὲς συμμετοχὲς: Ἡ Μικρὴ Ὀρχήστρα Ἐγχόρδων καί τὸ Ἑλληνικὸ Κουαρτέτο Ἐγχόρδων, καί τὰ

δυό ἐμψυχωμένα ἀπὸ τὸ βιολιστὴ Τάτση Ἀποστολίδη, σέ ἔργα Σκαλκῶτα, οἱ σολιστικὲς ἐμφανίσεις τοῦ πιανίστα Ἀρη Γαρουφαλῆ, τοῦ κιθαριστῇ Κώστα Κοτσῶλη καί τῆς μεσοφώνου Ἀλεξάνδρας Παπατζάκου, ἡ Ὁμάδα Νέων Χορευτῶν καί οἱ βραδίες στὴ μνήμη Γιάννη Χρήστου, μόνο ὅμως σάν δυνατότητα τοῦ θεσμοῦ ν' ἀγκαλιάσει τὴ σύγχρονη μουσικὴ καί σάν μέτρο τῆς προσοχῆς του στὴν ἐλληνικὴ μουσικὴ δημιουργία. β) Ἡ ἀλησμόνητὴ παράσταση τοῦ ποιμενικοῦ τοῦ Χαϊντελ «Ἄκτις καί Γαλάτεια» ἀπὸ τὴ Ἀγγλικὴ Φεστιβάλ Μπάχ, τὰ Χίλια Χρόνια Τζάζ, ἡ γιουγκοσλαβικὴ «Big Band», ὀρχήστρα τζάζ τοῦ ραδιοσταθμοῦ τοῦ Βελιγραδίου, τὸ ντοῦο (βιολοντέλο-πιάνο) Γκερίνγκας καί Σάτζ, τὸ γαλλικὸ Τρίο Debost (φλάουτο-διόξα-ἄρπα), ὁ Τσέχος πιανίστας Κβάπιλ. κ.ἄ.

Ἡ τσεμπαλίστα Κ. Κτώνα

Ἡ παρουσία ἐνός τσέμπαλο στὴν αἴθουσα συναυλιῶν τοῦ Ὁδείου Ἀθηνῶν πού ἀρχισε νὰ χρησιμοποιεῖται πρόσφατα, ἦταν ἐπώδυνη ὑπόμνηση τοῦ ὅτι ἐν ἔτει 1980, ὅπου ἡ καλλιέργεια τῆς παλαιᾶς μουσικῆς γνωρίζε σ' ὅλο τὸν κόσμο τόσο μεγάλῃ ἑξαρχῇ, τὸ ὄργανο αὐτὸ ἐξακολουθεῖ νὰ ἀγνοεῖται σὰ «διδακτέα ὕλη» ἀπὸ ὅλα τὰ Ἑλληνικά ὠδεῖα, δίχως καμιὰ ἐξαιρέση! Ἀπ' ὅλο τὸ ρεσιτάλ τῆς νεαρῆς τσεμπαλίστας **Κατερίνας Κτώνα**, ἄλλοτε μαθήτριας τοῦ Ὁδείου Ἀθηνῶν στό πιάνο, σάν ἰδανικὸ συγκεκριμένον τῆς τόσο ἀνεπὴς τεχνικῆς της, ἀλλὰ καί μιᾶς ἀναμφισβήτητης μουσικότητας, συγκαταίσαμε τὴν ἀψογή, ἀπόλυτα ἱκανοποιητικῇ ἐκτέλεση τῆς Ἀγγλικῆς Σούιτας ἀρ. 2, σέ λα ἐλ., BWV 807 τοῦ μεγάλου Μπάχ, πού κάλυπτε καί ὅλο σχεδὸν τὸ 6' μέρος τοῦ προγράμματος. Ἀντίθετα, ἡ ἐκτέλεση τοῦ Πρελούδιου καί Φούγκα ἀρ. 22, σέ σι ὑφ. ἐλ. BWV 867, ἀπὸ τὸ Α' Τεύχος τοῦ «Καλοσυγκρασημένου» Πληκτροφόρου» ὑπέστησε: οἱ ὑπέροχες συγχροδιακές πρόοδοι τοῦ Πρελούδιου, πάνω στό χαρακτηριστικὸ ρυθμικὸ σχῆμα δυό δέκατα ἔκτα – τρία ὀγδοα, παίχτηκαν μέ ξηρότητα κι ἑλλειψὴ πλαστικότητας στό ρυθμὸ καί στὴ φράση. Ἀνάλογη καί ἡ ἐκφραστικὴ σημασιολόγηση τῆς πεντάφωνης Φούγκας: ἀκούστηκε καὶ αὐτὴ ξερῇ, δίχως τὸ συνεχῆς ἀνέβασμα μιᾶς συγκαταμένης συγκίνησης πού πρέπει νὰ κορυφωθεῖ στό «στρέτο», ἀλλὰ καί δίχως ἀποσαφήνιση τῆς πολυφωνικῆς ὕψης, μέ τίς τόσο χαρακτηριστικὲς ἐναλλαγές «πυκνοῦ» καί «ἀραιοῦ». Βέβαια, ἡ Φούγκα αὐτῇ, μέ τίς συνεχεῖς κρατημένες νότες τῆς φαίνεται ἐλάχιστα ἐν-

δεδειγμένη για οποιοδήποτε πληκτροφόρο με νυκτές ή πληττόμενες χορδές – χρειάζεται μάλλον εκκλησιαστικό όργανο, όπου ο ήχος έχει διάρκεια. Άλλα και όλα αυτά δίνουν τό μέτρο των προβλημάτων που έχει να αντιμετωπίσει και να λύσει ο εκτελεστής.

Από τό α' μέρος του ρεσιτάλ αποκομίσαμε την εντύπωση ότι τό κυριότερο πρόβλημα της νέας Ισως είναι τό «καναλιζάρισμα» της μουσικότητάς της. Από την Πρώτη Τοκάτα και τις παραλλαγές πάνω στην «Αρία του Ρουτζιέρο, του μεγάλου Φρεσκομπάλντι (1583-1643), περνώντας από τη θεία Έλισαβετιανή μουσική (πέντε κομμάτια των Πήρσον, Άνώνυμου και Μπέρντ) της Συλλογής Φιτζγουίλλιαμ, έργων για διοργάνο, και καταλήγοντας στη γνωστή εξάισια Γκαδότα με 6 παραλλαγές, σέ λα έλ. του Ραμώ (1683-1764), ελάχιστες στιγμές είχαμε την εντύπωση μιάς έκφρασης διαφοροποίησης ανάμεσα σ' όλες αυτές τις γραφές και τεχνολογίες, τόσο διαφορετικές μεταξύ τους. Τό «τουςέ» ήταν ώραίο, ή φυσιογνωμία των μελωδικών σχημάτων διαγραφόταν άμεσα και καθαρά, σέ πάρα πολλές περιπτώσεις (ιδίως σέ μετατροπές) οι φυσικές τονικές έλξεις ανάμεσα στους φθόγγους ή στις αρμονίες, λειτουργούσαν μέ φυσικότητα. Κι όμως σέ πολλά σημεία, κάποιες απόπειρες της νέας νά δώσει μιά πλαστικότητα στό ρυθμό είχαν άκριβως αντίθετο αποτέλεσμα – μιά σπασμωδικότητα – ενώ άλλου θαρρείς και τό έκφραστικό ρευστό ξαφνικά πάγωνε. Από τό πρόγραμμα μπορούσαν νά λείπουν τά δυό δεξιότεχνικά κομμάτια του Άντουάν Φορκεράι (1671-1745) «Η Πορτογαλίδα» και «La Fergand», που παίχτηκαν μέ άψογη τεχνική, αλλά δίχως τή ζωγόνο πνοή που θά τούς έδινε και κάποιο μουσικό νόημα. (Αΐθουσα Ώδείου Άθηνών, 6.5.1980).

Τό «Κολλέγιουμ Βοκάλε»

Γνωστό στό έλληνικό κοινό από τις έμφανίσεις του της 3.11.74 («Παρνασσός», μέ την περίφημη σύνθεση Stimmung, του Στόκχουζεν) και της 16.12.76 (5η Έλληνική Έβδομάδα Σύγχρονης Μουσικής, στό Γαλλικό Ίνστιτούτο) τό φωνητικό σεξτέτο **Κολλέγιουμ Βοκάλε** της Κολωνίας. Η σύνθεσή του θά μπορούσε νά είναι ενός συγκροτήματος ειδικευμένου στό άναγεννησιακό μαδριγάλι: σοπράνο, δύο μεσόφωνοι, κοντρατενόρος, τενόρος και βαθύφωνος. Κι όμως, όπως είναι γνωστό στους παρκοῦντες τήν Ίερουσαλήμ, θεραπεία τήν... ακαδημαϊκότερη

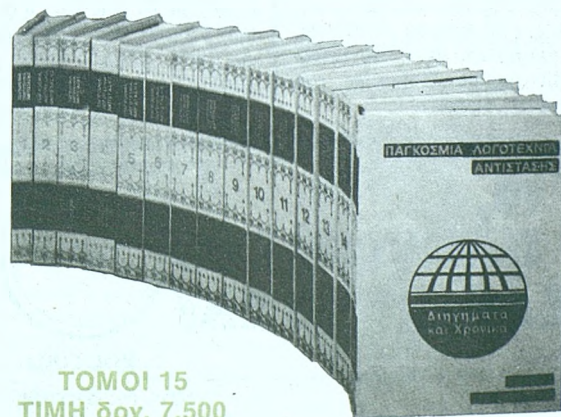
μουσική πρωτοπορία, εκείνη που άφού έπί δεκαετίες είχαμε αυτοσκοπό τήν άναζήτηση του καινούριου και άρχισε ήδη νά εκδηλώνει τόν κάματο, αλλά και τή δίψα της για μιά έκφραση πιο πηγαία – ξαναπιάνοντας στοιχεία παραδοσιακά κι επιχειρώντας λιγότερο ή πιο πετυχημένα τήν άνάπλυσή τους. Τό πρόγραμμα που παρουσίασε τό συγκρότημα μάς θύμισε έτσι λιγάκι... φιγουρίνι μέ τις τελευταίες ήχητικές μόδες! Τό άρχαιότερο έργο ήταν του 1976! Άλλο γνώρισμα του προγράμματος: τά περισσότερα έργα – σέ παρένθεση σημειώνουμε τά όνόματα των συνθετών – στηρίζονταν σέ κλασικά κείμενα της παγκόσμιας λογοτεχνίας, πράμα που στή σύγχρονη μουσική κρύβει συχνά ένδεια ή στειρότητα έμπνευσης! Οι «Ύμνοι στή Νύχτα» του πρωτορομαντικού Νοβάλις (1772-1801· Μπέκερ). Ο Όμηρος (στίχοι 478-608 από τό Σ της «Ίλιάδας»· Έννο Ντοϋγκεντ), άποσπάσματα από τόν περίφημο «Χερουβικό Όδοιπόρο» του Γερμανού μυστικιστή Άγγελου Σιλέξιους (1624-77· Γίλλο Μέντεκ).

Αυτή τή φορά τό άνεπίληπτης τονικής ακρίβειας, λεκτικής άρθρωσης, συγχρονισμού και ήχητικής καθαρότητας συγκρότημα τραγουδούσε μέ φωνές λεπτές και «λευκόχροες» σά νήματα: τόσο που κάποτε νά ύπάρχει σχεδόν πλήρης όμοιοχρωμία ανάμεσα σέ άντρικές και γυναικείες φωνές – στίς κοινές τους περιοχές. Πόση τελειότητα όμως στήν έκτέλεση αυτών των συνήθως άχαρων σελίδων που μ' ένα κάπως κατώτερο συγκρότημα θά μάς είχαν τρέψει σέ φυγή! Έτσι, τό **Τραγούδι για 4 φωνές** (1977-78) πάνω στό «Βιβλίο Τραγουδιών του Γκλόγκαου», χειρόγραφης συλλογής του τέλους του 15ου αιώνα, του σοβιετικής καταγωγής και ήδη έγκατεστημένου στήν Έλβετία Άντρέι Βολκόνοσκυ (γ. 1933) ήταν μιά βαρετή άναδρομή στή μεσαιωνική πολυφωνία, θλιβερό κακέκτυπο μιάς άνάλογης χειρονομίας του μεγάλου Στραβίνσκυ στήν «Λειτουργία» του. Τρεις άντρες σέ... γυναικείες τεσιτούρες τραγουδούσαν τούς άργούς, στατικούς, σπαρμένους μέ μελίσματα και μικροδιαστήματα **Ύμνους στή Νύχτα** (1978) κατά Νοβάλις, του Γκύντερ Μπέκερ (γ. 1924). Παραδοσιακάτατα «τροπική» (Modale) μέ τριημιτόνια, πάνω σ' ένα άτέλειωτο σφυροκόπημα ενός ρυθμού (δάκτυλος) που έχουμε ταυτίσει για πάντα μέ τό Άλλεγκρέτο της 7ης Συμφωνίας του Μπετόβεν, ή μελοποίηση (1978) της περίφημης δημηρικής περιγραφής της άσπίδας του Άχιλλέα από τόν Έννο Ντοϋγ-

παγκόσμια λογοτεχνία αντίστασης

Η έποποιία των λαών στήν άναμέτρηση μέ τό φασισμό στήν διάρκεια του Β' Παγκοσμίου Πολέμου ύπήρξε σίγουρα ή πιο δραματική, ή πιο τραγική στιγμή της Άνθρωπότητας. Γι' αυτό κι έκφράστηκε δυναμικά σ' όλες τις μορφές τέχνης. Η λογοτεχνία για χρόνια άντλούσε τις έμπνεύσεις της άπ' αυτή τήν τρομερή έμπειρία. Η «Παγκόσμια Λογοτεχνία Άντίστασης» θέλει νά δώσει στον άναγνώστη ό,τι καλύτερο έδωσε στή λογοτεχνία ο Β' Παγκόσμιος Πόλεμος.

1. Η ΣΙΩΠΗ ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΑΣ (Γαλλία)
2. ΤΟ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ ΤΗΣ ΑΝΝΑΣ ΦΡΑΝΚ (Όλλανδία)
3. ΟΜΗΡΟΙ Στέφαν Χέιμ (Τσεχοσλοβακία)
- 4.5.6. ΑΝΘΡΩΠΟΙ ΜΕ ΚΑΘΑΡΗ ΣΥΝΕΙΔΗΣΗ Πιότρ Βερσιγκόρα (Τόμοι τρεις Ρωσία)
- 7.8. ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΧΡΟΝΙΚΑ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΑΝΤΙΣΤΑΣΗΣ (Τόμοι δύο (Έλλάδα)
9. ΕΠΙΤΡΟΠΟΣ ΜΕΜΟ Ντριπερό Αγκόλι (Άλβανία)
- 10.11. ΚΟΖΑΡΑ Μλάντεν Όλιας Τόμοι 2 (Γιουγκοσλαβία)
12. Η ΓΕΝΙΑ Μπογκντάν Τσέσκο (Πολωνία)
13. Η ΜΑΥΡΗ ΦΩΤΙΑ Άουρέλ Μιχάλε (Ρουμανία)
14. ΤΟ ΜΕΓΑΛΟ ΠΕΤΡΙΝΟ ΣΠΙΤΙ Ντραγκομίρ Άσένωφ (Βουλγαρία)
15. ΑΦΗΓΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΤΙΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΒΙΕΤΝΑΜ (Βιετνάμ)

ΤΟΜΟΙ 15
ΤΙΜΗ 8ρχ. 7.500

ΕΚΔΟΣΕΙΣ: Κ. ΚΑΠΟΠΟΥΛΟΣ
Ζωοδ. Πηγής 21 ● Άθήνα
Τηλ. 36.36.482

κεντ (Dugend, γ. 1915) αποτελούσε ξερογιοτική... αυτασέλγεια πάνω σ' ένα άθνατο κείμενο. Αυτασέλγεια για την όποια μόνος ένας άτάλαντος και διατηρημένος μέσα σε Κύριος οίδη τίνων άκαδημαϊσμών φορμολή δορειοευρωπαϊκός έγκέφαλος μπορεί να είναι ίκανός.

Μέ την ποικιλία των γραφών του, πού μās άφησαν έντύπωση ενός νεοϊμπρεσιονισμού άνάμεικτου με κάποιους άπόηχους άπό τις βαγκνέριες... θυγατέρες του Ρήνου, τό Ρέκδιεμ για 6 φωνές **Πάνω σε στενή ράχη δουνου** (1978, είδικά γραμμένο γ.ά τό συγκρότημα) του *Φρηντρεϊχ Νταϊλ* (Döll, γ. 1936) συγκράτησε άσφαλώς τό ένδιαφέρον μας. Άντίθετα, στό **Ό Τζών Ντάν κομήθηκε βαθιά** (1976) μοτέτο για σοπράνο, κοντρατενόρο, τενόρο και βαθύφωνο, σε κείμενο άπό την **Έλεγεία** για τόν *John Dunn* του Ρώσου ποιητή *Ίωσηφ Μπρόντσκυ* (γ. 1940) ό *Γκέοργκ Κραϊλλ* (Kröll, γ. 1934) στάθηκε συνοληκτικά άνάξιος νά αϊχμαλωτίσει όχι τό ένδιαφέρον μας, αλλά κι αυτή την προσοχή μας. Τό πίο πλούσιο σε μουσική ουσία και με άρκετές πραγματικά συναρπαστικές σιτιμές έργο τό προγράμματος ήταν τά σύντομα άποφθέγματα του *Σιλέξιους*, μελοποιημένα (1977-78) άπό τόν Άνατολικογερμανικής προέλευσης *Τίλο Μέντεκ* (γ. 1940). Σύντομα κομμάτια πού μέσα άπό μία βαθιά άφομοίωση της παραδοσιακής σύνθεσης (προτεσταντικό χορικό, γερμανικό λαϊκό τραγούδι, «λαϊντερ», άκόμη και «λήντ») προδίνουν γνήσια έκφραστική έφεση, ίκανή νά ταυτίζεται με τό συγκινησιακό περιεχόμενο του στίχου. Σωστή όαση μέσ στην έρση του λοιπού προγράμματος άναζωογόνησε με τό νόμα της τίς έλίδες μας στην άθανασία της αλώνιας μουσικής (Θέατρο **«Αλάμπρα»** 12.5.1980 117η έκδήλωση του Έργαστηριού Σύγχρονης Μουσικής του Ίνστιτούτου «Γκαϊτε»).

Λέσλι και Ναντίν Ράιτ

Τίς σημαντικές άρετές του πιανίστα **Λέσλι Ράιτ** (Leslie Wright παλιού μας γνώριμου;) έκτιμήσαμε ήδη άπό τη Σονάτα έργο Κ. 330 (χρονολογία: 1778) του Μότσαρ: παιξίμο οίγουρο άδρό, ακριβέστατο, ήχος «ύγρός» και στυλνός, με φραϊα περάσματα άπό τό λεπτό στό έντονο, στέρεη ρυθμική σπονδύλωση, τέλειο «περλέ» στά ποικίλματα και στίς γκάμες, όπου όμως ή κάπως τολμηρή χρήση του «πεντάλ» τούς έδινε παραξενή άναγλυφικότητα, άνεβάζοντας και τόν κυματισμό της φράσης! Στό νεανικό, πιότερο άντρίκιο παρ' ό,τι ό μεταγενέστερος Ντεμπυσσύ **«Γιά τό πιάνο»** (Πρελούντιο, Σαραμπάντα, Τοκάτα· 1896-1901), μία τέλεια ίσοροπία άνάμεσα στό «τουσέ» και στό «πεντάλ», στοιχεία πού λές και τό ένα μάχεται τό άλλο. Θεία τραγουδημένη ή Σαραμπάντα, με μία λεπτότατη διαφοροποίηση ήχου και χροιάς άνάμεσα στίς γυνές ταυτοφωνίες και στίς βαρύτιμες, αλλά τόσο κομψά μοιρασμένες μέσ στη μελωδική φράση συγχορδίες. Και στην Τοκάτα, τό παιξίμο έδωσε μία αίσθηση λακωνικότητας στην τάση άπεραντολογίας πού διαγράφεται στά πιανιστικά έργα αυτού του ίδιουφους και λίγο ξεδιάντροπου Νάρκισσου.

Κορύφωμα όμως της εύφορίας μας, τό δ' μέρος του ρεσιτάλ με έργα για πιάνο «μέ τέσερα χέρια». Στ' άριστερά του πιανίστα κάθισε ή (γυναίκα του;) **Ναντίν Ράιτ** (Nadine Wright). Ένας τέλειος συγχρονισμός (άκόμη και σε ποικίλματα!) και έλεγχος της ήχητικής ποιότητας, μία άπόλυτη σύμπνοια (τέσσερα χέρια, μία ψυχή!) πού κόλπωνε τόν κυματισμό της μουσικής φράσης με ζειδωρες αύρες εύφορίας, ένα παιχνίδισμα με τό πυκνό και τό άραιό, με τό φώς και τη σκιά, και πρό πάντων ένας ύπέροχος παλμός ζωής, μεταμόρφωσαν τά τόσο σπάνια άκουόμενα **«Βάλς της Άγάπης»** (Liebeswalzer·

1868-69) του Μπράμς και 7 άπό τούς 21 «Ούγγρικους Χορούς» του (1852-69) σε άκρόαμα ύψηλής ψυχικής και πνευματικής εύφορίας και την πυκνή πιανιστική γραφή του συνθέτη σε φλαμανδέζικη δαντέλα! Τί μπρίο, τί λάμψη τί ευγένεια! («Παρνασσός» 14.5.1980).

«Άγ. Μαρτίνος των Άγρών»

Ριθοκινδυνεύοντας στον παράγοντα της καιρικής αστάθειας, ή **Έκφραση '80** παρουσίασε στό Έρώδειο μία άπό τις σημαντικότερες, κατά τη γνώμη μας, ως σήμερα προσφορές της στό άθηναϊκό κοινό: την άγγλική όρχήστρα δωματίου **«Άκαδημία του Άγ. Μαρτίνου των Άγρών»** (ίδρ. 1959). Γνωστή άπό θαυμάσιες ήχογραφίες της μουσικής του 18ου αιώνα, όφείλει τό όνομά της στό ό,τι οι πρώτες συναυλίες της, με μουσική «μπαρόκ» δόθηκαν στην όμώνυμη λονδρέζικη έκκλησία. Παρακολούθησαμε τό μεγαλύτερο μέρος της συναυλίας και δέ φύγαμε παρά μόνον όταν τό τσουχτερό (παρά τη χειμωνιάτικη περιβολή μας) κρύο έγινε άνυπόφορο. Κι όσο άν οι δύο συναυλίες πού άναγγέλλθηκαν άρχικά συρρικνώθηκαν, λόγω κακοκαιρίας, σε μία, μάς προβλημάτισε ή άρκετά άθρόα προσέλευση κοινού. Άναρωτηθήκαμε άν θά ήταν ή ίδια ακριδώς, σε περίπτωση πού ή συναυλία δινόταν σε χώρο κλειστό.

Η άγγλική όρχήστρα πλησιάζει τη μουσική με ήθος διαμετρικά αντίθετο εκείνου στο όποίο μάς έχουν συνηθίσει άνάλογα μεσογενιακά συγκροτήματα, όπως οι **«Μούζιτσι»** ή οι **«Σολίστι Βένετι»** - άδρά σε ήχο, με πληθωρικά λαμπρό χρώμα, πυρετική ρυθμική ζωντάνια και κάποια επιθετικότητα, συνήθως άψογα έλεγμένη. Πίσω της διαισθάνεσαι την έντονη πνευματική παρουσία της ευγενικότατης μουσικής παράδοσης της Έλισαβετιανής μουσικής, της μουσικής για συγκροτήματα άπό βιόλες ντά γκάμπα (Viol Consorts), για λαούτο ή βιργινάλι. Μουσικής δωματίου ή ήχητικότητά της: πολλαπλάσιο κάποιου κουαρτέτου εγγόρδων, λές και είναι ό ευγενικός της ήχος, τόσο άπαλός και λίγο μουντός στίς μεσαίες περιοχές. Και όλα τά «τέμπι», σε μία μουσική όπου τόσο συχνά τό χειρόγραφο τό συνθέτη άφήνει την ευθύνη της έκλογής τους στον έκτελεστή, φαίνονται διαλεγμένα με πολλή φρόνηση και φιλοκαλία, με τελικό στόχο την καθαρότητα της μελωδίας και του μουσικού της μηνύματος. (Φινάλε της **«Άνοιξης»** άπό τίς **«4 Έποχές»** του Βιβάλνι.) Θεωρώντας αυτόν όντοτόν τέλειο συγχρονισμό και την ήχητική διαφάνεια του συν-

όλου, στεκόμαστε περισσότερο στην αντίληψη του «φραζαρίσματος», τόσο σε πολυφωνικά (Βρανδεμβούργιο Κοντσέρτο άρ. 3 σε σολ μείζ. του Μπάχ) όσο και σε όμοφωνικά έργα (Ντιβερτιμέντο σε ρε μείζ., έργο Κ. 136, του Μότσαρτ). Είναι κάτι πολύ περισσότερο άπό τό γεμάτο ζωντάνια έκφραστικό κυματισμό της μουσικής άνάμεσα σε δύο άναπνοές. Είναι ένας διάλογος αυτών των καιριών (στό Μπάχ λ.χ. κι αλήθεια τί χρειάζονταν κάποια ζμαδικά «κρεσέντ» στο α' και γ' μέρος;) Διάλογος άκόμη και όταν, όπως στην Αίσθηση λ.χ. έχομε μόνο μία κύρια μελωδία κι ένα έμμοιο συνοδευτικό σχήμα πού όμως κι αυτό «φραζάζεται»! Πίσω άπ' αυτή την αίσθηση του διαλόγου δέν μπορέσαμε, έλευθεροσυνειρμικά, νά μήν αναλογιστούμε τη μεγάλη κοινοβουλευτική αλλά και θεατρική παράδοση του άγγλικού λαού!

Δέ μπορούμε νά μήν τιμήσουμε άκόμη τό ύπέροχο «λεγκάτο» στό γρήγορα δέκατα έκτα, στο Μότσαρτ (κάτι τέτοια μάς συνεπαίρνουν στίς ήχογραφίες της όρχήστρας!) ή τό ήρεμο έμνηνευτικό ήθος της **«Άνοιξης»** του Βιβάλνι όπου ή λεπτότητα της μελωδικής γραμμής σε συνδυασμό με τό καλαισθητό «διμπράτο» του κοντσερτίνου (Γίονα Μπράουν: έξαιρετη βιολονίστα παρά την τονική μετατόπιση ελάχιστων φθόγγων) έδωσε στίς πασίνγωστες αυτές σελίδες χωροχρονικές διαστάσεις μινιατούρας. (Συγκρατημένο, τό «διμπράτο» αυτό άρχισε περίπου άπό τά μισά της διάρκειας μιας κρατημένης νότας). Άριστούργα ήχητικής φινέτσας πού θύμιζε τά νεραϊδογνέματα της μουσικής του Μέντελσον στο σαιεπήριο **«Όνειρο Καλοκαιρινής Νύχτας»**, ή **«Ιταλική Σερενάτα»** (1894) του μεγάλου Χούγκο Βόλφ (1860-1903). Κι όμως κάποτε είχαμε την αίσθηση ότι έλλειπε ακριδώς αυτό τό άπιαστο, μυστηριώδες κι άνησυχητικό στοιχείο στο όποίο αυτή ή επιφανειακά μόνον «αυταπόδεικτη» μουσική χρωστά τη γοητεία της. (Έρώδειο 20.5.1980)

1. Όργανωτική έπιτροπή: πρόεδρος ό κ. Μάρκος Μπούρος, πρόεδρος Δ.Σ. της Δ.Ε.Θ. Μέλη: Έμμ. Παλλιδάκης, Δόμνα Εύνουχίδου (πιανίστα), Δημ. Θέμελης (μουσικολόγος, διευθυντής Κρατικού Όδείου Θεσσαλονίκης), Δημ. Ίωάννου (λαουτίστας, κιθαριστής), Γιάννης Μάντακας (διευθυντής Χορωδίας, Παν/μίου Θεσσαλονίκης, παιδαγωγός), Άλκης Μπαλτάς (συνθέτης, μαέστρος), Ρένος Μπαλτάς (βιολονταελίστας). Εισηγητής: Βασ. Παπαβασιλείου. Γραμματέας: Μαρία Σουντουλίδου.

2. Λεπτομερείς κριτικές για την 11η Διεθνή Μουσική Έκδήλωση, βλ. στίς Μουσικές Σελίδες της «Πρωϊνης» της 24.4.1980 και 8.5.1980 άπό τό Φοίδο Άνωγειανάκη και τόν ύπογράφοντα.

το
πληγωμένο
ελεφαντακι

βιβλία

χαρτικά

για ννης δαρας

δεριγνυ 22 (σταση ΟΤΕ, Πατήσια)

σε ολους
ΕΚΠΤΩΣΕΙΣ 25% τηλ. 8813433
30% 8237431

‘Η αυτοσχεδιαζόμενη μουσική ‘Αντίδοτο στή μαζική κουλτούρα ή σκέψεις γύρω από ένα μουσικό συμβάν

του Κώστα Γιαννουλόπουλου

‘Ο προσδιορισμός της αυτοσχεδιαζόμενης μουσικής με μέτρα αισθητικών αξιών, και η κριτική αξιολόγηση μιας τέτοιας μουσικής παρουσίας με αυστηρά μουσικά κριτήρια, σημαίνει ότι πλησιάζουμε τό αντικείμενο (ή τό συμβάν αν θέλετε) λανθασμένα, πράγμα πού μπορεί νά είναι επικίνδυνο. ‘Η ιστορικότητα του συμβάντος δέν μπορεί νά δικαιολογεί τήν ύπαρξή του παρά μόνο σάν κοινωνικού γεγονότος. Τό ότι ή αυτοσχεδιαζόμενη μουσική προέρχεται ιστορικά από τή δυναμική εξέλιξη τής τζάζ, όπως αυτή διαμορφώθηκε σάν αυτόνομη μορφή μουσικής τέχνης στόν αιώνα μας, δέν σημειώνει παρά τό ποσό γνησιότητας πού περιέχει – στό μέτρο πού ή μουσική τέχνη ενσωματώνεται στό κοινωνικό προτσές και δέν τοποθετείται έξω από αυτό σάν οποιαδήποτε αυτόνομη λειτουργία.

‘Ο δημιουργικός χώρος τής αυτοσχεδιαζόμενης μουσικής αντιστοιχεί στό πρότυπο μιάς κοινωνίας όπου ή κουλτούρα, ή τέχνη, ή μουσική, παράγονται και διώνονται σάν στιγμές του κοινωνικού συνόλου, τό εκφράζουν άμεσα και τό χρησιμοποιούν γιά πολιτική συνειδητοποίηση. ‘Αν λοιπόν ή τζάζ αναπτύχθηκε στό βαθμό πού νά συμπίπτει μέ ένα καλλιτεχνικό, πολιτιστικό και κοινωνικό περίγυρο όλοτελα καινούριο, αυτό σημαίνει ότι αντιπαραθέτει στό σχήμα μουσική/άπόλαυση, τό πολιτιστικά διάφορο μουσική/κοινωνικό συμβάν. ‘Ετσι, ό αυτοσχεδιασμός από έννοια πού αφορά μόνο στή μουσική-τεχνική διαδικασία μεταλλάσσεται σέ έννοια πού αναφέρεται στόν πολιτιστικό-κοινωνικό σχεδιασμό και δράση.

Τήν Δευτέρα, 28 ‘Απριλίου, στό θέατρο «‘Αλάμπρα», τό περιοδικό ΤΖΑΖ παρουσίασε σέ συναυλία αυτοσχεδιαζόμενης μουσικής ένα κουαρτέτο πού αποτελούσαν οί ‘Ελληνες Σάκης Παπαδημητρίου (πιάνο), Φλώρος Φλωρίδης (πνευστά) και οί Γερμανοί Τόρστεν Μύλλερ (τσέλο), Γκέρντ Γκλίσμερ (κρουστά).

‘Η παρουσία αυτή θά ήταν λάθος νά θεωρηθεί σάν μιά ακόμη μουσική προσφορά πού τοποθετείται στά πλαίσια τής κοινωνίας θεάματος, παράγεται και καταναλώνεται σ’ αυτό τό μέτρο, και πού επάκόλουθα υποδιβάλλεται στό βαθμό τής διασκέδασης (entertainment). ‘Αν οί μουσικοί έπαιξαν σέ θέατρο, και όχι σέ έναν οποιοδήποτε άλλο έλεύθερο χώρο, αυτό όφειλεται στό ότι ή

«δυτικοευρωπαϊκά» δομημένη κοινωνία μας άδυνατεί νά κατανοήσει τή μουσική σάν κοινωνικό συμβάν και τήν υποθαμνίζει σέ έμπορευματική διαδικασία.

Παρά τόν τρόπο παρουσίασης όμως, τό μουσικό συμβάν τελέστηκε και τό μέγεθος τής προσφοράς του χαρακτηρίζεται σάν πολιτιστική ρήξη μέ τό σύστημα, και σάν πολιτιστική ρήξη έννοώ τό διαμορφωμένο όριακό εκείνο σημείο πέρα από τό όποιο οί πολιτιστικοί κώδικες οί αναφερόμενοι στήν τέχνη δέν προέρχονται (άρα και δέν δικαιολογούνται) από τήν κυρίαρχη ιδεολογία.

Σύμφωνα μέ τήν κυρίαρχη ιδεολογία, στίς «μάζες» άρέσουν τά εύκολα, αυτά πού μπορούν νά καταναλωθούν μέσα από τήν ευτέλεια τών απλούστερων μέσων και τής χρησιμοποίησής τους. ‘Η τζάζ, γιά τούς κριτικούς, δέν ήταν παρά μιά μουσική πού χρησιμοποιε μόνο και μόνο γιατί ήταν άπλή, κατανοητή και, κυρίως, χορευτική (διάβαζε χρησίμη). Κατ’ αντίθεση, ή αυτοσχεδιαζόμενη μουσική, έφ’ όσον είναι μιά μουσική «ακατάληπτη» δέν έχει καμία σχέση μέ τίς «μάζες», δέν τίς βολεύει δηλαδή, γιατί δέν μπορούν νά τήν χρησιμοποιήσουν. Αύτή είναι ή θέση τής κυρίαρχης ιδεολογίας, πού δέν επιτρέπει καθόλου τήν κοινωνική μετατόπιση τής μουσικής, παρά μόνο τήν τοποθέτησή της σέ συγκεκριμένα μορφολογικά πεδία πού λειτουργούν γιά τήν εξουσιαστική δόμηση τών σχέσεων παραγωγής. Φτάνω λοιπόν στό κύριο σημείο λέγοντας ότι ή αυτοσχεδιαζόμενη μουσική μιάς

προτείνει κυρίως μιά πρακτική στρατευμένης τέχνης πού ή άστική κουλτούρα, ή ιδεαλιστική αισθητική και ή κυρίαρχη ιδεολογία προσπαθούν από καιρό νά άπωθήσουν.

Μιλώντας λοιπόν γιά αυτοσχεδιαζόμενη μουσική, δέν έχω νά κάνω μέ τή δόμηση κάποιου ψυχαγωγικού τεχνήματος, αλλά μέ τό λειτουργικό κάποιου παιχνιδιού στό όποιο άπαιτείται ή συμμετοχή του άκροατή και ή δραστηριοποίησή του. ‘Ο προσφερόμενος από τή συμμετρία και τήν αυτόματη λύση τής ρυθμικής έντασης έφησυχασμός, δέν θεωρείται πιά μέτρο πού μπορεί νά καθορίζει τίς σταθερές του όποιουδήποτε αισθητικού επιπέδου, και σέ καμιά ένότητα πλέον δέν μπορούν νά υπαχθούν οί πολύπλοκες και μεταλλασσόμενες τυπικές δομές όπως ή σύνθεση, ή τό είδος τής μουσικής. ‘Εδώ άπλά έχω νά κάνω μέ τόν μύθο τής φυσικής ένότητας του μουσικού χώρου – όσο και αν ή δυτική άποψη περί Τέχνης δέν μπορεί παρά νά συγκροτεί τίς μουσικές μορφές πάνω σέ κανόνες άναφοράς. Ζώ σέ ένα πολυκεντρικό κόσμο και δέν μπορεί κανείς πιά νά μέ πείσει ότι οί ήχοι γύρω μου γίνονται μουσική μόνο και μόνο γιά νά μέ εύχαριστούν ή νά μέ γοητεύουν. ‘Ηδονιστικές άρχες τέλος και γιά πάντα. Αύτός ό Δυτικός Πολιτισμός πού μέ τή μαζική διάθρηση τών αξιών του (και τών αισθητικών μεταξύ άλλων) θεωρεί έαυτόν σάν κέντρο τών υπολοίπων πολιτισμών, έντυπωσιάζεται από τό μέτρο τής ύπερβολής πού του παρέχεται – όταν δέν χρησιμοποιεί τόν ήδονισμό γιά νά αντιμετώπισει τόν νεωτερισμό

Στό χώρο μας, ή πολιτιστική καθυστέρηση, έννοουμένη σάν καθυστέρηση στήν άνάπτυξη και λειτουργία πληροφοριακών πηγών, και ό δογματισμός στήν ένοριακή μας μουσική πραγματικότητα από τή μιά, ή μηχανιστική άνάλυση τών δήθεν λαϊκών στοιχείων στή μουσική μας και ή ισοπεδωτική επέμβαση τής πολιτικής πάνω στήν καλλιτεχνική πρακτική από τήν άλλη, έχουν διαμορφώσει ένα άκροατήριο πού άκολουθεί άπλώς τά τεκταινόμενα μέ τέλεια άδυναμία διάλογου γύρω από τό μουσικό συμβάν και τήν επέκτασή του. Χρειάστηκε αύτή ή συναυλία γιά νά άρχίσει ένα μέρος του άκροατηρίου νά άποκτήσει συνείδηση του συστήματος καταπίεσης/άμυνας, και νά αυτομορφώνει τό Λόγο/Περιεχόμενο τής ρήξης. Ρήξη σημαίνει αντίθεση, σπάσιμο, μάχη, και στά όρια τής έκφρασής της άρχίζει ή πλοκή τής λαϊκής τέχνης του αύριο. Κοιτάζω τό αύριο λοιπόν, και δέν βλέπω παρά κριτικούς ήττημένους.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΙΓΟΚΕΡΩΣ

ΑΝΤΡΕ ΜΠΡΕΤΟΝ ΑΝΘΟΛΟΓΙΑ ΤΟΥ ΜΑΥΡΟΥ ΧΙΟΥΜΟΡ

Στίχοι
Φωτογραφίες
Ποίηση
Φωτογραφίες
Μουσική
Κιθάρα
Ντρίττ
Αντρέ Μπρετόν
Κορνήλιος
Ροζέ
Ροζέ
Αντρέ Μπρετόν
Ποίηση
Κιθάρα
Ποίηση

ΑΙΓΟΚΕΡΩΣ

ΓΚΥ ΝΤΕ ΜΩΙΑΣΑΝ ΦΑΝΤΑΣΤΙΚΕΣ ΙΣΤΟΡΙΕΣ

Μετάφραση
Ελένη Κωνσταντίνου
Ποίηση
Γιάννης Κωνσταντίνου

ΑΙΓΟΚΕΡΩΣ

ΣΑΡΑ ΚΡΟ ΦΑΝΤΑΣΤΙΚΕΣ ΠΡΟΖΕΣ

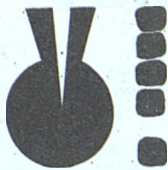

Μετάφραση
Γιάννης Κωνσταντίνου
Ποίηση
Αντρέ Μπρετόν

ΑΙΓΟΚΕΡΩΣ

ΚΙΑΦΑΣ 5
ΤΗΛ. 360-5493

ΥΝΩΘΗ

βιβλία - δίσκοι - δώρα - αφίσες
φωτοτυπίες - φωτοαντίγραφα
Ξενόγλωσσα βιβλία

ΓΝΩΣΗ

Για τούς φοιτητές, έκπτωση 15%

Γρηγ. Αύξεντίου 26-28 - Ίλίσια. Αθήνα - τηλ. 7787997

P. PYLARINOS

ΤΟ ΟΝΟΜΑ ΠΟΥ ΑΝΟΙΓΕΙ
ΝΕΟΥΣ ΔΡΟΜΟΥΣ

Σας περιμένουμε απ' τό Μάρτιο στο νέο μας κατάστημα, στη Σοφοκλέους 7-9 (άπέναντι από τό Χρηματιστήριο) όπου θά λειτουργεί καί μεγάλη αίθουσα δημοπρασιών γιά κάθε είδους συλλεκτικά αντικείμενα, όπως:

**ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΑ
ΝΟΜΙΣΜΑΤΑ - ΧΑΡΤΟΝΟΜΙΣΜΑΤΑ
ΠΙΝΑΚΕΣ
ΡΟΛΟΓΙΑ
ΠΟΡΣΕΛΑΝΕΣ κ. ά.**

Επίσης, ή αίθουσα προσφέρεται σέ κάθε ενδιαφερόμενο γιά εκθέσεις, δημοπρασίες, γενικές συνελεύσεις, διαλέξεις κλπ.

● ΥΠΟΓΡΑΜΜΙΖΕΤΑΙ

ότι ή αίθουσα δημοπρασιών είναι 250 τετρ. μέτρα, μέ κλιματισμό καί ότι κατασκευάστηκε ειδικά γιά τούς αναφερόμενους λόγους.

ΑΦΟΙ ΚΩΣΤΑΡΑΚΗ

«ΔΙΕΘΝΕΣ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ»

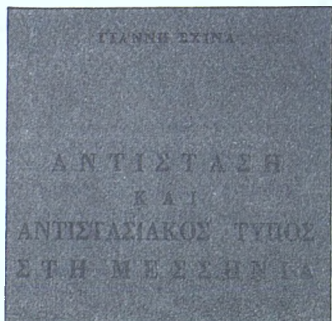
ΛΕΙΤΟΥΡΓΕΙ
ΚΑΙ ΠΛΗΡΕΣ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΤΜΗΜΑ

Ίπποκράτους 2 - τηλ. 36.15.926 ΑΘΗΝΑ

μόλις
κυκλοφόρησε

Φωτίζει τά δραματικά κατοχικά καί μεταπελευθερωτικά γεγονότα τής Μεσοσηνίας (Μάχες Καλαμάτας, Μελιγαλά κλπ.)

Θά τό βρείτε σέ όλα τά κεντρικά βιβλιοπωλεία τών Αθηνών.

τηλεόραση

του Κ. Α. Μανιάτη

Ταραχή καί άπραξία

Η έσωτερική διαμάχη πού οδήγησε στην εκλογή του κ. Ράλλη τάραξε τά νερά καί στά κρατικά μέσα ενημέρωσης. Ο άθερωφικός κ. Τσαλδάρης, π.χ., νομίζοντας ότι θά θγει ό ήγέτης του είχε σπεύσει νά ζητήσει τίς παραιτήσεις τών Χόνδρου Στεφανάκη. Ο Στεφανάκης όμως την ίδια ώρα είχε θγει στό μαπακόνι του Υπουργείου Έξωτερικών γιά νά πανηγυρίσει στο πλευρό του νέου Πρωθυπουργού τή νίκη. Έτσι ό Τσαλδάρης άναγκάστηκε νά ξαναηλεφωνήσει προσωπικά γιά νά πεί ότι δέν πειράζει καί ότι έξ άλλου ή αίτηση παραιτήσεων ήταν τυπική ενέργεια καί άλλα παρόμοια.

Έτσι κι άλλως όμως, ή παραμονή τους δέν θά ξεπεράσει τό όριο τής σημερινής κυδέρνησης, πού είναι ό Σεπτέμβρης - άν τότε τοποθετήσουμε την κρίση πού θά προκαλέσει ό κ. Αθέρωφ. Θά ακολουθήσει «κυδέρνηση έκλογών» καί τά «μέσα» θά τά αναλάβει άνθρωπος πού θά είναι υπεράνω κριτικής, τουλάχιστον... Κάτι σάν Παύλος Μπακογιάννης, άς πούμε.

Διευκολύνει καί τό γεγονός ότι ό Στεφανάκης ξεφούσκωσε. Στην αρχή φώναζε, καλούσε άνθρώπους, λάμβανε αποφάσεις πού μέναν άνεκτέλεστες καί άλλα θεωρώδδη. Σιγά-σιγά, όμως, ή πολιπραγμοσύνη του έξαντλήθηκε. Τώρα άνεδείξει έλάχιστα στην Άγία Παρασκευή, δέν αφήνει συμβούλιο ή συνέδριο του έξωτερικού πού νά μήν πάει καί σχεδόν δέν άνοίγει τό στόμα του στόν προγραμματισμό. Συχνά μολογεί: «Δέν γίνεται τίποτε».

Στήν αρχή νόμιζε - ή έτσι του είπαν - πώς τό πρόγραμμα ήταν δική του άρμοδιότητα. Πήρε λοιπόν μερικές έκπομπές, είπε νά αλλάξουν άλλες τόσες, θρήκε καί δύο τρείς προτάσεις καί παρουσιάστηκε στό συμβούλιο γιά γά τίς περάσει. Άλλά ό Χόνδρος άσκησε «έέτο» καί τά πράγματα έμειναν έτσι. Τό Διοικητικό Συμβούλιο στην αρχή είχε έλπίσει γιά κάποια ποιότητα μέ τόν Στεφανάκη καί άς μήν τούς είχαν έρωτήσει γιά τόν διορισμό του. Διπλώματα άκουσαν όί άνθρωποι, κουλτουριάρες τούς συστήθηκε. Χρειάστηκε μόλις ένας μήνας γιά νά διαπιστωθεί πώς ό Βαλινδράς, πού δέν ένοχλούσε κανένα τουλάχιστο, ήταν καλύτερος - ή βολικότερος.

Κι είχε καί άλλες χρήσεις. Δεχόταν νά ξεοπά πάνω του ή όργή του επικυρίαρχου Ναυά. Τόν δικαιολογούσε μάλιστα λέγοντας: «Τί νά κάνει ό άνθρωπος; Καί σέ αυτόν ξεοπά ό άλλος!» Καί μέ τό Χόνδρο συμφωνούσε πάντα στό Συμβούλιο καί διάνθιζε τά λεγόμενά του μέ κανένα σόκιν άνέκδοτο.

Παράλληλα, κινείται καί ό Λυκουρέζος πού έχει πείσει τόν Ράλλη ότι άν αναλάβει αυτός μέ τό φίλο του Στεφανάκη αποκλει-

στικά την τηλεόραση, θά την κάνει ευρωπαϊκού επιπέδου. Γιά τό φτωχό ραδιόφωνο δέν ενδιαφέρεται κανείς, φυσικά.

Πρός τό παρόν, πάντως, έχουν γίνει μόνο μικροαλλαγές. Όλα τά φίλμ πού έχουν μέσα Αθέρωφ ψαλιδίζονται σέ σχέση μέ τό αρχικό μήκος πού έχουν στην ΥΕΝΕΔ. Ο Μπίστικας δέν κουνήθηκε τελικά, άν καί ψιθυρίστηκε ότι θά αναλάμβανε τό γραφείο τύπου του κ. Καραμανλή. Παρά τίς κριτικές πού του γίνονται, μοιάζει άπτόητος.

Όταν μάλιστα του είπαν ότι ό νέος Πρωθυπουργός θρήκε φρικτή την κάλυψη τής συζήτησης στη Βουλή, άπάντησε: «Έμεις έτσι κάναμε καί μέ τόν Καραμανλή καί ήταν πάντα ένθουσιασμένος. Άν τούτος έδώ δέν ξέρει ποίό είναι τό συμφέρον του, έμεις θά του τό μάθουμε».

Τώρα άν σάς ενδιαφέρει τί θά δούμε τό καλοκαίρι... Πολλές επαναλήψεις κατ' αρχήν, γιατί, λέει, τό κοινό μειώνεται τό καλοκαίρι καί τό ρίχνει σέ άλλες διασκεδάσεις. Θά δούμε, δέβαια, κάτι χαζοχαρούμενες σειρές σάν την «Αργώ». Τό κύριο θάρος όμως θά πέσει στό ποδόσφαιρο. Θά δούμε μπόλικο καί κάθε είδους. Τόσο πού δέν έχουμε δει ούτε στη δικτατορία. Θά δούμε καί «Ολυμπιάδα από Μόσχα». Θά ξεθυμάνουμε γιά καλά...

Όσο γιά έσωτερική παραγωγή, καλύτερα νά την ξεχάσουμε. Όπως λέει καί ό Χόνδρος: «Αυτός ό Δάμπας δέν κάνει τίποτε». Τό θέατρο κόβεται σιγά-σιγά, έπιμορφωτικές έκπομπές δέν υπάρχουν, τά παιδικά προγράμματα έχουν πάρει την κάτω βόλτα - έξ άλλου ό Ν. Πιλάβιος πήρε κι αυτός την κακία συνήθεια τών συνεδρίων (κάποιοι θά πρέπει νά έλέγξει κάποτε αυτό το είδος τίς δαπάνες) - καί ή ψυχαγωγία έχει μετατραπεί σέ γενικευμένο ντισκοκούνημα.

Πραγματικά, όί άνθρωποι τής ΕΡΤ ξεπερνούν συνεχώς τόν έαυτό τους. Τέτοια άπραξία, τόσο διαλυμένο πρόγραμμα, τόσο άνύπαρκτο προγραμματισμό, τέτοια έλλειψη κοινής λογικής καί καλού γούστου, δέν έχει ξαναπαρουσιαστεί.

Εικαστικό Χρονικό

της Ντόρας Ήλαιοπούλου - Ρογκάν

Αναδρομική Έκθεση του έργου του Κ. Μαλέα στην Έθνική Πινακοθήκη:

Πρόκειται για την παρουσίαση 168 έργων που δοθούν τον επίσκεψη να συνειδητοποιήσει τη θέση του Μαλέα στην εξέλιξη της νεώτερης ελληνικής τέχνης. Βλέπει κανείς την έφεσή του να αφομοιώσει ξένους τρόπους έκφρα-

σης που να μην ακολουθούν πιά τη γραμμή του Μονάχου, αλλά να προσεγγίζουν τα γαλλικά ρεύματα. Συγχρόνως, παρατηρούμε την προσπάθειά του να βρει έναν τρόπο απεικόνισης που να εκφράζει την ελληνική ατμόσφαιρα. Έτσι, αν σε μερικά τοπία υπάρχουν τα γνωρίσματα ενός σχετικού συμβολισμού, σε άλλα αξιοποιείται η προσπάθεια για την απόλυτη έναρμόνιση με τον ελληνικό χώρο. Εκεί, όμως, που ο ζωγράφος μεγαλουργεί είναι στις μικρές, σε διαστάσεις, συνθέσεις με τοπία από την Κωνσταντινούπολη, στα έργα του με τις έντυπώσεις του από την Όλυμπια, τη Σαντορίνη, τη Μυτιλήνη, τη Μονεμβασία, κ.ά., καθώς και στις αναμνήσεις του από την Αίγυπτο και το Νείλο.

Αναδρομική Έκθεση της Σ. Πολυχρονιάδη στην Αίθουσα «ΤΡΙΤΟ ΜΑΤΙ»:

Η ζωγράφος μας υπενθύμισε, στην τριμηνή της έκθεση, το πολύπλευρο ταλέντο της και την ικανότητά της να εκφράζεται μέσα από διάφορους τρόπους, με μίαν ανάλογη ένταση. Χάρη σ' αυτές, ακριβώς, τις άρετές της κατορθώνει να επικοινωνεί αποτελεσματικά με τον θεατή, όποια κι αν είναι η τεχνολογία που κάθε φορά δοκιμάζει ή δημιουργός εξαντλητικά. Στις ακουαρέλες με τους Καθεδρικούς Ναούς της

Γαλλίας έχει πιάσει το χαρακτηριστικό παράστημα του μνημείου. Στις συνθέσεις που τιτλοφορούνται «χορός» κατορθώνει και μäs αναμεταδίδει τό αίσθημα μίας «έντονης κίνησης». Στα «ίππευτικά» της έχει δει με έναν προσωπικό τρόπο την αφαίρεση: τρόπο που θα προβάλλει με μιά σουρεαλιστική χροιά στα «διαστημικά» της. Τέλος, υπάρχει και μιά έννοια με αφαιρεμένες συνθέσεις που μέσ' από τις «είδωμένες», σε πλέγματα, γραμμές προσδίδει ένα ιδιόμορφο βάθος στην εικόνα.

Γλυπτά της Μπ. Ραφτοπούλου στην Έθνική Πινακοθήκη:

Πρόκειται για γλυπτά σε πέτρα και σε ορείχαλκο, καθώς και για ανάγλυφες συνθέσεις που αποκαλύπτουν την ικανότητα της καλλιτέχνης να εκφράζεται με διαφορετικούς τρόπους, μέσ' από τα υλικά που χρησιμοποιεί. Στην πέτρα βλέπουμε μορφές παραστατικές και άλλες συνθεμένες με μιά τάση αφαίρεσης. Στόν ορείχαλκο «σημαδιακή» στέκει η «κίνηση» των μορφών: γνώρισμα που

προικίζει τις τελευταίες με την αίσθηση του μυστηρίου. Στα ανάγλυφα, η γλύπτρια επιχειρεί, και τό κατορθώνει, να αποκρυπτογραφήσει, μέσα από τις εδώ προβλημένες μορφές, ένα ρυθμό που αναμεταδίδεται με μιά χαρακτηριστική ένταση και στό θεατή.

Τοπία από την Ελλάδα της Ντ. Αντριους στο «ΖΥΓΟ»

Με εκπληκτικά χρώματα και με μιά βαθιά αίσθηση για την ατμόσφαιρα του χώρου που θέλει να αποδώσει, εκφράζεται η Αμερικανίδα καλλιτέχνης. Τα τοπία της αναδύουν τις χαρακτηριστικές αποχρώσεις του δειλινού ή

του καταμεσήμερου με μίαν ιδιοματική «φυσικότητα». Οι συνθέσεις της με λουλούδια αναμεταδίδουν στόν θεατή, μέσ' από τά εδώ ένορχηστρωμένα χρώματα, ακόμη και κάτι από τη «μυρωδιά» τους.

Η Έλλάδα, όπως την είδε η Ι. Σμέκ:

Πρόκειται για ακουαρέλες, χαρακτηριστικά και σχέδια που έχουν γίνει με μίαν άρτια τεχνική και που πάνω απ' όλα έχουν πιάσει τον «παλμό» του απεικονιζόμε-

νου χώρου ή αντικειμένου. Πέρα από τό άριστο μετέ και την εντυπωσιακή σχεδιαστική ευχέρεια, η ζωγράφος έχει κατορθώσει να αξιοποιήσει, όσο γίνεται πιο εύγλωττα, τη βαθύτερη υπόσταση του κάθε ερεθίσματος της.

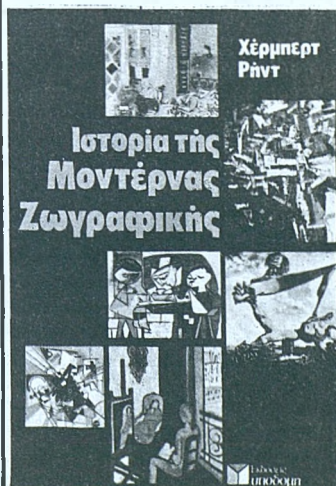
Μορφές-Ψυχογραφήματα της Γ. Γαζετοπούλου στο Πολύπλανο:

Με έναν βίαιο ακόμη και ώμο τρόπο «ζει» τις μορφές που αποθανατίζει ή μάλλον που ψυχολογεί ή ζωγράφος στα έργα της.

Όμως, ακριβώς μέσα από τον τρόπο αυτόν κατορθώνει και επικοινωνεί αποτελεσματικά με τον θεατή, μιά που δέν τις ξεφεύγει ποτέ έκείνο τό χαρακτηριστικό-αποκλειστικό, σε κάθε μορφή γνώρισμα που υλοποιεί την ταυτότητά της. Μετουσιώνεται έτσι, εδώ, ή κάθε απεικόνιση στην αναπαράσταση μιάς ιδιοσυγκρασίας. Άμεση και τελικά απόλυτα προσωπική ή δουλειά αυτή δημιουργεί μιά βαθιά έντύπωση στον επισκέπτη.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΥΠΟΔΟΜΗ

μέ 500 εικόνες
2η έκδοση

μέ 340 εικόνες

Κεντρική διάθεση:

Άθήνα: Έκδόσεις υποδομή, Γ Σεπτεμβρίου 22, τηλ. 5234790
Θεσσαλονίκη: Βιβλιοπωλείο Μ. Κοτζιά και
Σία, Ταμισκή 78, τηλ. 279720

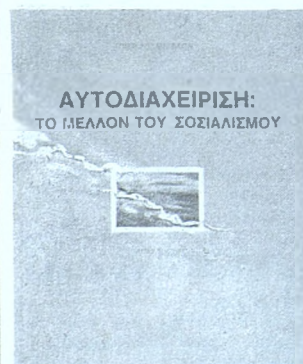
ΕΝΔΥΜΑΣΙΕΣ ΚΑΙ ΕΘΙΜΑ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ ΤΟΥ '21

10 Χαρακτικά • Έθιμα
30 Χαρακτικά • Ένδυμασίες

Ένα πανόραμα
κουστούμιών και εθίμων
τό πραγματικό απεικονικό υλικό
λαογραφίας για το '21

ΒΙΒΛΙΟΦΙΛΙΑ
ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗ 7

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΝΔΡΟΜΕΔΑ

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ
Σολωνος 116 - Αθήνα 145
Τηλ. 36.19.724

Βιβλιο-κριτική

Ο Γιάννης Νεγρεπόντης γράφει για την ποίηση του Σπύρου Κασιμίη

Γνωρίζω τον Σπύρο Κασιμίη από τα φοιτητικά μας χρόνια. Από τότε που συμβρεθήκαμε στον Λογοτεχνικό Όμιλο Φοιτητών. Έναν όμιλο που με νοσταλγία θυμόμαστε, όσοι είχαμε δρεθεί σ' αυτόν. Κι ίσως είναι απ' τις σπάνιες περιπτώσεις που εξακολουθήσαμε στη ζωή να 'μαστε όλοι συνδεδεμένοι με αληθινά συναισθήματα αγάπης και εκτίμησης. Κι ακόμη δεν είναι νομίζω ανάξιο να σημειώσω πώς κανείς μας από όσους είμασταν τότε στο ΛΟΦ, κανείς μας δεν μπηξε ποτέ σε λογοτεχνική άλλη «οργάνωση». Έβαλα τη λέξη σε εισαγωγικά για να τη διαχωρίσω από τα λογοτεχνικά σωματεία που είναι άλλωστε συνδικαλιστικές οργανώσεις και είναι χρέος μας ν' ανήκουμε σ' αυτές. Δεν είναι της ώρας να αναφερθώ στο ποιοι είμασταν τότε στο ΛΟΦ. Λόγος επιπρόσθετος και το ότι δεν έχω την συγκατάθεση για μία τέτοια αναφορά απ' όλους τους άλλους που την σεμνότητά τους γνωρίζω και που ίσως το εκλάμβαναν σαν μία όχι και με κάποιο νόημα προβολή...

Πάντως ο Σπύρος Κασιμίης ήταν απ' τους πιο αγαπητούς σε όλους μας και η δουλειά του από τότε - έφηβόθεν! - έφερε την γνησιότητα του δημιουργού της. Όπως ο ίδιος δεν είχε ποτέ έντυπωσιακές εξάρσεις, ακόμη και ο τόνος της φωνής του ένδεικτικός ήταν των συναισθημάτων του την καταγωγική ευγένεια, την φυσική του ως ατόμου καλλιέργεια, το ίδιο και η ποίησή του από ποίημα σε ποίημα, από συλλογή σε συλλογή έρχεε και ρέει εξελισσόμενη ποιοτικά. Και θά 'λεγα και ιδεολογικά, όμως πάντα μέσα στα πλαίσια ενός πέραν των γνωστών πολιτικών συστημάτων ανθρωπισμού.

Εάν θά 'θελε κανείς να μπει στο περιεχόμενο της ποίησης του Σ.Κ. θά 'πρεπε ν' απελευθερωθεί, ει δυνατόν ν' αγνοήσει τις όποιες δικές του προσειλημμένες ιδέες. Μέ απ' τα πρίν συντεταγμένες είναι φυσικά αδύνατη ή προσέγγιση όποιου ποιητή, αλλά γίνεται ακόμη πιο δύσκολη και άχρηστη όταν έχουμε να κάνουμε με ποιητές χωρίς όρισμένες γνωστές μας σταθερές.

Απ' αυτή την άποψη, το έργο τέτοιων ποιητών σε έποχές με όξυνμένες τις πολιτικοκοινωνικές

καταστάσεις, με τό να μη βρίσκονται στις επιταγές της επικαιρότητας και να μην άντλει έστω τα θέματά του από την ζέουσα πραγματικότητα, όπως θά τό ήθελε άμεσα καθένas μας κι ανάλογα με τις αντίληψεις του, είναι δυνατόν να παρεξηγηθεί και μέσα στις δυνατότητες της ιδιάζουσας προσφοράς του. Παρόλο που του Κ. ή περίπτωση δεν είναι ή άκραιο ή στις άκραιο, τή σημειώνw προκαταρκτικά. Κάποια νηφαλιότητα που έλλειψε στο παρελθόν και κυρίως από ορισμένους που τό επιθυμητό συνέχισαν με τό ύπαρχον ή και τό δέον, ως προς τούς χαρακτηρισμούς έργων για τό ιδεολογικό τους περιεχόμενο (άφου τότε που ήταν τουλάχιστον κάποιες ανάγκες και τώρα που καμία χρεία δεν τό καλεί εξακολουθούν μερικοί σ' αυτό τό ξεχώρισμα περιεχόμενου - μορφής, τί να κάνουμε...) συνεχίζει και σήμερα να μάς ταλαιπωρεί κι από τούς μέν τούς μη χαμπαρίζοντας από διαλεκτική και από τούς δέ της ανάποδης, εκείνους τούς καταπιεσθέντες και σιωπήσαντες (άχ, αυτοί οι σιωπούντες όταν πρέπει, και τό άχτι τους θγάζοντας εκ των υστέρων!) αυτή άκριδώς ή νηφαλιότητα είναι απαραίτητη για προσέγγιση τήν όποια, ιδιαίτερα με φωνές όχι ιδιαιζόντως έντονα χρωματικές ή ισχυρού τόνου.

Τό έργο τό ποιητικό του Κ. περιέχει μία ύποκειμενική θέαση, κάποτε και συναισθηματική ταύτιση ή και αντίδραση με τό θεώμενο ή συμβαίνον, όπου ή ιδεολογική του ποιητή θέση είναι - όπως ανέφερα - ένας ανθρωπισμός που τις άρχές του έχει σε αυτή τήν ήθική της ήμερου και αξιόπρεπης συμβιώσεως.

Από λίγο ως πολύ, εάν εξαιρέσουμε τό κοφτερό και γαλθανισμένο στή φιλοσοφία, τήν μέθοδο ακόμη και τήν πολιτική έκφραση - στούς καιρούς του - του 'Ιστορικού 'Υλισμού, μυαλό του Βάρναλη, ποιός ποιητής της νεοελληνικής γραμματείας, ποιός ποιητής μας έχει ξεπεράσει τις ούμανιστικές αντίληψεις της προμαρξιστικής παράδοσης. Και μάλιστα τις έντελώς τρέχουσες, χωρίς έστω τήν δάσανο ή τις άναζητήσεις τις ύπαρξιακές έστω των μεγάλων ιδεαλιστών.

Εάν επέμεινα σ' αυτό τό σημείο είναι διότι πολλά περιττολογούνται περί πολλών άλλων πολλών και άντ' άλλων, ενώ ενός και μόνου ίσως κάποτε χρεϊαν έχομεν, όπως μάθομεν. Διότι πρέπει κάποτε αυτό τό ένα να τό

μάθομεν. Από τήν μία αυτό. Και από τήν άλλη ταύτα τά πιο πάνω ως προοιμιακή απάντηση για κάποιους οι όποιοι «έλαφρά τή καρδία» επί πολλούς κρίνοντας και μονοκοντηλιά προδιαγράφοντες τοποθετούν ποιητές, όπως ο Κασιμίης, εις τούς έλάσσονας ή τούς μη, τέλος πάντων, επαναστάτες. Και τις δυό λέξεις με τις αντίστοιχες (φαντάζομαι όσοι τις χρησιμοποιούν να τις σημασιολογούν) σημασίες τους, μου είναι έντελώς ξένες και άδειες όποιοι περιεχομένου. Τις άκούω δέ πάντα ως συστατικές του «φαρμακοτρούφη» του μικρού αυτού επαρχιακού πληττοντος «τέρατος» άνίας που κρύβουν μέσα τους μερικοί δηλώσαντες «κριτικοί».

Η περίπτωση του Σ.Κ. μ' ενδιαφέρει ως μία ιδιαιτερότητα στην περιοχή της και ως τέτοια τήν εξετάζω. Θά ήθελα κατ' άρχή να σημειώσω τήν συνέπεια που ύπάρχει στον ποιητή και στο έργο του. Πράγμα που και άλλοι, όπως ο 'Αντρέας Φραγγιάς έχουν σημειώσει. Είναι ιδιαίτερα αυτό άμεσα δροτό γιατί καθώς τό έργο δεν διακρίνεται για πολυφωνικότητα και πολυπλοκότητα αντικαθρεφτίζει μία ζωή ανθρώπινη τό ίδιο απλή, μονότροπη, χωρίς εκείνες τις εξάρσεις που κάνουν τά έργα, όμως, κάποτε και εξεζητημένα. Και είναι αυτό κιόλας που κατά τή γνώμη μου άποκά άμέσως τή συμπάθεια ενός μέρους των άναγνωστών, κυρίως κατασταλαγμένων και χωρίς εκείνες τις έφηβικές άνησυχίες που κατατυραννούν μερικούς όχι και της πρώτης ήλικίας άλλους. Η ευγένεια της μορφής και ή επιμέλεια της τεχνικής είναι τό δεύτερο που (άλλωστε φυσική του πρώτου συνέπεια) λειτουργεί με τήν ίδια ενεργητική της συμπάθειας πρόκληση.

Η «επιλογή» δεν μπορώ να πω πως αποτέλεσε για μάς - που παρακολουθούμε τή δουλειά του Σ.Κ. παλαιόθεν - καμιά έκπληξη προς τό νεωτερίζειν. Όμως, αποτέλεσε όπωσδήποτε έκπληξη ως προς τήν γνωστή του μέν, αλλά τήν - τώρα υπερβολικά - αυστηρότητά του προς τό ίδιο του τό έργο. Σε καμιά σαφαναριά σελίδες, άλλα τόσα επιλεγμένα από τον ίδιο ποιήματα. Από ένα έργο - δολόκληρο έργο ζωής - μία τέτοια ολιγάριθμη επιλογή - για τά συνήθη πνευματικά μας πράγματα αποτελεί, πραγματικά, έκπληξη! Φυσικά χρεϊάζεται εδώ να άνοίξω μία παρένθεση για να πω πως τίποτε τό ποιοτικό δεν υπαινίσσεται. Ούτε δέβαια και σε

καμιά περίπτωση δεν θα έκρινα τό ύψος τό ποιητικό από την ολιγογραφία ή την πολυγραφία. Μακράν έμιοι τέτοιες έσοτεομαρτίστικες γενικεύσεις. 'Αν οί αναγνώστες περιμένουν τίς έπιλογές νά τίς κάνουν οί ίδιοι ποιητές ή (τό χειρότερο ακόμη) καί οί κριτικοί, τότε άς μή μπαίνουν στον κόπο νά διαβάσουν ποίηση. Οί άνθολογήσεις τούς φτάνουν καί περισσεύουν. 'Ελλίξω νά γίνεται φανερό πώς αναγκαζόμαστε νά μιλάμε γιά τόσο αυτόνομη πράγματα, μόνο γιατί ό καθήφορος τής πν. ζωής τό καλεί.

Μένω εϊς τήν υπόθεσιν ότι ή τόση αὐστηρότης στήν έπιλογή από τόν ίδιο τόν Σ.Κ. ανάγεται στήν περιοχή τής προσωπικής του ψυχολογίας καί όχι βέβαια εϊς τάς έπιτάγας καμιάς αισθητικής. Δηλαδή, άλλην υπόθεση δεν την συζητώ. 'Οποιαδήποτε άλλη δικαιολόγηση (έπειδή παράγινε τό κακό μέ τό έλάχιστο καί ολίγον απέχον ενάν ό Σεφέρης είχε γράψει πέντε έξι τυπογραφικά περισσότερα νά τόν υποδαμνίζαμε... οί έξυπνοι νεορωμοί τού αισχίστου!) τήν θέτω στήν περιοχή τής παραφιλολογίας καί δη τής καφενοβόλου τσιάντης.

'Ωστόσο τού ποιητή ήλθοντος σέ μās δεν απομένει παρά νά κρίνουμε τό άνα χείρας.

'Από τήν πρώτη του συλλογή «Ο Νάρκισσος» (1955) ό Σ.Κ. επέλεξε δύο ποιήματα: τήν Προσμονή καί τήν Πορεία. Καί τά δύο λυρισμοί, όχι άσχετου μέ τήν καταγωγή του, εντάσσεται στή μελωδική τής πατριδας του παράδοση περισσότερο τό πρώτο, ενώ τό δεύτερο φέρει όλα τά χαρακτηριστικά καί τής «πρωτοπληθυντικής» φόρμας εκεί γύρω στά 1950 καί δώ, ή όποία κατατρίφτηκε ύστερα από μερικά ώραια ποιήματα πού έδωσε κι όχι ιδιαίτερα από τούς ποιητές πού είχε (Ιδεολογικά) δολέψει. Φεύ, ή Τέχνη δεν τά ξέρει τά των ανθρώπων τερτίπια. 'Ενας λόγος πού υπολείπεται σέ λυρισμό έν σχέσει μέ τό πρώτο καί μία κάποια ξένη πρὸς τήν ποιητική λειτουργία τού ποιητή «έλλογη» αντιμετώπιση τής συναισθηματικής κατάστασης προδίδεται από τήν εύρηματική εικονική, τήν καθαρά εϊκαστική.

'Αν θυμάμαι καλά ύπήρχαν σέ κείνο τό πρώτο ξεκίνημα τού Σ.Κ. ποιήματα αὐθεντικότερον αντιπροσωπευτικά τής λυρικής καθαρότητας τής φωνής του καί τής μελωδικότητάς του. Τουλάχιστον σέ τόνο αξιοπιστότερα, τής αὐθεντικότητας τής φωνής του. Μία αὐθεντικότητα πού ήδη έχουν αναγνωρίσει μερικά από τίς πλέον θαρύνουσες σήμερα ύπογραφές (Παν. Κανελόπουλος, Ι.Μ. Παναγιωτόπουλος, 'Ανδρέας Φραγγιάς, Τ. Λειβαδίτης,

Φάνης Κακριδής, 'Αν. Πεπονής, Σπ. Πλασκοβίτης, Κ. Σταματίου, Κ. 'Ανδρόνικος, 'Αγγ. Φουριώτης, Δημ. Σαπρανίδης καί πολλοί άλλοι. 'Εγραφα μόνο αυτά τά ονόματα, ανάμεσα από τριάντα περίπου).

'Από τή συλλογή του «Χαμόγελο» έχει επιλέξει οκτώ ολιγοστιχα ποιήματα πού άν εξαίρεσω τά δύο πρώτα «Κούκλα» καί «Χαρά των Χριστουγέννων», τά όποια είναι καί πεζογραφικής συλλήψεως, τά άλλα δλα, μέ κορύφωση τούς «Κύνους» είναι πραγματικά αντιπροσωπευτικά τής γνήσιας διάθεσης τού ποιητή γιά μίαν άδολη λυρική έκφραση. Ξεχωρίζω ακόμη ως εύτυχημένες στιγμές τό «'Εκεί στό Βράχο» πού κρατάει από τήν πολύ παλιά ποιητευτική ποίηση των εϊκότων μέ τόν άκριδή σχεδιασμό καί τό έλεύθερο τής φαντασίας.

'Οπωσδήποτε ή τεχνική, ή ματορία (νομίζω καί Σεφέρης έφα καί έλειτούργει...) παίζει ρόλο σημαντικό, ιδιαίτερα στήν ποίηση τής λυρικής εϊκόνας. Καί λέω ιδιαίτερα σ' αυτή, γιατί στήν άλλη εκείνη τής δραματικότητας (μέ τήν έννοια τής κίνησης στό χώρο των συναισθημάτων) ή καλπάζουσα έννοια έναλλαγή ενός φόρτου περισσεϊας τού υπάρχοντος πρὸς έκφραση, έφαρμάζει - καί στήν περίπτωση εύτυχώς άποδόσεως - καί κερδίζει τό ενδιαφέρον.

Δέκα ποιήματα έχουν επιλεγεί από τήν «'Εξοδο» (1963). Νομίζω πώς στήν «'Εξοδο» ό Σ.Κ. είχε συνειδητά καταλήξει στί τί θέλει, καθώς καί είχε φτάσει στον άνετο χειρισμό των τεχνικών του μέσων. Δουλεύει πάντα σέ μία παράλληλο μέ τούς δύο τρόπους πού είναι γνωστοί στή ρεαλιστική ποίηση (μέ τή στενότερη έννοια, γιατί μέ τήν πλατύτερη όλη ή ποίηση είναι ρεαλιστική) μέ τήν έννοια πού έννοούμε όταν μιλάμε γιά σχολή, στήν πρωτοπρόσωπη έκφορά τού συναισθήματος καί σ' αυτή τού τρίτου προσώπου των άλεξανδρινών πού από τήν φύση του έχει τό χαρακτήρα τής αφήγησης - διήγησης καί πού κάποτε ή έμπαιθής καί φανατική ήμιμάθεια διαγράφει... ως μή ποίηση!

'Ωστόσο, άποτολμά περισσότερη άφαίρεση χωρίς αυτό νά προϋποθέτει άδυναμία έκφραστικής, μία άδυναμία ή όποία στήν νεοελληνική μας πραγματικότητα τήν ποιητική τείνει νά γίνει προσόν καί (γιατί όχι;) σχολή! 'Οχι. Στόν Σ.Κ. διακρίνω τήν τιθάσευση τού θέματός του καί τήν στέρεη τεχνική. Τήν όποία θά 'λεγα, κατακά. Δεν μπορώ νά είμαι σίγουρος γιά νά πω ότι τήν διαθέτει έξ ένστικτου. (Προσόν των περισσότερων ποιητών τού στίχου). 'Η άφαίρεση είναι άπο-

τέλεσμα τής ώριμότητάς του τής διττής καί παράλληλης, όπως έχω κιάας αναφέρει. 'Ο άγώνας του μέ τή λέξη, μέ τήν ποιητική του γλώσσα δεν είναι άπ' τούς εύκολους. Κι αυτό φαίνεται από δουλειά σέ δουλειά. Κι αυτό φαίνεται από τήν πορεία του τή διαρκώς άνοδική.

'Από τήν «'Εξοδο» (1963) σημειώνω τό ποίημα «'Η φωτιά καί τό παιδί», ένα ποίημα άφηγηματικό μέ κρουστούς ρυθμούς καί ζυγισμένο μαστορικά. 'Από τίς φόρμες πού καί μεγάλα ονόματα δοκιμάστηκαν σ' αυτές, όχι καί μέ έπιτυχία πάντοτε. Γιατί, κατά τή γνώμη μου, ενώ κάποιες φόρμες στήν ποίηση κι όταν ακόμη πρὸς άσκηση δουλεύονται δίνουν κάποια άποτελέσματα, ή φόρμα αυτή τής άλεξανδρινής άφηγηματικής ή δίνει ή χαντακώνει. 'Αλλωστε, εκεί στό μεταίχμιο τής πεζογραφίας καί τής ποιητικής (όπως ή παραδοσιακή στιχουργική μās έχει συνηθίσει) πολύ δύσκολο νά σταθεί κανείς «άν έτοιμος από καιρό» καί ένδιάθετος. Στήν ίδια αντίληψη καί «Μοναξιά», «'Υπαρξη», «Φράση», «Σάν δυό», όχι όμως καί στό αυτό ύψος. Ξεχωρίζω ακόμη τήν «'Ελπίδα», ένα ποίημα σύμμεκτων στοιχείων, δοσμένο όμως μέ πολύ μαεστρία. Μαστοριά. Κι όταν λέω μαστοριά, δεν έννοώ καθόλου, βέβαια, εκείνη τήν άνέπνευστη δεξιοτεχνία. 'Εννοώ τή μαστοριά πού είναι άποτέλεσμα ένστιχτώδους διάθεσης πρὸς μάθηση καί τελειοποίηση των μέσων. Αυτή μέ μία λέξη τήν έτοιμότητα πού κατέχει ό γεννημένος στιχουργός, ενώ ό «γινόμενος» προσπαθεί καί κάποτε τά καταφέρει. (Τούτο δεν έχει νά κάνει στό άποτέλεσμα ούτε καί στί μέγέθη, γιατί στήν περίπτωση μετρών φυσικά τό «χού» των Κινέζων...).

Στήν πρωτοπρόσωπη λυρική έκφορά ό χώρος πιά δικός του τού Σ.Κ. καί τό άποτέλεσμα περισσότερο άδίστο καί πεισικότερο τό τελευταίο τούτο, όχι άμοιρο καί τής ιδιοσυγκρασίας τού άποδέκτη. 'Οσο γιά τή τριτοπρόσωπη έκφραση, άς μή ξεχνάμε πώς πρίν διά τού Καδάφη είσασθεϊ στον έλλαδικό χώρο ή άλεξανδρινή - κυρίως - έκφανση τής ήταν συνδεμένη συνηθέστατα μέ τήν άφηγηματική περιγραφική ποίηση καί έλάχιστο χώρο κατείχε ή δραματική κι όχι αυτόνομη, άλλα σέ πλατύτερες επικές συνθέσεις.

'Από τήν τελευταία του συλλογή τούς «'Ρήτορες» (1974) στήν «'Επιλογή», υπάρχουν τά περισσότερα ποιήματα εϊκασμένα. Στήν πλήρη του ώριμότητα ό Σ.Κ. καί κατασταλαγμένος ως πρὸς τό τί θέλει, τολμηρότερος από παλιότερα καί κάτοχος των

έκφραστικών του μέσων. 'Η τεχνική του έχει περάσει στήν πλήρη κατάκτηση. Πού δεν είναι τίποτα άλλο από τήν χρησιμοποίηση τής τήν αυτόματη, όταν κανείς ξεχνάει τά όριά της, τούς κανόνες της καί ακόμη καί τήν χρησιμότητά της. Τό άδίστο (όσο κι άν ταυτιζόμενο μέ τό άφελές, δίνει κάποτε σέ κάποιους αναίσθητους ποιητικά εύκαιρίες γιά περιπελεγμένα δοκιμακά σενδονίδια άμφιόλου ύφάνσεως!) τό άδίστο είναι φανερό καί πρώτο-πρώτο προσόν πού σημειώνω.

'Εάν δεν ήταν εκ τού περισσότεματος καρδιάς τούτα τά ποιήματα μέ τήν παρακινδυνευμένη φόρμα τού άλεξανδρινού κάποτε διδακτισμού (ούτε ό Καδάφης δεν απέφυγε τόν κίνδυνο πάντοτε...) πού ό Σ.Κ. χρησιμοποεί, σίγουρα δεν θά μπορούσαν νά περάσουν τήν διακεκαμμένη των άντιδράσεων μας γιά νά τοποθετηθούν εϊς τά άδιάφορα. 'Ο σύγχρονος άνθρωπος καλώς ή κακώς έχει μίαν ιδιαίτερη εύαισθησία καί είναι κάποτε καί έστω καί άκροθιγώς εύαισθητοποιημένος έναντι τής Διδαχής. Ψυχικές τάλαιπωρίες από πατερναλιστικά συστήματα χειραγώγησης του τόν έχουν τραυματίσει καί οί σϋλές θαύτατες καί από τό χρόνο ανεξάλειπτες. Κατανοώ τήν επιζήτηση κάποιας παρηγορίας εϊς τάς άποφραχθείσας άμπέλους τού άγνωστισμού. Τούτο δεν σημαίνει ότι καί τήν θεωρώ ως τήν σωτηρίαν των καταστραμμένων μας ψυχών. 'Οταν ή γνήσια φωνή ή επιζητούσα τήν ανθρώπινη έπαφή μπορεί νά ξεπεράσει καί τήν σκόπελο τής φόρμας τής ένθυμίζουσας όρισμένη τακτική, τότε μπορώ - καί έχω χρέος - νά συγχωρώ τόν διαθέτοντα τήν φωνή αυτή. 'Οσο κι άν δεν είναι στεντόρεια ή καθαρότητα της μου επιβάλλει τόν σεδασμό. ■

ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΡΗΓΟΠΟΥΛΟΥ
 'Απομνημονεύματα - από των
 αρχών της επανάστασεως μέχρι
 του έτους 1881. Με παράρτημα:
 'Ανασκευή της « Ιστορίας της
 'Επανάστασεως των 'Ελλήνων»,
 του Πρόκες - 'Οστέν Είσαγωγή -
 'Επιμέλεια - Εθρετήριο: Θ. Φω-
 τόπουλου 'Αθήνα 1979.

Ο Θ. Ρηγόπουλος, αγωνιστής
 του 1821 υπηρέτησε σαν γραμμα-
 τίας των Κολοκοτρωναίων (Γέ-
 ρου, Πάνου, και Γενναίου) και,
 αργότερα του Νικηταρά. Μετά
 τον αγώνα υπηρέτησε σε διάφο-
 ρες διοικητικές θέσεις και από
 αντίθεση στη Βαυαροκρατία
 παραιτήθηκε και έβασκε το δι-
 κηγορικό επάγγελμα στην Τρί-
 πολη όπου έγραψε τα 'Απομνη-
 μονεύματά του.

Τά απομνημονεύματα του Ρ.
 είναι ενδιαφέροντα, γιατί αναφέ-
 ρονται σε κρίσιμη περίοδο του
 εθνικού μας βίου και είναι γραμ-
 μένα από άνθρωπο που ήταν σε
 θέση να γνωρίζει πολλά γύρω
 από πρόσωπα και καταστάσεις.
 Περιέχονται αυθεντικές πληρο-
 φορίες για τους Κολοκοτρων-
 αίους, για μάχες τις επαναστα-
 σης, το θάνατο του Καραϊσκάκη,
 τη δράση διαφόρων πολιτικών
 και στρατιωτικών παραγόντων
 και γενικότερα πολιτικά προβλή-
 ματα. Διαφωτιστικές είναι οι
 πληροφορίες για γεγονότα της
 καποδιστριακής και οθωνικής
 περιόδου (ληστεία, στασιαστικά
 κινήματα, διοίκηση).

**Οικονομικής Σχολής Πανεπιστη-
 μίου Λομονόσοφ Μόσχας**
Πολιτική Οικονομία
Δ' Τόμος
 'Εκδ.: «Gutenberg» 'Αθήνα 1980.

Σε μετάφραση Γ. Στεργίου και
 με επιμέλεια Π. Ντούσκου - Κ.
 Χατζηαργύρη κυκλοφόρησε ο
 προτελευταίος τόμος του μεγάλου
 αυτού έργου, που είναι πολύ
 κατατοπιστικό για την επίσημη
 σοβιετική άποψη για το πέρασμα
 στο σοσιαλισμό και την οικοδό-
 μηση του.

**Παγκόσμια Λογοτεχνία 'Αντί-
 στασης**
 'Εκδ.: Κ. Καπόπουλου

Μαθαίνει κανείς πολύ καλά
 την ιστορία, διαβάζοντας λογοτε-
 χνία που αναφέρεται σε συγκε-
 κριμένα ιστορικά γεγονότα ή σε
 περιόδους. 'Ιδιαίτερα όταν τά
 έργα που έχουν επιλεγεί παρου-
 σιάζουν μιά ιδιαίτερη αξία και
 σαν λογοτεχνικά έργα. Όλα αυτά
 αφορούν τη σειρά ανθολογημέ-
 νων διηγημάτων ή αυτοτελών μυ-
 θιστορημάτων σε 15 τόμους που
 εκδίδει ο Κ. Καπόπουλος.

Αφορούν την αντίσταση στη
 Γαλλία, την 'Ολλανδία, τη Τσε-
 χολοβακία, τη Ρωσία, την 'Αλ-
 βανία, την 'Ελλάδα, την Πολω-
 νία, τη Γιουγκοσλαβία, τη Βουλ-
 γαρία, τη Ρουμανία και, πιο
 πρόσφατα, το Βιέτ-Ναμ. 'Ανά-
 μνη τους μεγάλα κλασικά του
 είδους όπως «'Η σιωπή της θά-
 λασσας» του Βερκόρ και το
 «'Ημερολόγιο της 'Αννας
 Φράνκ».

ΔΩΔΕΚΑ ΤΡΑΓΟΥΔΑΚΙΑ από
 την Παλατινή 'Ανθολογία
 Μετ.: 'Ηλία Πετρόπουλου
 Σχέδια: 'Αλέκου Φασιανού
 'Εκδ.: «Νεφέλη», 1980.

Δώδεκα ποιήματα του Πλάτω-
 νος, του 'Ασκληπιάδη, του Διότι-
 μου, του Θυμοκλή, του Καλλίμα-
 χου και του Μελέαγρου. Λιτή και
 κεφάτη ελεύθερη απόδοση σε μιά
 στρωτή και άπειριτη δημοτική.
 Τά στίχοι του Φασιανού με κέφι
 και ευαισθησία.

ΜΑΞΙΜ ΡΟΝΤΕΝΣΟΝ
 'Ισλάμ και Καπιταλισμός
 Μετ.: Δ. Κούρτοβιχ
 'Εκδ.: «ΚΑΛΒΟΣ», 'Αθήνα 1980

Ο συγγραφέας όριζει τις σχέ-
 σεις της ισλαμικής θρησκείας με
 τις βασικές οικονομικές δομές,
 περιγράφει τις προδιαγραφές του
 'Ισλάμ και την επίδρασή τους
 στην οικονομική πρακτική, συγ-
 κρίνει το 'Ισλάμ με τον ιουδαϊσμό
 και το χριστιανισμό, αναλύει τις

σχέσεις του σύγχρονου καπιταλι-
 σμού με το 'Ισλάμ, εξετάζει την
 ύψη της ανάπτυξης του καπιτα-
 λισμού στον μουσουλμανικό κό-
 σμο, ερευνά γενικευμένα τη φύση
 των σχέσεων θρησκευτικής ιδεο-
 λογίας και οικονομικής πράξης
 και επιχειρεί να απαντήσει στο
 ερώτημα: μπορεί να «χρησιμο-
 ποιηθεί» το 'Ισλάμ στην πορεία
 προς το σοσιαλισμό και ποιόν
 ρόλο μπορεί να παίξει ο μαρξί-
 σμός στις μουσουλμανικές κοινω-
 νίες;

ΠΑΝΤΕΛΗ ΠΟΥΛΙΟΠΟΥΛΟΥ
Δημοκρατική ή σοσιαλιστική
επανάσταση στην 'Ελλάδα
 'Εκδ.: Πρωτοπ. Βιβλ., 1980

Μιά ολοκληρωμένη τεταρτο-
 διεθνιστική κριτική των θέσεων
 του ΚΚΕ για το χαρακτήρα της
 επανάστασης στην 'Ελλάδα. Βέ-
 βαια, όρισμένες από τις απόψεις
 αυτές δεν έχουν παρόμοια σχετική
 αξία αυτές καθ' εαυτές, σήμερα
 που οι ιστορικές έρευνες που δεν
 εξυπηρετούν μιά συγκεκριμένη
 επαναστατική δεοντολογία έχουν
 πληθύνει. Όπωςδήποτε όμως
 προκρίνεται για ένα πολύτιμο δι-
 δλίο για όσους ενδιαφέρονται για
 την εισαγωγή και την εξέλιξη του
 τροτσκισμού στην 'Ελλάδα ή για
 μιά κριτική της θαυμαίας προ-
 σαρμογής των κατευθύνσεων που
 έδινε η κομιντέρν στην ελληνική
 πραγματικότητα από το ΚΚΕ.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ Θ. ΦΛΩΡΟΥ
Νεοελληνικό 'Ετυμολογικό και
'Ερμηνευτικό Λεξικό
 'Αντώνης Λιδάνης - «Νέα Σύν-
 ορα».

Η σύνταξη ενός Νεοελληνικού
 'Ετυμολογικού Λεξικού αποτελεί
 έργο απαραίτητο αλλά και εξαι-
 ρετικά δύσκολο - πράγματα που
 ο 'Αθ. Θ. Φλώρος έχει υπόψη
 του. Μετά την εργασία του Ν.
 'Ανδριώτη, το λεξικό αυτό επι-
 χειρεί να καλύψει ένα τεράστιο
 κενό και φιλοδοξεί να συντελέσει
 στην επίλυση προβλημάτων που

ένδιαφέρουν όχι μόνο τους φιλό-
 λογους καθηγητές, αλλά και κάθε
 μορφωμένο που έχει γλωσσικά
 ενδιαφέροντα. Στο Νεοελληνικό
 'Ετυμολογικό Λεξικό του, ο 'Αθ.
 Θ. Φλώρος καταχωρεί όλες σχε-
 δόν τις ετυμολογίες που έχουν
 προταθεί για την κάθε λέξη και
 γίνεται αναδρομή στις αρχαίες
 (έλληνικές και λατινικές) ρίζες,
 απ' όπου προέρχεται το μεγαλύ-
 τερο ποσοστό του νεοελληνικού
 λεξιλογίου. 'Επίσης, δίνεται μιά
 σύντομη περιγραφή του περιεχο-
 μένου των λημμάτων και ετυμο-
 λογούνται πολλά τοπωνύμια και
 κύρια ονόματα, γιατί η μελέτη
 τους παραμένει σημαντική από
 άποψη γλωσσική, ιστορική και
 λαογραφική.

Σ.Μ. ΑΪΖΕΝΣΤΑΪΝ
 'Η μορφή του φίλμ. Μετ. Ν.Ε.
 Παναγιωτόπουλου. 'Εκδ.: «Αιγό-
 κερως», 'Αθήνα 1979

Η κλασική σειρά κειμένων του
 'Αϊζενστάιν που πρώτος έθεσε
 γερά θεωρητικά θεμέλια στη νέα
 τέχνη. Τά κείμενα αυτά δεν απο-
 τελούν δέβαια μόνο «κλειδί» για
 τη γνωριμία με το έργο του 'Αϊ-
 ζενστάιν, πολύ περισσότερο απο-
 τελούν το βασικό μάθημα της κι-
 νηματογραφικής τέχνης - τόσο
 χρήσιμο σήμερα, όταν στη θεωρία
 της παρεβάλλονται κάθε μέρα
 έξω-τεχνικά και έξω-κινηματο-
 γραφικά μοντέλα.

Α.Ι.Ε. Ι. ΔΕΣΠΟΤΟΠΟΥΛΟΥ
Πολιτική Ιστορία της Νεωτέρας
'Ελλάδος. Τόμ. Ι, τχ. Ι
 'Εκδ.: «Παταξήση», 'Αθήνα 1979

Στην εισαγωγή γίνεται μιά πα-
 νοραμική παρουσίαση, ερμηνεία
 και αξιολόγηση της Πολιτικής
 'Ιστορίας της 'Ελλάδας από το
 1821 ως σήμερα.

Στή συνέχεια παρεμβάλλεται
 κεφάλαιο εισαγωγικό στην 'Ιστο-
 ρία της 'Ελληνικής 'Επανάστασης
 της κορυφαίας πολιτικής πράξης
 των Νεοελλήνων και αναλύει το

ΠΡΩΤΟΠΟΡΙΑ
ΒΙΒΛΙΑ ΔΙΣΚΟΙ ΑΦΙΣΣΕΣ
ΣΤΟΥΣ ΜΑΘΗΤΕΣ ΚΑΙ ΦΟΙΤΗΤΕΣ
ΕΚΠΤΩΣΗ 30%
ΠΡΩΤΟΠΟΡΙΑ

ΚΩΛΕΤΤΗ ΚΑΙ ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΕΟΥΣ
ΤΗΛ. 32.49.557

νέοι δρόμοι

ΦΟΙΤΗΤΙΚΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΠΑΛΗΣ
 Στο 3ο τεύχος:

- 'Η πρόταση απολογισμού της ΑΑΣΠΕ μπροστά στο 6^ο συνέδριό της.
- Νόμος πλαίσιο
- Οι στόχοι της τρομοκρατίας
- 'Ο δημοκρατικός συγκεντρωτισμός στο κόμμα
- 'Η αλήθεια για το επαγγελματικό ποδόσφαιρο

ΣΤΑ ΚΕΝΤΡΙΚΑ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΑ ΚΑΙ ΠΕΡΙΠΤΕΡΑ

σύμφυτο μ' αυτήν πολιτικό πρό-
βλημα.

Τέλος εξιστορείται η άγνοη-
μένη συχνά επανάσταση των Έλ-
λήνων στη Μολδοβλαχία και
περιγράφονται η αποστολή της
και οι δυσχέρειές της, η ανάπτυξη
της οργανωτικά και έδαφικά ως
την αποκήρυξη της από την Ρω-
σία και την είσοδο στις δύο Ήγε-
μονίες ισχυρού τουρκικού στρα-
τού, οι επακόλουθες μάχες και
δραματικές ήττες των επαναστα-
τών και η λήξη του αγώνα στα
διάφορα μέτωπα.

ΧΡΗΣΤΟΥ ΒΡΑΧΝΙΑΡΗ

*Κληρονομικότητα και περιβάλ-
λον*

*(έπιστροφή στη θεωρία της εξέλι-
ξης του Δαρβίνου).*

Έκδ. Πανόραμα, Αθήνα 1979

Μέ το βιβλίο αυτό ο συγγραφέας
συνοψίζει την πορεία της βιολο-
γικής σκέψης από τα παλιότερα
χρόνια ως σήμερα. Ίδιαίτερα
όμως στέκεται στο πρόβλημα της
σχέσης της κληρονομικότητας με
τό περιβάλλον, που σήμερα πιά,
χάρη στις τελευταίες κατακτήσεις
της βιολογίας, δρῆκε τῇ σωστή
του λύση. Ένα άλλο ακόμη ζωτι-
κότατο θέμα που αναπτύσσεται
σ' αυτό το βιβλίο είναι τό θέμα
της προέλευσης και του όρισμού
της ζωῆς, στην ανάπτυξη του
όποίου παρατίθενται όλα τά νέα
στοιχεία που υπάρχουν.

ΑΛΚΗ ΤΡΟΠΑΙΑΤΗ

Η σκυτάλη

Άλκαϊος

Μέ τά πέντε μεγάλα διηγήματα
αυτού του βιβλίου - Τῇ «Σκυ-
τάλη», «Τό Παράθυρο» «Τό
Ίδρυμα» τό «Ντορή» και τόν
«Πατέρα» - ό συγγραφέας έπι-
χειρεί νά κάνει γ' αναδιώσουν οι
τέσσερις τελευταίες δεκαετίες,
μαζί μέ τά διάφορα ιστορικά
συμβάντα που προσδιόρισαν τήν
πορεία του τόπου μας, Χρονολο-
γικά ξεκινάει πρίν από τόν πό-
λεμο του '40, για νά περάσει στην
συνέχεια στα χρόνια της Κατο-
χής, στην Αντίσταση, στην έφ-
ταετία και στο Πολυτεχνείο, ενώ
κάνει και μία μικρή αναφορά στο
'22.

ΙΩΑΝΝΗ ΠΕΣΜΑΖΟΓΛΟΥ:

*«Ελλάδα και Ευρωπαϊκή Κοινό-
τητα»*

Ευρώπη, 1980

Ό τόπος έκδοσης στο εξ-
ώφυλλο του βιβλίου και ό υπότι-
τλος («ή ένταξη συντελεστής
προοδευτικής αλλαγῆς») είναι
χαρακτηριστικά του πνεύματος
που διέπει αυτό τό τελευταίο δη-
μοσίευμα του Προέδρου του
ΚΟΔΗΣΟ. Πρόόκειται για μία
συλλογή κειμένων (δηλώσεων
στον τύπο, άρθρων και αγορεύ-

σεων στη Βουλή) που δίνουν μία
πλήρη εικόνα για τίς απόψεις του
πρωταγωνιστή τῆς ένταξης στην
ΕΟΚ. Θα λέγαμε ότι ή γενική
γραμμή είναι κατά πρώτο λόγο ή
έντονη αισιοδοξία για τίς προο-
πτικές τῆς κοινότητας και για τῇ
θέση τῆς Ελλάδας μέσα σ' αυτήν
και κατά δεύτερο ή προσπάθεια
ανάδειξης τῶν ιδιομορφιών τῆς
θέσης του κ. Πεσμαζόγλου σέ
σχέση μέ εκείνες τῆς Κυβέρνησης.
Ό λόγος πάνω στο πρώτο θέμα
είναι σαφέστατα πειστικότερος.

Χρήσιμο για όσους θεωρούν
ότι ή ένταξη θα έχει σοβαρές επι-
πτώσεις, θετικές ή αρνητικές
πάνω στις οικονομικές και κοι-
νωνικές εξελίξεις στην χώρα μας.

**ΙΠΠΟΚΡΑΤΗ ΦΡΑΓΚΟΠΟΥ-
ΛΟΥ**

Η αναθεώρηση του Συντάγματος
Έκδ. Α. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα
1980

Έμπεριστατωμένη μελέτη του
γνωστού δημοκρατικού νομομα-
θούς και δοκιμογράφου. Αφού
εξετάζει τό πρόβλημα τῆς ανα-
θεώρησης από τήν άποψη τῆς
διαδικασίας που είναι απαραί-
τητο νά ακολουθηθεί και τῆς έκ-
τασης που θα ήταν δυνατό νά
πάρει, ό συγγραφέας μπαίνει
στην ουσία του ζητήματος.

Έπισημαίνει όλες - και είναι
μάς λείε πολλές - τίς αδυναμίες
του καταστατικού χάρτη τῆς χώ-
ρας. Προτείνει εύλογες τροπο-
ποιήσεις που έμπνέονται από τῇ
διεθνή συνταγματική φιλολογία,
τήν μελέτη τῆς σύγχρονης έλλη-
νικής ιστορίας και τήν πολυετή
πολιτική του πείρα. Τέλος προτείνει
τήν άμεση αναθεώρηση και βέ-
βαια τήν επανασύνταξη του στην
άπλή δημοτική γλώσσα του λαού
και επίσης πιά γλώσσα του κρά-
τους. Σ' αυτήν τῇ γλώσσα που
χρησιμοποιείται στο πολύτιμο
αυτό, για κάθε νομικό και για
κάθε ασχολούμενο μέ τά κοινά
πολίτη, δοκίμιο.

**ΜΗΤΣΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΠΟΥ-
ΛΟΥ**

*Μικρό όργανο για τόν επαναπα-
τρισμό (μυθιστόρημα)*

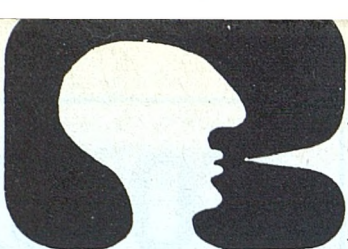
Κέδρος 1980

Τό «Μικρό όργανο για τόν έπα-
ναπατρισμό» είναι από τίς
ιστορίες που άκούει τώρα κανείς
για τούς πολιτικούς πρόσφυγες
από τίς σοσιαλιστικές χώρες.
Έπειδή όμως ή προσφυγιά είναι
ένα θέμα πλατύτερο κι οι πρόσ-
φυγες ακόμη πιο πλατύ, αφού
«πρόσφυγας» μπορεί νά νιώθει
κάποιος και στην πατρίδα του
ακόμη, τό βιβλίο αυτό άπευθύνε-
ται στην μεγάλη ποικιλία τῶν
προσφύγων. Και θέλει νά είναι
ένα είδος «έγχειρίδιου» σάν αυτά
που συνοψίζουν μιάν έπιστήμη
και τήν προσφέρουν για στοι-
χειώδη, έστω, εκπαίδευση.

ΤΟ ΒΗΜΑ

**γι' αυτόν
που σκέφτεται
ἐλεύθερα**

● Τό σχόλιό μας (σελ. 40, τχ. 150) και η δημοσίευση επιστολών και σχολίων στο τχ. 151, σχετικά με τις διακηρύξεις της Τ.Ο. του ΠΑΣΟΚ Τροιζηνίας και τις απόψεις του μέλους κ. Β. Ανδρέου, προκάλεσε ποικίλες αντιδράσεις. Ένα μέρος από τις επιστολές που πήραμε δημοσιεύουμε στο σημερινό τεύχος.

● Υπό τόν έντυπιακό τίτλο «Ο Νοών Νοεϊτω», ο κ. Β. Ανδρέου επανέρχεται στο θέμα. Μας δηλώνει, μαζί με διάφορα περιεργα ύπονοσμένα ότι παύει να είναι συνδρομητής. Χαρακτηριστικό δείγμα του γράμματος παραθέτουμε:

Στά όχι και τόσο ψυχραιμα σχόλια που αρθρώνετε κάτω από τις επιστολές περί πορνό, γυμνισμού κλπ. ΧΩΡΙΣ ΝΑ ΑΠΑΝΤΑΤΕ σέ ΚΑΝΕΝΑ έπιχείρημα, δηλώνετε ούτε λίγο ούτε πολύ ότι... «δέν σās ένδιαφέρει το θέμα»!!!

Έτσι, βέβαια, εξηγείται η «μεταξύ τυρού και άχλαδιού» αντιμετώπιση του θέματος αυτού. Γιατί έμεινε ΠΟΥ ΜΑΣ ΕΝΔΙΑΦΕΡΕΙ, όπωσδήποτε δέν μπορούσαμε νά δείξουμε τόση επιπολαιότητα.

Όστόσο, δευαίότατα και είναι δικαίωμά σας νά δηλώνεται ότι προτιμάτε νά είσαστε τόσο «φωτισμένη Άριστερά», όσο «φωτισμένη Δεξιά» είναι ή... βραδυνη! Νά σās χαιρόσαστε, λοιπόν!

Β. Ανδρέου

● Ο αναγνώστης μας Γ. Κ. - «γιά λογαριασμό και άλλων κουλτουριάρηδων της Τροιζηνίας» - άπαντά στον κ. Ανδρέου (τχ. 151) γιατί - όπως αναφέρει - «συσκοτίζει την πραγματικότητα γύρω άπο την ιδιαίτερη πατρίδα μας»:

Άγαπητό ANTI,

Σάν Τροιζήνιοι θά θέλαμε νά θέσουμε όρισμένα έρωτήματα σχετικά με όρισμένα πολύ άμφισθητούμενα σημεία της επιστολής του, τά όποια ίσως άποδειχτούν πολύ διαφανή. Ο κ. Β. Α. περιορίζεται και άρκείται σέ άπλές διαπιστώσεις σχετικά με τις «ιδιαιτερότητες» της περιοχής, όπως λέει.

Ποιές ιδιαιτερότητες όμως;

Θρησκευτικές αντίδραστικές

όργανώσεις και συντηρητικοί ψηφοφόροι ύπάρχουν σ' όλη την Έλλάδα, αυτό όμως δέν κάνει καμιά προοδευτική όργάνωση ή φορέα νά πάει μέ τό... κατηχητικό, ούτε νά εκδώσει άστοχες, γιά νά μήν πούμε τίποτε άλλο, ανακοινώσεις.

Άγαπητοί συναγωνιστές του ΠΑΣΟΚ Τροιζηνίας, άντί νά παριστάνετε τούς ψυχαναλυτές, μιλώντας γιά κόμπλεξ παρανομίας και γενικά γιά «πραμάτιες που κανείς δέν άγοράζει πιά», γιατί δέν μās λέτε τί κάνατε έσεις σά σοσιαλιστές γιά τόν τόπο αυτό, έκτός άπό τή διαμαρτυρία γιά τήν παράνομη έμπορία του νερού και άπό τήν ψηφοθηρία;

Πρέπει νά παρατηρήσει κανείς πώς έχετε μιά εύθιξία σχετικά με περιστασιακά προβλήματα και όχι σχετικά με τά ΜΕΓΑΛΑ, ΜΟΝΙΜΑ και ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΑ που συνθέτουν τήν πραγματικότητα της άλλοτριωμένης και ίσοπεδωμένης, πολιτιστικά, περιοχής μας άπό τούς διάφορους φεουδάρχες του πνεύματος και του χρήματος με άποτέλεσμα νά καταλήγουν οι άπλοί Τροιζήνιοι νά ξεπουλάνε τόν έαυτό τους σά σουβενίρ στο όνομα του εύκολου κέρδους.

Υπάρχουν όμως και όρισμένα, πολύ συγκεκριμένα προβλήματα της Τροιζηνίας στα όποια δέν πήρατε άπολύτως καμιά θέση.

Τί θέση πήρατε, αλήθεια, άγαπητοί συναγωνιστές του ΠΑΣΟΚ γιά τό θέμα του χουντικού γυμνασιάρχη Μεθάνων κ. Δελήμπαση (σχετικές δημοσιεύσεις: ΦΩΝΗ των Μεθάνων, Τά Νέα, Αύγή, Έλευθεροτυπία, Ριζοσπάστης, Άπογευματινή, Μεσημβρινή); τί θέση πήρατε γιά τό μεγάλο πρόβλημα στέγης που ύπάρχει στον Πόρο, επειδή οι ιδιοκτήτες προτιμούν νά νοικιάζουν τά σπίτια τους στίς ξένες εταιρείες, με άποτέλεσμα οι ίδιοι οι Ποριώτες νά μή θρίσκουν σπία; Μήπως ύπάρχει σύγκρουση συμφερόντων, συναγωνιστές;

Τί κάνατε γιά τά ζωτικά θέματα της παιδείας, της περίθαλψης της άγροτιάς, της πολιτιστικής ανάπτυξης και άλλων πολλών που άπασχολούν τήν περιοχή;

Τί κάνατε γιά νά δώσετε στα παιδιά σας, στή νεολαία του τόπου μας, αλλά και σ' όλους τούς συμπατριώτες, όρισμένες εκδηλώσεις και προβολές ποιότητας, ώστε νά μήν πηγαίνουν στίς «τσόντες», αλλά όχι τουλάχιστον μόνον εκεί;

Δέν ταραξάτε, δυστυχώς, ούτε μιά φορά τά λιμνασμένα νερά της Τροιζηνίας.

Κύριε Άνδρέου γράφετε έσεις που μέχρι σήμερα είσαστε προστατευόμενος του Δεσπότη ή μήπως θά μās πείτε τώρα τό παραμύθι της Άλλαγής... μέσα άπό τό σύστημα; Πώς δικαιολογείτε τήν παρουσία σας στίς γιορτές του μίσους; Μήπως και πάλι έν όνόματι των «ιδιαιτεροτήτων της περιοχής»(!)

Τά «κόμπλεξ παρανομίας» άποκτώνται στους άγώνες, όταν κάποιος άλλοι άσχολούνταν με τήν «έλληνοχριστιανική διαπαιδαγώγηση» της περιοχής, με συμμετοχή τους στή γνωστή θρησκευτική όργάνωση, που ύπήρξε άπό τά κατ' έξοχήν στηρίγματα της Χάντας!

Σχετικά με τό γυμνισμό θά θέλαμε νά ρωτήσουμε, γιατί τάχα δέν σοκαριστήκατε όταν ο γνωστός άπό τόν τεμαχισμό του Άγιου (Γκέλης), ήλθε και λειτούργησε στή Μητρόπολη του Πόρου και σοκάρεστε τώρα με τούς γυμνιστές;

Είναι προφανές ότι δημαγωγείτε. Και όχι μόνο δημαγωγείτε, αλλά τό χειρότερο και τό πιο φοβικό: προσπαθείτε νά θεωρητικοποιήσετε τή δημαγωγία σας. Μά σοβαρολογείτε; Καλύτερα κύριε Β. Α. νά παραδεχτείτε ότι διαπραξάτε μιά πολιτική γκάφα πρώτης γραμμής και συμπαρασύρατε σ' αυτήν μιά όλόκληρη Τ. Ο., άφού μιλάτε εκ μέρους της σάν... θεωρητικός.

Προσπαθείτε δέ νά εφευδέτε πολύπλοκες θεωρίες που θυμίζουν... μεσαίωνα.

Λίγος ΝΗΛ κύριε Β. Α. δέν βλάπτει, έπιτρέψτε σ' έμάς τούς «κουλτουριάρηδες» (εύτυχώς όχι σεμνόντφους) με τά κόμπλεξ του παράνομου (εύτυχώς όχι του κατηχητικού) νά σās παραπέμψουν σ' ένα άπόσπασμα που μιλάει καλύτερα άπό όλα τά έπιχειρήματα που θά μπορούσαμε νά άραδιάσουμε.

«Οι ένήλικοι που φοβούνται πώς θά μπορούσε νά διαφθαρεί ή νεολαία, είναι οι ίδιοι διεθφαρόμενοι, όπως οι άνθρωποι με τή βρωμερή φαντασία που άπαιτούν νά φορούμε μπικίνι, είναι σίγουρο πώς αυτό που σοκάρει κάποιον είναι άκριβώς αυτό που τόν ένδιαφέρει περισσότερο. Ο σεμνόντφος είναι βασικά άκόλαστος που φοβάται μπροστά στή γύμνια της ψυχής του».

Κύριε Β. Α. και συναγωνιστές του ΠΑΣΟΚ, ή ταύτιση ναρκωτικών, προνογραφίας και γυμνισμού είναι πολύ επικίνδυνη και

θυμίζει άφορισμούς κάποιων τροφίμων του Κορυδαλλού.

Ένας προοδευτικός φορέας, όπως διακηρύσσει ότι είναι τό ΠΑΣΟΚ, δέν άστυνόμευει, ούτε καταφεύγει στο Μητροπολίτη γιά δόθηθεια (Κοινοποίηση άνακοίνωσης της Τ.Ο. ΠΑΣΟΚ της 22.3.80 στο σεβασμιότατο Μητροπολίτη...).

Ένας πραγματικά προοδευτικός φορέας δέν έχει ανάγκη νά τό κάνει αυτό. Άλλά προσφέρει στά μέλη του και σ' όλους τούς πολίτες, τίς πολιτιστικές έκείνες έναλλακτικές λύσεις που άπαιτούνται γιά μιά νέα ποιότητα ζωής, γιά ένα καλύτερο αύριο. Άγκαλιάζει τόν κόσμο με τά συγκεκριμένα προβλήματα και του προσφέρει λύσεις - δέν καταφεύγει στο χωροφύλακα, όσο γιά τίς «ιδιαιτερότητες» δόξα τη ιστορία άλλαξε πολλούς καπεταναίους ο τόπος, αλλά διγύλτορα στή συνείδησή του δέν έδωσε κανένα. Έχει ένστικτο και θά βρει τό δρόμο του.

Βέβαια, είναι σίγουρο ότι αν κάποιος φορέας προοδευτικός βοηθούσαν άντί νά άποπροσανατολίζουν ψηφοθηρικά, οι συμπατριώτες μας θά έδρισκαν εύκολότερα τό δρόμο τους.

Φιλικά,
Γιά τούς... «κουλτουριάρηδες»
της περιοχής Τροιζηνίας
Γ. Κ.

● Ο Δημ. Καρδισιώτης μās γράφει:

Κύριε Διευθυντά,

Τό φαινόμενο που παρουσίασθηκε στο περιοδικό σας τόν τελευταίο καιρό είναι άπογορευτικό.

Γράφετε προκλητικά άρθρα με στόχο νά «κεντρίζετε» τό ένδιαφέρον των άναγνωστών και έτσι νά αύξάνεται ή κυκλοφορία του περιοδικού σας. Όμως, όταν προδοκάρετε κατά τέτοιο τρόπο, όπως στα κείμενα που άναφέρονται στο ΠΑΣΟΚ Τροιζήνας, πρέπει νά ξέρετε ότι άφ' ενός μέν βλάπτετε μακροχρόνια τήν κυκλοφορία του περιοδικού σας και άπό τήν άλλη μεριά παίζετε τό παιχνίδι της δεξιάς και προσφέρετε άρνητικές ύπηρεσίες στον προοδευτικό χώρο, αν δέν ένδιαφέρεστε μόνον γιά τήν αύξηση της κυκλοφορίας.

Δέν θά άναφερθώ σέ εκείνα τά άπαράδεκτα που γράφετε ότι τό ΠΑΣΟΚ δέν ένδιαφέρεται γιά τήν παρουσία των εκκλησιών ή τά ξενοδοχειακά συγκροτήματα, αλλά μόνον σέ ένα σημείο. Στο γράμμα του άντικομμουνιστή Άγραπίδη.

Κατά τήν άποψη μου είναι κα-

θαρή προδοκάτσια και μάλιστα τόσο χοντρή που μας έκανε να απορήσουμε. Είναι δυνατόν να γράφονται τέτοια πράγματα στο 'Αντί και μάλιστα το 1980, μετά από τόσα και τόσα που έγιναν στον τόπο μας;

Ποιός είναι αυτός ο 'Αγραπίδης; Γιατί δήλωσε ότι είναι αντικομμουνιστής; Ποιός τον πίεσε να δηλώσει ότι είναι αντικομμουνιστής; 'Υπήρχε λόγος να το αναφέρει; Για μένα ένα στόχο εξυπηρετούσε, να βοηθήσει τον άρθρογράφο να βγάλει το συμπέρασμα ότι όταν σμίγουμε με την δεξιά πρέπει να σμίγουμε με την φωτισμένη δεξιά!! Λές και πρέπει να σμίγει κανένας και να κάνει παρέα με την δεξιά ή ότι η φωτισμένη δεξιά δεν είναι αντικομμουνιστική.

Και αφού είναι τακτικός αναγνώστης του 'Αντί δεν γνώριζε ότι και μόνον δηλώνοντας ότι: είμαι αντικομμουνιστής σε ένα τέτοιο περιοδικό, αυτόματα όχι μόνον δεν υποστηρίζει το ΠΑΣΟΚ, αλλά αντίθετα το ζημιώνει; Φαίνεται, όμως, ότι ο φίλος μας ο 'Ανδρέας 'Αγραπίδης κατάφερε με ένα γράμμα να ταυτίσει το ΠΑΣΟΚ με την δεξιά και μάλιστα όχι με την «φωτισμένη Δεξιά», αλλά με την «αντικομμουνιστική». Μπράβο 'Ανδρέα, τα θερμά συγχαρητήρια· είσαι δυνατός.

Δυνατός όμως και ο άρθρογράφος· πολύ θαρσύνοντάς τα συμπεράσματά του. Μέχρι τώρα γνωρίζαμε ότι το ΠΑΣΟΚ είναι έχθρος της Ελλάδας, αφού στο θέμα της ΕΟΚ «συμπορεύεται» με τους Τούρκους και τους Ρώσους και άλλα πολλά. Τώρα χάρη στο γράμμα του φίλου του 'Αγραπίδη και τα σοδαρότατα και άλλα συμπεράσματα του πανέξυπνου άρθρογράφου, μάθαμε ότι ενώ με «την φωτισμένη δεξιά» δεν τά πάμε καθόλου καλά, με την δεξιά την αντικομμουνιστική δρισκόμαστε στην ίδια παρέα.

'Αλλά καλά να πάθει το ΠΑΣΟΚ, γιατί τόσα χρόνια δεν συνεργάστηκε με την αντιφασιστική-αντιχουντική δεξιά που είναι και φωτισμένη.

Πάντως, ενώ όλα τα παρόμοια κείμενα του περιοδικού σας έχουν και κάποιον που τα υπογράφει, εδώ δεν βλέπουμε όνομα· ίσως ο άρθρογράφος να είναι μετριοφρονας. 'Επειδή όμως τα συμπεράσματα είναι πολύ σπουδαία και στηρίζονται σε πολύ βαθιά ανάλυση, θα παρακαλούσαμε να μάθουμε το όνομα του υπεύθυνου του κειμένου για να του εκφράσουμε τον θαυμασμό μας και τα θερμά συγχαρητήρια.

'Η όλη μεθόδευση και το σύνολο των συμπερασμάτων θυμίζει δεξιά (φωτισμένη). 'Επισης δεν

υπάρχει καμιά ενημέρωση σχετική με τα προβλήματα που αντιμετωπίζει ο λαός της περιοχής και έτσι μας αναγκάζετε να βγάλουμε συμπεράσματα από δύο προκλήσεις και δύο γράμματα. 'Αν είναι δυνατόν...

Κανονικά θα έπρεπε να μας ενημερώσετε πώς δημιουργήθηκε το πρόβλημα, πώς εξελίχθηκε, πώς αντέδρασε ο λαός, τι στάση ακολούθησαν οι πολιτικές δυνάμεις και μετά να γίνει κριτική και συζήτηση.

Δημήτρης Καρδισιώτης

● Σ.Σ. 'Έχει καταντήσει πιά μονότονη ή απάντηση στους αναγνώστες που «άπειλούν» την κυκλοφορία του ANTI, γιατί δημοσιεύει απόψεις ή στοιχεία που ενοχλούν την μία ή την άλλη παράταξη. 'Ε, λοιπόν! Δεν θά αποσιωπήσουμε ποτέ κάτι για να μη χάσουμε αναγνώστες, που δεν έχουν μάθει να αντιμετωπίζουν με ήρεμιά και ενδιαφέρον την αλήθεια ή απλώς την άλλη πλευρά του θέματος.

Γιατί εμείς πιστεύουμε ότι προσφέρουμε υπηρεσία στον προοδευτικό χώρο μόνο όταν ασκούμε κριτική στις «άπαράδεκτες» εκδηλώσεις δρισμένων στοιχείων του κι όχι όταν τις συγκαλύπτουμε.

'Ο κ. 'Αγραπίδης είναι υπαρκτό πρόσωπο και τακτικός αναγνώστης μας από την 'Ανδραβίδα της 'Ηλείας. Κάθε φορά που μας γράφει τονίζει ότι είναι αντικομμουνιστής κι αυτό είναι, βέβαια, αναφαίρετο δικαίωμα του. «Προδοκάτσια» υπάρχει λοιπόν, μόνο στη φαντασία του φίλου Δ. Κ.

'Εξ άλλου, συνήθως δεν υπογράφονται τέτοια κείμενα στο ANTI ή υπογράφονται με ψευδώνυμα κι αυτό σημαίνει ότι την πολιτική ευθύνη την αναλαμβάνει το ίδιο το περιοδικό.

Θά είμαστε πρόθυμοι να δημοσιεύσουμε ένα κείμενο για τα προβλήματα της Τροικινίας και το λαϊκό κίνημα της περιοχής. Με τον όρο, βέβαια, ότι θά ήταν ουσιαστικά και ψυχραμαγραμμένο.

● 'Ένας μαθητής από το 'Αργίνο, οπαδός του ΠΑΣΟΚ, μάς γράφει:

'Αγαπητό ANTI,

Είμαι τόσα χρόνια τώρα αναγνώστης σας και δεν μπορώ να καταλάβω πώς ένα τέτοιο σοδαρό περιοδικό σαν το 'Αντί καίεται και σπαταλάει δύο σελίδες της ύλης του με το να παίζει προδοκάροντας ή χτυπώντας το ΠΑΣΟΚ, στο σημείο της αδυναμίας έλέγχου μιας Τ.Ο. του.

Μάλιστα, δημοσιεύοντας άρθρα με τίτλο «ΠΡΑΣΙΝΟΣ

ΗΛΙΟΣ-ΓΥΜΝΙΣΤΕΣ» ή ότιδήποτε άλλο που να παρουσιάζει ένα «πατριωτικό» ή «για γέλια» ΠΑΣΟΚ.

'Οφείλω όμως να ομολογήσω ότι δεν πνέει και τόση ομοφωνία μεταξύ των κειμένων των μελών και της Τ.Ο. ΠΑΣΟΚ Τροικινίας με τον αντικομμουνιστή, και τους ιερείς.

'Εξ άλλου το ΠΑΣΟΚ πανελλαδικά έχει διακηρύξει τη θέση του και για τον ξενόφερτο τρόπο ζωής και για τον ρόλο τόσο των παπάρων, της περιουσίας τους και τον σκοταδιστικό ρόλο που παίζουν στη διαμόρφωση του χαρακτήρα του ανθρώπου, όσο και της παιδείας όπως είναι σήμερα.

'Αλλά έχει ξεκαθαρίσει και το πώς πρέπει να λυθούν τα κοινωνικά προβλήματα των νέων μέσα απ' τους μαζικούς χώρους για την απελευθέρωση απ' το «έγώ» και τον ατομικιστικό τρόπο λύσης των σεξουαλικών ή και άλλων προβλημάτων.

Κάθε λοιπόν διόγκωση μέσα απ' τις στήλες σας του ζητήματος Τ.Ο. ΠΑΣΟΚ Τροικινίας σημαίνει προδοκάτσια κατά του ΠΑΣΟΚ.

Καλύτερα, λοιπόν, αγαπητό ANTI να γερμάσει τις στήλες με πολιτικά ζητήματα και λίγο με τα προβλήματα τόσο της φοιτητικής και μαθητικής νεολαίας, όσο και της ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΗΣ που τόσο έχει πεταχτεί στο περιθώριο.

Για να δούμε μήπως δοθεί καμιά προοπτική στο ζήτημα των κοινωνικών προβλημάτων του λαού μας και της νεολαίας με παγκόσμιο συσχετισμό, προβλήματα που είναι ΑΜΕΣΑ συνυφασμένα με την οικονομική-πολιτική κατάσταση και την κρίση του καπιταλισμού.

Με φιλικούς χαιρετισμούς
Γιώργος Κ.

σας να φρονεί ότι ο γυμνιασμός είναι «άπλως μία μορφή φυσιολατρίας»!! ('Όσοι έχουν αυτές τις... «θέσεις» μπορούν, επιτέλους, να τις εφαρμόσουν «κατ' ιδίαν» στο σπίτι τους...). 'Ο συνεργάτης σας, βέβαια, ξεπερνά κάθε όριο, όταν βρίζει συλλήβδην όλους όσους δεν συμφωνούν με τις «θέσεις» του... σαν «φανατικούς θρησκόμανεις και παρανοϊκούς διεστραμμένους σεξουαλικά - δέν μάς το κάνει λιανά αυτό; - υποκριτές». 'Αλλά δέν μάς ξενίζει κι αυτό. 'Εδώ το θράσος, ή αδιαντροπία, τουλάχιστον σε όσα γράφονται έχει γίνει «κατεστημένο» σήμερα. Στο θέμα, λοιπόν, αυτό (της... ξεβρακωσίας) ή συντριπτική πλειοψηφία του λαού μας έχει «διαφορο τον γνώμην»: χαρταχρίζει το πράγμα σαν εξαχρείωση, «κατάντια», ή... βλάβη που χρήζει ειδικής θεραπείας.

Μας γεμίζουν ελπίδες και χαρά οι απόψεις του ΠΑΣΟΚ Τροικινίας, (τόσο της Τ.Ο., όσο και των άλλων μελών). Τους συγχαίρουμε και τους ευχαριστούμε. Συμπορευόμαστε! 'Ευχαριστούμε και σας κ. Διευθυντά του ANTI! 'Όχι, βέβαια, για... τις θέσεις, τις κουλτουριάρικες, του συνεργάτη σας, αλλά για την... ελευθεροτυπία που κυριαρχεί στις σελίδες του ANTI, από το πρώτο τεύχος της φοβερης ήρωικής συνάμα Α' περιόδου... Αυτό, ή ελευθερία (σπάνιο φαινόμενο για ελληνικό περιοδικό...) σας τιμά!

Ευχαριστώ
Ευάγγελος Τσομπανόπουλος
Καλαμαριά

Υ.Γ. 'Όπως έγραφε παλαιότερα ο εκ Πόντου άξέχαστος Ψαθάς με τα άμμήτά του, τις κουλτουριάρικες αυτές παλάδρες δέν αξίζει τον κόπο να τις αντιμετωπίζει

ΤΩΡΑ ΜΕ ΤΙΣ ΖΕΣΤΕΣ...

● Από τη Θεσσαλονίκη, μήνυμα προς τον Πόρο:

Κύριε Διευθυντά... ANTI,

Πραγματικά «άπολαύσαμε» τα κείμενα που δημοσιεύσατε (σελίδες 20-21 του τχ. 151) για το γυμνιασμό. Είναι (όπως λέτε...) συγκλονιστικά. Διότι δείχνουν την ήθικη υγεία μεγάλου μέρους του λαού μας (ανεξάρτητα από «πολιτικές πεποιθήσεις») που αντιδρά έντονα και σωστά στην εξαχρείωση και σαπίλα που πάνε να κατακλύσουν και τον τόπο μας (τόνους, πορνοπεριοδικά, ξεβράκωτοι αλητοουρίστες, καλλιστεία τραβεστί κλπ.).

Είναι δικαίωμα του σχολιαστή

κάνεις με λόγια και πειθό! Χρειάζεται να επιστρατευθεί τό... άγιο ματσούκι!!

● Σ.Σ. Βλέπετε, λοιπόν, ότι ο κ. 'Αγραπίδης υπερεκράστηκε από άλλον αναγνώστη πιο θερμομάμο που «συμπορεύεται» με τον Μητροπολίτη 'Υδρας και το ΠΑΣΟΚ Τροικινίας, κραδαίνων, εκ του ασφαλούς, βέβαια, «ματσούκι». 'Επιμένουμε, πάντως, ότι όποιος συγχέει το γυμνιασμό, καθαρά φυσιολατρική εκδήλωση που δέν έχει τίποτε το ερωτικό, με διάφορα άλλα φαινόμενα που διαταράσσουν τη σεξουαλικότητά του, το κάνει μόνο και μόνο γιατί έχει διαταραγμένη φαντασία.

Τώρα, που ξέρει ο αναγνώστης Ε.Τ. τι φρονεί ή «συντριπτική πλειοψηφία» των 'Ελλήνων πάνω

στό θέμα αυτό, είναι άλλο ζήτημα.

Ο τόνος του γραμματος, ή απέχθεια για τους «κοινοτουριά-ρηδες» και την ελευθεροτυπία και ή απειλή διαιοπραγίας που τελικά διατύπωσε, τοποθετούν το δράστη έξω από τον ευρύ δημοκρατικό χώρο, που θέλει να καλύπτει το περιοδικό. Αυτό όμως που μάς διαφοροποιεί σαν δημοκράτες από τους έχθρους της δημοκρατίας, είναι ακριβώς ότι ποτέ και για κανένα λόγο δεν θα αφαιρέσουμε από κανέναν το δικαίωμα της ελεύθερης έκφρασης.

● Ο αναγνώστης μας Κώστας Ιμπενέστηκε από τη σχετική συζήτηση και μάς έστειλε αυτό το σκίτσο:

● «Ένας έρωτευμένος άριστεριστής» γράφει ανάμεσα σε άλλα:

Κομπλεξικοί όλοι του κόσμου, ένωθείτε! Άρχίζει ο αγώνας ενάντια στο γυμνισμό!

Φυσικά, δέ χρειάζεται και πολύ μυαλό για να καταλάβει κανείς τί είδους εξουσία θέλει να εγκαθιδρύσει το ΠΑ«ΣΟ»Κ, μόλις πάρει την εξουσία, σαν τελευταία διάδοχη λύση – στα ελληνικά πλαίσια – πριν τη δικτατορία της, παγκόσμια κλυδωνιζόμενης, εξουσίας της άστικής τάξης. Ωστόσο, διόλου δε διάφτει και ή εξαγωγή μερικών επιπλέον συμπερασμάτων γύρω απ' τη φύση αυτού του κόμματος: Δείγμα από αυτό εκφράζεται στα γράμματα και στίς προκηρύξεις της Τ.Ο Τροϊζηνίας. Πραγματικά, απ' την ομολογία του στελέχους του ΠΑ«ΣΟ»Κ, πώς όταν το ΠΑ«ΣΟ»Κ πάρει την εξουσία δεν πρόκειται ν' αλλάξει στο παραμικρό ή δομή του κρατικού μηχανισμού, αφού ο Άντρεας θά συνεχάζεται κάθε μέρα με τους Άρχηγούς της Άστυνομίας.

Πέρα όμως απ' αυτό, εκείνο που πάνω απ' όλα κυριαρχεί στο κείμενο των Τροϊζηνίων Πασοκτζήδων είναι το ΜΙΣΟΣ ΕΝΑΝΤΙΑ ΣΕ ΚΑΘΕ ΜΟΡΦΗ ΖΩΗΣ.

Ο πιο μαύρος πουριτανισμός κυριαρχεί. Η πιο τυφλή ύποταξη στις πιο ήλιθιες προκαταλήψεις και ήθικες αναστολές είναι παρούσα. Η πιο κραυγαλέα διάθεση για εγκαθίδρυση εξουσιαστικών σχέσεων, δίνει το χρώμα στις «πράσινες» (άλλα τόσο μαύρες) γραμμές των Πασοκτζήδων της Τροϊζηνίας. Έξουσιαστικές σχέσεις όχι μόνο στο πολιτικό επίπεδο, αλλά και στο προσωπικό. Άλλωστε, τί άλλο πέρα από αυτό μπορεί να είναι ο τρόπος αντίδρασης του καταπιεσμένου κομπλεξικού «ήθικου» ανθρώπου του καπιταλισμού;

Τό μίσος ενάντια στη ζωή, άλλωστε, ποιές άλλες μορφές μπορεί να πάρει, πέρα απ' αυτές, που τελικά μέρος τους είναι ή κομπλεξική φασιστική αντιγυμνιστική κοτσανολογία και τό μίσος ενάντια στον έρωτα. (Βέβαια, μπορεί να μήν τό γράφουν τόσο καθαρά στο χαρτί).

Νά ποιά είναι ή «άγνή» βάση του κόμματος του Άντρεα. Κομπλεξικά καταπιεσμένα ανθρωπάκια, ταγμένα στην υπόθεση της ύπηρεσίας της εξουσίας και των άφεντικών, ενάντια σε κάθε εκδήλωση ζωής.

Βέβαια, αυτό δεν είναι «ίδιον» μόνο του ΠΑ«ΣΟ»Κ. ΟΛΗ ή άριστερά, σ' επίπεδο δόσης και ήγερσίας για τό «Κ»ΚΕ, και σε επίπεδο ήγερσίας για τό «Κ»ΚΕ.σ. και τούς Μασοίκους, «Τροτσκι-στές» κλπ. είναι βαθιά έμποτι-

σμένη απ' τό σαράκι του πουριτανισμού και της ύποταξης στίς μικροαστικές ήθικες αντιλήψεις. Άλλωστε, τί θά μπορούσαμε να περιγράψουμε από επαγγελματίες που Ξεχάσαν νά ζουνε;

Άλήθεια, κ. Άνδρέον, πόσα φροντιστήρια κάνετε τή μέρα και πόσες φορές αισθανθήκατε τήν ανάγκη νά θρεθείτε σε μιά παραλία με τήν κοπέλα σας, αν φυσικά – πράγμα μάλλον αδύνατο – έρωτευθήκατε ποτέ σας;

Ένας έρωτευμένος άριστεριστής

Και ακολουθούν οι ύποσημειώσεις:

1. Οι παραλίες ανήκουν στους έρωτευμένους, κι όχι σ' όσους κάθονται πλησιέστερα σ' αυτές.

2. Κάτω τά χέρια απ' τά εισαγωγικά.

3. «Ενδιαφέρουσα» ή άποψή σας, κύριοι του «Άντί», για συνεργασία με τή «φωτισμένη Δεξιά». Μήπως σφάζατε και κανένα άρνι, με τήν ευκαιρία της έκλογής του Ράλλη;

ΟΙ ΑΥΤΟΝΟΜΟΙ

● Μερικές διενκρινήσεις στο ήδη δημοσιευμένο (τχ. 148) γράμμα της από τήν Άνθή Χ:

Άγαπητό Άντί,

1. Τό συγκεκριμένο γράμμα στάλθηκε τό καλοκαίρι του 1979 πολύ κοντά στον Φλεβάρη που έγιναν τά γεγονότα, έτσι ή επήρεια τους είναι καταφανής. Σήμερα ή κατάσταση είναι διαφορετική και ή αντιμετώπιση της ανάλογη.

2. Συμφωνώ απόλυτα με τόν φίλο Φίλιππο Κορφιάτη ότι οι προοπτικές για τόν αγώνα είναι πάμπολλες και ότι οι αγώνες δεν πάνε χαμένοι καθώς τονίζει και ο μακαρίτης Άρης Άλεξάνδρου «κι αν μένω μόνος, μιά άνίσχυρη μειωψηφία έστω ή άποδιωγμένος, στιγματισμένος, ύποπτος γιατί ή στάση μου δεν έξαρτάται από κομματικό μισθό ή πόστο και στό χαράκωμα της επανάστασης δέ με διόρισε ποτέ κανείς ούτε μπορεί νά μ' άπολύσει». Διευκρινίζω ότι ή άπογοητευτική διάθεση του γράμματος δεν σημαίνει παροπλισμό γιατί ή καταδίκωση των άγωνιστών από τήν δεξιά είναι γεγονός και ιδιαίτερα τώρα με τήν «Κατασκευή τρομοκρατών» στην κοινωνία του θεάματος που ζούμε με τό έντονο προεκλογικό κλίμα που έχουν δημιουργήσει. Έτσι και ή λύση μέσα από τόν έαυτό μας έννοει

τήν βαθύτερη εξέταση του πολιτικού μας περιγυρου και όχι τήν άπομόνωσή μας. Έπειδή οι άυτόνομοι δεν είναι κόμμα με κουκιά δεν ξέρω τήν συμπεριφορά των άλλων· για τόν έαυτό μου ξέρω ότι θά ψηφίσω κάποιο συνδυασμό ή κόμμα με περιεχόμενο α) δημοκρατικό, β) αντιμπεριαλιστικό γ) σοσιαλιστικό. Άν και οι έκλογές δεν λύνουν τό πρόβλημα της επανάστασης που είναι κύριο στός καιρούς μας.

Μέ άγωνιστική εκτίμηση Άνθή Χ.

Φοιτήτρια

ΔΙΑΦΩΝΟΥΝΤΕΣ ΚΑΙ ΜΗ

● Τό κείμενο διαφωνίας προς τήν ΚΝΕ και τό ΚΚΕ και ή σχετική άλληλογραφία που δημοσιεύσαμε κίνησε τό ένδιαφέρον και άλλων έπιστολογράφων:

ΣΥΝΩΝΥΜΙΑ

● Από τήν Ίταλία πήραμε τό γράμμα που ακολουθεί, από συνώνυμη της Μαρίας Τζώρτζη (στην Ελλάδα) που, όπως και ή έπιστολογράφος μας, δεν επιθυμεί πλήρη δημοσίευση των στοιχείων της:

Κύριε Διευθυντά,

Στό τεύχος Νο 148, 28/3/80 του ΑΝΤΙ, σελ. 13, δημοσιεύεται κείμενο προσυπογραφής και συμπαραστάσης στο κείμενο των 400, 69 άτόμων. Στά όνόματα των 69 αναφέρεται και τό όνομα ΤΖΩΡΤΖΗ ΜΑΡΙΑ.

Διαφωνώντας ως προς τόν ανεύθυνο τρόπο που δημοσιεύονται τά όνόματα, τρόπος που δημιουργεί πολλές συγχύσεις, παρακαλώ νά δημοσιεύσετε αυτό τό γράμμα με τή διάφευσή μου.

Δηλώνω πως δεν έχω καμία σχέση με αυτή τήν υπόθεση, δεν υπέγραφα κανένα κείμενο ούτε συμπαραστάθηκα σε καμία τέτοια κίνηση που στρέφεται ενάντια στο ΚΚΕ.

Ζητώ και σάς παρακαλώ, σύμφωνα με τό νόμο περί τύπου, νά δημοσιεύσετε τό γράμμα μου και νά έπανορθώσετε στο περιοδικό σας πιθανή «τυχόν» συνωνυμία, αναφέροντας στοιχεία αυτής της Μαρίας Τζώρτζη.

Μαρία Τζώρτζη Φοιτήτρια, Ίταλία

● Από τή Γαλλία ή Μάρθα Νικολοπούλου μάς γράφει:

Άγαπητό Άντί,

Στό τεύχος 148, όπου συμπληρωματικά δημοσιεύθηκαν όνόματα πρώην μελών του ΚΚΕ και της ΚΝΕ που συνυπογράφουν τό κείμενο των «400», συμπιεζόμεθα και ήγώ. Έπειδή θεωρώ

δτι ή ύπογραφή ενός πολιτικού κειμένου σημαίνει:

● τήν έξ ολοκλήρου άποδοχή του κειμένου

● τήν συμμετοχή, μ' οποιοδήποτε τρόπο, στην διαδικασία έπεξεργασίας και συγγραφής του

● τήν έπισήμανση μέσα από αυτό μίας κάποιας προοπτικής και έπειδή αυτά τά σημεία έμένα μ' αφήνουν μακριά από τό κείμενο, νιώθω ύποχρέωσή μου νά διαχωρίσω τή θέση μου άπ' αυτό.

Εύχαριστώ

Μάρθα Νικολοπούλου

● 'Ο οικόδομος 'Αντώνης Πιστάλκας αναφέρεται στην κριτική που άσκησε τό ΚΚΕ στους διαφωνούντες και άναρωτιέται «ποιός κρίνει ποιόν;». Γράφει ανάμεσα στ' άλλα:

Ξεκινώντας άπ' τά τωρινά ρωτάμε τήν 'Ηγεσία του ΚΚΕ νά μάς πεί:

α) άν τά περισσότερα στελέχη στίς θέσεις κλειδιά της ΚΝΕ και σέ μικρότερο αλλά σημαντικό βαθμό προέρχονται άπ' τό φοιτητικό σπορ.

β) τά στελέχη αυτά τελειώνοντας τίς σπουδές δέν πέρασαν ούτε μίαν ώρα στο χώρο, της παραγωγής.

Θέλω νά τονίσω ότι σέ καμία περίπτωση δέν βάζω προσωπικά τό ζήτημα μέ τά παιδιά. Όμως θέλω νά ρωτήσω μέ ποιά κριτήρια τό φύλλο άρ. 8 (Γενάρης-Φλεβάρης 1974) της «Πανσπουδαστικής» γράφει: «Στίς μεγαλύτερες έκδηλώσεις μας πέρνου στην Νομική και φέτος τόν Πωλυτεχνείο ποντάροντας στον αυθόρμητο υπερενθουσιασμό που υπάρχει σαν τάση μέσα στο κίνημα μάς προσέβαλε μέ τρομπουνικό τρόπο άνεδαφικά και προδοκατόρικά συνθήματα όπως «επανάσταση λαέ κ.λ.π.», καταγγέλοντας φανερά κάθε συνεπή συνδικαλιστή σαν κομμουνιστή και βρίζοντας χυδαία. 'Υποστηρίζοντας πάντα κάθε ενέργεια δυναμική ή όχι που μπορεί νά φέρεται τά αυθόρμητα στοιχεία αντιμετώπιζε μέ τήν προγραμματισμένη ταχτική του κινήματος... κλπ, κλπ.... Οί τίμιοι συνάδελφοι αγωνιστές που τυχόν παρσούρονται άπ' τούς πιθηκισμούς του χαφιέ ΜΑΥΡΟΓΕΝΗ άς προσέξουν.... 'Ελάτε νά συζητήσουμε και νά χαράξουμε κοινό πρόγραμμα. Φυλαχτείτε άπ' τούς χαφιέδες που ποντάρουν πάνω στις πολιτικές και ιδεολογικές μας διαφορές».

Τά ίδια γράφει και ό Φύντας Λάδης στο «Ρ» της 28-3-80 σέ δελτιωμένη επανέκδοση: Αυτή τή φορά πάλι μή συμμορφούμενος μέ τό Σοφάς και 'Αλαθήτους γραφάς της ΗΓΕΣΙΑΣ του ΚΚΕ τυγχάνει έπιεικώς από μικροαστούλης ως και ύποπτου....(:)

Και άφού άναφ.: εί πρώτα

δρισμένα έπώνυμα στελέχη του ΚΚΕ, συνεχίζει:

Όμως ή Μωροπούλου μαζί μέ τό φοιτητή παλεύει στα εργαστήρια γιά ένα μισθό άμφίβολης διαρκείας σαν βοηθός. Καί ρωτάω:

Ποιός μπορεί νά κρίνει ποιόν; Στιριγμένος στις λέξεις του Φύντα Λάδη: «δρισμένοι παραιτούνται άπ' αυτόν (δηλ. τόν άγώνα) πολλές φορές προσωρινά χωρίς πάντα νά τό καταλαβαίνουν, ιδιαίτερα όταν προέρχονται από άσταθείς κοινωνικά και ιδεολογικά χώρους. Καί ένας άπ' αυτούς είναι ό ΦΟΙΤΗΤΙΚΟΣ».

Άν διάλεξα αυτά τά περιστατικά τό έκαμα γιατί σέ περίπτωση που θά πιάσω άλλους παλιότερους αγωνιστές θά πρέπει νά άγανακτήσουν οί άναγνώστες.

Όσο γιά τή σημερινή δουλειά του ΚΚΕ στους εργατικούς χώρους καλά θά κάνει ό κάθε ψευδοανασυνδυασμένος καθοδηγητής νά σωπαίνει και ν' άνοίγει αυτιά και μάτια προς όλες τίς κατευθύνσεις.

Άς μή θίξω και τό χώρο τόν οικόδομον που τό ΚΚΕ-ΕΣΑΚ τόν θεωρούν προτύργιο στις διαπραγματεύσεις μέ άλλες παρατάξεις και κάθε χρόνο όλο και άπομαζικοποιείται, φτάνοντας έφέτος από τά 8.250 γραμμένα μέλη του μπετόν άρμέ, του πιό μαζικού Σωματίου - μέλος του οποίου και είμαι - νά ψηφίσουν 2.610 δηλ. τό 31,6%. Τό ποσοστό αυτό κάθε χρόνο πέφτει.

Εύχαριστώ

'Αντώνης Πιστάλκας

● 'Η Μαρία Κουτσονάσιου, από τούς «400», περνά σέ κριτική γιά τό «ANTI»:

Τό πρόβλημα που θά μέ άπασχολήσει, και θά εξηγήσω παρακάτω, γιατί, είναι ή πολιτική ταυτότητα αυτού του περιοδικού. Έχουμε νά κάνουμε λοιπόν, όπως λέγεται, μ' ένα περιοδικό, τίς άδόμεντες άριστερές. Διευκρινίζοντας, μιλάμε πάντα γιά ιδεολογική ή κομματική δέσμευση και άνεξαρτησία. Στο χώρο της πολιτικής μπορεί νά υπάρξει άτομο, φορέας κλπ. που νά επικαλείται άνεξαρτησία και μή δέσμευση; Άποψη μου είναι ότι τήν άπάντηση θά πρέπει νά τήν άζητήσουμε στη πράξη και όχι στα λόγια και στους τίτλους. Καί σαν πράξη δέβαινα δέν έννοώ τή δημοσίευση όλων των διαφημιζομένων μηνυμάτων γιά τήν άναγνώση των έφημερίδων π.χ. «Κάθε Κυριακή ΕΞΟΡΜΗΣΗ» ή «ΚΑΘΕ ΠΡΩΙ άγόραζε, διάβαζε και διάδιδε στην ΑΥΓΗ τή δική σου ΦΩΝΗ» κλπ. Σάν πράξη έννοώ τήν πολιτική κατεύθυνση των κύριων άρθρων, τίς ιδεολογικές άφετηρίες των κριτικών

που δημοσιεύονται, καθώς και τόν διάλογο που γίνεται, άν γίνεται, και τή μορφή του.

Ός προς τά δύο πρώτα σημεία παρατηρεί κανείς ότι τό «ANTI» πάντα άνταποκρίνεται μέ άυταπάρνηση στα άντικομμουνιστικά καλέσματα των καιρών, τόσο στο παρελθόν ('Αριστερά του ΚΚΕ), όσο και στο παρόν (μανιφέστο των 400 διαφωνούντων). Περιορίζομαι στην πολιτική ζωή της 'Αριστεράς στο έσωτερικό, γιατί άν άσχοληθώ και μέ τίς διεθνείς πολιτικές εξελίξεις σέ σχέση μέ τό «ANTI», θά χρειαστεί πολύς χώρος...

Και γιά νά θίξω λίγο τό πρόβλημα και όχι άπλά νά τό περιγράψω, θά αναφέρω δυό τρία πράγματα γιά τό επίκαιρο αυτό θέμα των 400 ύπογραφών (που έγιναν 470!) πάντα σέ σχέση μέ τό άδόμευτο ANTI. Ποιό είναι τό κατευθυντήριο κέντρο που συγκέντρωσε σ' ένα κείμενο ύπογραφές άπ' τά πιό έτερόκλητα στοιχεία ή άλλως: ποιός θρήκε π.χ. τόν Ν.Χ. άπ' τή Θεσ/κη και τόν Σ.Λ. άπ' τό Αιγάλεω και άποκόμισε τίς ύπογραφές τους και τούς συνένωσε κάτω άπ' τό ίδιο κείμενο; Καί πώς έπαφίεται στη δούληση αυτού του «κάποιου» τό άδόμευτο «ANTI». Τέλος, γιατί δέν δημοσίευσε τό άδόμευτο «ANTI», μιά και τόσο θερμά συνεχίζει νά άσχολείται μ' αυτό τό θέμα, τίς διαμαρτυρίες-καταγγελίες μερικών άπ' τούς «ύπογράφαντες» ή έστω δέν τό άνάφερε σαν γεγονός; Πολλά θά μπορούσαν νά ειπωθούν γύρω άπ' αυτό τό θέμα σέ σχέση μέ τό «ANTI», δέν είναι όμως ή πρόθεσή μου αυτή, ούτε δικαιούμαι νά πλατιάζω σέ θάρος κάποιου άλλου έπιστολογράφου. Καί ένα τελευταίο, σχετικά μέ τόν διάλογο που όπως είπα και παραπάνω είναι και αυτό στοιχείο προσδιοριστικό της πολιτικής ταυτότητας του περιοδικού. Στίς τελευταίες σελίδες του περιοδικού έχει στήση τό έδρανό του ό αντίλογος. Τό σχήμα λόγος-άντίλογος ύπολειπουργεί. Τό πρώτο σκέλος του σχήματος σπάνια εκτίθεται.

Άποψη μου είναι ότι είναι άναφαίρετο δικαίωμα νά εκμεταλλεύεται κανείς τήν έλλειψη ενός περιοδικού, πολιτικού, στο χώρο της άριστεράς, μέ πλατύτερο πεδίο άναφοράς και έρευνας (και μάλιστα έπικροτώ τήν τσοφική του «ANTI» προς τή λογοτεχνία, πράγμα έξάλλου που έκανε τελευταία και ένα άλλο άδόμευτο πολιτικό περιοδικό). Έκείνο όμως που είναι άπαραδεκτό και έπιπλέον ύποβιβάζει τό επίπεδο νοημοσύνης του άναγνωστικού του κοινού, είναι τό νά επικαλείται κανείς και νά διεκδικεί τόν τίτλο του άδόμευ-

του. Αυτή ήταν και ή αίτία που άσχοληθήκα μέ τό γράμμα αυτό. Γιατί πιστεύω ότι άνάμεσα στο άναγνωστικό κοινό του περιοδικού ύπάρχουν στοιχεία που νιώθουν τήν έλλειψη που άνάφερα παραπάνω και προβαίνουν στην άναγνώση του περιοδικού, αλλά παράλληλα ύποτιμείται πιστεύω ή νοημοσύνη τους. Σ' αυτά τά στοιχεία άπευθύνθηκα.

Μαρία Κουτσονάσιου
φοιτήτρια Νομικής

● 'Η Έλένη Γεωργίου αναφέρεται σέ γράμμα της Μ. Ζαφίρη στο τχ. 150.

'Αγαπητό ANTI,

Μέ τό γράμμα μου αναφέρομαι στίς πολλές αντίδράσεις των μελών και στελεχών του «Κ» ΚΕ και της ΚΝΕ γιά τό κείμενο των διαφωνούντων.

Αυτοί οί άνθρωποι έδωσαν τίς άπόψεις τους από τήν πείρα που άπόκτησαν μέσα στο ίδιο κόμμα. Μέ τί τρόπο προσπαθούν οί φίλοι του ΚΚΕεξ. νά μάς πείσουν ότι αυτοί, οί 400, έχουν άδικο; Μέ τά διάφορα γράμματα άγανάκτησης, μέ τίς διάφορες κατηγορίες γιά τό «Αντί» που δημοσίευσε τό κείμενο, και μέ τήν άνακοίνωση ότι σταματούν νά άγοράζουν τό περιοδικό δέν νομίζω ότι θγαίνει τίποτα.

Άλήθεια, φίλη Μαρία Ζαφίρη, από τό Περίσπτερο, δέν σου πέρασε από τό μυαλό ποτέ ότι αυτός ακριβώς ό τρόπος που περιηφανεύεται ότι σέ έχει διαπαιδαγωγήσει ή ΚΝΕ - νά μή σέ έννοχολύνει, όπως γράφεις, οί άντιδραστικές άηδίες των κάθε λογής διαφωνούντων - είναι ακριβώς ό τρόπος που θά έπρεπε νά άποφεύγεις; Προσπαθεί νά σέ πείσει νά σταματήσεις νά σκέφτεσαι νά μιλάς και νά κρίνεις και έσύ τόν παραδέχεσαι.

Και άλήθεια μπορείς νά μου εξηγήσεις γιά ποιά πάλι λές ότι δυναμώνεις «γιά τήν πραγματική άλλαγή του τόπου» και τά λοιπά και τά λοιπά; Μήπως γιά τά έτήσια πανηγύρια (δλέπε Φεστιβάλ) ή γιά τούς άτελείωτους έράνους γιά τό κτίσιμο γραφείων;

Φίλη μου, είναι καιρός νά άρχίσετε νά άναρωτιέστε γιά μερικά πράγματα, που είναι τόσο φανερά, ώστε μόνο έσεις δέν μπορείτε νά τά δείτε!

Αυτά

Σάς εύχαριστώ
'Ελένη Γεωργίου

ΟΙ ΕΠΙΚΡΙΣΕΙΣ

● Στα γράμματα του τχ. 150 αναφέρεται ό Νίκος Σμυρλάκης:

'Αγαπητό περιοδικό

Μέ άφορη έπιστολές άναγνωστών έκφράζω τή βαθιά μου λύπη γιά τή νοοτροπία μερικών άπ' αυτούς, νοοτροπία από άρτηριοσκληρωτική μέχρι και επικίνδυνη

για την άριστερά, αν, όπως φαίνεται, πιστεύουν στο ολόγχαν «όποιος δεν είναι μαζί μου, είναι εναντίον μου».

Και, όπως τό έχει πεί ο Μαρκοῦζε:

«Ο Μαρξισμός δεν αποτελεί κανένα «κλειστό σύστημα ιδεών». Η αντικειμενικότητά του ή η καθολική του ισχύ είναι αυτή της ιστορίας μέσα στην οποία ανα-νεύνεται – δίχως να εγκαταλείπει τό βάθρο των εννοιών του. Βά-θο του έχει τή διαλεκτική ανά-λυση του κοινωνικού προτύπου από την οποία πηγάζει ή ανθρώ-πινη – όχι: ή «φυσική» – ανα-γκαιότητα της αλλαγής της κοινω-νίας.

ΚΑΙ ΠΑΛΙ Ο ΜΠΑΡΤ

● Ο φίλος Λάμπης Ράππας επανέρχεται στο θέμα των λαθών στο κείμενο για τον Μπάρτ και μάς αναγκάζει να διευκρινίσουμε ότι τίς τυχόν αδυναμίες στις μεταφράσεις τις διαπιστώσαμε μόνοι μας, χωρίς ποτέ αυτός να γράφει κάτι τέτοιο. Τό «πού αναφέρει», δηλαδή, πάει στις «μεταφράσεις» κι όχι στις «αδυναμίες». Θεωρούμε ότι τό θέμα, μετά από την αυτοκριτική πού κάναμε για τό λάθος μας, έπαινε να έχει τό παραμικρό ενδιαφέ-ρον. Άς μάς επιτρέψει, πάντως, να άμαρτάνουμε... έστω και ως υψηλή παραχώρηση...

Άγαπητοί φίλοι,

Τώρα πιά είμαι βέβαιος, ότι ενώ εγώ σάς αγαπώ, έσείς δεν μέ άγαπάτε! Διαφορετικά, γιατί μέ στενοχωράτε πάλι; Δημοσιεύσατε τό γράμμα μου σχετικά μέ τό δη-μοσίεμά σας για τόν Ρολάν Μπάρτ, και σάς ευχαριστώ πολύ (τεύχος 151/9.5.1980). Τί ανάγκη όμως να τό συνοδεύσετε μέ τό σχόλιό σας; Πρέπει, δηλαδή, όπωσδήποτε να έχετε τόν τελευ-ταίο λόγο; Άν έτσι είναι, τότε γιατί δεν φροντίζετε να μήν κά-νετε γκάφες; Διότι πάλι τά κατα-φέρατε, παρόλο πού ύποσχεθή-κατε, μέ τό τόσο χαριτωμένο σκί-

τσο σας, ότι «δέν θα ξανακάνετε λάθος». Όταν όμως ένα λάθος πάει να διορθωθεί μέ ένα άλλο λάθος, τό αποτέλεσμα είναι λά-θος κατευθείαν «εις τήν V δύνα-μιν», όπως θα έλεγε και ό φίλος μου μαθηματικός Γ.Κ... Καί εξ-ηγούμαι: Στο σχόλιό σας γρά-φετε: «Όπωσδήποτε μένουν άμε-τάφραστα όρισμένα από τά πιο σημαντικά έργα του Μπάρτ, πού

είναι δυσμετάφραστος, όπως δεί-χνουν και οι άφθονες αδυναμίες των μεταφράσεων πού αναφέρει ό φίλος κ. Ράππας δίνοντάς μας τή δυνατότητα να τίς εξετάσουμε από πιο κοντά. Συμφωνούμε ότι ή μετάφραση του Γιάννη Κρητι-κού άποτελεί μίαν εξαίρεση». Διάβασα και ξαναδιάβασα πολ-λές φορές τό γράμμα μου, σχεδόν τό μάθα απέξω, και δεν είδα πουθενά να «αναφέρω άφθονες αδυναμίες των μεταφράσεων» των έργων του Μπάρτ (δπως ύπονοει τό σχόλιό σας). Τό έδωσα και τό διάβασαν και άλλοι φίλοι, δεν θρήκαν να λέω τέτοιο πράμα. Άφού λοιπόν δεν λέω κάτι τέτοιο στο γράμμα μου, γιατί μου τό κολλάτε; Τί σάς έκανα και μέ βάζετε να φαίνεται ότι εγώ κατηγορώ όλες τίς άλλες μετα-φράσεις των έργων του Μπάρτ και λιβανίζω μόνο τίς δικές μου, πού έχει κάνει ό Γιάννης Κρητι-κός; Καταλαβαίνετε σε τί δύσ-κολη θέση μέ φέρετε άπέναντι στους συναδέλφους μου; Στή ζωή μου συνήθισα να πληρώνω για τό λάθος μου, αλλά, προς θεού, σε καμιά περίπτωση δεν δέχομαι να πληρώσω και για λάθη πού κά-νουν άλλοι για λογαριασμό μου, χωρίς εξουσιοδότησή μου.

Προσέξτε: μή μου πείτε ότι ή φράση σας αυτή «ύπονοει» ότι εγώ άπλως σάς έδωσα τήν ευκαι-ρία να θρείτε τά μεταφρασμένα έργα του Μπάρτ, «τά εξετάσατε από πιο κοντά» και έσείς οι ίδιοι διαπιστώσατε «τίς άφθονες μεταφραστικές τους αδυναμίες» και ότι «του Γ. Κρητικού άποτε-λεί μίαν εξαίρεση». Να χαρείτε, μή χρησιμοποιήσετε καμιά τέτοια δικαιολογία, γιατί όχι μόνο δεν στέκει, αλλά και γιατί, επιπλέον, αυτό θα μαρτυρεί ότι ή προχειρό-τητα, σ' αυτήν τουλάχιστο τήν περίπτωση, δεν μοιάζει να είναι ένα άπλό σύμπτωμα, αλλά συν-

έπεια στύλ δουλειάς. Διότι, ποιός μπορεί να πιστέψει ότι, σε 15 μέ-ρες, θρήκατε τά βιβλία (πού δεν ξέρατε πώς ύπήρχαν), τά διαβά-σατε συγκριτικά, τά τόσο δύσ-κολα και δυσμετάφραστα αυτά βιβλία, και άποφαινεστε, «ως από καθέδρας», για τή μεταφρα-στική τους ποιότητα;

Και τώρα άλλη γκάφα σας: Γράφετε: «Όσο για τό δικό μας άμάρτημα, πράγματι όφείλεται σε λάθος έγκυρου γαλλικού έντυπου από τό όποιο αντιγράψαμε τό άπόσπασμα». Μά τό άπόσπασμα στα γαλλικά, όπως τό αντιγρά-ψατε στο τεύχος 149, είναι σω-στό. Τό λάθος είναι άπλως στή μετάφρασή σας, ιδιαίτερα της λέ-ξης *rection*.

Συγκεκριμένα: Άν τό (λαθε-μένο, κατά τή γνώμη σας) κείμενο τό γαλλικό έντυπου γράφει πράγματι *rection*, τότε εκεί λάθος δεν ύπάρχει. Άν, πάλι, τό γαλ-λικό έντυπο τή λέξη αυτή τήν έχει λάθος – *reaction* – και τότε έσείς «κατά λάθος» τήν μεταφέρατε σωστά στο ANTI, τότε γιατί τή μεταφράσατε λάθος; Βλέπετε τί κάνετε; Μέ μπερδέψατε... Έκτός κι αν όλα αυτά γίνονται για να άποδείξουμε σώνει και καλά πως «και οι Γάλλοι της ΕΟΚ κάνουν και αυτοί λάθη...». Κάνουν, σύμ-φωνοι, μά να μήν ψάχνουμε να τά βρούμε και εκεί πού δεν ύπάρ-χουν!

Προτείνω: α) Ο φταίχτης συν-εργάτης σας, για τιμωρία του, να γράψει 50 φορές τή φράση: «Τό δίς εξαμαρτείν ουκ άνδρός σο-φού».

β) Να δημοσιεύσετε τό γράμμα μου τούτο, για να μήν παρεξη-γηθώ από τους συναδέλφους μου, αλλά και χωρίς κανένα σχόλιό σας – για να μήν άμαρτήσετε τρίς.

Και γ) Να μου ύποσχεθείτε πως δεν θα μέ ξαναστενοχωρέ-σετε μέ άλλες τέτοιες προχειρότη-τες.

Μέ πολλή αγάπη
Λάμπης Ράππας

..... ΤΩ ΚΑΙΣΑΡΙ

● Στο γράμμα του Ρήγα Κα-πάτου (τ.χ. 149) ανταπαντά ό Ντίνος Ξιώτης:

Άγαπητό ANTI,

Άναφερόμενος στην ειρωνική πικρόχολη και κενή απάντηση πού δίνει ό Καππάτος στο γράμ-μα-σχόλιό μου για τόν Σέζαρ Βα-γιέχο, ένα μόνο έχω να πώ: όποιος έχει τή μύγα, μυγιάζεται. Γιατί πως άλλωώς εξηγείται τέ-τοιο άναμα, τέτοιος θυμός και τέ-τοια άδικη φλυαρία; Τά τρύπια παπούτσια του Βαγιέχο άς κά-νουν τή χάρη κι άς αφήσουν να περάσει από μέσα τους ή άερολο-γία του Καππάτου.

Φίλος σας πάντα
Ντίνος Σιώτης

αντί

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ
Δημογράους 60
Άθίνα 601
Τηλ: 732.713-732.819.

- Έκδότης:
ΧΡΗΣΤΟΣ Γ. ΠΑΠΟΥΤΣΑΚΗΣ
Δεινοκράτους 131, Άθήνα 601.
- Υπεύθυνος Τυπογραφείου:
ΤΡΥΦΩΝ ΛΥΓΟΥΡΑΣ
Βασ. Άλεξάνδρου 26. Περιστέρι
- Καλλιτεχνική επίμελεια:
ΜΑΚΗΣ ΤΣΙΠΟΥΡΙΔΗΣ
- Μοντάζ:
Γ. ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΑΚΟΣ
- Υπεύθυνος Διαφημίσεων:
ΤΑΚΗΣ ΜΩΡΑΪΤΗΣ
- Φωτοστοιχειωθεσία:
«ΦΩΤΟΚΥΤΤΑΡΟ» ΕΠΕ
Ύμηττου 219
Τηλ. 75.16.333
- Άναπαραγωγή φίλμς:
Ίωάννου - Τσουπρος και Σία
Δερβενίων 9, Τηλ. 3604812
- Έκτύπωση:
Έργοστο. Γραφικών Τεχνών
Γ. ΑΝΕΜΟΔΟΥΡΑΣ
Ίασιου 5, Περιστέρι. Τηλ.
57.22.201.

● Κάθε ένυπόγραφο άρθρο εκ-φράζει τήν προσωπική άποψη του συγγραφέα του.
● Χειρόγραφα δεν επιστρέφον-ται.

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ

Έσωτερικού

Έξαμ. 320 δρχ. - Έτήσια 640
Έτήσια Όργανισμών,
Τραπεζών, κλπ: 1.500 δρχ.
Για φοιτητές έκπτωση 15%

Έξωτερικού

Ευρώπη - Μεσογ. χώρες:
έξάμνην: άπλή δολ. 15
" άεροπ. δολ. 17
έτήσια: άπλή δολ. 30
" άεροπ. δολ. 34
Η.Π.Α. - Καναδάς - Άν. Ασία: "

έξάμνην: άπλή δολ. 15
" άεροπ. δολ. 22
έτήσια: άπλή δολ. 30
" άεροπ. δολ. 44

Αύστραλία - Όκεανία:

έξάμνην: άπλή δολ. 15
" άεροπ. δολ. 30
έτήσια: άπλή δολ. 30
" άεροπ. δολ. 60

- Έμβάσματα, έπιταγές:
ΧΡΗΣΤΟ ΠΑΠΟΥΤΣΑΚΗ
Δημογράους 60, ΑΘΗΝΑ 601.
- ΤΙΜΗ ΤΕΥΧΟΥΣ: δρχ. 25 .
- ΠΑΛΙΑ ΤΕΥΧΗ: ΤΙΜΗ δρχ. 40

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ
● για τά βιβλιοπωλεία
της Άθήνας:
Στά γραφεία του «ANTI»
Δημογράους 60, Τηλ: 732-713
● για τά βιβλιοπωλεία
B. Έλλάδας:
Βιβλιοπωλείο
Μ. Κοτζιά και Σία Ο.Ε.
Τσμισκή 78, Τηλ. 279.720
Θεσσαλονίκη

Κάθε Κυριακή

Εξόρμηση
ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

ΒΔΟΜΑΔΙΑΤΙΚΗ
ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ

ΠΡΟΟΔΕΥΤΙΚΗ ΝΕΟΛΑΙΑ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ

Ἐφ' ὅσον οἱ προοδευτικές δυνάμεις δέν γίνεται νά καταλάβουν τήν ἐξουσία στό προβλεπτό μέλλον μέ ἔνοπλον ἀγῶνα.

τοῦ ΑΤΡΕΟΝ

Ἐνῶ ἡ πολιτική, οἰκονομική καί πολιτιστική κρίση ἐντείνεται, ἡ πολιτικοποιημένη μας νεολαία ὅλο καί περισσότερο ἐξετάζει τήν τακτική τῆς ἡγεσίας τῶν προοδευτικῶν μας δυνάμεων. Μέσα σ' αὐτή τήν κατάσταση τό κείμενο «**Η ΠΡΟΟΔΕΥΤΙΚΗ ΝΕΟΛΑΙΑ ΚΑΙ ΤΟ ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΜΑΣ ΠΡΟΒΛΗΜΑ**», πού κυκλοφορεῖ ἤδη σέ 4η ἐκδοση, βρίσκεται στήν ἐπικαιρότητα. Ἀντί ἄλλης προβολῆς παρουσιάζουμε πιά κάτω περίληψη ἐνός μικροῦ μέρους αὐτοῦ τοῦ κειμένου.

1. Ἐχει κατανοήσει ὁ ἐλληνικός λαός καί εἰδικά ἡ προοδευτική νεολαία, γιατί οἱ προοδευτικές δυνάμεις ἔχουν ἡττηθεῖ ἐπανειλημμένα στήν Ἑλλάδα; (Μεταξās, ἐμφύλιος, Παπαδόπουλος).

2. Πρέπει ἡ προοδευτική νεολαία νά μελετήσει καί νά κατανοήσει ἐπιστημονικά τί πρᾶγμα εἶναι ἡ **ΗΓΕΣΙΑ** καί ἀκόμα νά προσδιορίσει ἐπιστημονικά πῶς θά ἔπρεπε νά εἶναι ἡ **ΗΓΕΣΙΑ** στήν Ἑλλάδα;

3. Σήμερα τά κέντρα ἀποφάσεων τῶν κεφαλαιοκρατῶν κατασκευάζουν ἱκανά στελέχη, ὄργανα προηγμένης τεχνολογίας καί μεθόδους ἐλέγχου τῆς σκέψης τῶν ἀνθρώπων. Ἡ ἡγεσία τῶν προοδευτικῶν μας δυνάμεων εἶναι ἱκανή ν' ἀντιμετωπίσει αὐτά τά στελέχη, πού ἔχουν αὐτόν τόν ἐξοπλισμό καί αὐτές τίς μεθόδους; Μήπως ὁ τρόπος πού ἔμαθαν νά σκέπτονται καί νά ἐνεργοῦν τά περισσότερα στελέχη τῶν προοδευτικῶν μας δυνάμεων εἶναι ξεπερασμένοι;

4. Ἐχει γίνει ἡ σωστή προετοιμασία ὥστε νά ὑπάρξουν ἀρκετά ἱκανά στελέχη νά ἀγωνιστοῦν γιά τήν ἀλλαγῇ, ἂν οἱ προοδευτικές δυνάμεις πάρουν τήν ἐξουσία, σύντομα, μέ τήν ψήφο τοῦ λαοῦ; Τί μπορεῖ νά γίνει γι' αὐτό ὅσο εἶναι ἀκόμα καιρός;

5. Θά ἔπρεπε ἡ προοδευτική νεολαία νά καταλήξει στό συμπέρασμα ὅτι οἱ Ἀντιστασιακοί 67-74, παρά τόν ἡρωισμό τους, εἶχαν ἀκατάλληλο ἐξοπλισμό; Ὅτι, π.χ., οἱ «μπόμπες» καί τά ἐντυπα ἦταν σύγχρονος ἐξοπλισμός γιά τούς Μπολσεβίκους, ἀλλά ὄχι γιά τούς Ἀντιστασιακοὺς 67-74; Μέ τόν «πομπό» τοῦ Πολυτεχνείου ξεσηκώθηκε, τελικά, ὅλη ἡ Ἑλλάδα. Τί θά γινόταν ἂν οἱ Ἀντιστασιακοί 67-74, χρησιμοποιοῦσαν ἓνα πραγματικά σύγχρονο τεχνολογικό μέσον, ὅπως π.χ. τήν τηλεόραση;

6. Ποιά ἡ εὐθύνη τῆς ἡγεσίας τῶν προοδευτικῶν δυνάμεων γιά τό ὅτι οἱ Ἀντιστασιακοί, 67-74, δέν χρησιμοποιήσαν, σέ πολλούς τομεῖς, σύγχρονη τεχνολογία κατά τῆς δικτατορίας;

7. Πῶς βλέπει ἡ προοδευτική νεολαία τήν ἀντίφαση: Οἱ προοδευτικοί ἄνθρωποι ἔμαθαν νά κατηγοροῦν τόν ἀστικό τρόπο ζωῆς, ἀλλά ἔμαθαν καί νά ζοῦν ἀστικά. Οἱ προοδευτικοί ἄνθρωποι παράγουν καί καταναλώνουν τά προϊόντα τῶν μονοπωλείων. Οἱ προοδευτικές ἐφημερίδες, ἐνῶ γράφουν κατά τῶν μονοπωλείων, διαφημίζουν τά προϊόντα τῶν μονοπωλείων. Καί τά προϊόντα αὐτά, στήν συντριπτική τους πλειοψηφία, εἶναι προϊόντα πού δημιουργοῦν καί συντηροῦν τίς τε-

χνητές ἀνάγκες καί τήν ἀπανθρωποποίηση. Πῶς «ἀπολογοῦνται» οἱ προοδευτικοί ἄνθρωποι γι' αὐτή τήν κατάσταση; Λένε ὅτι τώρα δέν εἶναι δυνατόν νά κάνουν ἄλλιῶς, ἀλλά τά πράγματα θ' ἀλλάξουν ὅταν τό κοινωνικό μας σύστημα γίνεи σοσιαλιστικό. Γεννιοῦνται ὅμως κάποια ἐρωτήματα: α. Ὅταν μέσα στό ἀστικό σύστημα οἱ προοδευτικές δυνάμεις δέν κάνουν μεθοδευμένα ἀγῶνα γιά νά ζήσουν οἱ προοδευτικοί ἄνθρωποι (κατά τό δυνατόν) διαφορετικά ἀπ' ὅ,τι θέλει τό ἀστικό σύστημα, πῶς θά δημιουργηθοῦν προοδευτικά στελέχη, ἱκανά νά δείξουν, ὅταν ἔρθει ἡ Ἀλλαγή, ἓναν νέο τρόπο ζωῆς; β. Πῶς θά φτάσουμε σέ σοσιαλιστικό σύστημα, ὅταν οἱ προοδευτικοί ἄνθρωποι βοηθοῦν καί ἰδεολογικά καί οἰκονομικά τό ἀστικό σύστημα; Ὅταν π.χ., οἱ προοδευτικοί νέοι γίνονται στελέχη στίς ἐπιχειρήσεις τῶν μονοπωλείων πού κατῃγοροῦν;

8. Βεβαίως δέν μπορούμε νά περιμένουμε νά καλυτερέψουν οἱ ἄνθρωποι πρῶτα γιά νά κάνουμε σοσιαλιστική ἀλλαγῇ. Ἄν δέν καλυτερέψει ὅμως ἓνα, ἔστω μικρό, ποσοστό ἀνθρώπων, δέν μπορούμε νά κάνουμε καμμία ἀλλαγῇ. Μήπως ἀρχικά πρέπει νά καλυτερέψουν (ν' ἀγωνιστοῦν μεθοδευμένα, μαζί μέ τ' ἄλλα, καί γιά νά ζήσουν διαφορετικά ἀπ' ὅ,τι θέλει τό ἀστικό σύστημα) αὐτοί πού ἀποτελοῦν τό κύκλωμα τῶν προοδευτικῶν πολιτικῶν καί πολιτιστικῶν μηχανισμῶν; Τί ἔχουν νά ποῦν γι' αὐτό οἱ προοδευτικοί νέοι;

9. Ἀς σκεφτοῦμε τό ἐξῆς: Θά ἦταν δυνατόν σήμερα, μέσα στήν ἀστική κοινωνία, οἱ **ΠΡΟΟΔΕΥΤΙΚΟΙ ΠΟΛΙΤΙΚΟΙ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΙ ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΙ** νά γίνουν, ἐπί πλέον, συστηματοποιημένα, **ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΙ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΚΟΙ ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΙ**; Τό ἀστικό σύστημα, ὅπως δείχνουν τά πράγματα, κάνει πλύση ἐγκεφάλου καί στούς προοδευτικούς ἀνθρώπους. (Τό κοινωνικό εἶναι καθορίζει τήν συνείδηση τῶν ἀνθρώπων...). Μάρξ, «Ἡ Κριτική τῆς Πολιτικῆς Οἰκονομίας». Ἐάν ὅμως οἱ προοδευτικοί πολιτικοί καί πολιτιστικοί μηχανισμοί γίνουν ἰσχυροί οἰκονομικά, μήπως, θά μπορέσουν νά βοηθήσουν τούς προοδευτικούς ἀνθρώπους ν' ἀντισταθοῦν στήν πλύση ἐγκεφάλου; Πῶς; Μέ τό νά δημιουργήσουν **ΠΕΙΡΑΜΑΤΙΚΑ**, οἱ προοδευτικοί πολιτικοί καί πολιτιστικοί μηχανισμοί, μέ τήν οἰκονομική τους δύναμη, συνθήκες γιά νέου εἶδους διασκέδαση (...), νέου εἶδους ἐπιμόρφωση (...), νέου εἶδους ἀνθρώπινες σχέσεις (...) κ.λ.π., ὥστε οἱ προοδευτικοί ἄνθρωποι ν' ἀποφύγουν τό καφενεῖο, τήν τηλεόραση, τήν χαρτοπαίξια (...) καί συνάμα νά προετοιμαστοῦν γιά τήν Ἀλλαγῇ. Ἀς τό μελετήσουν αὐτοί οἱ προοδευτικοί ἄνθρωποι.

«ΑΥΤΟΓΝΩΣΙΑ»

Ἀγαπητοὶ μας ἐπιβάτες,

Στὴν προσπάθειά μας νὰ σᾶς ἐξυπηρετήσουμε καλύτερα, φροντίσαμε νὰ εἴμαστε ἀπὸ τοὺς πρώτους ἀερομεταφορεῖς τοῦ κόσμου ποὺ πετοῦν μὲ **AIRBUS A300**.

Τὸ ἀεροπλάνο τῆς νέας γενιάς, τῆς ἀνετῆς μεταφορᾶς 255 ἐπιβατῶν, καὶ πολλῶν ἐμπορευμάτων, μὲ τὰ λιγότερα καύσιμα καὶ τὸν λιγότερο θόρυβο.

Πετᾶξτε καὶ θὰ δεῖτε...

ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ
ΑΕΡΟΠΟΡΙΑ